

În acest număr:

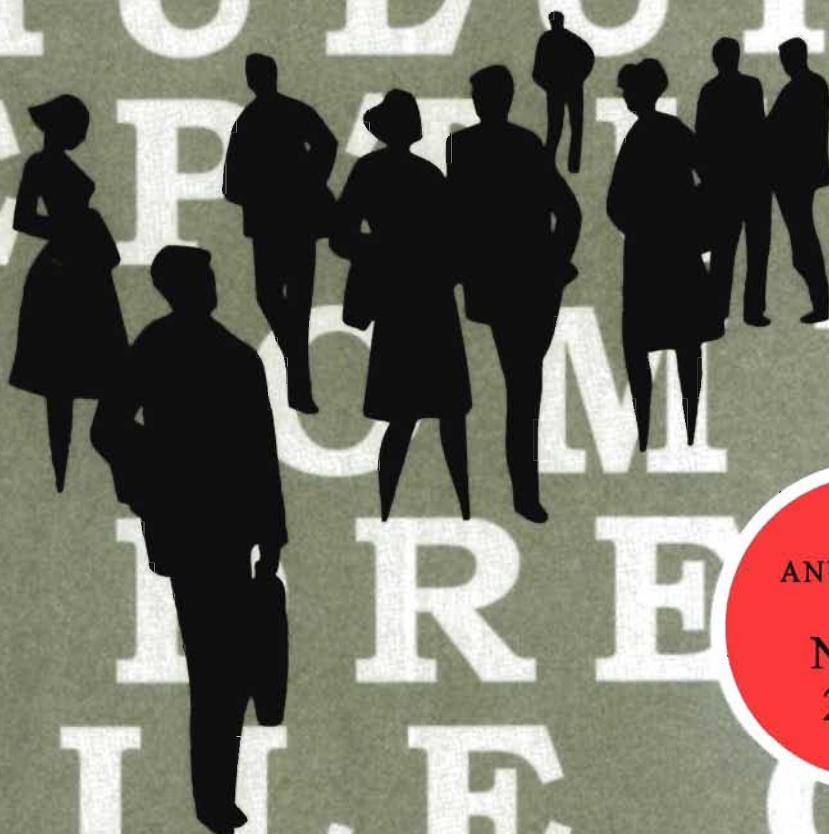
- ÎNCHIEIEREA CELUI DE-AL DOILEA DECENIU AL EDUCAȚIEI PENTRU DREPTURILE OMULUI REVOLUȚIA LA NIVEL EUROPEAN A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR JURDIC
- LIBERTATEA DE CONȘTIINȚĂ ȘI ORA DE RELIGIE ÎN ȘCOLI
- RAPORT PRIVIND EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ÎN ROMÂNIA - 2014
- JURISPRUDENȚĂ
- SEMNAL
- REMEMBER
- TABLA DE MATERII 2014

DREPTURILE OMULUI

revistă
editată
de

INSTITUTUL
ROMÂN
PENTRU
DREPTURILE
OMULUI
I.R.D.O.

HUMAN RIGHTS
DROITS DE L'HOMME

ANUL XXIV

NR. 4
2014

DREPTURILE OMULUI

ANUL XXIV

NR. 4

2014

INSTITUTUL ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI

DREPTURILE OMULUI

Revistă clasificată de Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior

Înregistrată la OSIM sub numărul de marcă 109255/2010

Consiliul științific

Prof. univ. dr. **Gérard Conac**, membru de onoare al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Nicolas Mateesco Matte**, membru de onoare al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Vasile Stănescu**, membru al Academiei Române; Prof. dr. **Karel Vasak**; Prof. univ. dr. **Gheorghe Vlăduțescu**, membru al Academiei Române.

Colegiul de redacție

Conf. univ. dr. **Gheorghe Bârlea**; Prof. univ. dr. **Monna-Lisa Belu Magdo**; Prof. univ. dr. **Jean Marie Bernard**, director de cercetare CNRS; Prof. univ. dr. **Raluca Beșteliu**; Prof. univ. dr. **Dominique Rousseau**, Universitatea Paris I; Prof. univ. dr. **Nicole Guimezanes**, Universitatea Paris XII, Membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat; Prof. univ. dr. **Ioan Leș**; **Emil Marinache**; Prof. univ. dr. **Irina Moroianu Zlătescu**, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, editor; Prof. univ. dr. **Nicolae Popa**; Prof. **Ioan Oancea**; Prof. univ. dr. **Dumitra Popescu**; **Valeriu Rendec**; **Sergiu Andon**; Dr. **Ianfred Silberstein**; Dr. **Rodica Șerbănescu**; Prof. univ. dr. **Laurențiu Șoitu**; Prof. univ. dr. **Ioan Vida**.

Realizarea acestui număr a fost coordonată de:

Marius Mocanu,
Mihaela Scarlat
Gheorghe Pârvan
Traduceri: Valeriu Rendec, Daniela Albu

Institutul Român pentru Drepturile Omului
București, B-dul Nicolae Bălcescu, nr. 21
Tel. +40 21 3114921
e-mail: office@irdo.ro
www.irdo.ro

Tipărit la R.A. Monitorul Oficial

SUMAR

I. STUDII, CERCETĂRI, ARTICOLE	7
• Încheierea celui de-al doilea Deceniu al Educației. Evoluția la nivel european a învățământului superior juridic – prof. dr. Irina Moroianu Zlătescu	7
• Imigrarea și integrarea migranților. Statul membru responsabil pentru examinarea unei cereri de protecție internațională și accesul efectiv la o procedură în Uniunea Europeană – dr. Catrinel Brumar	14
• Aspecte privind participarea la activități sportive a persoanelor cu dizabilități – Anna Maria Neagoe, Gheorghe Filip	30
• Libertatea de conștiință și ora de religie în școli – prof. univ. dr. Gheorghe Iancu	35
• Criza economică și drepturile economice ale omului în România – Marilena Ene	39
• Planuri naționale de acțiune privind mediul de afaceri și drepturile omului – Alvera Alexandra Cojocărescu	46
• Drepturile omului în corelație cu absorbția fondurilor europene – Georgeta Erika Kuciel	52
II. RAPORT DE ACTIVITATE AL IRDO – 2014	56
III. DOCUMENTAR JURIDIC	98
• Raport privind evoluția legislației în domeniul drepturilor omului în Uniunea Europeană și în România – 2014	98
IV. JURISPRUDENȚĂ	108
• Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Beraru împotriva României	108
V. SEMNAL	118
VI. REMEMBER	142
VII. TABLA DE MATERII	147

CONTENTS

I. STUDIES, RESEARCH, ARTICLES	7
• Conclusion of the second United Nations Decade for Human Rights Education. Evolution of the legal academic education in Europe – Prof. Irina Moroianu Zlătescu, PhD	7
• Immigration and integration of immigrants. Member States responsible for the examination of international protection applications and effective access to a procedure in the European Union – Catrinel Brumar, PhD	14
• Issues related to the participation of persons with disabilities in sportive activities – Anna Maria Neagoe, Gheorghe Filip	30
• Freedom of conscience and religion classes in schools – Prof. Gheorghe Iancu, PhD	35
• The economic crisis and the economic human rights in Romania – Marilena Ene	39
• Business and human rights – national plans of action – Alvera Alexandra Cojocărescu ...	46
• Human rights in correlation with the absorption of European funds – Georgeta Erika Kuciel	52
II. IRDO – ANNUAL REPORT FOR THE YEAR 2014	56
III. JURIDICAL DOCUMENTATION	8
• Report on the evolution of the human rights related legislation in the European Union and Romania – 2014	98
DREPTURILE OMULUI	3

IV. JURISPRUDENCE	108
• Decision by the European Court of Human Rights in the case Beraru vs. Romania	108
V. SIGNAL	118
VI. REMEMBER	142
VII. TABLE OF CONTENTS – 2014	147

SOMMAIRE

I. ÉTUDES, RECHERCHES, ARTICLES	7
• Fin de la deuxième décennie de l'éducation. Le développement de l'enseignement supérieur juridique au niveau européen – prof. Dr. Irina Moroianu Zlătescu	7
• Immigration et intégration des migrants. L'état membre responsable de l'examen d'une demande de protection internationale et accès à une procédure dans l'Union Européenne – Dr. Catrinel Brumar	14
• Aspects de la participation dans le sport pour les personnes handicapées – Anna Maria Neagoie, Gheorghe Filip	30
• La liberté de conscience et les leçons de religion dans les écoles – prof. Dr. Gheorghe Iancu	35
• La crise économique et les droits économiques de l'homme en Roumanie – Marilena Ene	39
• Plans d'action nationaux sur le milieu d'affaires et les droits de l'homme – Alvera Alexandra Cojocărescu	46
• Les droits de l'homme en rapport avec l'absorption des fonds européens – Georgeta Erika Kuciel	52
II. RAPPORT D'ACTIVITE D'IRDO – 2014	56
III. DOCUMENTAIRE JURIDIQUE	98
• Rapport sur l'avancement dans la législation des droits de l'homme dans l'Union européenne et la Roumanie – 2014	98
IV. JURISPRUDENCE	108
• La décision du la Cour européenne des droits de l'homme dans l'affaire Beraru contre la Roumanie	108
V. SIGNAL	118
VI. REMEMBER	142
VII. TABLE DES MATIÈRES – 2014	147

ABREVIERI

AEP	Autoritatea Electorală Permanentă
AICHR	Comisia interguvernamentală pentru drepturile omului a Asociației Națiunilor din sud-estul Asiei
AIDC	Académie Internationale de Droit Comparé – Academia internațională de Drept Comparat
alin.	alineat
ANR	Agenția Națională pentru Romi
ANUROM	Asociația pentru Națiunile Unite din România
ARPE	At risk of poverty or social exclusion – La riscul de sărăcie și excluziune socială
art.	articolul
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations - Asociația Națiunilor din sud-estul Asiei
asist. univ. dr.	asistent universitar doctor
CDPD	Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități
CE	Consiliul European
CEDO	Convenția europeană a drepturilor omului
cercet. st.	cercetător științific
Cit. supra.	citatul de deasupra
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CNCD	Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării
CommDH	Commissioner for Human Rights – Comisarul pentru Drepturile Omului
coord.	coordonator
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
dr.	doctor
Ed.	editura
EHMA	European Health Management Association – Asociația Europeană de Management în Sănătate
ELI	European Law Institute – Institutul de Drept European
etc	(et caetera) și celelalte
FEAD	Fondul de ajutor european pentru cele mai defavorizate persoane
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
Fonduri ESI	Fonduri structurale și de investiții europene
FONPC	Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copii
FRA	European Union Agency for Fundamental Rights - Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene
FRONTEX	Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene
FSE	Fondul Social European
ICAR	Forumul internațional privind responsabilitatea corporatistă
IDDO	Institutul Danez pentru Drepturile Omului
IDEF	Institutul internațional de drept de expresie și inspirație franceze
INEC	Institutul Național de Expertize Criminalistice
infra.	dedesubt, mai jos
INS	Institutul Național de Statistică

IRDO	Institutul Român pentru Drepturile Omului
ÎCNUR	Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați
lit.	litera
loc. cit.	locul citat
M. Of.	Monitorul Oficial al României
MMFPSV	Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice
nr.	numărul
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OG	Ordonanță de Guvern
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	organizație neguvernamentală
ONU	Organizația Națiunilor Unite
op.cit.	opera citată
OSA	Organizația Statelor Americane
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
p.	pagina
parag.	paragraful
pct.	punctul
PIB	Produsul intern brut
PNA	Plan Național de Acțiune
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
pp.	paginile
Rec	recomandare
SECA	Sistemul european comun de azil
SNSPA	Școala Națională de Studii Politice și Administrative
supra.	deasupra, mai sus
ș.a.	și alții (altele)
TFUE	Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene
UE	Uniunea Europeană
UNCRPD	Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație și Cultură
urm.	următoarele
vol.	volumul
vs.	(versus) contra, împotriva

I. STUDII, CERCETĂRI, ARTICOLE

ÎNCHEIEREA CELUI DE-AL DOILEA DECENIU AL EDUCAȚIEI PENTRU DREPTURILE OMULUI. EVOLUȚIA LA NIVEL EUROPEAN A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR JURIDIC

IRINA MOROIANU ZLĂTESCU*

ABSTRACT:

The second stage of the United Nations programme devoted to human rights education (2010-2014) mainly focused on higher education. Given that the legal higher education plays an essential role in this respect, the study deals with its evolution at European level. At the same time, it takes into account the context in which new teaching methods are experimented at this level. It points out that such methods should be based on the study of comparative law, which proves the increasing need for the development of a transsystemic approach to legal education.

Keywords: human rights, education, legal higher education, comparative law

RÉSUMÉ:

La deuxième étape du programme de l'Organisation des Nations Unies, consacrée à l'éducation des droits de l'homme (2010-2014) a porté principalement sur l'enseignement supérieur. Comme l'éducation supérieure juridique joue un rôle essentiel, la présente étude est consacrée à l'évolution de cette éducation au niveau européen. On prend également en compte le contexte dans lequel des nouvelles méthodes pédagogiques, sont expérimentées à ce niveau. Basées sur l'étude du droit comparé, elles imposent de plus en plus le développement du haut enseignement transsystemique.

Mots-clés: droits de l'homme, l'éducation, le droit de l'enseignement supérieur, droit comparé

Declarația Universală a Drepturilor Omului, de la a cărei adoptare se împlinesc în acest an, la 10 decembrie, 66 de ani, prevede în art. 26 că „Orice persoană are dreptul la educație. Educația trebuie să fie gratuită, cel puțin în ce privește învățământul elementar și de bază. Învățământul elementar este obligatoriu, învățământul tehnic și profesional trebuie să fie accesibil tuturor; accesul la studii superioare trebuie să fie deschis tuturor pe baza deplinei egalități, în funcție de merit.”

Desigur, în acest context, termenul de educație include instruirea, învățătura. Gratuitatea reprezintă o garanție extrem de importantă pentru accesul egal, nediscriminatoriu la învățământ. Conform dezbaterilor preliminare adoptării textului final al declarației, drepturile și garanțiile inserate în acest articol se înțeleg în sensul că absolut toate persoanele au dreptul la educație. Atât învățământul elementar, pentru copiii, cât și învățământul fundamental, pentru adulții care nu au avut posibilitatea să urmeze o școală

elementară, trebuie să fie gratuite, în timp ce învățământul de alte niveluri va beneficia de gratuitate în măsura posibilităților. Totodată, accesul la învățământul superior trebuie să fie deschis tuturor, fără discriminare, unicul criteriu de care trebuie să se țină seama fiind meritele candidatului.

La nivelul Organizației Națiunilor Unite și al Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură a existat o preocupare permanentă pentru educație, punându-se accentul pe interdependența dintre educația pentru valori și cea pentru drepturile omului. Aceasta a stat la baza programelor, strategiilor și activităților desfășurate atât pe parcursul primului deceniu ONU pentru educație în domeniul drepturilor omului (1995-2004), al deceniului internațional de promovare a unei culturi a non-violenței și a păcii în favoarea copiilor lumii (2001-2010), al deceniului ONU privind educația pentru o dezvoltare durabilă (2005-2014) și al celui de-al II-lea deceniu ONU pentru educație în domeniul drepturilor omului (2005-2014). La nivelul ONU, a fost elaborat un Plan de Acțiune, iar pentru perioada 2005-2009, Adunarea Generală a ONU a

* Prof. univ. dr., membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat.

adoptat un Plan de acțiune¹ conexe Programului mondial de educație în domeniul drepturilor omului în sistemul de învățământ primar și secundar. În temeiul Rezoluției 12/4 a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, o a doua etapă a Programului ONU pentru educație în domeniul drepturilor omului (2010-2014) s-a axat pe învățământul superior².

Protecția juridică a drepturilor omului este o disciplină de studiu din învățământul superior juridic. De altfel, noțiuni de drepturile omului se regăsesc și în cursurile de drept internațional, drept constituțional, drept civil, drept penal, drept administrativ, drept comparat etc. Având în vedere acest fapt, ne propunem să ne ocupăm în continuare de procesul educațional de la nivelul învățământului universitar, cu specială referire la facultățile de drept din statele europene³.

Cercetarea se impune ținând cont că dimensiunea comparativă a devenit în epoca actuală, a globalizării, una din caracteristicile majore ale gândirii juridice, așa cum s-a susținut în doctrină⁴. Acest fapt este și mai evident mai ales după ce am înțeles că împărțim cu toții o singură planetă, că suntem o comunitate globală și că asemenea tuturor comunităților trebuie să respectăm câteva reguli ca să putem trăi împreună⁵. Nu au fost niciodată mai actuale ideile marelui jurist Nicolae Titulescu care, ocupându-se de problema reorganizării facultăților de drept din țara noastră⁶, „acorda studiilor de drept comparat un loc central în pregătirea viitorilor juriști”⁷. Dreptul comparat,

cunoașterea instituțiilor juridice din alte state nu însemna pentru Nicolae Titulescu doar ocazia „de a da studenților o cultură juridică deosebită, cultură ce ar rămâne sterilă în absența oricăror implicații în activitatea practică pentru care sunt pregătiți”⁸. Cu orizontul și intuiția sa deosebite, el a înțeles nu numai rațiunea sa practică, ci și valoarea morală superioară a studiului comparat⁹. Așa cum s-a remarcat în doctrină, această valoare, în concepția marelui jurist român, delegat permanent din 1921 la Liga Națiunilor de la Geneva și președinte al acesteia în anii 1931 și 1932, decurge din faptul că prin cunoașterea profundă a instituțiilor juridice din alte state, a gândirii și experienței juridice, dreptul comparat devine un instrument al colaborării între popoarele lumii, un remediu împotriva izolării juridice care să creeze un climat de înțelegere și respect al „ideii de drept a altor popoare”¹⁰. Idei care și-au demonstrat actualitatea în zilele noastre și confirmă „perenitatea dreptului comparat”¹¹. O dovadă a preocupării juriștilor din întreaga lume pentru cunoașterea și aprofundarea cunoștințelor în drept comparat o reprezintă și faptul că, în ultimii ani numeroase universități din Europa și de pe alte continente¹² au introdus ca disciplină de studiu în facultățile de drept, dreptul comparat. În România, după 1990, Facultatea de Drept a Universității Ecologice București¹³ a fost prima din țară care a introdus această disciplină¹⁴. În ultimul timp cele mai importante reuniuni științifice au dezbătut teme ca: învățământul superior juridic transsistemic¹⁵ sau

⁸ Ibidem.

⁹ A se vedea **V. D. Zlătescu**, *Geografie juridică contemporană. Introducere în teoria marilor sisteme de drept*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 7.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem

¹³ Universitatea ecologică din București a fost prima universitate particulară din țară și în aprilie 2015 va împlini 25 de ani de existență. A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Harmonizing the teaching of law in universities*, raport la International Conference on Law and Public Administration – „National law between harmonization and euro-comparability”, 13-14, noiembrie, 2014 Universitatea „Petru Maior” Târgu Mureș.

¹⁴ Titularul cursului fiind creatorul școlii moderne de drept comparat din România, prof. univ. dr. Victor Dan Zlătescu.

¹⁵ A se vedea lucrările Congresului internațional de sociologia dreptului. Congres ISA/RCSL, 2013 (A se vedea și **Safia Bouabdallah**, *L'enseignement trans-système du droit en Europe, vers la formation juridique de demain?*, în „Revue internationale de droit comparé”, no. 3/2014, p. 791 și urm.)

¹ A/59/525/Rev1

² A/HRC/15/28.

³ Acest subiect s-a bucurat de un mare interes la Congresul Academiei Internaționale de Drept Comparat (AIDC) din 20-26 iulie 2014. A se vedea *The internationalisation of legal education*, raport susținut în cadrul Congresului Internațional de Drept Comparat organizat de AIDC, la Viena, 2014 – eveniment la care raportor național și intervenient la mai multe teme a fost și prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu.

⁴ A se vedea și: **V. D. Zlătescu**, *Drept privat comparat*, Editura Oscar Print, București, 1997, p. 5; **V. D. Zlătescu**, *Mari sisteme de drept contemporan*, Universitatea Ecologică București, Pro Universitaria, București, 2012, p. 5.

⁵ A se vedea **J. Stiglitz**, *Globalizarea, speranțe și deziluzii*, Editura Economică, București, p. 18.

⁶ A se vedea **N. Titulescu**, *Observații asupra reorganizării facultăților de drept*, București, 1904; apud **V. D. Zlătescu**, *Geografia juridică contemporană*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1981, p. 7.

⁷ A se vedea **N. Titulescu**, Idem.

internaționalizarea educației juridice¹⁶. În acest cadru s-au reamintit ideile lui Max Weber referitoare la învățământ și tipurile de drept¹⁷ arătându-se că el releva influența decisivă pe care o are în statele europene tipul de învățare a dreptului asupra dezvoltării acestuia și remarcându-se că maniera în care se face este strâns legată de specificitățile dezvoltate de dreptul din fiecare stat, aparținând unuia din cele două sisteme de drept: romano-germanic și de common-law¹⁸, existente în Europa contemporană.

Potrivit unei analize făcute mai atent constatăm că sistemele juridice¹⁹ naționale se grupează în categorii diferite în raport de o anumită comunitate de principii care le animă, explicabilă, de multe ori, prin fenomene de receptare a dreptului unei țări de către alte țări. Un mare sistem de drept reprezintă gruparea unor sisteme juridice naționale, în raport de anumite trăsături comune ale acestora.²⁰

Evident că dacă ne referim la sistemul de drept romano-germanic, trebuie să arătăm că el nu este un sistem rezultat dintr-o fuziune a dreptului roman cu cutumele germanice și nici dreptul roman contemporan care s-a aplicat în Germania²¹. Marele sistem juridic romano-german include sistemele francez și german și cele înrudite cu ele. Așa cum s-a precizat în doctrină, este o denumire convențională deoarece un mare număr de sisteme naționale nu își găsesc sorgintea în

niciunul din aceste două drepturi, ele reprezentând rezultatul „exportului de legislație” din statele care au deținut de-a lungul timpului imperii coloniale. Deși se constată deosebiri de mentalitate, de abordare a fenomenului juridic, de terminologie, de conținut al unor instituții, o analiză aprofundată arată că ele nu sunt esențiale²². În acest sistem rolul de izvor de drept preeminent îl are legea. Una din cele mai importante trăsături de unire a sistemelor de drept francez și german a reprezentat-o tendința de codificare, ilustrată în primul rând prin apariția codurilor civil și comercial²³. În doctrină²⁴ s-a evidențiat faptul că în activitatea didactică se constată că li se prezintă studenților norme juridice, interpretările jurisdicționale ale acestora, interpretări ale doctrinei, aplicabile la un moment dat. În aceste condiții, profesorii acordă o atenție specială studiului normei de drept, marilor principii și teoriilor generale care guvernează un domeniu. Acest învățământ juridic se efectuează în facultățile de drept din universitățile de stat și private pe parcursul mai multor ani de studiu. În ultimul timp, așa cum s-a subliniat în literatura de specialitate²⁵, în unele state europene, primii trei ani de licență sunt completați de un masterat de doi ani, ceea ce reprezintă o cerință necesară pentru îndeplinirea oricărei profesii din domeniul dreptului. În alte state europene, studiile de licență sunt de patru ani. Și acestea sunt continuate cu studii de masterat. Transmiterea cunoștințelor se face cel mai adesea prin susținerea de către profesor a unor prelegeri. „Învățământul juridic este caracterizat printr-o abordare dogmatică a materiilor juridice studiate”²⁶. Doar în cazul aprofundării anumitor teme în cadrul cursurilor și mai ales al seminarelor apare interactivitatea dintre cadru didactic și student. Adesea, în cadrul seminarelor sunt dezbătute anumite cazuri din jurisprudența națională, europeană sau internațională.

Evident, într-un mod diferit stau lucrurile în sistemul de common-law, unde profesorii acordă o atenție specială în predare jurisprudenței.

¹⁶ A se vedea lucrările Congresului internațional de drept comparat, Congres AIDC/IACL, 2014. (A se vedea și **P. E. Zlătescu**, *Congresul al XIX-lea de drept comparat*, în „Drepturile Omului” nr. 3/2014, p. 83 și urm.)

¹⁷ A se vedea **N. Molfessis**, *Enseignement et types de droit chey Max Weber*, în *La sociologie du droit de Max Weber*, Paris, Dalloz; apud **Safia Bouabdallah**, loc cit, p. 792.

¹⁸ A se vedea **Safia Bouabdallah**, Idem. În legătură cu cele două sisteme de drept a se vedea **Rene David**, *Traite elementaire de droit civil compare*, L.G.J, Paris 1950, p. 223.

¹⁹ A se vedea *The internationalisation of legal education*, raport general elaborat de William von Caenegem și Christoph Janun, susținut în cadrul Congresului Internațional de Drept Comparat organizat de Academia Internațională de Drept Comparat la Viena, 2014 – eveniment la care și reprezentanții Institutului Român pentru Drepturile Omului și-au adus contribuția: Daniela Albu, Valeriu Andrei Rendec, Adrian Bulgaru, Marius Mocanu, Petru Emanuel Zlătescu, Mihaela Scarlat, Olivia Florescu.

²⁰ A se vedea **V. D. Zlătescu**, *Drept privat comparat*, Editura Oscar Print, București, 1997, p. 112.

²¹ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, op. cit., p. 127.

²² Idem, *Geografie juridică contemporană*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 32 și urm.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ A se vedea **Safia Bouabdallah**, loc. cit., p. 792.

²⁶ Ibidem.

Astfel, ei pornesc de la cazuri concrete, reale, punând accentul pe precedentul judiciar²⁷. Studiul dreptului apare aici ca o specializare de doi sau trei ani a studenților din anul trei, indiferent de care a fost parcursul lor universitar inițial, practicienii având un rol esențial în formare²⁸.

Un student în drept, indiferent dacă este dintr-o universitate a unui stat în care dreptul aparține sistemului romano-germanic sau celui de common-law, trebuie să se concentreze pe stăpânirea normelor juridice ce țin de sistemul său național. Preeminența dreptului național este un fenomen destul de recent. Privit din perspectivă istorică, în Europa a trebuit să se producă marile codificări naționale din secolul al XIX-lea care să abordeze studiul comun al dreptului roman, ce constituia, după redescoperirea sa la Bolonia, în secolul al XI-lea, fondul comun al studiilor juridice din facultățile de drept europene²⁹. Abia după adoptarea marilor codificări napoleoniene franceze începând cu anul 1804, codul civil din 1900 și toate codificările care s-au inspirat din aceste mari modele, învățământul juridic european efectuează revoluția sa națională. Profesorii de drept s-au concentrat pe studiul codurilor din țările lor cu abordare exegetică a cărei caracteristică a fost studierea literei legii și nu a spiritului ei³⁰. Evoluția societății a dus la internaționalizarea și europenizarea dreptului. Cu toate acestea modelul de învățământ universitar juridic a evoluat foarte puțin. Toate transformările intervenite în dreptul internațional și în dreptul european au dus la crearea unui drept transnațional, expresia cea mai vizibilă reprezentând-o evoluția dreptului european al drepturilor omului sau prioritatea dreptului Uniunii Europene față de dreptul național al statelor membre. Aceste transformări au loc cu utilizarea metodei naționale a învățământului juridic și aceasta, cu atât mai mult cu cât armonizarea dreptului european cu al statelor membre ale Uniunii tinde să se

consolideze. De exemplu, interpretarea legii naționale se face din ce în ce mai mult la nivelul standardelor europene și pare chiar să devină, într-un anumit mod, o operă jurisprudențială comună datorită procesului de „dialog dintre judecători” inițiat de numeroase jurisdicții supreme și curți constituționale din statele europene³¹.

La finalizarea studiilor universitare, proaspătul jurist trebuie să aibă atât o pregătire foarte bună în dreptul național cât și cunoștințe importante de drept comparat și de drept european.

Constatăm că evoluția învățământului universitar juridic sub egida Uniunii Europene este vizibilă chiar dacă în domeniul educației competențele Uniunii Europene sunt încă limitate. Evident, trebuie menționată Declarația de la Bolonia privind spațiul european pentru învățământul superior, semnată de miniștrii educației din mai multe state europene, printre care și România, la 19 iunie 1999. Importanța sa este dată de tendința unificării diplomelor, de cadrul european de certificare, de programele de schimb de studenți la nivelul Uniunii Europene, de crearea unor instituții specializate în formarea în dreptul european cum ar fi Institutul European de la Florența, Colegiul European de la Bruges ș.a., de schimburile de studenți, de profesori dintre universitățile din diferite state europene, de diplome binaționale, de diplome parțial în străinătate, de inițiativele destinate să faciliteze circulația studenților și profesorilor.

Facultățile de drept au, în general, în programa lor atât cursuri de drept comparat, de drept european cât și de drept internațional, desigur, atât în programa universitară, cât și în cadrul studiilor speciale de masterat.

Așa cum se arată în doctrină³², există, evident și proiecte universitare privind învățământul transsistemic dar acestea sunt foarte costisitoare și nu de puține ori facultățile au renunțat la ele sau au cerut concursul financiar al unor instituții europene sau internaționale.

În literatura juridică³³ se evidențiază faptul că învățământul transsistemic reprezintă „ruptura desnaționalizării învățământului juridic”, profesorii mergând spre abandonarea

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

²⁹ A se vedea **J. F. Gerkens**, *Droit privé comparé*, Bruxelles, Larcier, 2007. apud **Safia Bouabdallah**, loc. cit., p. 794; A se vedea și **I. Moroianu Zlătescu**, *Codification in the field of human rights*, in *Codification in international perspective*, Springer, New York, 2014, p. 355 și urm.

³⁰ A se vedea **Safia Bouabdallah**, loc. cit., p. 795.

³¹ A se vedea *Le dialogue des juges*, Actes du colloque organisé le 28 avril 2006 à l'Université libre de Bruxelles, Bruylant, Bruxelles, 2007.

³² A se vedea **Safia Bouabdallah**, loc. cit., 795.

³³ Ibidem

perspectivei naționale eficace pentru un drept care reprezintă „expresia voinței generale a unei națiuni” dar care este „inadaptat metamorfozelor contemporane”. Așa cum se susține adesea³⁴ aceasta înseamnă pentru profesorii de drept să extragă din dreptul național particularitățile, pentru a pune la dispoziția studenților o prezentare sub forma unor „probleme generale și abstracte, deconectate de soluțiile proprii dreptului pozitiv”.

„Ne aflăm în fața unei adevărate schimbări a paradigmei”, cum constata Safia Bouabdallah, și aceasta cu atât mai mult cu cât acest învățământ transsistemic trebuie să constituie formarea de bază a studenților în drept, aceștia urmând să se specializeze abia după aceea în dreptul lor național³⁵.

Studentul nu mai este marcat, în aceste condiții, atât de evident, de modul de gândire al sistemului său național de drept, dar va avea vocația de a gândi la nivel macrocosmic³⁶.

Așa cum se arată în doctrină³⁷, acest sistem își are originea în Statele Unite ale Americii unde există o jurisdicție federală, și unde fiecare dintre cele 50 de state are un sistem juridic independent și suveran. De asemenea, districtul Columbia, deși face parte din sistemul federal dispune de putere judiciară și barou propriu. Fiecare stat controlează, în aceste condiții, intrarea în corpul juriștilor a oricărei persoane și prin aceasta deține controlul direct asupra învățământului juridic din statul respectiv. Desigur, aceasta în măsura în care scopul învățământului juridic constă în pregătirea absolvenților pentru a practica dreptul pe plan local. Fac excepție unele state cum ar fi California și New York unde există un control indirect substanțial asupra educației juridice naționale pentru că există o piață mare a locurilor de muncă în domeniul dreptului și vin juriști și din alte state să practice aici³⁸ și au decis să introducă, acum mai bine de 20 de ani, cursuri specifice învățământului transsistemic. Învățământul juridic american reflectă atât

faptul că facultățile de drept asigură educația viitorilor lideri politici și a viitorilor birocrați cât și acela că o mare parte din studenți au ambiții politice. Nu există așa zise „școli de gândire” în privința felului în care diverse state americane să admită juriști, de exemplu avocați, cu pregătire în afara Statelor Unite, care să practice profesia în SUA. Chiar autoritățile baroului din statul New York au limitat accesul avocaților formați în străinătate impunându-le un rezidențiat prealabil în cadrul unui program special sau impunându-le să urmeze cursuri de common-law. Dar, atenția dreptului străin există și ea se pliază după moda și tendințele care se fac simțite în diferite domenii, cum ar fi comerțul exterior. De exemplu dreptul japonez era la ordinea zilei acum treizeci de ani, acum este cel chinezesc, mâine va putea fi cel brazilian, ceea ce deschide noi parteneriate în funcție de interesul existent cu statele de origine ale dreptului respectiv, chiar dacă în exemplele date de noi dreptul din aceste țări aparține sistemului de drept romano-germanic³⁹. Din exemplul dat rezultă că unele domenii sunt mai globale decât altele. Două exemple sunt sugestive cel al finanțelor și cel al drepturilor omului. Un altul, care în parte, ține și de drepturile omului este dreptul familiei. datorită globalizării populației⁴⁰.

Drepturile omului în mod deosebit reprezintă un domeniu „internațional” în SUA. Într-adevăr, termenul „drepturile omului” este rareori utilizat pentru a face trimitere la probleme interne în cadrul învățământului juridic american sau, în sens și mai general, în cadrul discursului american. SUA poartă drapelul drepturilor omului într-un mod aparte în alte țări. O dovadă este cu programul de burse Democrație, Drepturile Omului și Muncă din cadrul Departamentului de Stat; sau în plan privat, cu miile de proiecte ale unor fundații de protejare a drepturilor omului în alte țări așa cum au fost, printre primele de acest gen, Programele Fundației Ford privind statul de drept; și de asemenea prin programe ale facultăților de drept așa cum este Programul de Drepturile Omului al Facultății de Drept Harvard și „brațul său în practică”, Clinica Drepturilor Omului⁴¹.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem.

³⁷ A se vedea, **Frank K. Upham**, *The internationalization of Legal Education: National Report for the United States of America for the XIX en Comparative Law Congress*, Viena, 2014 in the American Journal of Comparative Law vol. 62, p. 97 și urm.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ibidem.

Există de asemenea, facultăți de drept care au introdus mai multe cursuri cu elemente de drept internațional și/sau de drept comparat. Un exemplu este cursul de drept transnațional de la University of Michigan Law School⁴² care a introdus și un program de studii al dreptului japonez.

În literatura de specialitate s-a arătat că, deși nu este o practică uzuală, acordarea de licență cu dublă specializare reprezintă o realitate. Astfel, Facultatea de Drept Columbia pune la dispoziție mai multe programe cu dublă specializare împreună cu instituții europene. Două dintre acestea sunt programe de patru ani cu Université Paris I Panthéon-Sorbonne și cu Universitatea din Londra. Celelalte posibilități oferite de Columbia sunt programe cu dublă specializare Juris Doctor (JD)⁴³/Master of Laws(LLM)⁴⁴ cu instituții britanice, franceze și germane care nu dau posibilitatea intrării în baroul străin. Majoritatea unor astfel de programe se desfășoară în Europa dar numărul celor care se desfășoară în alte părți ale lumii este în creștere. De exemplu, Universitatea din New York oferă programe cu dublă specializare JD/JD și respectiv LLM/LLM sau Bachelor of Laws (LLB)⁴⁵/JD cu Universitatea din Melbourne și cu Universitatea Națională din Singapore⁴⁶.

Pentru că am menționat mai înainte, că acum treizeci de ani s-a introdus în învățământul superior studiul sistemului de drept japonez, trebuie să arătăm că în ceea ce privește predarea de cursuri de drept în altă limbă decât cea a jurisdicției, de exemplu în limba japoneză, acest lucru nu este ceva obișnuit dar se mai întâlnește. Astfel, facultățile de drept de la universitățile Boston College, Harvard, Michigan și New York University au pus din când în când la dispoziția studenților cursuri de cercetare și traduceri care necesitau cunoștințe de limba japoneză⁴⁷.

Raportorul american la Congresul de Drept Comparat de la Viena, Frank K. Upham, susține că dacă pentru mulți globalizarea înseamnă acceptarea unor adaptări dureroase, renunțarea la vechi filosofii și la vechi instituții,

renunțarea sau reconsiderarea unor concepte ca rasă, castă, proveniență socială etc., în cadrul profesioniștilor în drept americani, dimpotrivă, termenul avea o conotație pozitivă, cel puțin până nu de mult. Pentru că, într-adevăr, globalizarea a deschis oportunități internaționale unei profesii din punct de vedere istoric limitate, în mare parte, la o practică americană. El consideră că învățământului juridic american i se pot aduce critici majore care constau în costul și modul în care sunt predate deprinderile dobândite prin practică. Acestea pot avea un impact negativ indirect asupra internaționalizării programei de învățământ, mai ales în condițiile în care un număr semnificativ de facultăți de drept adoptă programe de învățământ de doi ani. În afară de aceasta, nu prea se poate aduce vreo critică internaționalizării în sine. Este de luat în considerare remarca raportorului american care afirmă că în ce privește „americanizarea” Statelor Unite, este prea târziu să se mai facă ceva în această privință în țară și, așa cum am arătat, avocații americani salută și chiar încearcă să înlesnească „americanizarea” altor jurisdicții, mai ales în domeniul drepturilor omului. Evident, era de așteptat interesul autorului pentru internaționalizarea învățământului juridic. Acesta se pronunță în favoarea internaționalizării ca politică de adoptat pentru propria sa facultate și pentru învățământul juridic american în general, din mai multe motive, inclusiv acela că ea va produce avocați și cetățeni mai bine instruiți și mai sofisticăți, dar și practicieni mai buni⁴⁸.

Un alt exemplu îl constituie Canada care, cu zece provincii și trei teritorii fără autoguvernare, unde se aplică sistemul național a avut, totuși, o experiență reușită la Facultatea de Drept a Universității McGill din Montreal. Aici funcționează cu succes de mai bine de un deceniu învățământ superior juridic transsistemic⁴⁹. Întrucât în Canada este un drept mixt, unele provincii au norme de common-law, iar dreptul din Quebec face parte din sistemul romano-germanic. Bilingvismul și bijuridismul au favorizat crearea din 1999 a „programului McGill”, în care studenții se confruntă cu bijuridismul⁵⁰, dreptul civil și common-law fiind abordate în egală măsură, comparativ și

⁴² Ibidem, p. 113.

⁴³ Diplomă de Doctor în drept.

⁴⁴ Diplomă de Master în drept.

⁴⁵ Diplomă de absolvent al Facultății de Drept.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ A se vedea **Safia Bouabdallah**, loc. cit., p. 801.

⁵⁰ Ibidem, p. 804.

critic, în final studenții să poată să se miște ușor dintr-un sistem de gândire juridică în altul, chiar dacă nu sunt atât de apropiate între ele⁵¹.

În Europa, așa cum se arată în doctrină, Olanda, stat al cărui drept face parte din sistemul de drept romano-germanic, a fost prima care a introdus învățământul universitar juridic transsistemic la Facultatea de Drept European (European Law School) de la Maastricht, în anul 2006, introducând studiile universitare transsistemice, apoi pe parcurs introducând și masterate de studii europene. Din 2013 Universitatea din Tilburg a procedat în același mod introducând studii universitare de licență în „Drept global”. De asemenea, Facultățile din Leida, Utrecht, Amsterdam au introdus de asemenea cursuri de drept european⁵².

Astfel, la nivelul Facultății de Drept din Luxemburg s-a analizat modul în care aceasta trebuie să-și adapteze în epoca globalizării programa universitară. S-a ajuns în aceste condiții la concluzia că se impune ca regulă un învățământ transsistemic, iar ca excepție învățământul național clasic.

O axă prioritară a sistemului de pregătire a viitorilor juriști trebuie să fie reprezentată de „formația judiciară europeană”, în legătură cu care asistăm în prezent la emergența unei adevărate strategii unional-europene⁵³.

În aceste condiții studenții trebuie să învețe să analizeze și să combine texte de lege, doctrină, jurisprudență aplicabile unor situații de fapt⁵⁴.

Cunoașterea legii străine este esențială pentru studenți, ea reprezintă o premisă necesară atât pentru o mai bună înțelegere a propriului sistem

de drept, a perfecționării lui, premisă necesară dar nu și suficientă, deoarece simpla cunoaștere a unei legislații străine, neînsoțită de un studiu comparativ cu propria legislație nu poate duce la rezultate însemnate. Diversitatea sistemelor juridice existente în lume este considerabilă și de aceea este esențial. „să compari numai ceea ce este comparabil”, așa cum s-a precizat în doctrină⁵⁵. „Nu îi este permis unei culturi cu vocație la universalitate, cum astfel este cea românească, să ignore înfățișarea juridică a lumii, să se priveze de orizonturi vaste pe care le deschide, alături de studiul modului în care trăiesc, produc, creează și gândesc popoarele, cunoașterea valorilor juridice fundamentale ale acestora”⁵⁶.

Învățământul superior juridic actual presupune ca înseși cadrele didactice să aibă o pregătire juridică transsistemică. Desigur, pentru a fi tot timpul la curent cu evoluția legislației, doctrinei, jurisprudenței, acestora le sunt necesare cunoștințe în domeniul limbilor străine, cel puțin a limbilor de circulație internațională sau măcar europeană. De asemenea, se impune o strânsă legătură între facultățile de drept și instituțiile naționale pentru drepturile omului, instituțiile și agențiile Uniunii Europene, Consiliul Europei și ONU, cooperarea acestora fiind deosebit de utilă în pregătirea viitorilor juriști, o dovadă fiind chiar evoluția cercetărilor științifice și a modului de predare a disciplinei „protecția juridică a drepturilor omului” și introducerea unei noi discipline a „dreptului comparat al drepturilor omului”.

⁵¹ Ibidem.

⁵² A se vedea **Safia Bouabdallah**, loc. cit., p. 805-809.

⁵³ A se vedea **G. Payan**, *Émergence d'une stratégie européenne en matière de formation judiciaire*, în „Revue trimestrielle de droit européen”, janvier-mars 2014, p. 39-71, apud **Mircea Duțu**, *Dreptul: între ipostaze teoretice și avatarurile mondializării*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 222.

⁵⁴ A se vedea **Safia Bouabdallah**, loc. cit., p. 809 și urm.

⁵⁵ A se vedea **V. D. Zlătescu**, *Geografie juridică contemporană. Introducere în teoria marilor sisteme de drept*, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 13.

⁵⁶ Ibidem.

IMIGRAREA ȘI INTEGRAREA MIGRANȚILOR. STATUL MEMBRU RESPONSABIL PENTRU EXAMINAREA UNEI CERERI DE PROTECȚIE INTERNAȚIONALĂ ȘI ACCESUL EFECTIV LA O PROCEDURĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ*

CATRINEL BRUMAR**

ABSTRACT:

The Dublin Mechanism III (Regulation 604/2013 of the European Parliament and of the Council, which replaced with some amendments the previous mechanism Dublin II) contributes to the recognition of the right of access to asylum procedures in the EU and responds, by this contribution, to two requirements: Each applicant is entitled to asylum procedures in the EU and each applicant is entitled to a single asylum procedure.

Such a mechanism to ensure the implementation of these requirements makes use of two instruments: the concept of a responsible state for examining an application for international protection and the hierarchical identification criteria of this state.

The implementation of the Dublin mechanism is based on the presumption that in the course of the asylum procedure, the fundamental rights are respected in all 28 European Union member states.

However, the simple character of the presumption recognized by European case law indicates some construction deficiencies of the mechanism which until now have been only partially corrected by reforming regulation.

Keywords: immigration, asylum, border control, integration of migrants, international protection, access to asylum procedures, the State responsible.

RÉSUMÉ:

Le Mécanisme Dublin III (règlement 604/2013 du Parlement européen et du Conseil, qui a remplacé avec quelques modifications le mécanisme précédente Dublin II) contribue à la reconnaissance du droit d'accès aux procédures d'asile dans l'UE et répond, par cette contribution, à deux exigences: Chaque candidat a droit aux procédures d'asile dans l'UE et chaque candidat a droit à une procédure d'asile unique.

Un tel mécanisme pour assurer la mise en œuvre de ces exigences fait usage de deux instruments: le concept d'un État responsable de l'examen d'une demande de protection internationale et les critères d'identification hiérarchiques de cet état.

La mise en œuvre du mécanisme de Dublin est basée sur la présomption que dans le cadre de la procédure d'asile, les droits fondamentaux sont respectés dans tous les 28 États membres de l'Union européenne.

Cependant, le caractère simple de la présomption reconnue par la jurisprudence européenne indique certains défauts de construction du mécanisme qui jusqu'à présent ont été que partiellement corrigée par la réforme de la réglementation.

Mots-clés: immigration, asile, contrôle des frontières, l'intégration des migrants, la protection internationale, l'accès aux procédures d'asile, l'État responsable.

Crearea unui sistem european de azil.

Dreptul Uniunii Europene, așa cum s-a consolidat prin adoptarea celei de-a doua generații de reglementări de drept derivat, pe baza principiilor aprobate de Consiliul European de la Tampere, a realizat, la nivel legislativ, confirmarea sistemului european comun de azil (SECA), întemeiat pe aplicarea integrală și globală a Convenției de la Geneva și pe obligațiile care rezultă din instrumentele privind drepturile omului.

Potrivit Tratatului de instituire a Comunității Europene, așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Amsterdam, s-a transferat în domeniul de

competență al Comunităților realizarea acestui regim comun european în domeniul azilului. Semnificația acestui demers, devenit absolut necesar după realizarea Pieței Comune și eliminarea frontierelor între statele membre, a fost clarificată de Consiliul European reunit la Tampere, în 15-16 octombrie 1999, care a stabilit coordonatele de elaborare pentru a asigura crearea acestui regim comun: determinarea statului responsabil pentru examinarea fiecărei cereri de azil, stabilirea de standarde comune pentru procedura de examinare a cererii și de norme minimale pentru tratarea solicitanților de azil și de acordare a statutului de refugiat¹.

Lista de măsuri trebuie înțeleasă în contextul mai larg descris de Consiliul European. Astfel,

*Lucrarea de cercetare postdoctorală în cadrul proiectului „Burse doctorale și postdoctorale pentru tineri cercetători în domeniile Științe politice, Științe administrative, Științele comunicării și sociologie”, integrat în domeniul major de intervenție 1.5. „Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”, contract POSDRU/159/1.5/S/134650.

** Cercetător științific.

¹A se vedea H. Battjes, *The Common European Asylum System: The First Stage*, în J.-Y. Carlier, Ph. de Bruycker (dir.), *Actualité du droit européen de l'immigration et de l'asile*, Bruylant, Bruxelles, 2005, p. 33-35.

potrivit Concluziilor Președinției², date publicității urmare Consiliului European din 15-16 octombrie 1999, Uniunea Europeană avea nevoie de o abordare cuprinzătoare cu privire la migrație pentru a acoperi chestiunile politice, de drepturile omului și referitoare la dezvoltare în țările de origine și de tranzit. În consecință, în politica comună a Uniunii chestiunile de imigrație și azil, care sunt distincte, trebuie tratate în mod interdependent, pentru o gestionare mai eficientă a fluxului imigrației, în cooperare strânsă cu țările de origine și de tranzit, inclusiv prin furnizarea de asistență în vederea promovării întoarcerii voluntare a celor care au solicitat inițial azil în cadrul Uniunii. Concluziile continuă reafirmând, în materia azilului, importanța pe care Uniunea și statele sale membre o acordă respectului absolut pentru dreptul de a căuta azil, precum și faptul că dezvoltarea Sistemului European Comun de Azil trebuie să se fundamenteze pe aplicarea deplină a Convenției de la Geneva din 1951, pentru ca nimeni să nu poate fi returnat într-un loc unde poate fi persecutat.

Descriind etapele de dezvoltare a Sistemului European Comun de Azil, Concluziile de la Tampere în paragraful 14 identifică două faze: cea pe termen scurt, caracterizată într-un mod global prin sintagmele „standarde minime comune” și „apropiere” și cea pe termen mediu spre lung, care ar urma să genereze ca rezultat o procedură de azil comună, cu un standard uniform pentru persoanele cărora li se acordă azil. Un element adițional era reprezentat de adoptarea unui statut de protecție temporară în caz de aflux masiv.

Concluziile Președinției Consiliului European de la Sevilla, derulat în 21-22 iunie 2002, care tratează chestiunile migrației și azilului în aceeași idee de interdependență, subliniază conformitatea politicii în domeniul azilului cu convențiile internaționale, punând-o însă în balanță cu necesitatea dezvoltării unei acțiuni ferme pentru combaterea imigrației ilegale și a traficului de persoane.

Un element suplimentar important l-a reprezentat și adoptarea Cartei Drepturilor Fundamentale în Uniunea Europeană, care în articolul său 18 include dreptul de azil, în Titlul

² Disponibile pe adresa electronică http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm, consultate ultima oară la 29 iulie 2012.

II dedicat „Libertăților”: „Dreptul de azil este garantat cu respectarea normelor prevăzute de Convenția de la Geneva din 28 iulie 1951 și de Protocolul din 31 ianuarie 1967 privind statutul refugiaților și în conformitate cu Tratatul privind Uniunea Europeană și cu Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumite în continuare „tratatele”)”.

În acest context se dezvoltă reglementarea Uniunii Europene în materia azilului; dincolo de reafirmarea constantă a respectării și aplicării depline a Convenției de la Geneva, comunicările ulterioare ale Comisiei, dar și cele două programe – Haga, privind întărirea libertății, securității și justiției în Uniune și Stockholm, pentru o societate deschisă și sigură în slujba și pentru protecția cetățenilor, se preocupă prioritar de asigurarea nevoilor refugiaților cât mai aproape de locul lor de origine și de asigurarea unei intrări ordonate și controlate în Uniune a acestora, pentru a preveni, pe de o parte migrația ilegală și pe de altă parte, abuzul de procedură, conturându-se tot mai puternic ideea de cooperare în exterior pentru o bună gestiune a sistemului în interior.

În urmărirea planului de realizare a acestui regim comun european în domeniul azilului au fost adoptate într-o primă etapă reglementările unionale de apropiere și creare de standarde minimale comune pe cele patru aspecte:

- stabilirea criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe, prin Regulamentul nr. 343/2003, cunoscut și sub denumirea de „Dublin II”³

- stabilirea de norme minimale pentru primirea solicitanților de azil în statele membre, prin Directiva 2003/9/CE⁴

- stabilirea standardelor minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau

³ Regulamentul (CE) nr. 343/2003 al Consiliului din 18 februarie 2003 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe, publicat în JO nr. L 50 din 25 februarie 2003.

⁴ Directiva 2003/9/CE a Consiliului din 27 ianuarie 2003 referitoare la normele minimale pentru primirea solicitanților de azil în statele membre, publicată în JO nr. 31 din 6 februarie 2003.

apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate, prin Directiva 2004/83/CE⁵ și

stabilirea de norme minimale privind procedura de acordare și de retragere a statutului de refugiat în statele membre, prin Directiva 2005/85/CE⁶.

De asemenea, pentru reglementarea protecției temporare, a fost adoptată Directiva 2001/55/CE a Consiliului din 20 iulie 2001 privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare, în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate, și măsurile de promovare a unui echilibru între eforturile statelor membre pentru primirea acestor persoane și suportarea consecințelor acestei primiri⁷.

După adoptarea legislației inițiale, destinată etapei de apropiere a standardelor, este adoptat Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona, la 13 decembrie 2007. Potrivit Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, așa cum a fost modificat prin Tratatul de la Lisabona, articolul 78 indică faptul că Uniunea dezvoltă o politică comună în domeniul azilului, al protecției subsidiare și al protecției temporare, cu scopul de a oferi un statut corespunzător oricărui resortisant dintr-un stat terț care are nevoie de protecție internațională și de a asigura principiul nereturnării. În conformitate cu alineatul 2 al articolului, regimul unitar de azil este instituit în favoarea resortisanților țărilor terțe, valabil în toată Uniunea, regimul unitar de protecție subsidiară este destinat resortisanților țărilor terțe care, fără să obțină azil european, au nevoie de protecție internațională, iar sistemul

⁵ Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate, publicată în JO nr. L 304 din 30 septembrie 2004.

⁶ Directiva 2005/85/CE a Consiliului din 1 decembrie 2005 referitoare la normele minimale privind procedura de acordare și de retragere a statutului de refugiat în statele membre, publicată în JO nr. 326 din 13 decembrie 2005.

⁷ Publicată în JO nr. L 212 din 7 august 2001.

comun de protecție temporară vizează persoanele strămutate în cazul unui aflux masiv⁸.

După cum menționam, această primă etapă avea o finalitate redusă în timp, scopul fiind acela de a atinge un regim european cu o procedură comună de azil și un statut uniform pentru beneficiarii de protecție internațională. Astfel, începând cu anul 2008, actele normative inițial adoptate au fost deja abrogate pentru a fi înlocuite cu o legislație mai avansată.

Directiva 2004/83/CE a Consiliului a fost abrogată prin Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate a fost deja adoptată⁹; Regulamentul nr. 343/2003 a fost înlocuit de Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de azil prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid (Reformare)¹⁰, cunoscut sub denumirea *Dublin III*, Directiva 2005/85/CE a fost înlocuită de Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind procedurile comune de acordare și retragere a statutului de protecție internațională (Reformare)¹¹, iar Directiva 2003/9/CE a fost înlocuită de Directiva 2013/33/UE a Parlamentului european și a Consiliului de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională (Reformare)¹².

Determinarea statului membru responsabil pentru examinarea unei cereri de protecție internațională: de la Convenția de la Dublin la Regulamentul Dublin III. După cum am arătat mai sus, crearea unui regim

⁸ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Migration and Law*, IRDO, București, 2014, p. 5 și urm.

⁹ Publicată în JO nr. L 337 din 20 decembrie 2011.

¹⁰ Publicat în JOCE nr. 180 din 29 iunie 2013.

¹¹ Publicată în JOCE nr. 180 din 29 iunie 2013.

¹² Publicată în JOCE nr. 180 din 29 iunie 2013.

comun european de azil implică adoptarea unui cadru legislativ unitar pe trei dimensiuni: asigurarea examinării cererii de azil, standarde comune ale examenului procedurii și un tratament corespunzător pentru solicitanții de azil în timpul examinării cererii lor. Cea dintâi dintre aceste dimensiuni, și anume asigurarea unui examen al cererii de azil, a beneficiat prima de preocuparea statelor membre ale Comunității Europene; după reglementarea inițială prin Convenția de la Dublin referitoare la determinarea statului responsabil de examenul unei cereri de azil prezentate într-unul din statele membre ale Comunităților Europene, semnată la Dublin la 15 iunie 1990 și intrată în vigoare la 1 septembrie 1997¹³, a făcut obiectul unui act de drept derivat al Comunității Europene, respectiv Regulamentul nr. 343/2003 din 18 februarie 2003, cunoscut și sub denumirea de „Dublin II”.

De la reglementarea convențională la exercitarea competențelor legislative comunitare. Convenția de la Dublin s-a înscris în preocuparea statelor membre de a armoniza politicile și dreptul azilului în Europa. Opțiunea de la acel moment a statelor membre pentru un instrument convențional se explică prin aceea că, la data încheierii sale, în sfera competențelor comunitare nu intra domeniul azilului și al regimului vizelor – prin care să se asigure pe de o parte fiecărui solicitant de azil că cererea va fi examinată în cel puțin un stat membru, iar pe de altă parte, să se stabilească în mod clar statul membru responsabil de examinarea acestei cereri, și pe cale de consecință statul răspunzător de menținerea unei situații de imigrare ilegală prin întârzierea sau tolerarea pe teritoriul său a unor resortisanți ai unor state terțe cu situație neconformă reglementărilor naționale¹⁴.

În contextul adoptării Tratatului de la

¹³ Convenția a fost publicată în JOCE nr. 254 din 19 august 1997.

¹⁴ Astfel prin Tratatul de la Roma (1958) politicile naționale de imigrare constituiau doar o componentă a cooperării între statele membre. Este adevărat că prin Actul Unic European (1987) se poate considera că s-a inițiat deja procesul de armonizare legislativă în acest domeniu, ca o consecință directă a suprimării controlului frontierelor între statele membre și realizării treptate a deplinei libertăți de circulație a cetățenilor acestor state; totuși, la acel moment realizarea unei politici comune în materie de azil nu era posibilă decât prin cooperare interguvernamentală.

Amsterdam, Consiliul European reunit la Tampere în perioada 15-16 octombrie 1999 a decis crearea unui regim comun european în materia azilului. Astfel, în conformitate cu prevederile Capitolului IV al Tratatului de la Amsterdam, politicile naționale referitoare la imigrare, azil ca și toate celelalte măsuri privind libera circulație a persoanelor deveneau subordonate actelor comunitare, adoptate în conformitate cu articolul 249 al Tratatului. Prin aceste inovații, Comunitatea a dobândit competențe de reglementare în domeniul formulării unei politici comune privitoare la azil și imigrare, iar în exercitarea acestor competențe, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Regulamentul „Dublin II”.

O primă observație preliminară asupra conținutului celor două instrumente – convențional și de drept comunitar – remarcă multiplele elemente comune acestora. Cu excepția schimbării bazei legale, modificările aduse de „Dublin II” nu afectează fundamental structura de bază creată prin Convenția de la Dublin. Astfel, dacă reglementarea cunoscută și sub numele de „Dublin I” avea o sursă convențională – un acord între statele membre -, regulamentul reprezintă un izvor derivat de drept comunitar, care se bucură de aplicabilitate imediată și directă și se aplică prioritar față de orice alt act normativ sau din care ar rezulta pentru un stat membru vreo obligație.

Fără a renunța la principiile stabilite de Convenția de la Dublin, în special ideea că orice solicitant de azil în Uniunea Europeană va beneficia de examenul cererii sale de către un stat membru al Uniunii Europene, reglementarea comunitară reflectă schimbarea operată prin modificarea conținutului în Tratatul de la Amsterdam, întrucât, consideră instituțiile comunitare, prin crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție, în care libertatea de circulație a persoanelor este garantată prin dispozițiile tratatelor institutive, fiecare stat membru poartă răspunderea față de toate celelalte state membre pentru acțiunile sale și modul în care reglementează intrarea și sejurul persoanelor provenind din state terțe și trebuie să își asume consecințele care pot rezulta dintr-o anumită reglementare în conformitate cu spiritul de solidaritate și cooperare care caracterizează raporturile statelor membre în Uniune.

Potrivit Convenției din 1990, pentru a evita

ca un solicitant de azil să nu aștepte o perioadă nerezonabilă decizia asupra cererii sale, dar și pentru a garanta că niciun solicitant nu va fi retrimis succesiv dintr-un stat membru în altul fără ca unul dintre aceste state să se recunoască competent să o examineze, s-a considerat necesară instituirea unui set de criterii de determinare a statului responsabil. Obiectivul atât de generos exprimat prin preocuparea ca orice solicitant de azil să beneficieze de un examen al cererii sale de o manieră substanțială și rapidă este prezent în preambulul Convenției, dar și în articolul său 2, potrivit cu care statele membre părți se angajează ca orice solicitant de azil să beneficieze de acest examen. Celălalt obiectiv, deși nu este introdus din preambul, apare de asemenea clar în articolul 2 – un singur stat membru va proceda la examinarea respectivei cereri, pentru a elimina fenomenul de *asylum shopping* și a consolida astfel eficiența sistemului, iar acel stat responsabil va fi identificat pe baza criteriilor de determinare, aplicate în ordinea în care sunt prezentate în Convenție, altfel spus ierarhizate pentru a evita atât conflicte negative cât și pozitive de competență.

Criteriile, în ordinea prezentării, pot fi grupate în două mari categorii: criterii care vizează menținerea sau refacerea unității familiale și criterii care valorifică responsabilitatea statului membru în pătrunderea pe teritoriul comun sau acceptarea prezenței respectivului solicitant pe teritoriul comun al statelor membre părți. Alături de aceste categorii, regăsim clauza tip plasă de siguranță și cele două clauze discreționare – clauza de suveranitate și clauza umanitară, care permit unui stat să își asume, chiar dacă nu este determinat ca fiind statul membru responsabil, examenul unei cereri de azil.

Prima categorie de criterii vizează tratarea unei cereri de azil formulate de un solicitant de către statul în care acesta are un membru de familie, care este deja recunoscut ca refugiat de către acel stat și unde membrul de familie își are reședința legală; aplicarea criteriului, care asigură unitatea de practică – cererea de azil va fi tratată de aceleași autorități care au evaluat și cererea admisă a membrului de familie, în condițiile în care de cele mai multe ori circumstanțele care au determinat refugiul unui membru de familie rămân valabile și pentru

situația solicitantului ulterior, este dublu limitată – pe de o parte de interpretarea restrictivă dată noțiunii de membru de familie, care nu poate fi decât soțul sau copilul minor necăsătorit al solicitantului de azil sau mama sau tatăl solicitantului, dacă acesta este un minor necăsătorit, pe de altă parte de consimțământul ambelor persoane în cauză, atât solicitantul de azil cât și membrul de familie.

Cea de-a doua categorie de criterii, care intervine dacă prima categorie nu își găsește aplicabilitatea, are în vedere, arătam, valorificarea responsabilității unui stat membru care a emis un permis de ședere sau o viză în favoarea solicitantului de azil, a permis trecerea ilegală a frontierelor sale de către solicitant sau a permis șederea acestuia pe teritoriul său cel puțin 6 luni înaintea formulării cererii de azil, statul membru responsabil de controlul intrării străinilor pe teritoriul statelor membre sau statul membru unde solicitantul a formulat cererea de azil, după ce a străbătut teritoriul unui alt stat membru, dacă pentru pătrunderea pe teritoriul ambelor state solicitantul era exonerat de obținerea unei vize, în final statul membru în al cărui aeroport străinul a solicitat azil în timpul tranzitului.

Criteriul care permite ca o cerere de azil, ce nu poate fi alocată potrivit criteriilor de mai sus, să nu rămână neexaminată, și pe care l-am intitulat plasa de siguranță, prevede că este responsabil primul stat membru în care străinul formulează cererea de azil.

Este de remarcat că în economia acestei prime reglementări de determinare a statului membru responsabil, cea mai mare importanță o au criteriile referitoare la accesul pe teritoriu și tolerarea pe teritoriu de către un stat membru; criteriile privind unitatea familială au o aplicabilitate limitată din cauza ipotezei lor, care vizează doar situații în care un membru de familie în viziunea restrânsă a Convenției este deja recunoscut ca refugiat în alt stat membru.

Pentru a atenua absența unei preocupări mai marcate pentru a asigura identificarea unui stat membru cu care solicitantul de azil să aibă măcar minime legături, Convenția permite, prin clauza de suveranitate, ca un stat membru să aibă dreptul să examineze o cerere de azil chiar dacă acest examen nu intră în responsabilitatea sa potrivit criteriilor de determinare și dacă solicitantul acceptă această preluare a

examenului cererii sale. Retrospectiv, s-a afirmat că aplicarea clauzei de suveranitate viza situații umanitare și de compasiune, însă cel puțin în reglementarea convențională, era reglementată și o clauză umanitară, potrivit cu care pentru motive umanitare, întemeiate mai ales pe rațiuni familiale sau culturale, orice stat membru parte putea examina o cerere de azil în afara stabilirii responsabilității sale pentru această analiză, de asemenea cu consimțământul persoanei în cauză. Din acest motiv, apreciem, doar cu o valoare istorică, faptul că pentru a nu se suprapune cu clauza umanitară, rațiunile de introducere a clauzei de suveranitate trebuia să fie diferite și aveau în vedere motive de ordin politic sau salvagardarea unei minime libertăți de apreciere cu privire la modul în care celelalte state membre părți la Convenție își îndeplineau obligațiile în temeiul Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților din 21 iulie 1951.

Tot cu valoarea retrospectivă, este aproape îngrijorător cum redactorii Convenției nu au acordat o importanță sporită situației solicitanților de azil minori, al căror interes superior este ignorat de reglementare, deși Convenția Națiunilor unite privind drepturile copilului fusese deja adoptată la momentul elaborării textului.

Convenția, deși elaborată în 1990, a intrat în vigoare târziu și nu a beneficiat de o lungă existență, fiind relativ rapid înlocuită cu Regulamentul nr. 343/2003, Dublin II. Din aceste considerente, am ales să nu examinez separat pentru instrumentul convențional criticile formulate, ci să le evaluez mai cu seamă pe cele formulate după intrarea în vigoare a Regulamentului Dublin II. Un alt motiv pentru acest demers îl constituie și reluarea nucleului de reglementare referitor la criteriile elaborate în Convenție de Regulament.

Regulamentul Dublin II confirmă încă din preambul dorința Consiliului de a menține principiile pe care s-a fundamentat Convenția din 1990. Nu este astfel surprinzător că setul de criterii nu a suferit o reformă, ci doar o îmbunătățire și unele precizări; poate fi însă surprinzător faptul că dispozițiile discreționare care completează setul de criterii și-au văzut, prin detalierea manierei de aplicare, cel puțin la nivel teoretic, restrânsă aplicabilitatea.

Regulamentul operează tot cu un set de criterii ierarhizate, aplicabile în ordinea

enumerării lor; numărul de categorii crește însă la trei, înaintea unității familiale și responsabilitatea pentru pătrunderea solicitantului pe teritoriul Uniunii intervenind protecția minorilor neînsoțiți.

Astfel, în prima categorie, care dă expresie protecției minorilor neînsoțiți, regăsim două criterii de determinare a statului responsabil, primul fiind statul membru unde un membru al familiei minorului își are reședința în mod legal, în absența unui membru de familie, statul responsabil fiind cel în care minorul și-a prezentat cererea de azil. Pentru conservarea unității familiale, dacă solicitantul de azil are un membru de familie căruia i s-a permis șederea ca refugiat pe teritoriul unui stat membru sau un membru de familie a cărui cerere de azil nu a făcut încă obiectul unei prime decizii, statul membru în care se află membrul de familie devine statul responsabil, sub condiția consimțământului solicitantului. Deși o asemenea dispoziție pare a oferi perspective pentru asigurarea unei unități familiale și în consecință a unei unități de tratament în favoarea solicitantului de azil, ea nu este aplicabilă decât dacă respectul membru de familie este soțul solicitantului sau partenerul său necăsătorit într-o relație stabilă și doar dacă legislația sau practica statului membru respectiv oferă cuplurilor necăsătorite un tratament comparabil cu cel rezervat cuplurilor căsătorite sau dacă este copilul minor al solicitantului, respectiv mama, tatăl sau tutorele atunci când solicitantul este minor necăsătorit. Rudele dincolo de ascendenții, respectiv descendenții de prim grad nu sunt considerate membri de familie pentru aplicarea regulamentului.

Această categorie mai conține un criteriu, dar care prin poziționare – ultima în lista ierarhizată – , nu intervine decât în absența aplicării unuia dintre criteriile referitoare la responsabilitatea pentru intrarea pe teritoriu: examinarea cererilor de azil formulate de mai mulți membri de familie în același stat membru simultan sau la date destul de apropiate pentru a permite ca procedurile de examinare să se desfășoare împreună revine statului pe care criteriile îl indică ca fiind responsabil pentru a prelua cel mai mare număr de membri ai familiei sau statului responsabil pentru examinarea cererii celui mai în vârstă dintre aceștia.

Imediat după criteriile referitoare la unitatea

familială, cu precizarea de mai sus, intervine cea de-a treia categorie de criterii; statul membru responsabil este cel care a emis solicitantului un permis de ședere sau o viză, inclusiv în anumite situații chiar după expirarea acestora, statul în care solicitantul a intrat ilegal, statul membru în care solicitantul, după intrarea ilegală, a locuit pe o perioadă de cel puțin 5 luni anterior prezentării cererii de azil, statul membru pentru intrarea pe al cărui teritoriu solicitantul era exonerat de viză, statul membru de tranzit aeroportuar.

Dacă niciun stat membru nu poate fi identificat drept statul responsabil potrivit criteriilor, primul stat în care a fost prezentată cererea va fi cel care va proceda la examinarea cererii de azil.

Regulamentul conservă cele două clauze discreționare – clauză de suveranitate conferă posibilitatea unui stat membru să examineze o cerere de azil chiar dacă această examinare nu este responsabilitatea sa în temeiul criteriilor, fără însă ca solicitantului să îi mai fie cerut acordul pentru această preluare, iar clauza umanitară, prin reformulare, contribuie la menținerea unității familiale, în măsura în care prevede că orice stat membru, chiar dacă nu este responsabil, poate reuni membrii unei familii, precum și alte rude aflate în întreținere, pe motive umanitare bazate în special pe considerente familiale sau culturale, cu consimțământul persoanelor în cauză. De asemenea, clauza umanitară permite ca în caz de dependență pe motiv de graviditate, copil nou născut, boală gravă, handicap sever sau bătrânețe, solicitantul de azil și ruda cu care se află în această relație de dependență să fie reuniți sau lăsați împreună pe teritoriul unuia dintre statele membre, dacă legăturile de familie au existat în țara de origine; reglementarea vizează și situația unui minor neînsoțit care are rude în alt stat membru care pot avea grijă de el, dacă aceasta este în interesul superior al copilului.

Dacă clauza de suveranitate nu prezintă modificări substanțiale, cu excepția renunțării la condiția consimțământului solicitantului, prezumat a fi dat prin introducerea cererii de azil, clauza umanitară suferă o serie de transformări pe care le-am putea califica drept contradictorii. Pe de o parte, deși menține referirea la motive umanitare bazate pe

considerente culturale, se concentrează exclusiv pe reuniunea solicitantului de azil cu membrii de familie, inclusiv cu alte rude, însă doar dacă se află în întreținere. Teza a doua este și ea dedicată situațiilor în care solicitantul de azil se află în relație de dependență cu o altă rudă, pentru unul din cele cinci motive enumerate. În acest mod, ipotezele în care un solicitant de azil ar putea fi preluat de către un stat datorită existenței unei comunități cu care împărtășește valori, tradiții sau datorită unor afinități cu acel stat (lingvistice, istorice) par a fi excluse din reglementarea clauzei umanitare. Ele par a fi transferate în sfera de aplicare a clauzei de suveranitate, care devine o clauză umanitară propriu-zis, incluzând și ipoteze ale unor solicitanți de azil victime ale abuzurilor fizice sau psihice, ale unor traume severe, care nu ar putea fi preluați de statul responsabil potrivit criteriilor decât cu afectarea integrității lor.

În al doilea rând, deși este de salutat extinderea membrilor de familie care ar putea fi reuniți cu un minor neînsoțit, totuși clauza umanitară nu este un criteriu de determinare și deși precizarea referitoare la faptul că statele membre în mod normal reunesc sau lasă împreună solicitantul de azil cu membrii de familie sau cu rudele, indică necesitatea de a justifica circumstanțele excepționale care au împiedicat aplicarea clauzei umanitare, rămânea problematică identificarea membrilor de familie sau a rudelor, în condițiile în care nu era vorba de un criteriu de urmărit în stabilirea responsabilității, cu atât mai mult cu cât, cel puțin în situația minorului, sunt necesare demersuri pentru a identifica rude aflate în alte state membre, cu atât mai mult dacă acestea nu sunt într-o procedură de azil sau recunoscute ca refugiat.

Deși Regulamentul ameliorează conținutul unora dintre criteriile de determinare a statului membru responsabil, acordând în primul rând prioritate interesului superior al copilului în tratarea situațiilor minorilor neînsoțiți solicitanți de azil și lărgind ipotezele de favorizare a unității familiale, el nu a oferit, în aplicarea sa, eficiența dorită în condiții de respectare a drepturilor solicitanților de azil. Inclusiv prin restricțiile de a contesta determinarea statului membru responsabil și prin incapacitatea de a asigura nu numai o alocare de responsabilitate dar și o partajare a acesteia, Regulamentul a

arătat în practică necesitatea reformării.

De la Dublin II la Dublin III: între reformare a sistemului și reformare legislativă. Primii ani de aplicare a Regulamentului Dublin II au generat critici din partea organizațiilor internaționale și o analiză de reformă din partea Comisiei Europene, pe fondul unor dificultăți mereu în creștere cu care erau confruntate statele de la granițele externe ale Uniunii Europene, în special Spania, Italia, Grecia și Malta, dar și nou intratele Ungaria și Polonia, ale căror sisteme de determinare a statutului de refugiat și ale căror capacități de primire a solicitanților de azil au fost supuse unui test prelungit de stres. În plus, experiența a arătat că în ciuda ierarhiei criteriilor, cele mai des folosite aveau în vedere tot alocarea responsabilității statului care a jucat cel mai important rol în intrarea și șederea solicitantului pe teritoriile statelor membre. Criteriile menite să protejeze unitatea familială se aplicau doar cu titlu de excepție. Deși datele statistice centralizate la nivelul Eurostat nu sunt disponibile anterior anului 2007 și documentele de lucru ale Comisiei Europene indică doar că implementarea Regulamentului nu a determinat creșterea numărului de cereri de protecție internațională de gestionat de fiecare stat cu mai mult de 5% (cu unele excepții: Polonia, Slovacia și Ungaria), informațiile disponibile la nivel european arată că aspectul cel mai notabil din aplicarea Regulamentului a vizat reducerea cererilor multiple. Prin folosirea sistemului Eurodac – de amprentare a solicitanților de azil în Uniunea Europeană – a fost posibilă identificarea solicitanților de azil care introduseseră mai multe cereri și a fost identificat statul membru responsabil. Cu toate acestea, actorii statali și non-statali care așteptau o partajare a responsabilității și-au manifestat dezamăgirea, unii dintre aceștia propunând chiar desființarea mecanismului sau înlocuirea sa cu o structură care să asigure o repartitie mai echitabilă a solicitărilor de azil între statele membre.

Criticile exprimate de organizațiile internaționale și non-guvernamentale față de reglementarea Dublin II. Modul de enunțare și aplicare ale criteriilor de determinare, precum și impactul – recunoscut de Comisia Europeană însăși a nu fi unul evident pozitiv asupra încărcăturii sistemelor de azil din anumite state

membre – a fost criticat de organizațiile internaționale – Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați (ÎCNUR) și de organizațiile non-guvernamentale. În sinteză, aceste observații pot fi clasificate în două mari categorii: criticile aduse fundamentului sistemului, care nu numai că nu a confirmat așteptările de eficiență, dar a poziționat solicitantul de azil într-o situație dificilă, adesea solicitarea sa fiind examinată de către un stat cu care acesta nu întreținea minime legături (cu excepția intrării pe teritoriul acestuia, pentru ca apoi să se deplaseze spre un alt stat membru) și criticile aduse anumitor elemente ale sistemului Dublin (parțial corectate, după cum vom arăta mai jos, prin reglementările subsecvente).

Prima categorie de critici consideră că un mecanism de determinare a statului membru responsabil nu ar trebui centrat pe contribuția acestui stat la pătrunderea individului pe teritoriul statelor membre ale Uniunii, ci pe așteptările și situația individuală a solicitantului de protecție internațională. Aceste critici reprezintă de fapt modele alternative la actualul mecanism Dublin, motiv pentru care ele vor fi tratate la un moment ulterior, atunci când, față de deficiențele revelate ale aplicării actualului sistem vom evalua dacă nu este necesară nu doar ameliorarea mecanismului în vigoare, ci construirea unui mecanism nou.

Cea de-a doua categorie de critici deplânge faptul că interesul superior al copilului nu este suficient luat în considerare în aplicarea criteriilor de determinare a statului responsabil, nu numai la nivel declarativ ci mai ales prin instituirea obligației pentru statele membre de a proceda la identificarea membrilor de familie sau rudelor minorului în celelalte state membre suficient de repede după stabilirea faptului că acesta este sub 18 ani și neînsoțit; în acest mod, aplicarea primului criteriu din ierarhie pentru minorii neînsoțiți ar avea o incidență practică mai mare. Un alt aspect criticat viza stabilirea ca stat responsabil de examinarea cererii unui minor neînsoțit în absența membrilor de familie a statului în care minorul a depus cererea cu riscul ca acesta să fie transferat din statul în care se află la momentul determinării statului responsabil.

În aceeași notă, noțiunea de familie folosită de Regulament a fost considerată prea restrictivă și i s-a reproșat că ignoră orice

legătură familială, chiar de tip nuclear (soț, copil minor, părinte) care s-a format după părăsirea țării de origine, deși traseul unor solicitanți de protecție internațională poate fi sinuos și de durată până la momentul determinării statului responsabil din cadrul Uniunii.

Apelurile repetate ale organizațiilor internaționale și non-guvernamentale pentru ca statele să recurgă mai des la folosirea clauzei de suveranitate, mai ales în contextul în care clauza umanitară nu este aplicabilă, pentru a evita separarea familiilor, chiar extinse, traumatizarea suplimentară cauzată de un transfer persoanelor victime ale unor atingeri grave aduse integrității lor fizice sau psihice, au fost însoțite de recomandarea ca în implementarea acestor clauze, să se stabilească norme clare și detaliate pentru aplicarea lor. Deși sugestia nu a fost făcută expres, organizațiile au favorizat transformarea clauzei de suveranitate într-o clauză discreționară cel puțin, pentru ca eventualele refuzuri de aplicare a clauzei să fie justificate.

Tot în categoria întăririi aplicării criteriilor referitoare la unitatea familială, s-a propus includerea, alături de membru de familie recunoscut ca refugiat, ca element de construcție a unuia dintre criterii, și membrul de familie căruia i s-a acordat protecție subsidiară; această propunere se fundamenta pe reglementarea comunitară care stabilea criteriile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții unui stat terț nu numai pentru a li se recunoaște statutul de refugiat, ci și pentru acordarea protecției subsidiare.

Propunerea de reformare elaborată de Comisia Europeană. Față de preocupările exprimate atât la nivelul organizațiilor inter- și non-guvernamentale, dar și pentru a răspunde presiunilor de aplicare a criteriilor de determinare a statului membru responsabil, Comisia a elaborat o propunere de reformare a Regulamentului Dublin II. Reforma nu viza mecanismul, menținut ca piatră de temelie a SECA și modalitatea de înlocuire a Regulamentului, nu prin introducerea de modificări în textul deja existent ci prin elaborarea unui act normativ nou.

Un prim element de interes este faptul că prin propunerea Comisiei Europene COM(2008) 820 final de reformare a Regulamentului „Dublin II” referirile la azil și la refugiat sunt înlocuite cu

formula mai cuprinzătoare a „protecției internaționale”, ceea ce implică ca regulile de determinare a statului membru responsabil să devină aplicabile și în cazul în care se solicită protecție subsidiară. În mod evident, dacă se considera că evaluarea necesității unei protecții subsidiare este, după cum îi indică și denumirea, ulterioară și dependentă de un prim examen al recunoașterii statutului de refugiat, atunci statul membru responsabil de prelucrarea cererii de azil era și cel care se apleca, într-o a doua etapă, asupra nevoii de protecție subsidiară. Referirea la formele de protecție internațională emancipează protecția subsidiară și arată că ea poate constitui obiectul unei analize originare, astfel încât și criteriile de determinare trebuie se facă referire la o asemenea ipoteză. Cum aplicarea criteriilor de determinare ar rămâne valabilă și în ipoteza formulării unei cereri de protecție subsidiară, dincolo de aspectul pozitiv al clarificării sorții acestor solicitanți, apare problema creșterii numărului de cereri pentru anumite state membre.

Cu referire la criteriile de determinare, propunerea Comisiei a încercat să ofere o protecție sporită prezervării unității familiale, prin extinderea definiției membrilor de familie pentru a cuprinde și copiii minori căsătoriți dar al căror interes superior era să locuiască cu unul dintre părinți precum și frații minori necăsătoriți ai unui minor necăsătorit, prin introducerea printre criterii a existenței unei rude care poate avea grijă de minorul neînsoțit, prin stabilirea ca stat responsabil a aceluși stat membru care poate cel mai bine reuni sau lăsa împreună solicitantul și rudele cu care se află în relație de dependență și prin oferirea unei importanțe sporite ca și criteriu de determinare a responsabilității de a prelua cei mai mulți membri de familie, respectiv pe cel mai în vârstă membru de familie, atunci când mai mulți membri depun cereri simultan sau la date apropiate în același stat membru, dar statele responsabile prin aplicarea celorlalte criterii ar duce la separarea lor (criteriu denumit și al procedurii familiale).

Dacă criteriile de determinare referitoare la permiterea pătrunderii sau a șederii solicitantului pe teritoriul unui stat rămân neschimbate, clauzele de suveranitate și umanitară sunt mai bine circumstanțiate. Clauza de suveranitate devine aplicabilă dacă un stat membru decide, pentru motive umanitare sau

caritabile să examineze o cerere chiar dacă nu este responsabilitatea sa potrivit criteriilor, dacă solicitantul consimte, iar clauza umanitară este rezervată situațiilor de reunire a membrilor de familie sau a altor rude.

De asemenea, fosta clauză tip plasă de siguranță devine un principiu de aplicare a Regulamentului, pentru a răspunde necesității asigurării unui examen substanțial pentru orice cerere de protecție internațională.

Cea mai importantă propunere a Comisiei nu viza însă nici criteriile de determinare, nici oferirea de garanții privitoare la informarea solicitanților și la implicarea lor efectivă în procedură, ci introducerea unui mecanism de prevenție a unor deficiențe sistemice în sistemele de protecție internațională ale statelor membre și a posibilității de a suspenda transferurile către un stat în care asemenea deficiențe s-au produs deja. Deși în mod firesc redactată pentru o aplicare excepțională – situație deosebit de urgentă care pune o presiune excepțională asupra capacităților de primire ale unui stat membru – dispoziția care permitea suspendarea transferurilor oferea pe de o parte, oportunitatea unei tratări uniforme a problemei transferurilor către acel stat și funcționa și ca o evidențiere a necesității sprijinirii respectivului stat. În mod evident, introducerea unei asemenea prevederi, deși justificată prin experiența greacă la acel moment, ar fi confirmat faptul că fundamentul SECA – existența unor standarde uniforme de respectare a drepturilor omului de către toate statele membre nu reprezintă o realitate.

Aceste propuneri ale Comisiei au fost primite pozitiv de către reprezentanții ÎCNUR și ai organizațiilor non-guvernamentale, însă nu au trecut toate testul procedurii de decizie în Consiliul Uniunii și în Parlamentul European. Regulamentul Dublin III păstrează doar parțial aceste elemente de ameliorare a sistemului și neinclusiunea unor dispoziții precum cele referitoare la suspendarea transferurilor în Regulament a expus aplicarea actului normativ unor presiuni.

Regulamentul Dublin III: consecvență de abordare sau incapacitate de reformare?
Preambulul Regulamentului nr.604/2013 confirmă intenția legiuitorilor de a consolida un mecanism deja creat prin Regulamentul Dublin II, apreciat a fi piatra de temelie a constituirii

SECA, considerându-se oportun la acest stadiu să se confirme principiile care stau la baza sistemului Dublin II, cu îmbunătățirile necesare. De asemenea, Preambulul stipulează clar importanța ca vectori de interpretare și aplicare a dispozițiilor Regulamentului a priorității interesului superior al copilului și al respectării drepturilor și libertăților fundamentale, în special a dreptului la respectarea vieții private.

Dacă Regulamentul Dublin II pare să fi fost gândit pentru a reglementa relații dintre state și în consecință, solicitantul de azil nu apare decât în planul secund al preocupărilor legislatorului, deși procedura de determinare a statului responsabil nu trebuie și nu poate, prin caracterul ei prealabil și prin rațiunea sa (de a nu prejudeca examenul pe fond), să schimbe obiectivele construcției protecției refugiaților, care vizează accesul la protecție al unei persoane aflată într-o situație dificilă, care are nevoie de un substitut de protecție, Regulamentul Dublin III consolidează poziția solicitantului de protecție în cadrul procedurii, prin prevederea clară a drepturilor de care aceste dispune și a garanțiilor care însoțesc procesul de determinare a statului membru responsabil.

La nivelul criteriilor de determinare însă, Regulamentul nu inovează major; va fi responsabil nu numai statul în care un membru al familiei își are reședința legală, ci și un frate sau o soră a acestuia; unui minor căsătorit, dar al cărui soț nu se află pe teritoriul statelor membre i se aplică aceleași reguli ca și minorului necăsătorit. De asemenea, va fi responsabil statul membru în care se află în mod legal o rudă – unchi sau mătușă, bunică sau bunic în definiția Regulamentului – dacă ruda își poate asuma îngrijirea acestuia.

În acord cu propunerea Comisiei, criteriul privind procedura familială urcă în ierarhie, astfel încât în primele 5 criterii patru vizează protejarea unității familiale. Teza din clauza umanitară privind reunirea sau menținerea împreună a solicitantului de protecție și a copilului, părintelui, fratelui sau surorii acestuia, atunci când între aceștia există o relație de dependență pe motiv de graviditate, nou-născut, boală gravă, handicap sever sau vârstă înaintată devine, tot în acord cu propunerea Comisiei, o dispoziție de sine stătătoare, distingerea sa de clauzele discreționare sugerând faptul că statele membre nu pot să deroge de la obligativitatea

reuniunii sau menținerii împreună decât pentru motive excepționale.

Clauzele discreționare reunesc fostele clauză de suveranitate și prima teză din clauza umanitară; dacă prima clauză discreționară reproduce conținutul clauzei de suveranitate, cealaltă dispoziție vizează situația în care un stat membru acceptă reuniunea unor persoane aflate în relații de natură familială din motive umanitare bazate pe considerente familiale sau culturale, chiar dacă nu este statul responsabil potrivit criteriilor. Dacă statul solicitat pentru a asigura reunirea are obligația să facă toate verificările necesare pentru a examina motivele umanitare invocate, precum și obligația de a motiva un eventual refuz, totuși forța clauzei este inferioară celei privitoare la persoanele aflate în îngrijire, în care regula este în sensul asigurării reunirii. În mod evident însă, prin efectuarea de verificări și motivarea deciziei sale, statul solicitat asigură că aplicarea clauzelor este doar discreționară – căci depășește economia criteriilor ierarhizate – dar nu și arbitrară.

Propunerea considerată a fi cea mai consistentă în reformarea Regulamentului Dublin II – respectiv introducerea posibilității suspendării transferurilor către un stat membru confruntat cu o situație de urgență ce afectează capacitatea sa de gestionare a sistemului de protecție internațională – nu a fost reținută în forma finală a Regulamentului; doar un mecanism de alertă timpurie, pregătire și gestionare a crizelor a fost păstrat, cu obligația statului membru afectat de un risc acut de presiune deosebit de mare asupra sistemului său de azil să elaboreze un plan de acțiune preventivă, respectiv în ipoteza materializării crizei, un plan de acțiune în vederea gestionării crizei. Comisia, Parlamentul și Consiliul sunt informate de situație și după caz monitorizează implementarea planului, ultimele două instituții putând oferi orientări statului în cauză.

Un element este interesant în această construcție a mecanismului de alertă – rolul Biroului European de Sprijin pentru Azil, care susține Comisia, prin furnizarea de informații și avize, în solicitarea unui plan de alertă sau de acțiune, care poate adresa recomandări statului în cauză și care poate chiar contribui la elaborarea planului de acțiune. Biroul devine astfel primul organ al Uniunii care este implicat

în implementarea sistemului Dublin, și putând marca, după ce de la momentul intrării în vigoare a Convenției de la Dublin, întreaga implementare s-a realizat pe orizontală, o structurare și pe verticală a sistemului, care pare să se doteze cu un rudiment deocamdată, de structură de organe. Din perspectiva consolidării nu numai a funcției administrative a sistemului dar și a creării unei organizări administrative care să prezinte elemente de distincție față de organele naționale, rolul care va fi rezervat în practică Biroului poate reprezenta un prim pas față de ceea ce unele organizații non-guvernamentale au propus, respectiv centralizarea determinării statului responsabil la nivelul organelor Uniunii.

Având în vedere dimensiunile europene ale SECA și implicarea operațională a Uniunii în sprijinirea statelor membre (prin EURODAC, FRONTEX, noul EUROSUR), crearea și rolul Biroului vor fi analizate în continuare pentru obținerea de informații cu privire la disfuncționalitățile apărute în mecanismul de determinare a statului responsabil și la cauzele acestora.

Presiunile asupra mecanismului de determinare. Crearea unui sistem de azil european comun implică cu necesitate din partea statelor obligația de a pune la dispoziția solicitanților de azil mecanisme prin care aceștia să obțină atât o analiză a fondului cererii lor de azil, cât și o garanție împotriva unei returnări cu încălcarea drepturilor lor fundamentale. În măsura în care aceste elemente nu sunt asigurate, sau nu sunt asigurate la standardele așteptate sau proclamate, intervin mecanisme de corectare a interpretării sau aplicării sau concentrarea atenției celorlalți actori internaționali asupra funcționării sistemului, pentru a atenționa cu privire la diferitele deficiențe.

În mod evident, criticile provenind din partea organizațiilor internaționale și a celor non-guvernamentale au contribuit la amendarea cadrului legislativ în vigoare, după cum am arătat în sinteză mai sus. În continuare, ne vom referi pe surt la modul în care Curtea de Justiție a Uniunii Europene, prin jurisprudența sa, dar și Consiliul Europei și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au modificat indirect regulile de funcționare a mecanismului Dublin, introducând în ecuația ierarhiei criteriilor

elemente care, direct sau indirect, exercită o presiune asupra sistemului.

Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene. Temporal vorbind, Curtea de Justiție a avut relativ târziu oportunitatea de a se pronunța cu privire la conceptul și funcționarea mecanismului Dublin și s-a plasat în siajul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Poziționarea sa în interiorul sistemului justifică motivul pentru care concluziile sale sunt tratate înaintea celor ale Curții Europene a Drepturilor Omului.

Cu privire la criteriile de determinare, Curtea de Justiție a avut prin hotărârile sale patru contribuții majore la clarificarea sau modificarea modului în care mecanismul funcționează, iar aceste contribuții au modificat în opinia noastră implicit recursul la criterii.

Astfel, în primul rând, prin hotărârea sa din 21 decembrie 2011, în cauzele reunite N.S. (C-411/10) și M.E. și alții (C-493/10) Curtea a tranșat asupra caracterului prezumției de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale de către statele membre. Reiterând faptul că SECA este fondat pe punerea în aplicare globală și integrală a Convenției de la Geneva din 1951 și pe garantarea interdicției returnării și că a fost creat într-un context care permite să se presupună că toate statele participante respectă drepturile fundamentale, Curtea a reiterat că față de caracteristicile SECA, trebuie să se prezume că tratamentul aplicat solicitanților de azil în fiecare stat membru este conform acestor standarde. Cu toate acestea, încălcări ale drepturilor solicitanților de azil nu pot fi excluse, aceste încălcări putând fi clasificate în două categorii: încălcări izolate ale reglementărilor unionale în materie de protecție internațională sau ale drepturilor fundamentale și încălcări care decurg din deficiențe sistemice ale procedurii de azil într-un stat membru.

Deși sancționabile, încălcările izolate nu ar putea antrena inaplicabilitatea mecanismului de determinare a statului responsabil, o interpretare contrară golind de conținut obligațiile statelor membre ca state responsabile. În consecință, asemenea încălcări nu pot răsturna prezumția de respectare a drepturilor omului.

Deficiențele sistemice ale unui sistem de azil, care constituie motive serioase și întemeiate să se considere că solicitantul va fi expus unui risc

real de a fi supus unor încălcări ale drepturilor sale non-derogabile, precum dreptul de a nu fi supus torturii și relelor tratamente, afectează însă mecanismul Dublin, dat fiind că următoarea etapă după determinarea statului membru responsabil și asumarea de către acesta a preluării solicitantului este transferul acestuia din urmă către statul responsabil, acel stat care prezintă deficiențe sistemice. Or, autoritățile statului de transfer nu pot ignora existența acestor deficiențe care le obligă să nu procedeze la transfer. În acest mod, ele nu mai pot, față de elementele disponibile lor, să prezume în mod absolut respectarea drepturilor fundamentale în statul responsabil.

Cu toate acestea, statul care nu poate proceda la transfer nu este obligat să și examineze cererea de protecție internațională și procedeză la identificarea altui stat responsabil, potrivit criteriilor de determinare. Altfel spus, Curtea refuză să confere clauzei de suveranitate, care ar permite statului să examineze el însuși cererea, aspecte de obligație; doar cu titlu excepțional, dacă reluarea procedurii de determinare ar prelungi excesiv procedura, ar trebui să procedeze chiar el la examinarea cererii.

Clarificarea caracterului relativ al prezumției de respectare a drepturilor omului atrage în consecință modificarea aplicării criteriilor de determinare, pentru a introduce în mod implicit după fiecare criteriu condiția ca aplicarea acestuia să nu expună solicitantul unui risc serios de încălcare a unui drept non-derogabil.

Totodată, refuzul de a statua în sensul obligativității asumării de către statul de transfer a examinării cererii nu contribuie la partajarea mai substanțială de responsabilitate, în măsura în care respectivul stat poate căuta un alt stat responsabil. Doar acesta din urmă, deși nu el este cel care a constatat deficiențele sistemice, poate fi considerat a contribui la sprijinirea eforturilor statului inițial responsabil, dar care se află într-o situație de urgență din cauza presiunilor la care este supus sistemul său de azil.

În al doilea rând, cauza K. împotriva Bundesasylamt (C-245/11), a oferit Curții de Justiție ocazia să se pronunțe, după clauza de suveranitate, asupra clauzei umanitare, pentru a sublinia faptul că, spre deosebire de prima dispoziție, aceasta beneficiază, în regulă generală, de aplicare obligatorie din partea

statelor și de o manieră activă, astfel încât autoritățile unui stat informate cu privire la o situație în care membrii de familie sau alte rude ar trebui lăsate împreună, dacă constată îndeplinirea condițiilor pentru aplicarea clauzei umanitare, nu ar trebui să pretindă formalități suplimentare și ar trebui să justifice circumstanțele excepționale care împiedică asigurarea unității familiale.

În al treilea rând, hotărârea Curții din 6 iunie 2013 în cauza M.A. și alții (C-648/11) a confirmat necesitatea interpretării și aplicării criteriilor de determinare cu luarea în considerare a interesului superior al copilului, indicând faptul că, în situația unui minor neînsoțit care nu are nici un membru de familie sau rudă prezent în mod legal pe teritoriul unui stat membru și care a depus cereri de azil în mai multe state membre, statul responsabil este cel în care se află minorul respectiv după ce a depus acolo o cerere de azil, pentru a evita afectarea integrității mai ales psihice a acestuia prin transfer și prin confruntarea acestuia cu alt sistem de preluare în îngrijire.

Nu în ultimul rând, Curtea a stabilit, la 10 decembrie 2013, în cauza Abdullahi (C-394/12), faptul că identificarea unui stat responsabil prin folosirea ierarhizată a criteriilor de determinare nu poate fi contestată de către un solicitant de azil, cu excepția situației în care invocă existența unor deficiențe sistemice ale sistemului de protecție al statului astfel identificat.

Aceste constatări și directive de interpretare oferite de Curtea de Justiție exercită o presiune asupra sistemului; dacă confirmarea caracterului relativ al prezumției de respectare a drepturilor omului de către statele membre implică pe de o parte că statele membre nu mai pot ignora, invocând absența unor instrumente care să le permită să evalueze situația drepturilor omului din alte state membre, iar pe de altă parte că aplicarea fiecărui criteriu de determinare se face sub condiția ca în acest stat identificat drept responsabil să nu existe deficiențe sistemice ce pot constitui motive serioase și temeinice pentru a se considera că solicitantul de protecție internațională riscă să fie supus unor încălcări grave ale drepturilor sale, dar nu contribuie la o preluare a responsabilității dincolo de posibilitatea pe care clauza de suveranitate o oferă unui stat membru, precizările privind

aplicarea clauzei umanitare îi restrâng acesteia caracterul discreționar și obligă statele membre care au cunoștință de situații în care sunt îndeplinite condițiile pentru reunirea sau menținerea împreună a unor membri de familie sau rude cel puțin la evaluarea motivată a circumstanțelor, pentru a justifica o eventuală și excepțională decizie de refuz.

Mai interesantă decât concluzia Curții cu privire la recursul la clauza de suveranitate ni se pare însă faptul că după pronunțarea hotărârii din 21 decembrie 2011, în alte două proceduri de decizie preliminară, finalizate prin hotărâri la 30 mai 2013 și la 14 noiembrie 2013, a revenit pe rolul Curții întrebarea cu privire la obligativitatea aplicării clauzei de suveranitate. Deși Curtea a confirmat constatările din cauza N.S., recurența întrebării indică existența unui alt tip de presiune, canalizată prin Curte, care insistă pentru a transforma clauza de suveranitate într-o obligație, având ca drept corelativ posibilitatea pentru individ de a pretinde ca un stat membru care nu este cel responsabil, dar pe care l-a ales (prin formularea solicitării) să îi examineze cererea. O asemenea interpretare ar conduce în fapt la înlocuirea setului criteriilor de determinare cu un singur criteriu, respectiv alegerea statului responsabil de către individ.

Presiunile exterioare: de la evaluare la modificare implicită. Crearea unui sistem european comun de azil nu putea fi ignorată de alți actori internaționali. În din 2000, prin Recomandarea sa 1440, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei își manifesta preocuparea ca preconizatul la acel moment sistem comun de azil să ofere garanții adecvate persoanelor aflate în nevoie și promova elaborarea unei convenții europene pentru armonizarea politicilor în materie de imigrație și azil la nivelul organizației, subliniind că eforturile de armonizare trebuie să nu fie limitate la nivelul Uniunii Europene. De asemenea, prin Recomandările 1624 (2003) și 1850 (2008), Adunarea a reafirmat voința de a contribui la crearea unei politici comune de azil în Europa și a considerat că fenomene precum bărcile morții trebuie gestionate la nivelul Consiliului, propunând linii de acțiune în acest sens.

Deja în 2011, Rezoluția 1820 lua notă de dezbateră la nivelul Uniunii privind modificarea mecanismului Dublin și îi contesta

efectivitatea, din cauza incapacității anumitor state membre ale Uniunii, în special Grecia, de a-și respecta obligațiile de garantare a unor proceduri de azil echitabile și eficiente, cerând Uniunii modificarea Regulamentului.

În 2014, față de noua reglementare, Recomandarea 2047 solicită, de o manieră puțin obișnuită, Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, să aibă în vedere necesitatea unei noi revizuirii extensive a Regulamentului Dublin III și să îi evalueze implementarea. Justificând solicitarea, raportul elaborat pentru această Recomandare invocă faptul că din cauză condițiilor de recepție, mulți solicitanți de azil nu doresc să solicite protecție și să rămână pe teritoriul Italiei, afectând astfel aplicarea criteriilor de determinare.

Aceste documente adoptate de Adunarea Parlamentară, deși formal nu sunt obligatorii, și deși în mod evident nu pot antrena, din afara Uniunii, o modificare directă a reglementării de drept derivat, indică preocuparea care există la nivelul Consiliului pentru crearea unui spațiu comun european de azil a cărui dezvoltare se face, în opinia Adunării, credem noi, pe spezele dar fără consultarea celorlalte state europene. Deși firească implicarea Consiliului în gestionarea unor situații de criză precum cele petrecute în Italia în apele din jurul acesteia, referirile la incapacitatea unor state membre ale Uniunii de a face față situațiilor de urgență și la necesitatea amendării cadrului de reglementare par a indica pe de o parte, așteptarea ca sistemul european comun de azil să performeze și pe de altă parte, ca ceilalți parteneri internaționali, în primul rând Consiliul Europei, să fie implicați în construirea acestui sistem performant.

La rândul său, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a examinat modalitatea în care este identificat statul membru responsabil; din perspectiva respectării drepturilor omului, Curtea a apreciat, în deja clasica hotărâre *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei*, că transferul către un stat responsabil dar în care există un risc real și serios ca solicitantul de protecție să fie supus unui tratament inuman sau degradant, în contextul în care sistemul acestuia de azil este blocat, încalcă obligațiile statelor părți în temeiul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Curtea a constatat o dublă încălcare a interdicției relelor tratamente, o dată de către Belgia care a efectuat

transferul solicitantului de azil ignorând situația notorie a sistemului de azil elen, a doua oară de către Grecia, prin tratamentul acordat solicitanților de azil. Hotărârea Curții avea însă în vedere existența unor deficiențe sistemice, ceea ce făcea inutil de examinat și riscul individual. Într-o hotărâre de dată recentă, *Tarakhel ș.a. împotriva Elveției*, Curtea extinde obligația statelor membre de a preveni un transfer către un stat în care drepturile solicitantului de azil ar fi încălcate, considerând că Elveția trebuie să solicite din partea Italiei garanții individuale că reclamanții, o familie cu 6 copii minori, vor fi tratați potrivit nevoilor acestora și cu respectarea vulnerabilității minorilor la reîntoarcerea în Italia. Hotărârea este interesantă și preocupantă pentru sistemul Dublin pentru că, spre deosebire de Grecia, sistemul italian de azil funcționa, chiar dacă era suprapopulat și unii solicitanți nu putea fi luați în grijă potrivit standardelor, iar experiența personală a reclamanților nu indica caracterul real și serios al riscului ca ei să fie supuși unor rele tratamente. Deși nu exista același tip de deficiență care să justifice examinarea cauzei doar la un nivel general – al situației sistemului – totuși Curtea a reținut aceeași abordare globală, fără a mai indica motivele pentru care ar exista riscul real și serios individualizat ca solicitanții să fie tratați de o manieră care nu respectă standardele¹⁵.

În concluzie, dreptul de acces la o procedură este transpunerea în dreptul unional a dreptului de a căuta azil, recunoscut în dreptul internațional general și al refugiaților. Cu toate acestea, acest drept permite un singur act de exercitare, în măsura în care reglementările unionale adaugă faptul că „cererea de azil va fi examinată de un singur stat membru”, potrivit criteriilor de stabilire a statului responsabil. Procedura de determinare a statului membru responsabil debutează ca regulă de la introducerea cererii de azil de către solicitant pe lângă autoritățile unui stat membru, și implică

¹⁵ A se vedea **Catrinel Brumar**, *The Hierarchy of Criteria in Dublin III Regulation between Inflexibility and Attempt to Solve the Problems of Implementation*, inclus în volumul primei Conferinței Anuale Internaționale Drept și Justiție Administrativă dintr-o perspectivă interdisciplinară organizată de SNSPA.

că acest stat membru va identifica statul membru potrivit criteriilor din reglementare, pentru ca apoi să notifice statul membru identificat cu privire la existența cererii de azil și să îi solicite să își asume examinarea acesteia.

Dacă orice solicitant de azil are dreptul la examinarea cererii sale de azil, depusă într-un stat membru al Comunităților Europene, acest drept beneficiază de o recunoaștere indirectă, în măsura în care Regulamentul instituie obligația pentru statele membre de a examina orice cerere de azil prezentată de un resortisant al unui stat terț.

Această procedură prezintă două aspecte ce țin de voința statelor implicate (statul membru sesizat și statul membru identificat) și care pot influența aplicarea mecanismului Dublin II. Astfel, pe de o parte, statul sesizat poate fie, în aplicarea clauzei de suveranitate, să decidă examinarea cererii de azil, chiar dacă nu el este statul responsabil, fie prin nerespectarea dispozițiilor referitoare la termenele în care poate solicita statul identificat să preia solicitantul, să devină el însuși statul responsabil. Pe de altă parte, statul identificat ca fiind responsabil nu acceptă această concluzie a statului sesizat, caz în care transferul cererii nu poate opera. În cazul în care statul identificat răspunde favorabil solicitării de a examina cererea de azil și de a prelua autorul acesteia, acesta din urmă este notificat cu privire la transmiterea cererii și cu privire la transferul său. Este de remarcat și faptul că Regulamentul Dublin acoperă atât determinarea statului responsabil cu examinarea cererii de azil cât și, dacă deja cererea a fost examinată, asigurarea că statul responsabil va fi cel care decide cu privire la situația fostului solicitant de azil pe teritoriul statelor membre, întrucât lui îi revine obligația de a-l prelua pe acesta și de a asigura îndepărtarea de pe teritoriul său, prin trimiterea în statul de origine sau într-un alt stat terț.

Regulamentul, ca și predecesoarea sa, Convenția de la Dublin, a fost creat pentru a

limita și chiar opri fenomenul de *asylum shopping*, prin care solicitanții de azil introduceau cereri de azil fie în anumite state (alese în funcție de criterii mai mult sau mai puțin obiective: modul de aplicare a clauzelor de includere sau legăturile anterioare cu acele state, accesul la un anumit standard de tratament medical) fie în mai multe state, pentru a-și spori șansele de a accede la protecție.

Potrivit Regulamentului, statul responsabil cu examenul unei cereri de azil are obligația de a „proceda în termen la examinarea cererii de azil”. Această obligație, așa cum este ea interpretată în economia Regulamentului, implică un examen pe fond al cererii, cu excepția situațiilor în care cererea este vădit neîntemeiată sau inadmisibilă. Numai în acest mod, accesul efectiv la protecție este asigurat, în conformitate cu dispozițiile Convenției de la Geneva din 1951 și cele ale dreptului la un recurs efectiv în caz de invocare a riscului de rele tratamente sau încălcarea altor drepturi fundamentale.

De aceea, s-a subliniat că răspunderea pentru examinarea cererii de azil nu revine exclusiv statului responsabil, ci și statului care îl identifică pe statul responsabil. Acesta din urmă are obligația de a se asigura că statul responsabil va proceda la o analiză a fondului cererii de azil, prin analiza legislației și a practicii aceluia stat. Astfel, el ar trebui să identifice posibilitățile de acțiune ale solicitantului de azil de a beneficia de o nouă examinare a cererii sau de protecție contra returnării. În lipsa unor elemente ferme care să ateste accesul solicitantului de azil la un examen efectiv, el ar trebui să își asume examinarea cererii.

Față de toate aspectele preocupante menționate mai sus, propunerea de reformare a Comisiei Europene din 2008 aduce unele ameliorări în funcționarea mecanismului de determinare a statului membru responsabil: deplasarea accentului spre individ, ale cărui drepturi sunt ferm afirmate – existența unui

interviu personal, participarea substanțială la procedură prin informare într-o limbă despre care este rezonabil să se considere că o înțelege, introducerea de căi de recurs împotriva unei decizii de transfer către statul identificat ca fiind responsabil, garanții împotriva detenției solicitantului de protecție internațională. Cu toate acestea, după cum și enunță paragrafele preambulare ale propunerii de reformare, obiectivul reglementării este confirmarea principiilor care stau la baza Regulamentului nr. 343/2003; îmbunătățirile necesare sunt efectuate numai pentru a crește eficiența sistemului.

Astfel, statele membre își păstrează opțiunea fermă de a recunoaște dreptul la o singură procedură de determinare a nevoii de protecție internațională, care o consecință a convingerii lor că un solicitant de protecție nu are beneficiul alegerii, chiar în mod legitim, a statului de refugiu, dincolo de chestiunea menținerii unității familiale. În acest mod, statele membre confirmă interpretarea potrivit cu care problematica refugului nu recunoaște

individului un drept de a-și alege destinația, iar obligația internațională a statelor este aceea de a fi primiți într-un stat sigur, chiar dacă nu este statul preferințelor lor, chiar legitime.

O asemenea abordare nu poate și nu trebuie să piardă din vedere aspectele pozitive ale reglementării dar și premiza de la care s-a pornit: într-un spațiu comun de principii, valori și standarde, examinarea unei cereri de protecție internațională de către un stat membru al spațiului este în linii general similară celei de care ar fi beneficiat individul într-un al stat al aceluiași spațiu. Susținută de o reglementare comună în materie de garanții procedurale de determinare și de standarde comune de tratament pentru solicitanți, precum și de repere de determinare similare, o asemenea examinare va avea teoretic același rezultat în oricare stat membru. Iar comunitatea de principii și valori între statele membre diminuează problema unei preferințe legitime pentru un stat sau altul. În măsura în care există o asemenea preferință întemeiată pe unitatea familială, reglementarea Uniunii oferă soluții.

ASPECTE PRIVIND PARTICIPAREA LA ACTIVITĂȚI SPORTIVE A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI*

ANNA MARIA NEAGOE**

GHEORGHE FILIP***

ABSTRACT

Sports as the most common human activity contributes to social integration of persons belonging to disadvantaged groups, including those with disabilities. States and sports organizations are encouraged to adapt sport infrastructure taking into account the needs of persons with disabilities, ensuring that locations and devices for sports activities are available.

Ratification by Romania of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities is committed to securing and promoting the full enjoyment of all human rights and fundamental freedoms for all persons with disabilities without any discrimination on grounds of disability.

Keywords: persons with disabilities, sports activities, White Paper on Sport, Convention on the right of persons with disabilities

RESUMÉ

Sport comme l'activité humaine la plus commune contribue à l'intégration sociale des personnes appartenant à des groupes défavorisés, y compris les personnes handicapées. Les États et les organisations sportives sont encouragées à adapter les infrastructures sportives en tenant compte des besoins des personnes handicapées, se assurer que les lieux et les dispositifs pour les activités sportives sont disponibles.

Par la ratification de la Convention relative aux droits des personnes handicapées, Roumanie est engagée à assurer et à promouvoir la pleine jouissance de tous les droits de l'homme et des libertés fondamentales pour toutes les personnes handicapées sans aucune discrimination fondée sur le handicap.

Mots-clés: personnes handicapées, les activités sportives, le Livre blanc sur le sport, la Convention sur le droit des personnes handicapées

Practicat ocazional sau în mod regulat, la nivel amator sau profesionist, sportul este una dintre cele mai răspândite activități umane.

Sportul reprezintă toate formele de activități fizice care, printr-o participare mai mult sau mai puțin organizată, au drept obiectiv expresia sau ameliorarea condiției fizice și psihice, dezvoltarea relațiilor sociale sau dobândirea unor rezultate pozitive în competițiile de toate nivelurile¹.

Pe lângă aspectele strict legate de sănătate, sportul contribuie și la integrarea socială, este o parte a procesului educațional informal, încurajează schimburile interculturale și creează locuri de muncă.

Deși politica în domeniul sportului rămâne,

în esență, o chestiune interguvernamentală, instituțiile europene dețin un rol important în ceea ce privește consultarea și promovarea sportului în general.

Instrumente juridice din sistemul ONU. *Programul Mondial de Acțiune privind persoanele cu dizabilități*, adoptat în decembrie 1982 de Adunarea Generală a ONU, prin Rezoluția 37/52, a structurat politica dizabilității în trei zone distincte: prevenție, reabilitare și egalizare a șanselor, implementarea acestuia presupunând strategii pe termen lung, integrate în politicile naționale, de dezvoltare socio-economică, activități de prevenție care să includă dezvoltarea și utilizarea de tehnologii pentru prevenirea dizabilității, precum și legislație pentru eliminarea discriminării în ceea ce privește accesul la facilități, securitate socială, educație și locuri de muncă.

Aceasta presupune că statele trebuie să se asigure că persoanele cu dizabilități au aceleași ocazii de a participa la activități recreative ca și alți cetățeni și să acționeze pentru înlăturarea tuturor obstacolelor în acest scop.

Programul Mondial, recunoscând importanța sportului pentru persoanele cu dizabilități, recomandă statelor să încurajeze toate formele

* Tematica privind drepturile persoanelor cu dizabilități ocupă un loc permanent în activitatea Institutului Român pentru Drepturile Omului, acesta fiind mecanism independent de monitorizare a implementării Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, potrivit art. 33.2 din Convenție.

** Cercetător științific.

*** Președinte al Asociației „Totul pentru tine”, promotor al practicării sportului de către persoanele cu dizabilități.

¹ A se vedea art. 2, pct 1.a., Recomandarea R(92)13 a Comitetului de Miniștri către Statele membre pentru revizuirea Cartei Europene privind Sportul, adoptată la 24 septembrie 1992.

de activități sportive pentru acestea, inter alia, prin intermediul oferirii facilităților adecvate și printr-o organizare corespunzătoare a acestora.

Regulile Standard privind Egalizarea Șanselor pentru Persoanele cu Dizabilități, document adoptat în decembrie 1993 de Adunarea Generală a ONU prin *Rezoluția 48/96*, au avut ca scop „a asigura că fetele și băieții, femeile și bărbații cu dizabilități, ca membri ai societății din care fac parte, să poată exercita aceleași drepturi și obligații ca restul persoanelor”².

Astfel, Regula 11 cu privire la Recreere și sport afirmă că statele trebuie să inițieze măsuri prin care locurile pentru recreere și sporturi – hotelurile, plajele, terenurile de sport, sălile de gimnastică etc. să fie accesibile persoanelor cu dizabilități, măsuri ce trebuie să cuprindă sprijin pentru angajarea de personal pentru dezvoltarea acestor activități, inclusiv proiecte de concepere a unor metode de accesibilitate, participare, informare și programe de pregătire.

Organizațiile sportive trebuie încurajate să dezvolte oportunități pentru participarea persoanelor cu dizabilități la activități sportive atât prin măsuri de asigurare a accesibilității cât și prin aranjamente speciale sau jocuri speciale. Statele trebuie să sprijine participarea persoanelor cu dizabilități la evenimente sportive naționale și internaționale.

De asemenea, potrivit Regulilor, persoanele cu dizabilități care participă la activități sportive trebuie să aibă acces la instruire și antrenamente de aceeași calitate ca și ceilalți participanți, iar organizațiile acestora trebuie consultate de către organizatorii de activități sportive atunci când își dezvoltă servicii pentru persoanele cu dizabilități.

Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), adoptată, împreună cu *Protocolul Opțional* al acesteia, în decembrie 2006, și intrată în vigoare la 3 mai 2008, principalul instrument juridic internațional de luptă împotriva discriminării persoanelor cu dizabilități, a marcat începutul unei noi etape în eforturile „de a promova, proteja și asigura

² A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu, Anna Neagoe, Marius Mocanu, Drepturi egale și mediu accesibil**, IRDO, București 2014, p. 70 și urm.

exercitarea deplină și egală a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități, și de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă.”

Recunoscând dreptul persoanelor cu dizabilități de a participa, în condiții de egalitate cu ceilalți, la activități recreative, de timp liber și sportive, articolul 30 din CDPD amintește de măsurile pe care statele trebuie să le ia pentru:

a) a încuraja și promova participarea, cât de mult posibil, a persoanelor cu dizabilități la desfășurarea de activități sportive de masă, la toate nivelurile;

b) a se asigura că persoanele cu dizabilități au posibilitatea de a organiza, desfășura și participa la activități sportive și recreative specifice dizabilității și, în acest scop, să încurajeze accesul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la instruire, antrenament și resurse corespunzătoare;

c) a se asigura că persoanele cu dizabilități au acces la locurile unde se desfășoară activități sportive, recreative și turistice;

d) a asigura accesul și participarea copiilor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, la joacă, activități recreative, de timp liber și sportive, inclusiv la activitățile din sistemul școlar;

e) a se asigura că persoanele cu dizabilități au acces la serviciile furnizate de cei implicați în organizarea activităților recreative, turistice, de timp liber și sportive.

Rezoluția ONU „Sportul ca mijloc de promovare a educației, sănătății, dezvoltării și păcii”, adoptată de Adunarea Generală la 20 octombrie 2014, cu ocazia celei de-a 69 sesiuni, reafirmă puterea sportului de a aduce schimbări sociale și încurajează utilizarea sportului pentru stimularea dezvoltării și consolidării educației, inclusiv a educației fizice, la copii și tineri, prevenirea bolilor, promovarea și facilitarea incluziunii și bunăstării persoanelor cu dizabilități, precum și pentru prevenirea conflictelor și consolidarea păcii.

Instrumente juridice din sistemul regional european. Potrivit art. 6 al *Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)*³,

³ A se vedea versiunea consolidată a TFUE publicat în

Uniunea este competentă să desfășoare acțiuni de sprijinire, de coordonare sau completare a acțiunii statelor membre, inclusiv în domeniul precum educația, formarea profesională, tineretul și sportul.

Astfel, Uniunea contribuie la promovarea obiectivelor europene ale sportului, având în vedere totodată caracterul specific, structurile bazate pe voluntariat, precum și funcția socială și educativă a sportului.

Acțiunea Uniunii urmărește să dezvolte dimensiunea europeană a sportului, prin promovarea spiritului de echitate și de deschidere în competițiile sportive și a cooperării între organizațiile cu responsabilități în domeniul sportului, precum și prin protejarea integrității fizice și morale a sportivilor, îndeosebi a celor mai tineri dintre aceștia.

*Cartea Alba privind Sportul*⁴, document prin intermediul căruia Comisia a abordat pentru prima dată, într-un mod cuprinzător, aspectele legate de sport, se axează pe rolul social al sportului, pe dimensiunea economică a acestuia și pe modul în care este organizat în Europa, precum și pe acțiunile de continuare a acestei inițiative, sportul fiind un domeniu de activitate umană care prezintă un grad înalt de interes pentru cetățenii Uniunii Europene și care deține un potențial imens de a-i reuni și de a se adresa tuturor, indiferent de vârstă sau origine socială, contribuind, de asemenea, la dezvoltarea rolului social al sportului.

Documentul recunoaște contribuția importantă pe care o are sportul la coeziunea economică și socială, precum și la formarea unor societăți mai bine integrate, recomandând a fi luat în considerare rolul special pe care sportul îl poate avea pentru tineri, pentru persoanele cu dizabilități și pentru cei ce aparțin unor categorii defavorizate. Astfel, Comisia încurajează statele membre și organizațiile sportive să adapteze infrastructura sportivă pentru a putea lua în considerare necesitățile persoanelor cu dizabilități. Statele membre și autoritățile locale ar trebui să se asigure de

Jurnalul oficial al Uniunii Europene 2010/C 83/01, Jurnalul oficial al Uniunii Europene 2010/C 83/01.

⁴ A se vedea COM(2007) 391 final, nepublicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene.

faptul că locațiile și dispozitivele destinate activităților sportive sunt accesibile și persoanelor cu dizabilități. În acest scop, trebuie să se adopte criterii specifice în vederea asigurării accesului echitabil la activitățile sportive pentru toți copiii și în mod special pentru cei cu dizabilități și să se promoveze formarea supraveghetorilor, a voluntarilor și a personalului de primire din cluburile și organizațiile sportive în vederea bunei întâmpinări a persoanelor cu dizabilități. În cadrul consultațiilor purtate cu factorii implicați în domeniul sportiv, Comisia are în vedere în mod special menținerea dialogului cu reprezentanții sportivilor cu dizabilități.

Astfel, în planul de acțiune privind *Strategia Uniunii Europene pentru persoanele cu dizabilități*⁵, Comisia a luat în considerare importanța sportului pentru persoanele cu dizabilități, angajându-se să sprijine acțiunile întreprinse în acest domeniu de către statele membre pentru a îmbunătăți accesibilitatea organizațiilor, activităților, structurilor, bunurilor și serviciilor sportive și a promova participarea la evenimente sportive și organizarea unor evenimente specifice pentru persoanele cu dizabilități.

Context național. Legea educației fizice și sportului reglementează organizarea și funcționarea sistemului național de educație fizică și sport⁶, stabilind pentru autoritățile administrației publice, unitățile și instituțiile de învățământ, instituțiile sportive, precum și organismele neguvernamentale de profil obligația de a sprijini sportul pentru toți și sportul de performanță și de a asigura condițiile organizatorice și materiale de practicare a educației fizice și sportului în comunitățile locale. De asemenea, legea stabilește că autoritățile administrației publice au obligația să

⁵ A se vedea Strategia europeană 2010-2020 pentru persoanele cu dizabilități: un angajament reînnoit pentru o Europă fără bariere, COM(2010) 636 final, nepublicată în Jurnalul Oficial al UE, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:52010DC0636>. A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu, Anna Neagoș și alții, Nediscriminare. Autonomie. Incluziune**, IRDO, București, 2012, p. 191 și urm.

⁶ A se vedea art. 1, Legea nr. 69/2000 a educației fizice și sportului, cu modificările și completările ulterioare.

asigure condiții pentru practicarea educației fizice și sportului de către persoane cu dizabilități fizice, senzoriale, psihice și mixte, în scopul dezvoltării personalității lor și integrării în societate, precum și mijloacele care să permită sportivilor cu dizabilități participarea la competiții naționale și internaționale destinate lor.

Așa cum este prevăzut în legislația antidiscriminare⁷, principiul egalității între cetățeni, al excluderii privilegiilor și discriminării sunt garantate în exercitarea drepturilor economice, sociale și culturale, deci și în privința dreptului de a lua parte, în condiții de egalitate, la activități culturale și sportive.

Legea privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap recunoaște printre drepturile de care beneficiază persoanele cu dizabilități, dreptul la petrecerea timpului liber, acces la cultură, sport, turism⁸. Astfel, autoritățile competente ale administrației publice au obligația să faciliteze accesul persoanelor cu dizabilități la obiectivele sportive, printr-o serie de măsuri specifice:

- să sprijine participarea persoanelor cu dizabilități și a familiilor acestora la manifestările sportive;
- să organizeze, în colaborare sau parteneriat cu persoane juridice, publice ori private, manifestări și activități sportive;
- să asigure condiții pentru practicarea sportului de către persoanele cu dizabilități;
- să sprijine activitatea organizațiilor sportive ale persoanelor cu dizabilități.

*Strategia națională în domeniul politicii de tineret*⁹, document al cărui nucleu strategic este considerat a fi incluziunea socială, urmărește îmbunătățirea semnificativă a situației unor grupuri de adolescenți și tineri aflați în situații de risc ridicat de excluziune socială.

Astfel, domeniul major de intervenție

„Sănătate, sport și recreere” stabilește pentru grupul țintă tineri cu caracteristici speciale: tinerii consumatori de droguri și/sau alcool, tinerii cu obiceiuri de dietă nesănătoasă, tinerii cu dizabilități, tinerele mame de 15-19 ani, tinerii infectați cu HIV/SIDA, tinerii afectați de diferite boli psihice, tineri cu un stil de viață care nu include activități sportive sau culturale, dezvoltarea conceptului sport – un stil de viață.

Unul dintre obiectivele specifice al domeniului de intervenție mai sus amintit este *realizarea educației prin sport și activitate fizică pentru formarea unui stil de viață sănătos, a dezvoltării ca cetățeni activi și responsabili și încurajarea asocierii de către tineri a recreerii cu practicarea sportului și mișcării*, pentru care s-au stabilit mai multe direcții de acțiune, precum:

- creșterea numărului practicanților la sport în rândul copiilor și tinerilor, inclusiv prin amplificarea sistemului de competiții sportive de masă (pentru toți);
- asigurarea accesului elevilor și copiilor în bazele sportive și acordarea de facilități tinerilor în utilizarea în timpul liber a bazelor sportive existente;
- atragerea tinerilor cu dizabilități către practicarea sportului, oferind condițiile adecvate de acces, inclusiv în centre de tineret și case ale studenților dotate corespunzător.

Concluzii și recomandări. Ratificarea de către România a *Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități*¹⁰ reprezintă de fapt angajamentul în ce privește asigurarea și promovarea exercitării depline a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități, fără nici un fel de discriminare pe criterii de dizabilitate. Astfel, România s-a angajat să adopte toate măsurile adecvate legislative pentru a modifica sau abroga legile, reglementările, cutumele și practicile existente care constituie discriminare împotriva persoanelor cu dizabilități și să ia toate măsurile

⁷ A se vedea Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare.

⁸ A se vedea art. 6, Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

⁹ A se vedea HG nr. 24/2015 pentru aprobarea Strategiei naționale în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020.

¹⁰ A se vedea Legea nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007.

corespunzătoare pentru a elimina discriminarea pe criterii de dizabilitate de către orice persoană, organizație sau întreprindere privată.

Scopul politicilor sociale trebuie reformulat în concordanță cu prevederile art. 1 din CRPD:” promovarea, protejarea și asigurarea exercitării depline și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități și promovarea respectului pentru demnitatea lor intrinsecă”.

Promovarea egalității necesită în primul rând modificarea, în sensul completării, a legislației privind nediscriminarea, care ar trebui să specifice în mod explicit că refuzul nejustificat de adaptare rezonabilă reprezintă o formă de discriminare.

În acest context este necesară o revizuire a *Legii educației fizice și sportului*, în sensul reglementării activității sportive desfășurată de persoanele cu dizabilități, inclusiv a celor specifice Jocurilor Paralimpice sau includerii posibilității de a obține de către persoanele cu dizabilități a acelorași beneficii financiare după retragerea din activitate (renta viageră), ca și ceilalți sportivi de performanță.

De asemenea, actul normativ invocat nu reglementează obligativitatea organizării bazelor sportive astfel încât să se permită accesul și pregătirea persoanelor cu dizabilități în aceleași condiții ca și ceilalți sportivi, lipsa unor dotări speciale pentru persoanele cu dizabilități îngreunând atât accesul acestora cât și posibilitatea de a se antrena și implicit de a obține performanțe.

Un alt act normativ ce trebuie să facă obiectul revizurii în vederea modificării îl reprezintă *Normele financiare pentru activitatea*

*sportivă*¹¹ care reglementează sumele acordate cu titlul de premii sportivilor pentru performanțele deosebite obținute în competiții sportive, premiile acordate celor cu dizabilități fiind net inferioare celorlalți: spre exemplu, în cazul jocurilor olimpice limita maximă până la care se pot acorda premiile sportivilor este de 35 de mii de euro, spre deosebire de cazul sportivilor cu dizabilități pentru premiile acordate nu pot depăși suma de 35 de mii de lei.

În vederea asigurării participării persoanelor cu dizabilități la activități sportive, în condiții de egalitate cu ceilalți, documentele programatice și politicile publice din România trebuie să aibă în vedere o serie de măsuri pentru:

- a încuraja și promova participarea, cât de mult posibil, a persoanelor cu dizabilități la desfășurarea de activități sportive de masă, la toate nivelurile;

- a se asigura că persoanele cu dizabilități au posibilitatea de a organiza, desfășura și participa la activități sportive și recreative specifice dizabilității și, în acest scop, să încurajeze accesul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la instruire, antrenament și resurse corespunzătoare;

- a se asigura că persoanele cu dizabilități au acces la locurile unde se desfășoară activități sportive.

Așadar, este nevoie de efort din partea autorităților pentru alinierea deplină și efectivă a legislației și practicilor naționale la standardele Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, pentru a asigura ca toate persoanele cu dizabilități beneficiază de toate drepturile în condiții de egalitate cu celelalte persoane, în toate aspectele vieții, inclusiv în privința activităților sportive.

¹¹ A se vedea HG 1447/2007 privind aprobarea Normelor financiare pentru activitatea sportivă.

LIBERTATEA DE CONȘTIINȚĂ ȘI ORA DE RELIGIE ÎN ȘCOLI

GHEORGHE IANCU*

ABSTRACT

The National Education Act, with its subsequent amendments and completions regulates from the start which are the mandatory and optional training modules. The Disciplines / fields of study or compulsory training modules constitute the core curriculum governed by law of which religion is also a part along with the Romanian language and literature, mathematics, history, physics, etc.

The legal provisions governing the teaching of religion in schools had been over time subject to two exceptions of unconstitutionality, in 2012 and in 2013. Surprisingly, the decisions of the Constitutional Court in this matter (Decision 306 of 27 March 2012 and Decision no. 669 of 12 November 2014) are contradictory with regard to the final decision in adopting the solution of unconstitutionality, the Court ignoring all international and European provisions invoked on its decision of March 2012.

Keywords: curriculum frameworks, core curriculum, training modules mandatory, optional, religion, confession own denominations, freedom of thought

RÉSUMÉ

La Loi sur l'éducation nationale, avec ses modifications et compléments ultérieurs, régit depuis le début quelles sont les modules de formation obligatoires et les optionnels. Les Disciplines / domaines d'étude ou les modules de formation obligatoire constituent le tronc commun régi par la loi dont la religion est aussi une partie avec la langue roumaine et la littérature, les mathématiques, l'histoire, la physique, etc.

Les dispositions légales régissant l'enseignement de la religion dans les écoles avaient été au fil du temps sous réserve de deux exceptions d'inconstitutionnalité, en 2012 et en 2013. Étonnamment, les décisions de la Cour constitutionnelle dans cette affaire (décision 306 du 27 Mars 2012 et la décision no. 669 du 12 Novembre 2014) sont contradictoires en ce qui concerne la décision finale dans l'adoption de la solution d'inconstitutionnalité, la Cour ignorant toutes les dispositions internationales et européennes invoquées sur sa décision Mars 2012.

Mots-clés: cadres de programme, programme de base, des modules de formation obligatoire, facultative, la religion, la confession propres confessions, la liberté de pensée

Potrivit prevederilor art. 65 din Legea educației naționale nr. 1/2011¹, modificată și completată:

„(1) Planurile-cadru de învățământ cuprind disciplinele, domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire obligatorii și opționale, precum și numărul minim și maxim de ore aferente acestora.

(2) Trunchiul comun se constituie din disciplinele/domeniile de studiu/modulele de pregătire obligatorii, iar curriculumul la decizia școlii se constituie din disciplinele/domeniile de studiu/modulele de pregătire opționale.”

În același timp, conform prevederilor art. 18 din aceeași lege,

„(1) Planurile-cadru ale învățământului primar, gimnazial, liceal și profesional includ religia ca disciplină școlară, parte a trunchiului comun. Elevilor aparținând cultelor recunoscute de stat, indiferent de numărul lor, li se asigură

dreptul constituțional de a participa la ora de religie, conform confesiunii proprii.

(2) la solicitarea scrisă a elevului major, respectiv a părinților sau a tutorei legal instituit pentru elevul minor, elevul poate să nu frecventeze orele de religie. În acest caz, situația școlară se încheie fără disciplina religie. În mod similar se procedează și pentru elevul căruia, din motive obiective, nu i s-au asigurat condițiile pentru frecventarea orelor la această disciplină.

(3) Disciplina religie poate fi predată numai de personalul didactic calificat conform prevederilor prezentei legi și abilitat în baza protocoalelor încheiate între Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și cultele religioase recunoscute oficial de stat”

Textele de mai sus presupun câteva explicații pentru a putea să fi înțelese.

Astfel, din trunchiul comun prevăzut de Lege fac parte materii care sunt predate în mod obligatoriu, adică nu sunt facultative sau

* Prof. univ. dr.

¹ Publicată în M. Of., I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011.

opționale. Aceste materii sunt cunoscute, și anume: limba și literatura română, matematica, istoria, geografia, fizica, chimia etc. Printre acestea figurează și religia. Cu alte cuvinte, religia are regimul legal prevăzut pentru celelalte materii obligatorii, mai sus enumerate, și, ca urmare, ar trebui să fie predată în aceleași condiții.

În același timp, curriculumul cuprinde disciplinele și modulele opționale stabilite de școală și nu prin lege, așa cum este cazul disciplinelor obligatorii. Între aceste discipline sau module nu poate figura și religia care face parte dintre disciplinele obligatorii, ceea ce rezultă din cuprinderea ei în trunchiul comun.

Un exemplu ar putea fi edificator în ceea ce privește obligativitatea materiilor din trunchiul comun. Astfel, în locul religiei ar putea fi matematica, care la fel ca și religiei ar putea fi predată sau nu, după cum elevul dorește sau nu, ceea ce este absurd.

În alte cuvinte, o materie obligatorie trebuie să fie și predată, pentru că altfel efectul obligativității nu se realizează, iar acest fapt lipsește de eficiență reglementarea legală a obligativității materiei în cauză.

În același timp, nu se poate invoca numărul mic de elevi care ar urma un curs de religie, pentru că Legea nu condiționează organizarea cursului în cauză de numărul elevilor, folosind sintagma „indiferent de numărul lor”, adică al elevilor.

Pe cale de consecință, este greu de modificat textul din art. 18 alin. (2) din Legea nr. 1/2011, modificată și completată, potrivit căruia „elevul poate să nu frecventeze orele de religie”, întrucât modificarea acestui text ar însemna ignorarea caracterului obligatoriu al religiei, ceea ce ar fi ilegal.

Prevederile mai sus citate au făcut obiectul a două excepții de neconstituționalitate în 2012 și în 2014, iar soluțiile pronunțate de Curtea Constituțională sunt contrare.

Astfel, prin Decizia nr. 306 din 27 martie 2012², Curtea Constituțională a stabilit că prevederile art. 18 din Legea nr. 1 /2011, care se referă la orele de religie, sunt constituționale.

Pentru a pronunța această decizie, Curtea a reținut că prevederile art. 18 din Legea nr. 18/2012 sunt în concordanță cu cele din art. 29 și din art. 32 alin. (7) din Constituție, cu cele din art. 18 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu cele din art. 18 alin. (1) și art. 13 pct.3 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, precum și cu cele din art. 9 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Ținându-se cont de dispozițiile mai sus citate, Curtea Constituțională a constatat că prin reglementarea legală criticată de neconstituționalitate „este asigurat dreptul părinților sau tutorilor de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine, întrucât, potrivit legii criticate, la solicitarea scrisă a elevului major, respectiv a părinților sau a tutorei legal instituit pentru elevul minor, elevul poate să nu frecventeze orele de religie, iar în acest caz situația școlară se încheie fără disciplina religie”³.

Tot Curtea Constituțională a mai reținut că „în aceeași materie a libertății religioase s-a pronunțat și Curtea Europeană a Dreptului Omului, prin Hotărârea din 18 martie 2011, în cauza Lautsi versus Italia, constatând că prezenta crucifixelor în sălile de clasă face parte din mediul școlar, ca element al dreptului la educație în sens larg. În acest sens, Curtea de la Strasbourg a invocat diversitatea spațiului european în materia conservării și perpetuării tradițiilor culturale și religioase, diversitate ce este permisă prin recunoașterea unei largi marje de apreciere a statelor în materie de educație, cu respectarea dreptului părinților de a asigura, potrivit convingerilor religioase și filozofice, educația copiilor minori. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că expunerea crucifixului în sălile de clasă nu reprezintă o formă de îndoctrinare, iar marja de apreciere a statului italian nu a depășit limita impusă de obligațiile sale rezultate din Convenție.”

Într-un sens total contrar, Curtea Constituțională s-a pronunțat prin Decizia nr. 669 din 12 noiembrie 2014⁴, ignorându-se toate

² Publicată în M. Of., I, nr. 388 din 11 iunie 2012.

³ A se vedea Decizia nr. 306/2012.

⁴ Publicată în M. Of., I, nr. 59 din 23 ianuarie 2015.

dispozițiile internaționale și europene invocate în decizia sa din 2012.

Astfel, Curtea Constituțională a făcut la început o foarte importantă precizare, și anume „că includerea religiei ca disciplină școlară, parte a trunchiului comun, nu reprezintă eo ipso o problemă de natură a genera nerespectarea libertății conștiinței, câtă vreme dispozițiile contestate nu generează obligații de natură a urma cursuri având ca obiect o anumită religie, contară convingerilor fiecăruia.”⁵. O asemenea opinie a fost fundamentată pe prevederile art. 32 alin. (7) din Constituție, potrivit cărora statul trebuie să asigure libertatea învățământului religios pentru fiecare cult, iar în școlile de stat învățământul religios este organizat și garantat prin lege. Curtea Constituțională, în aceeași decizie, a reținut și faptul că disciplina religie are caracter obligatoriu, ca disciplină școlară care face parte din trunchiul comun.

Cu toate acestea, și în aceeași decizie, cu totul neconstituțional, Curtea Constituțională a constatat că religia, care are regimul legal de mai sus, „nu poate fi opusă elevilor, întrucât instituirea lui are drept scop atingerea exigențelor constituționale” referitoare la obligațiile statului.

În același timp, și tot neconstituțional, Curtea Constituțională a reținut că „obligativitatea religiei este opozabilă numai statului care este ținut de necesitatea organizării învățământului religios prin asigurarea predării religiei pentru cele 18 culte recunoscute.”

Neconstituționalitatea celor două opinii ale Curții Constituționale se referă la faptul că prevederile constituționale trebuie respectate și se impun tuturor membrilor societății democratice românești, așa cum aceasta a fost definită în întreaga jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului, Constituția reglementând adevărate obligații fundamentale pentru aceștia, inclusiv pentru autoritățile publice. De altfel, dispozițiile art. 57 din Constituție prevăd că cetățenii români, cetățenii străini și apatrizii trebuie să-și exercite drepturile și libertățile cu bună-credință, iar conform prevederilor art. 32 alin. (7) din

Constituție, statul este obligat să asigure învățământul religios.

Ca urmare, făcând parte din trunchiul comun, astfel cum Parlamentul a decis prin Legea 1/2011, modificată și completată, religia se impune ca materie obligatorie pentru elevi, iar statul are și el obligația deja examinată. Desigur că, obligația statului de a asigura predarea religiei trebuie să respecte „cerințele specifice fiecărui cult.”⁶.

Continuându-se silogismul constituțional, greșit construit, Curtea Constituțională reținea că „În nici un caz o persoană nu poate fi pusă ab initio în situația de a-și apăra sau proteja libertatea conștiinței, pentru că o asemenea abordare ar contraveni obligației negative a statului, care, în virtutea acestei obligații, nu poate impune studierea religiei.”⁷.

Opinia Curții este în discordanță totală cu Constituția.

Astfel, studierea religiei se impune elevului, pentru că este o materie obligatorie, făcând parte din trunchiul comun, așa cum Parlamentul a stabilit prin Legea nr. 1/2011, modificată și completată. În același timp, statul poate impune predarea religiei tocmai datorită celor deja expuse mai sus.

Curtea mai reținea faptul că „art. 29 alin. (6) din Constituție garantează dreptul la învățământul religios și nu obligația de a frecventa cursurile de religie.” Obligația de a frecventa orele de religie este evidentă pentru motivele deja examinate. În același timp, nu se poate concepe cum este posibil ca o materie obligatorie nu creează și obligația de a frecventa cursurile de religie. De asemenea, din punctul de vedere al aplicării legii, nu ar putea să existe o cauză fără existența unui efect. Cu alte cuvinte, nu ar putea exista obligativitatea religiei, fără ca această obligativitate să se manifeste, fără să aibă efecte, adică predarea acestei materii.

Apoi, Curtea Constituțională construiește un sofism, care ca orice sofism, în aparență este corect. Astfel, „Exprimarea unei opinii din perspectiva prevederilor constituționale referitoare la libertatea conștiinței și a religiei

⁵ A se vedea Decizia nr. 669/2014.

⁶ Potrivit art. 32 alin. 7 din Constituție.

⁷ A se vedea Decizia nr. 669/2014.

aplicabile în domeniul învățământului religios trebuie să aibă întotdeauna un sens pozitiv (persoana alege să studieze religia), iar nu un sens negativ (persoana alege să nu studieze religia), întrucât în cea de-a doua ipoteză persoana este prezumată ca manifestând deja opțiunea de a studia, fiind nevoită să acționeze ulterior pentru excluderea sa din grupul de studiu. Or, o atare reglementare nu reprezintă altceva decât o constrângere a persoanei în manifestarea unei opțiuni, ceea ce de plano, contravine libertății conștiinței consacrată de Constituție.”

O asemenea motivare a Curții Constituționale nu își poate avea vreo corespondență în regulile cuprinse în Constituție.

Apoi, desigur că, reglementările trebuie să fie pozitive, dar reglementarea din art. 18 alin. (2) din Legea nr. 1/2011, modificată și completată, nu este una negativă, ci obligația reglementată este negativă, ceea ce legea poate prevedea. De altfel, nici nu s-ar putea adopta o altfel de reglementare pozitivă, pentru că religia face parte din trunchiul comun deci este obligatorie și trebuie reglementată anterior vreunei opțiuni a elevului, care apoi să adere tacit sau să nu adere.

Apoi, religia este ca și matematica obligatorie și trebuie frecventate, în funcție de specificul cultului în cauză.

În final, Curtea Constituțională citează trunchiat prevederile art. 29 alin. (1) din Constituție. Astfel, potrivit acestui text

constituțional, „Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nicio formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrară convingerilor sale.” Curtea Constituțională, în motivarea deciziei sale, a omis să adauge sintagma „contrară convingerilor sale.”, care ar fi lămurit problema, dar care nu ar mai fi fost un motiv pentru a susține opinia Curții.

Astfel, un elev de credință creștină, care face parte dintre cei aproape 90% dintre români, nu ar putea să fie constrâns să adopte credința creștină și să studieze religia, pentru că el are această credință creștină prin botez și deci credința sa nu ar putea să fie contrară convingerilor sale. Pe cale de consecință, Legea și motivarea Curții nu pot cuprinde o constrângere, iar această motivare este contrară art. 29 alin. (1) din Constituție. O logică simplă care i-a scăpat Curții Constituționale! Ca urmare, prin obligativitatea studierii religiei nu se poate realiza o constrângere a elevului creștin.

Pe cale de consecință, este greu de realizat opinia Curții Constituționale în sensul de a fi modificat textul din art. 18 alin. (2) din Legea nr. 1/2011, modificată și completată, potrivit căruia „elevul poate să nu frecventeze orele de religie”, întrucât modificarea acestui text ar însemna ignorarea caracterului obligatoriu al religiei, ceea ce ar fi ilegal.

CRIZA ECONOMICĂ ȘI DREPTURILE ECONOMICE ALE OMULUI ÎN ROMÂNIA

MARILENA ENE

ABSTRACT

The economic and social rights regulated by international, regional and national instruments enjoy the same guarantee as the other fundamental human rights and freedoms. The way how states have responded to the economic crisis was analyzed in various aspects by analysts and experts, and so were the decisions of states that have significantly affected the exercise of fundamental human rights enshrined in the various treaties and laws. During 2008-2010, in our country, by implementing an unjustified policy of austerity, the Government developed a strategy which affected fundamental human rights, by measures which were in flagrant contradiction with the spirit and provisions of the Constitution. Surprisingly, the Constitutional Court, examining these measures in a subjective and conjectural manner interpreted those legal provisions using the argument that the state may restrict the exercise of the rights and freedoms under Article 53 of the Constitution, without taking into account the provisions of Article 47, which provided the citizens' right to a civilized and decent living and without setting a limit until this restriction can be applied.

Keywords: economic and social rights, legal norms of protection, limitation, legal and economic impact, as gained reasonable life

RÉSUMÉ

Les droits économiques et sociaux réglementés par les instruments internationaux, régionaux et nationaux bénéficient de la même garantie que les autres droits et libertés fondamentaux de l'homme. Comment les états ont répondu à la crise économique dans les différents aspects ont été analysés par des analystes et des experts, et aussi ont été analysés les décisions des États qui considérablement ont affecté l'exercice des droits humains fondamentaux inscrits dans les traités et de diverses lois. Au cours de 2008-2010, dans notre pays, par la politique d'austérité mise en œuvre injustifiée année, le gouvernement a élaboré une stratégie qui a affecté les droits humains fondamentaux, qui ont été par des mesures contradiction flagrante avec l'esprit et les dispositions de la Constitution. Étonnamment, la Cour constitutionnelle, l'examen de ces mesures dans les interprétées Ces et juridiques dispositions mode subjectif et conjoncturelles en utilisant l'argument que le gouvernement peut restreindre l'exercice des droits en vertu de l'article 53 et des libertés de la Constitution, sans prendre en compte les dispositions de l'article 47, qui a fourni Le droit des citoyens à une vie civilisée et décente et sans réglage de la limite Jusqu'à cette restriction peut être appliqué.

Mots-clés: droits économiques et sociaux, des normes juridiques de protection, la limitation, juridique et de l'impact économique, je ai gagné la vie raisonnable

Criza economică a afectat în mod semnificativ viața cetățenilor tuturor statelor și a suscitât discuții aprinse din punct de vedere economic. Reacția statelor afectate de criza economică a fost subiectul multor articole și lucrări în domeniul economic, inclusiv al finanțelor publice¹ însă specialiștii au realizat că este necesară analizarea crizei din perspectiva dreptului constituțional și a drepturilor omului². Mai ales că la o analiză mai atentă s-a observat că deciziile adoptate de state au afectat în mod semnificativ exercitarea drepturilor fundamentale ale persoanei statuate și acceptate la nivel internațional și în special drepturile economice și sociale.

¹ A se vedea **Jonathon Gruber**, *Public Finance Public Policy*, Worth Publishers, Ediția 3, New York, 2011, p. 91.

² A se vedea **Aoife Nolan**, *Economic and Social Rights after the Global Financial Crisis, Introduction*, Cambridge University Press, Cambridge, U. K. , 2014, p. 1 și urm.

Așa cum a menționat și în literatura de specialitate, drepturile omului se regăsesc și în viața economică, atât prin protecția asigurată de Convenția Europeană a Drepturilor Omului societăților în ceea ce privește protecția bunurilor, dar având implicații și în dreptul concurenței, dreptul fiscal și al protecției sociale³.

O atenție deosebită vom acorda drepturilor reglementate la nivel internațional în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale adoptate la nivelul Organizației Națiunilor Unite și reluate la nivelul Uniunii Europene în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

Drepturile economice. Drepturile economice-

³ A se vedea **Jean-François Renucci**, *Tratat de drept european al drepturilor omului*, Editura Hamangiu, Ediția tradusă, 2009, p. 51.

ce sunt definite în doctrină ca fiind acele drepturi ale omului care se referă la natura și condițiile în care o persoană își desfășoară munca, respectiv dreptul la muncă, la condiții de muncă decente și la un salariu echitabil, dreptul de a înființa și de a se asocia în sindicate și dreptul la securitate socială⁴. Aceste drepturi sunt reglementate la nivelul Declarației Universale a Drepturilor Omului, adoptată la 10 decembrie 1948 de Adunarea Generală a Națiunilor Unite („Declarația”) în articolele 22, 23 și 24 și în cuprinsul Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale în articolele 6, 7, 8 și 9 din Partea a III-a⁵.

Principala caracteristică juridică identificată la nivelul doctrinei cu privire la aceste drepturi, alături de drepturile sociale și culturale, este aceea că reprezintă drepturi de creață aparținând persoanei fizice asupra statului. Această trăsătură le deosebește de categoria drepturilor civile și politice, care oferă persoanelor dreptul de a opta și libertatea de acțiune⁶ și care au constituit „un obiect de luptă, revendicări”. Astfel, art. 22 din Declarație prevede că „*orice persoană are dreptul să obțină realizarea drepturilor economice, sociale și culturale indispensabile pentru demnitatea sa și libera dezvoltare a personalității sale*”.

La nivel european, drepturile omului sunt reglementate în mai multe documente, care coexistă cu cele internaționale deja menționate, respectiv Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția Europeană) și Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, care a devenit obligatorie

⁴ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Drepturile omului – un sistem în evoluție*, IRDO, Ediția a 2-a, 2008, p. 94.

⁵ Pactul a fost adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966 prin Rezoluția 2200 A (XXI) și a intrat în vigoare la 3 ianuarie 1976. România a ratificat Pactul la 31 octombrie 1974 prin Decretul nr. 212, publicat în Buletinul Oficial al României, Partea I, nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

⁶ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Drepturile sociale în Uniunea Europeană*, în Revista „Drepturile Omului” nr. 2/2011, p. 48 și urm.

⁷ A se vedea **Victor Dan Zlătescu, Irina Moroianu Zlătescu**, *Repere pentru o filozofie a drepturilor omului*, IRDO, București, 2003, p. 10 și urm.

pentru Statele Membre de la data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona.

În Constituția României drepturile economice sunt reglementate de art. 40 Dreptul de asociere, art. 41 Munca și protecția socială a muncii, art. 42 Interzicerea muncii forțate, art. 43 Dreptul la grevă, art. 44 Dreptul de proprietate privată și art. 47 Nivelul de trai.

Este necesar să menționăm că deosebit de relevant în demersul privind protecția drepturilor omului în România este și articolul 20, care prevede că orice dispoziții constituționale „*privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte*”, iar în ipoteza unei neconcordanțe între legile naționale și tratatele internaționale la care România este parte, „*au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile*”.

Așadar orice analiză pertinentă în domeniul protecției drepturilor omului, inclusiv a drepturilor economice, presupune interpretarea concomitentă a prevederilor din tratatele internaționale la care România este parte, a normelor europene (Convenția Europeană), ale Uniunii Europene și a dispozițiilor constituționale⁸, aplicându-se în final acele dispoziții care sunt mai favorabile persoanei.

Exercițiul drepturilor economice în România în contextul crizei economice. În a doua jumătate a anului 2008 a fost evidentă criza economică și financiară mondială astfel că la nivel național Guvernul a început să adopte măsuri de diminuare a cheltuielilor bugetare, inclusiv eliminarea unor creșteri salariale, invocând ca temei necesitatea evitării deficitului bugetar excesiv și a plafonului datoriei publice, stabilite „printr-un protocol (care este anexă la Tratat) privind procedura aplicabilă în caz de deficit excesiv (3% din PIB)”⁹.

⁸ A se vedea **Jean-Francois Renucci**, *Tratat de drept european al drepturilor omului*, traducere, Editura Hamangiu, 2009, p. 57.

⁹ Textul este reprodus din fundamentarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 136/2008, inclusă în preambulul acestui act normativ publicat în M. Of. , I, nr. 739 din 31 octombrie 2008.

Măsurile au continuat în 2009, culminând în 2010 cu adoptarea Legii nr. 118 din 30 iunie 2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Primele acte normative și deciziile Curții Constituționale cu privire la drepturile economice. Una dintre primele măsuri luate de Guvern pentru a combate criza economică globală care părea că afectează și România a fost adoptarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 136 din 28 octombrie 2008 privind stabilirea unor măsuri pentru salarizarea personalului din învățământ în anul 2008. Prin acest act au fost modificate condițiile de majorare a salariilor personalului din învățământ stabilite la începutul anului 2008.

Împotriva acestui act normativ Avocatul Poporului a ridicat direct excepția de neconstituționalitate susținând, printre altele, că printr-o ordonanță de urgență nu pot fi afectate drepturile, libertățile și îndatoririle prevăzute în Constituția României, inclusiv dreptul la salariu care este un drept fundamental rezultat din prevederile art. 41 alin. (4) din Constituție și din pactele și convențiile la care România este parte.

Prin Decizia nr. 1221 din 12 noiembrie 2008 Curtea Constituțională, fără a argumenta în detaliu și fără a primi din partea Guvernului un punct de vedere argumentat, a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 136/2008 afectează drepturi fundamentale ale persoanei, precum dreptul la muncă și la protecție socială și dreptul la un nivel de trai decent.

Consecvent, Guvernul României a emis ulterior un nou act normativ, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 151/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariale ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ. Curtea Constituțională a analizat din nou și în două decizii succesive¹⁰ a ajuns la concluzia că și

¹⁰ Decizia nr. 842 din 2 iunie 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 2 și 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 151/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariale ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ, publicată în M. Of. , I nr. 464 din 6 iulie 2009; Decizia nr. 989 din 30

această ordonanță încalcă dispozițiile constituționale, inclusiv art. 41, art. 47 alin. (1)¹¹ din Constituția României.

Cu toate că argumentele Guvernului în adoptarea acestor acte normative, menționate în preambulul actelor, au fost legate în ambele cazuri de criza economică și financiară mondială care afectează stabilitatea economică a României, de riscul de a intra în stagflație, dezechilibrarea bugetului, creșterea deficitului public, totuși Curtea Constituțională, în niciuna din aceste decizii, nu a luat în considerare vreun argument care să facă cel puțin trimitere la criza economică și necesitatea menținerii echilibrului bugetar.

Aceste două acte normative adoptate de Guvern în anul 2008, fără o analiză atentă a impactului economic și juridic, au și în prezent repercusiuni asupra bugetului public având în vedere că salariații din sistemul de învățământ au obținut hotărâri judecătorești definitive și irevocabile prin care statul a fost obligat să le achite drepturi salariale recunoscute, însă bugetul public nu poate susține plata într-o singură tranșă fiind adoptate acte normative care prevăd eşalonarea până în 2016¹².

Situația drepturilor economice începând cu 2009. Pentru a exista o legitimitate în adoptarea soluțiilor de reducere a cheltuielilor bugetare, inclusiv a salariilor, Guvernul României a elaborat împreună cu Banca Națională a României o strategie globală de ancorare fermă a politicilor macroeconomice și

iunie 2009 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. I pct. 2 și 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 151/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2008 privind creșterile salariale ce se vor acorda în anul 2008 personalului din învățământ și a celor ale art. 2 și art. 3 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2009 privind unele măsuri în domeniul salarizării personalului din sectorul bugetar, publicată în M. Of. , I nr. 531 din 31 iulie 2009.

¹¹ Art. 47 alin. (1) din Constituție prevede „Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent”.

¹² Ordonanță de Urgență a Guvernului nr. 71 din 17 iunie 2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr. 230/2011, publicată în M. Of. , I, nr. 416 din data de 18 iunie 2009.

de reducere a tensiunilor de pe piața financiară pe care a transmis-o Comisiei Europene în vederea obținerii unei asistențe financiare. Prin Decizia Consiliului Uniunii Europene 2009/458/CE din 6 mai 2009 de acordare de asistență reciprocă României s-a luat act că România, prin Guvern și Banca Națională a României, a elaborat strategia și s-a angajat să reducă deficitul fiscal de la 5,4% din PIB în 2008 la 5,1% din PIB în 2009 și sub 3% din PIB până în 2011.

Ulterior, în *Decizia Consiliului Uniunii Europene 2009/459/CE din 6 mai 2009 de acordare de asistență financiară comunitară pe termen mediu României* au fost consemnate măsurile pe care România trebuie să le implementeze în vederea obținerii asistenței financiare, printre care și: diminuarea cheltuielilor cu salariile din sectorul public în termeni nominali față de rezultatele din 2008, prin anularea creșterilor salariale din acest sector (totalizând 5% în termeni nominali) programată pentru 2009 (sau prin reduceri suplimentare de personal producând un efect echivalent) și prin reducerea locurilor de muncă din sectorul public, inclusiv prin înlocuirea numai a unui angajat din șapte care părăsește sectorul public (...); restructurarea salarizării în sistemul bugetar, inclusiv prin unificarea și simplificarea grilelor de salarizare și revizuirea sistemului de sporuri (...); schimbarea unor parametri principali ai sistemului de pensii prin evoluția spre indexarea pensiilor în funcție de prețurile de consum mai degrabă decât în funcție de nivelul salariilor, împreună cu continuarea creșterii graduale a vârstei de pensionare peste cea prevăzută în planurile aprobate în prezent, în special pentru femei, și introducerea treptată a contribuțiilor la fondul de pensii pentru grupurile de angajați publici care sunt în prezent excluși de la acestea.

Măsurile propuse și aprobate de Comisia Europeană au fost preluate și în Acordul Stand-By semnat cu Fondul Monetar Internațional, ratificat prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2009¹³, aprobată

¹³ Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea Aranjamentului stand-by dintre România și Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la

prin Legea nr. 37/2010.

În vederea implementării măsurilor asumate, au fost adoptate mai multe acte normative, care au suscitat dezbateri la nivelul societății civile dar și la nivelul Curții Constituționale din perspectiva încălcării drepturilor fundamentale ale persoanei.

Primul act normativ avut în vedere este Legea nr. 329 din 5 noiembrie 2009 privind reorganizarea unor autorități și Instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional¹⁴. Prin acest act normativ au fost luate mai multe măsuri, printre care și unele care să aibă ca efect diminuarea cheltuielilor bugetare, precum reglementarea regimului cumulului pensiilor cu veniturile salariale în sectorul public sau diminuarea cheltuielilor de personal cu 15,5% lunar în perioada octombrie – decembrie 2009.

După adoptarea în Parlament, un grup de parlamentari a formulat o obiecție de neconstituționalitate considerând, în ceea ce privește măsurile menționate, că sunt încălcate drepturile fundamentale ale persoanei instituite la nivel constituțional în art. 41 alin. (1) și alin. (5) referitoare la dreptul la muncă și la convențiile colective de muncă și art. 44 referitor la dreptul la proprietate privată.

Prin Decizia nr. 1414 din 4 noiembrie 2009, Curtea Constituțională și-a modificat practica anterioară de declarare a acestor acte normative ca fiind neconstituționale, instituind un argument interesant în ceea ce privește constituționalitatea acestui act normativ din perspectiva drepturilor omului.

În concret, actul normativ menționat este constituțional întrucât (i) drepturile fundamentale ale persoanei nu sunt absolute; (ii) Constituția și tratatele internaționale în materia drepturilor omului admit posibilitatea diminuării

București la 24 aprilie 2009, și prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum și a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009, publicată în M. Of. , I, nr. 629 din data de 22 septembrie 2009.

¹⁴ Publicată în M. Of. , I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009.

rezonabile a gradului de protecție oferită unor drepturi fundamentale, în anumite momente sau situații, cu respectarea unor condiții, dacă nu este atinsă chiar substanța drepturilor; (iii) art. 53 din Constituție prevede posibilitatea restrângerii exercițiului drepturilor constituționale prin lege dacă măsura restrictivă este temporară, rezonabilă, proporțională cu situația care a determinat-o și se aplică nediscriminatoriu; (iv) măsurile luate sunt excepționale și sunt necesare pentru apărarea securității naționale și ordinii publice.

Fiecare din argumentele reținute de Curtea Constituțională necesită câte un comentariu separat întrucât, așa cum susțin și autorii obiecției de neconstituționalitate, exact aceste condiții nu sunt îndeplinite în totalitate.

Măsura de reducere a salariilor este „temporară” că se referă la perioada octombrie – decembrie 2009, dar măsura interzicerii cumulului pensiei cu veniturile salariale nu mai respectă acest criteriu al temporarului.

Criteriul rezonabilității și cel al proporționalității sunt probabil cel mai dificil de determinat întrucât nu poate fi suficientă prezentarea unor argumente de tipul „scopul adoptării acestei măsuri este combaterea crizei economice, fenomen mondial ce afectează structural economia românească”, „încadrarea în constrângerile bugetare determinate de un fenomen de criză economică”. Cu toate acestea, Curtea Constituțională a reținut că aceste argumente formale sunt valabile și măsurile adoptate sunt compatibile cu Legea fundamentală.

În ceea ce privește aplicarea nediscriminatorie a măsurilor luate, Curtea interpretează că măsurile luate sunt nediscriminatorii întrucât se aplică „tuturor destinatarilor săi – angajați ai autorităților și instituțiilor publice”. Din nou, textul constituțional este interpretat literar fără a se realiza o analiză atentă a noțiunii „nediscriminatorie”, care în contextul constituțional înseamnă că se aplică tuturor persoanelor și nu doar unor categorii clar determinate, atâta timp cât se susține că neluarea acestor măsuri ar afecta „ordinea publică” sau „siguranța națională”.

Ulterior, a fost adoptată de Parlament și

Legea nr. 118 din 30 iunie 2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar¹⁵ prin care au fost introduse noi măsuri de reducere a salariilor personalului din sectorul bugetar dar și a drepturilor de natură salarială (spre exemplu, cuantumul compensației bănești, respectiv al alocației valorice pentru drepturile de hrană și, respectiv, valoarea financiară anuală a normelor de echipare, precum și valoarea financiară a drepturilor de echipament). Și acest act normativ a fost supus controlului constituțional, sesizarea de neconstituționalitate fiind formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite.

Curtea Constituțională a reținut în Decizia nr. 872 din 25 iunie 2010 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar¹⁶ aceleași argumente de constituționalitate a actului normativ. Într-un singur paragraf Curtea susține că soluția legislativă adoptată de Parlament a fost determinată de „apărarea securității naționale, astfel cum rezultă din expunerea de motive a Guvernului” și că „este evident că securitatea națională nu implică numai securitatea militară, deci domeniul militar, ci are și o componentă socială și economică”. Este astfel respins argumentul Înaltei Curți de Casație și Justiție privind condițiile aplicării „securității naționale”, în limitele și cu respectarea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, cu modificările și completările ulterioare. Noțiunea de „securitate națională” prevăzută în Constituție include, în opinia Curții, nu numai existența unei situații militare, dar și alte aspecte, precum cele economice, financiare, sociale care ar putea afecta însăși ființa statului prin amploarea și gravitatea fenomenului. De asemenea, Curtea a reținut și în această situație că măsura are o durată limitată în timp, și anume până la data de 31 decembrie 2010, urmând ca de la data de 1 ianuarie 2011 se

¹⁵ Publicată în M. Of. , I, nr. 441 din data de 30 iunie 2010.

¹⁶ Publicată în M. Of. , I, nr. 433 din data de 28 iunie 2010.

revine la cuantumul salariilor/indemnizațiilor și soldelor de dinainte de adoptarea acestor măsuri de diminuare, în condițiile încadrării în politicile sociale și de personal, care, la rândul lor, trebuie să se încadreze în nivelul cheltuielilor bugetare. Evident că la acest moment, o analiză corectă va evidenția faptul că decizia nu a avut efect temporar și că reducerea salariilor s-a păstrat și chiar consolidat.

Interesant de menționat că în această decizie Curtea reține totuși că prevederile legale prin care se diminuează pensia în plată sunt neconstituționale întrucât constituie un drept câștigat, astfel încât diminuarea acesteia nu poate fi acceptată nici măcar cu caracter temporar. Prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana în cauză practic și-a câștigat dreptul de a primi o pensie în cuantumul rezultat prin aplicarea principiului contributivității; astfel, contributivitatea ca principiu este de esență dreptului la pensie, iar derogările, chiar și temporare, referitoare la obligația statului de a plăti cuantumul pensiei, rezultat în urma aplicării acestui principiu, afectează substanța dreptului la pensie.

Argumentele sunt cel puțin contradictorii întrucât în dreptul muncii dreptul la salariu este de asemenea un drept câștigat. Pe același raționament Curtea ar fi putut să motiveze că salariul stabilit prin contractul individual de muncă este un drept câștigat și nu poate fi acceptată diminuarea.

Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului. În Decizia Mihăieș împotriva României pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la data de 6 decembrie 2011, urmare a cererilor formulate de Felicia Mihăieș (cererea nr. 44232/11) și Adrian Gavril Senteș (cererea nr. 44605/11), conexate, prin care aceștia au reclamat, în ceea ce privește reducerea salariilor lor, o ingerință disproporționată în dreptul lor la respectarea bunurilor, s-a decis că aceste cereri sunt inadmisibile și că nu s-a constatat vreo încălcare de către Statul român a dispozițiilor articolului 1 din Protocolul Adițional nr. 1 la Convenție, sub aspectul reducerii cu 25% a salariilor, ca urmare a aplicării Legii nr. 118/2010.

În argumentarea deciziei Curtea a avut ca

punct de pornire următoarele principii desprinse din jurisprudența anterioară:

(i) Prin Convenție nu se conferă dreptul de a primi în continuare un salariu într-un anumit cuantum;

(ii) Nu este suficient ca un reclamant să se bazeze pe existența unei „contestații reale” sau a unei

„plângeri credibile”. O creanță poate fi considerată drept o „valoare patrimonială” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 numai atunci când are un temei suficient în dreptul intern, de exemplu în cazul în care este confirmată de o jurisprudență consacrată a instanțelor;

(iii) Statul are competența să stabilească în mod discreționar remunerațiile provenite de la bugetul statului pe care vrea să le plătească angajaților săi și poate introduce, suspenda sau elimina plata anumitor remunerații, prin intermediul unor modificări legislative.

(iv) În cazul în care o dispoziție legislativă prevede plata unei anumite remunerații și sunt îndeplinite condițiile prevăzute pentru primirea acesteia, atunci autoritățile nu pot refuza să se conformeze dispoziției legislative în cauză în perioada în care aceasta rămâne în vigoare. În mod similar, un reclamant poate invoca o ingerință în dreptul său la respectarea bunurilor, în ceea ce privește salariile, în cazul în care o hotărâre judecătorească definitivă a recunoscut o creanță de acest tip în avantajul său.

Cu privire la situația concretă prezentată de reclamantul Curtea a reținut că prin Legea nr. 118/2010 s-a instituit o ingerință în dreptul de proprietate în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, însă această ingerință a avut un scop de utilitate publică, și anume menținerea echilibrului bugetar între cheltuielile și veniturile publice ale statului care se confruntă cu o situație de criză economică. În acest sens autoritățile naționale se află, în principiu, într-o poziție mai adecvată decât instanța internațională, pentru a stabili ce anume este „de utilitate publică” și este de competența acestora să se pronunțe primele cu privire la existența unei probleme de interes general, într-o anumită marjă. În ceea ce privește noțiunea de „utilitate publică”, aceasta implică și măsuri referitoare la echilibrul între cheltuielile și veniturile bugetare ale statului și este normal ca legiuitorul să dispună de o mare

libertate în conducerea unei politici economice și sociale. Totodată, orice măsură care presupune o ingerință în dreptul la respectarea bunurilor trebuie să păstreze un „echilibru just” între cerințele de interes general ale comunității și imperativele apărării drepturilor fundamentale ale individului și trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat de orice măsură prin care o persoană este privată de proprietatea sa.

De asemenea, în opinia Curții reclamanților nu le-a fost cauzat un prejudiciu disproporționat și excesiv, incompatibil cu dreptul la respectarea bunurilor, garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 și că România nu a depășit marja sa de apreciere și și-a îndeplinit obligația de a păstra un echilibru just între diversele interese în cauză.

Așadar Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat soluțiile adoptate de Parlament și certificate din punct de vedere constituțional de Curtea Constituțională, eliminând la momentul respectiv orice discuție din perspectiva nerespectării drepturilor fundamentale ale omului.

Concluzionând, observăm că exercițiul drepturilor economice a fost afectat în mod evident, urmare a crizei financiare și economice globale, în multe țări, inclusiv în România. Inițial, Curtea Constituțională, garant al protecției drepturilor constituționale, a dispus că orice afectarea a drepturilor fundamentale

economice ale persoanei, drepturi complexe care includ și dreptul la salariu, dar și dreptul la condiții rezonabile de viață, care să asigure un trai civilizată și decent cetățenilor, este contrară prevederilor constituționale.

Începând cu anul 2009, și mai ales după ce România a primit asistență financiară din partea Uniunii Europene și a Fondului Monetar Internațional, Curtea Constituțională a interpretat dispozițiile legii fundamentale într-un sens favorabil deciziilor guvernamentale, folosind ca argument că statul poate să restrângă exercițiul drepturilor și libertăților persoanei în condițiile art. 53 din Constituție. Curtea a omis orice analiză a acestor decizii din perspectiva prevederilor art. 47 din Constituție, respectiv dreptul cetățenilor la un trai civilizată și decent. Curtea a analizat actele normative adoptate de Parlament și Guvern conjunctural și subiectiv, având ca argumente doar motivele depuse de către Guvern și incluse în notele de fundamentare, fără a solicita informații economice suplimentare.

Așa cum s-a reținut și în doctrină¹⁷, statele trebuie să își ia în serios obligațiile privind protecția drepturilor omului prevăzute în tratatele și pactele internaționale pe care le-au ratificat. Este reală necesitatea existenței unui echilibru bugetar, dar este obligatoriu ca măsurile luate pentru asigurarea acestui echilibru să fie analizate și mai ales evaluate din perspectiva drepturilor omului.

---

¹⁷A se vedea **Magdalena Sepulveda Carmona**, *Economic and Social Rights after the Global Financial Crisis, Alternatives to austerity: a human rights framework for economic recovery*, Cambridge University Press, Cambridge, U. K. , 2014, p. 49.

PLANURI NAȚIONALE DE ACȚIUNE PRIVIND MEDIUL DE AFACERI ȘI DREPTURILE OMULUI

ALVERA ALEXANDRA COJOCĂRESCU*

ABSTRACT

In the summer of 2011, the United Nations Human Rights Council established the setting up of a Working Group on the issue of business and human rights (UNWG). In carrying out the powers with which it has been endowed, the Group advocated and encouraged states to participate in the development, production and updating of National Action Plans to implement the Guiding Principles on Business and Human Rights. A National Action Plan has been defined as representing the policy documents of a state that articulates its priorities and actions to be taken to support the implementation of international obligations and commitments with regard to specific policy areas or topics, such as, for example, human rights.

Keywords: business environment, human rights, the National Action Plan, implementation, commitments, corporations, collaboration

RÉSUMÉ

Pendant l'été de 2011, le Conseil des droits de l'homme des Nations Unies a créé la mise en place d'un Groupe de travail sur la question des entreprises et les droits de l'homme (UNWG). Dans l'exercice des pouvoirs dont il a été doté, le Groupe a encouragé les États à participer à l'élaboration, la production et l'actualisation des plans d'action nationaux pour mettre en œuvre les Principes directeurs relatifs aux entreprises et les droits de l'homme. Un Plan d'action national a été définie comme représentant les documents de politique d'un État qui articule les priorités et les mesures à prendre pour soutenir la mise en œuvre des obligations et engagements internationaux en matière de domaines ou de sujets politiques spécifiques, tels que, par exemple, les droits humains.

Mots-clés: environnement des affaires, les droits humains, le Plan d'action national, la mise en œuvre, les engagements, les entreprises, la collaboration

În anul 2011, luna iunie, la nivelul Consiliului Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului s-a format un Grup de lucru în problematica mediului de afaceri și drepturilor omului, prin adoptarea rezoluției A/HRC/17/4¹. Acest Grup este format din 5 membri aleși, cu un mandat de 3 ani, având în mandat obligația² de a promova diseminarea și punerea în aplicare a principiilor directoare eficiente și cuprinzătoare; a identifica, schimba și promova bunele practici și lecțiile învățate privind punerea în aplicare a principiilor directoare și pentru a evalua și de a face recomandări cu privire la acestea și, în acest context, de a căuta și de a primi informații din toate sursele relevante, inclusiv guvernele, corporațiile transnaționale și alte întreprinderi, instituții naționale pentru drepturile omului, societatea civilă și deținătorii de drepturi, precum și de a oferi sprijin pentru eforturile în promovarea consolidării capacităților și

utilizarea principiilor directoare, oferind la cerere sfaturi și recomandări cu privire la dezvoltarea legislației și a politicilor legate de afaceri și drepturile omului în familie, de a efectua vizite de țară și de a răspunde prompt la invitații din partea statelor.

Totodată, trebuie să dezvolte un dialog periodic cu guvernele și toți actorii relevanți, inclusiv organismele relevante ale Organizației Națiunilor Unite, agențiile specializate, fonduri și programe, precum și corporații transnaționale și a altor întreprinderi, organizații pentru drepturile omului la nivel național, instituții, reprezentanți ai popoarelor indigene, a organizațiilor societății civile și a altor organizații internaționale, regionale și subregionale, căutând colaborarea cu acestea.

În iunie 2014, prin rezoluția A/HRC/26/22³ s-a decis în cadrul Consiliului Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului să fie prelungită cu încă trei ani perioada de mandat a Grupului.

Grupul de lucru al Națiunilor Unite a promovat ideea și a încurajat statele să participe la dezvoltarea, elaborarea și actualizarea unor

* Cercet. științific.

¹ http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/17/4.

² <http://business-humanrights.org/sites/default/files/media/documents/un-human-rights-council-resolution-re-human-rights-transnational-corporations-15-jun-2011.pdf>.

³ http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/26/22

Planuri Naționale de Acțiune în vederea implementării Principiilor directoare cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului.⁴

Potrivit lucrării „National Action Plans on Business and Human Rights”⁵ elaborată de Forumul internațional privind responsabilitatea corporatistă (ICAR) în colaborare cu Institutul Danez pentru Drepturile Omului (IDDO), Planul Național de Acțiune a fost definit ca fiind „documente de politici în care un stat articulează prioritățile și acțiunile pe care le va adopta pentru a sprijini punerea în aplicare a obligațiilor și angajamentelor internaționale, regionale sau naționale cu privire la un anumit domeniu politic sau subiect.”

Criterii de formare a Planurilor Naționale de Acțiune (PNA) privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului. La nivel global, deși este vizibilă dorința de participare la dezvoltarea unor astfel de Planuri Naționale de Acțiune, sunt încă foarte multe țări care transmit informații puține referitoare la efortul guvernamental, dar și la implicarea mediului de afaceri de a implementa Principiile cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului în planuri naționale de acțiune.

Statisticile arată faptul că guvernele sunt încă în faze inițiale de implementare a Principiilor, iar aceste procese pot dura foarte mult, și presupun, totodată, colectarea de informații de la alte guverne, o legătură și comunicare strânsă cu mediul de afaceri, fiind necesară identificarea priorităților, nevoilor și responsabilităților.

Comaniile trebuie să ia în considerare și să coopereze activ cu instituțiile statului și cele pentru drepturile omului, în vederea asumării responsabilităților de a respecta standardele internaționale privind drepturile omului și de a aplica Principiile.

Ținând cont de provocarea adresată statelor de către Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului în vederea colaborării cu corporațiile în „măsurarea” impactului pe care îl au asupra drepturilor omului, ICAR împreună cu IDDO au realizat un raport pentru a ajuta și

sprijini guvernele în inițiativa lor de elaborarea a PNA-urilor.

Astfel, au fost stabilite o serie de criterii⁶ ce sunt propuse statelor în vederea elaborării și punerii în aplicare a unor PNA-uri puternice, precum: identificarea în mod clar și comunicarea în mod public cu privire la conducerea și dreptul de proprietate asupra procesului de dezvoltare și punere în aplicare a PNA-ului în cadrul guvernului; elaborarea și publicarea termenilor de referință și a unui calendar pentru procesul de PNA; alocarea de resurse adecvate pentru tot procesul de elaborare, adoptare și aplicare a planurilor; participarea efectivă a tuturor părților interesate, prin identificarea și consolidarea capacității acestora și prin asigurarea participării părților interesate lipsite de putere sau în caz de risc; inițierea procesului prin efectuarea unei evaluări naționale de punere în aplicare a principiilor directoare ale Națiunilor Unite pentru afaceri și drepturile omului; articulează puncte de acțiune (de exemplu, angajamente) din cadrul PNA, care sunt specifice, măsurabile, realizabile, relevante și specifice timpului; identificarea responsabililor pentru punerea în aplicare a punctelor de acțiune individuale din cadrul PNA și, în ansamblu follow-up; monitorizarea și raportarea cu privire la punerea în aplicare a PNA, odată ce a fost publicat.

Evoluții recente ale PNA-urilor la nivel global

Națiunile Unite. Așa cum am arătat anterior, la nivelul Națiunilor Unite, în iunie 2011 Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului a format un Grup de lucru pentru acest domeniu, mandatându-i pe membrii acestuia să vină în întâmpinarea și sprijinul statelor în procesul de implementare a Principiilor Directoare în cadrul Planurilor Naționale de Acțiune.

Trebuie menționat, totodată, că anual ONU organizează un Forum dedicat acestei teme Unite în vederea dezbaterii problemei mediului de afaceri și drepturile omului.⁷

⁴ http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

⁵ <http://accountabilityroundtable.org/wp-content/uploads/2014/06/DIHR-ICAR-National-Action-Plans-NAPs-Report3.pdf>

⁶ <http://accountabilityroundtable.org/wp-content/uploads/2014/06/10-Criteria-for-National-Action-Plans-NAPs.pdf>

⁷ <http://business-humanrights.org/working-group/events-including-un-forum/un-forum-on-business-and-human-rights>

În ceea ce privește demersurile Grupului de lucru de a contribui și susține statele în dezvoltarea PNA-urilor, în 2014, acesta a organizat consultări cu privire la elementele strategice ale planurilor de acțiune naționale în punerea în aplicare a principiilor directoare privind mediul de afaceri și drepturile omului, consultări on-line privind studii și rapoarte de țară, precum și întâlniri cu experți privind discutarea unor proiecte de planuri naționale de acțiune⁸.

Uniunea Europeană. În anul 2011, Comisia Europeană a făcut o Comunicare, denumită Strategia Uniunii Europene pentru Dezvoltarea Responsabilității Social Corporatistă, prin care a invitat Statele Membre să participe la procesul de dezvoltare și elaborare a unor Planuri Naționale de Acțiune în vederea implementării Principiilor Directoare ale Națiunilor Unite.

Această Strategie este definită de Comisia Europeană ca fiind „responsabilitatea întreprinderilor pentru impactul pe care îl au asupra societății⁹”. De asemenea, Comisia Europeană „încurajează întreprinderile să aibă pus la punct un proces pentru a integra drepturile omului sociale, de mediu și etice, dar și preocupările consumatorilor în operațiunile lor de afaceri, și o strategie de bază în strânsă colaborare cu părțile interesate¹⁰”.

Prin această Strategie, Uniunea Europeană își propune să implementeze Principiile Directoare ale Națiunilor Unite, prin invitarea statelor membre la dezvoltarea de astfel de planuri. Astfel, având în vedere evoluția spectaculoasă această Strategie a fost prelungită până în anul 2014, la propunerea Consiliului Europei.

În prezent, dintre statele membre care au dezvoltat Planuri de acțiune, amintim Marea Britanie, Italia, Olanda, Danemarca. De asemenea, există un număr semnificativ de state care au prezentat deja proiecte de planuri de acțiune.

În cadrul Forumului ONU pentru Mediul de

Afaceri și Drepturile Omului, din 3-4 decembrie 2013, Uniunea Europeană și-a reconfirmat poziția, rămânând total dedicată implementării Principiilor directoare ONU și susținând faptul că guvernele au un rol semnificativ în protejarea drepturilor omului, iar pe de altă parte, mediul de afaceri ar trebui să ia în considerare impactul pe care îl are asupra societății.

De asemenea, Uniunea Europeană susține că, având în vedere rolul său de protecție, se asigură de faptul că Principiile Directoare sunt bine înțelese și interpretate de către statele membre, în vederea implementării acestora în planuri naționale solide.

Statele membre continuă să se dezvolte și fac pași majori în adoptarea de PNA-uri. De aceea, Uniunea Europeană pune la dispoziția acestora materiale și promovează Responsabilitatea Social Corporatistă, având ca principal obiectiv promovarea la nivel global a „terenului” de mediu de afaceri și drepturile omului.¹¹

Consiliul Europei. În cadrul Consiliului Europei există un Comitet Director pentru Drepturile Omului al cărui rol principal, sub auspiciile Comitetului de Miniștri, este de a stabili standarde general acceptate de către cele 47 de state membre, cu scopul de a dezvolta și promova drepturile omului și de a îmbunătăți eficiența mecanismului de control stabilit de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.¹²

Astfel, începând cu anul 2011, la cererea Comitetului de Miniștri, Consiliul Director pentru Drepturile Omului a început procesul de dezvoltare a noi standarde în privința drepturilor omului și a responsabilității social corporatiste.

În Declarația Comitetului de Miniștri cu privire la Principiile Directoare ale ONU privind drepturile omului și mediul de afaceri¹³, acesta susține implementarea Principiilor și se adresează statelor membre, cu rugămintea ca acestea¹⁴: să ia măsuri adecvate pentru a proteja împotriva abuzurilor asupra drepturilor omului

⁸ <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Business/Pages/NationalActionPlans.aspx>

⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm

¹⁰ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sustainable-business/corporate-social-responsibility/index_en.htm

¹¹ http://eeas.europa.eu/delegations/un_geneva/documents/eu_statments/human_right/2013-1203_forum_buz_hr-panel-i.pdf

¹² <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cddh/>

¹³ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2185745&Site=CM>

¹⁴ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2185745&Site=CM>

de către întreprinderi de afaceri; să formuleze și să implementeze politici și măsuri de promovare astfel încât toate întreprinderile să respecte drepturile omului în operațiunile lor, în interiorul și în afara jurisdicțiilor naționale; să ia măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că, atunci când au loc astfel de abuzuri pe teritoriul și/sau jurisdicția lor, cei afectați au acces la căi de atac eficiente; să elaboreze planuri naționale de acțiune privind punerea în aplicare a Principiilor Directoare ale ONU.

Alte regiuni. Dincolo de Europa, nu au existat încă apeluri explicite din partea organismelor regionale pentru ca statele să dezvolte astfel de planuri naționale de acțiune. Cu toate acestea, alte organisme regionale au emis rezoluții, declarații și studii de susținere a Principiilor ONU punerea lor în aplicare de către state. Adunarea Generală a Organizației Statelor Americane (OSA), de exemplu, a adoptat o rezoluție în iunie 2014 de susținere a puternică a Principiilor Directoare. Rezoluție ce a declanșat o serie de măsuri pentru a le promova și a le pune în aplicare, inclusiv schimbul de informații și schimbul de bune practici. Mai mult decât atât, Comisia interguvernamentală pentru drepturile omului (AICHR) a Asociației Națiunilor din sud-estul Asiei (ASEAN) a întreprins un studiu tematic privind responsabilitatea socială corporatistă și drepturile omului, care relevă măsurile naționale cu privire la implementarea Principiilor Directoare. În cadrul Forumului anual al ONU pentru afaceri și drepturile omului în 2013, reprezentanții Comisiei interguvernamentale ASEAN pentru drepturile omului și ai Comisiei Inter-Americane a Drepturilor Omului, precum și ai Consiliului European și-au exprimat sprijinul pentru punerea în aplicare la nivel național a Principiilor Directoare ONU și rolul organizațiilor regionale în încurajarea unei astfel de puneri în aplicare prin măsuri la nivel regional.¹⁵

¹⁵ National Action Plans on Business and Human Rights - A Toolkit for the Development, Implementation, and Review of State Commitments to Business and Human Rights Frameworks, June 2014, The Danish Institute for Human Rights și International Corporate Accountability Roundtable, p. 11, sursă <http://accountabilityroundtable.org/wp-content/uploads/2014/06/DIHR-ICAR-National-Action-Plans-NAPs-Report3>

State care au elaborat și implementat Planuri Naționale de Acțiune

Marea Britanie. Planul Național de Acțiune al Marii Britanii, care poartă denumirea de „Good Business – Implementing the UN Guiding Principles on Business and Human Rights”, a fost prezentat Parlamentului în septembrie 2013 de către Secretarul de stat pentru Afaceri Externe și al Commonwealth-ului.

Marea Britanie este printre primele state care au implementat Principiile Directoare ale Națiunilor Unite cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului, și, de asemenea, printre primele state care au realizat un Plan Național de Afaceri.

Având în vedere faptul că societățile s-au adresat Guvernului, explicând care le sunt nevoile și așteptările cu privire la acest subiect, Guvernul vine în întâmpinare lor printr-un PNA care să îndeplinească aceste nevoi. Astfel, planul pune în aplicare obligațiile guvernului britanic de a proteja drepturile omului din jurisdicția Regatului Unit în care sunt implicate întreprinderi și susține, motivează și stimulează afacerile din Marea Britanie pentru a asigura responsabilitatea de a respecta drepturile omului în operațiunile lor atât în țară cât și în străinătate. Este susținut accesul la căi de atac eficiente pentru victimele abuzului asupra drepturilor omului care implică întreprinderi aflate sub jurisdicția Regatului Unit. Totodată, promovează înțelegerea modului în care abordarea riscurilor în domeniul drepturilor omului și a impactului lor pot ajuta la construirea unei afaceri de succes și încurajează aderarea internațională la Principiile Directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului, inclusiv pentru ca statele să-și asume pe deplin sarcinile lor de protecție a drepturilor omului și de a asigura căi de atac aflate sub jurisdicția lor.¹⁶

Italia. Planul Național de Acțiune al Italiei, denumit „The Foundations of the Italian Action Plan on the United Nations Guiding Principles

.pdf
¹⁶https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/236901/BHR_Action_Plan_-_final_online_version_1_.pdf

on Business and Human Rights” a fost implementat de către Guvernul Italian în martie 2014.

Ca obiectiv comun cu celelalte state și Italia își propune ca acest PNA să aibă la bază cei trei piloni ai Principiilor Directoare ale Națiunilor Unite cu privire la Mediul de Afaceri și Drepturile Omului.

Astfel, guvernul italian are următoarele inițiative¹⁷: coerența acțiunilor Guvernului cu privire la „afaceri și drepturile omului” în cadrul organismelor europene și internaționale și în cadrul relațiilor politice și economice cu țările terțe; armonizarea acțiunii pentru dezvoltare a cooperării cu UNGPs;

- participarea și sprijinul pentru inițiativele părților interesate care sunt de importanță internațională;

- funcționarea eficientă a mecanismelor de remediere, în special cu referire la cazurile de încălcări extrateritoriale.

România – Plan Național de Acțiune privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului

Plan național de acțiune pentru îmbunătățirea mediului de afaceri. Legislație în vigoare

Prin Hotărârea Guvernului nr. 803/2001¹⁸, publicată cu modificările și completările ulterioare, a fost constituit un Grup de lucru pentru elaborarea și monitorizarea Planului de acțiuni referitor la îmbunătățirea mediului de afaceri. Acest Grup de lucru este constituit din membri ai mai multor instituții, ca de exemplu: Ministerul Integrării Europene, Ministerul Justiției, Camera de Comerț și Industrie, Ministerul Finanțelor Publice etc. Actul normativ menționat a fost modificat prin Hotărârea Guvernului nr. 278/2005 privind modificarea competenței Grupului de lucru pentru elaborarea și monitorizarea Planului de acțiuni referitoare la îmbunătățirea mediului de afaceri, stabilită prin Hotărârea Guvernului nr. 803/2001¹⁹.

Un alt document de importanță majoră este

Hotărârea Guvernului nr. 420/2005 privind înființarea și funcționarea Punctului Național de Contact pentru aplicarea recomandărilor propuse de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) în Ghidul pentru Întreprinderi Multinaționale. Potrivit art. 1 din acest act normativ, Punctul Național de Contact este definit ca „element obligatoriu în funcționarea mecanismelor specifice legate de aplicarea Ghidului.

Priorități în vederea dezvoltării mediului de afaceri. Potrivit Ministerului Economiei - Direcția Mediu de Afaceri, prioritățile în vederea dezvoltării mediului de afaceri sunt²⁰. facilitarea intrării pe piață a firmelor, facilitarea dezvoltării afacerilor, în vederea: mediului concurențial; creșterii competitivității; cultivarea spiritului antreprenorial; lărgirea bazei impozitare; scădere șomaj. Respectarea contractelor, în vederea: creșterii profitabilității prin reducerea riscului de neplată, îmbunătățirea procedurii de ieșire pe piață, în vederea: protejării creditorilor și a acționarilor; curățarea mediului de afaceri. De asemenea, se urmărește crearea unui mediu de afaceri deschis și stimulat pentru dezvoltarea economică, prin²¹ instituționalizarea structurilor de dialog între Guvern și mediul de afaceri; asigurarea unui cadru de reglementare stabil și corect armonizat cu practicile internaționale; simplificarea barierelor administrative la intrarea/ ieșirea pe piață a firmelor; monitorizarea opiniilor mediului de afaceri și inițierea unor soluții/ măsuri concrete.

Ministerul Economiei, cât și Departamentul pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii, Mediul de Afaceri și Turism au elaborat Studii privind evaluarea percepției instituțiilor publice cu privire la barierele administrative cu care se confruntă mediul de afaceri din România, Rapoarte de evaluare a politicilor publice de simplificare a barierelor administrative pentru mediul de afaceri, Rapoarte de monitorizare a politicilor publice de simplificare a barierelor administrative pentru mediul de afaceri, cât și un Manual de evaluare și monitorizare a barierelor administrative din mediul de afaceri.²²

¹⁷ <http://business-humanrights.org/sites/default/files/media/documents/foundations-ungps-nap-italy.pdf>

¹⁸ Publicată în M. Of. , I, nr. 516 din 29 august 2001.

¹⁹ Publicată în M. Of. , I, nr 301 din 11 aprilie 2005.

²⁰ <http://www.minind.ro/dma/index.html>

²¹ Ibidem 26

²² <http://www.imm.gov.ro/59/Activitati-si-acte-legislative>

Planul Național de Acțiune privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului în România. Structura Planului Național de Acțiune.

Având în vedere inițiativa Națiunilor Unite de a implementa Principiile Directoare privind mediul de afaceri și drepturile omului în planuri naționale de acțiune, mai multe state au elaborat și dezvoltat astfel de reglementări.

În România, în prezent, deși există o laborioasă documentație în acest domeniu, nu au fost încă puse bazele unui astfel de plan. Pe de altă parte, din punct de vedere al drepturilor copilului, a fost elaborată lucrarea „Drepturile Copilului și Principiile de afaceri”.

Ca și structură ce ar trebui să fie respectată, PNA-ul României ar trebui să aibă la bază cei trei piloni ai Principiilor Directoare ale Națiunilor Unite pentru Mediul de Afaceri și Drepturile Omului, respectiv: datoria statului de a respecta drepturile omului; responsabilitatea corporatistă de a respecta drepturile omului; accesul la mijloace de remediere eficiente în cazul încălcării drepturilor omului.

Responsabilitatea Guvernului în implementarea Planului Național de Acțiune. Având în vedere responsabilitatea de a implementa un Plan Național de Acțiune

privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului în România, în demersul său, Guvernul ar trebui să țină cont de o serie de aspecte importante, precum cadrul legislativ existent în materie, promovarea de inițiative legislative care să transpună solicitările mediului de afaceri. normele Uniunii Europene și experiența statelor membre în materie, cât și o atentă consultarea a planurilor naționale existente.

De asemenea, în vederea creării unui plan de acțiune solid, Guvernul ar trebui să se raporteze la cele 10 criterii propuse de către ICAR și IDDO în raportul lor pentru sprijinirea guvernelor în inițiativa lor de elaborare a PNA-urilor.

În contextul actual se impune consultarea instituțiilor statului cu privire la mediul de afaceri și drepturile omului, colaborarea cu corporațiile în vederea realizării unor rapoarte cu privire la responsabilitatea acestora de a respecta drepturile omului, elaborarea unui Plan Național de Acțiune al României privind Mediul de Afaceri și Drepturile Omului, prioritizarea și conștientizarea importanței implementării unui astfel de plan de către Guvernul României.

DREPTURILE OMULUI ÎN CORELAȚIE CU ABSORBȚIA FONDURILOR EUROPENE

GEORGETA ERIKA KUCIEL

ABSTRACT

Respect for human rights is a priority for the European Union and for Romania, in all policies which they carry. In this regard, the EU seeks to integrate human rights concerns in all its programs through various political and financial instruments at its disposal, including the funding of specific projects in this area. Among these tools is highlighted: European Instrument for Democracy and Human Rights with a budget of 1.3 billion Euros allocated for the period 2014-2020, the Development Cooperation Instrument, the Stability Instrument, the European Neighborhood and Partnership Instrument, the European Development, the European Training Programme for Human Rights Lawyers etc.

Keywords: human rights, respect, EU funding programs development and integration, financial instruments, financing from European funds, portfolios protection

RÉSUMÉ

Le respect des droits de l'homme est une priorité pour l'Union européenne et pour la Roumanie, dans toutes les politiques qu'ils portent. À cet égard, l'UE cherche à intégrer les préoccupations pour les droits de l'homme dans tous les programmes par des divers instruments politiques et financiers à sa disposition, y compris le financement des projets dans ce domaine spécifique. Parmi ces outils est mis en évidence l'Instrument européen pour la démocratie et les droits de l'homme avec un budget de 1,3 milliards d'euros alloués pour la période 2014-2020, l'Instrument de coopération au développement, l'instrument de stabilité, l'Instrument européen de partenariat de voisinage, le développement européen, les programmes de formation pour les avocats des droits de l'homme Programme de formation etc.

Mots-clés: le respect des droits de l'homme, le développement des programmes de financement de l'UE et de l'intégration, les instruments financiers, le financement par des fonds, la protection européenne des Portfolios

Fondurile structurale și de coeziune.

Politica de coeziune a Uniunii Europene a fost și este finanțată prin două instrumente structurale și anume, Fondurile Structurale (Fondul European de Dezvoltare Regională – FEDR și Fondul Social European – FSE) precum și Fondul de Coeziune – FC.

Fondul European de Dezvoltare Regională sprijină investițiile care au ca scop crearea de locuri de muncă, infrastructura (de transport, de mediu, de sănătate, culturală, energie, asistență tehnică).

Fondul Social European investește în dezvoltarea și formarea profesională a resurselor umane, în capitalul uman, creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, asigurarea oportunităților egale de învățare.

Fondul de Coeziune oferă sprijin statelor membre să își reducă diferențele dintre nivelurile de dezvoltare economică și socială și să-și stabilizeze economiile. Pentru perioada de programare 2007-2013, acest fond a fost adresat următoarelor țări ale Uniunii Europene: România, Bulgaria, Estonia, Cipru, Slovacia, Slovenia, Malta, Ungaria, Polonia, Portugalia, Cehia, Lituania, Letonia, Grecia. Prin acest fond sunt finanțate rețele transeuropene de transport, în special proiectele prioritare de interes

europen, definite de Uniunea Europeană, proiecte de mediu, energie.

În ceea ce privește țara noastră, aceste fonduri europene sunt bani intrați în economie, bani care nu vin din împrumuturi ci gratis de la Uniunea Europeană, aceasta fiind cea care controlează modul în care acești bani sunt cheltuiți. Pentru exercițiul financiar 2007-2013, României i-au fost alocate 19,2 miliarde de euro pentru toate cele 7 programe operaționale, sumă care este prevăzută în Cadrul Strategic Național de Referință. În conformitate cu prevederile politicii de coeziune a Uniunii Europene, aceste fonduri au ca destinație sprijinirea convergenței statelor membre în ceea ce privește creșterea competitivității și ocuparea forței de muncă.

Evoluția gradului de absorbție a fondurilor europene. La finalul anului 2010, Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale a furnizat un raport referitor la evoluția absorbției fondurilor europene în România conform căruia rata de atragere a acestor fonduri este una foarte scăzută și anume 8,22% până la finalul lunii martie, raportat la alocarea pentru perioada 2007-2010. De asemenea, în luna aprilie a aceluiași an, Comisia Europeană a publicat un raport intermediar privind stadiul implementării politicii de

coeziune la nivelul Uniunii Europene precum și a punerii în alocare a programelor operaționale pentru exercițiul financiar 2007-2013 în statele membre. Din acest document reiese faptul că la nivelul Uniunii Europene, până în acel moment, volumul financiar raportat al proiectelor selectate era de 93,4 mld. euro ceea ce reprezintă peste 27% din resursele disponibile pentru Uniunea Europeană, aceste date fiind calculate pe baza rapoartelor strategice naționale transmise Comisiei Europene de fiecare stat membru; țara noastră se plasează pe penultimul loc cu o rată de absorbție de 14,1% înaintea Greciei cu un procent de 12%. De asemenea, conform situației prezentate de ACIS până la finele lunii martie, aproximativ 3 mld. lei au fost virăți efectiv către beneficiarii programelor operaționale adică 8,22% din total alocări pentru perioada 2007-2010. Programul Operațional Regional a înregistrat cel mai mare grad de absorbție de 15,14%.

Conform statisticilor Uniunii Europene pe anul 2011 la care se face referire în Raportul Consiliului Fiscal¹, România a înregistrat o rată medie de absorbție de 17,3% situându-se astfel pe ultimul loc, după Slovacia cu 27,8% și Bulgaria cu 24%.

În cele ce urmează, va fi prezentată o situație a absorbției fondurilor structurale. Astfel, cea mai mare rată de absorbție a fondurilor europene este înregistrată de Lituania cu un procent de 48% urmată îndeaproape de Estonia cu un procent de 46,8% în contextul în care aceste țări dispun de alocări financiare destul de mici de 6,8 mld. euro respectiv, 3,4 mld. euro. În ceea ce privește Polonia, se constată că din totalul alocării financiare de 67,2 mld. euro, aceasta a înregistrat o rată medie de absorbție de 39%. Conform aceluiași Raport anual pe 2011 al Consiliului Fiscal, în luna decembrie 2011, cea mai mare rată de absorbție a fondurilor europene în țara noastră a fost atinsă de Programul Operațional Regional cu 24,95% în timp ce Programul Operațional Sectorial Transport a înregistrat cea mai mică rată de absorbție situându-se la 3,06% din total alocări.

În anul 2013, după experimentul austerității și al tăierilor salariale, economia a fost relansată, salariile au fost reîntregite și au fost din nou bani pentru investiții, toate acestea fiind asociate cu evoluția ratei de absorbție a

fondurilor europene. Au intrat în România peste 3 miliarde de euro reușind să ajungem la un grad de absorbție de 26% din totalul fondurilor alocate României.

Comisia Europeană a alocat 196 de milioane de euro pentru proiectele deja depuse, urmând ca alte 2,5 miliarde de euro să fie alocate companiilor românești pentru a-și spori productivitatea.

Programul Operațional Regional a atras fonduri în valoare de 700 milioane de euro în timp ce Programul Operațional Sectorial Transport a înregistrat rambursări în valoare de 373 milioane de euro. Prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane s-au accesat 484 milioane de euro, iar prin Programul Operațional Sectorial Mediu au fost atrase fonduri de peste 456 milioane de euro. Astfel, la sfârșitul lunii noiembrie, gradul de absorbție ajunsese la aproape 26%, România reușind astfel să atragă mai puțin de 5 miliarde de euro din cele aproape 20 de miliarde puse la dispoziție de Uniunea Europeană în perioada 2007-2013.

Cele mai bune performanțe le-au avut următoarele programe operaționale: Programul Operațional Regional – administrat de Ministerul Dezvoltării cu o rată totală de absorbție de 44% și Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative cu o rată de absorbție de 40%, administrat de Ministerul de Interne. Dacă Programul Operațional Regional² finanțează proiecte de reabilitare de drumuri, de școli și spitale ai căror beneficiari sunt, în general, primăriile și consiliile județene, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative finanțează proiecte menite să ajute la eficientizarea administrației publice. Cea mai slabă absorbție o are programul destinat în special firmelor private din domenii precum producție, cercetare – dezvoltare, IT sau energie cu un grad de absorbție de doar 17,5%.

În ceea ce privește anul 2014, la finalul lunii septembrie, rata de absorbție a fondurilor structurale ajungea la 37,2%. Au intrat în conturile beneficiarilor de fonduri europene doar 125 de milioane de euro, în condițiile în care România mai are de cheltuit peste 12 miliarde de euro din această categorie de finanțări europene până la finalul anului 2015. Dacă până în 2013, Programul Operațional

¹ A se vedea Revista Română de statistică nr. 6/2012.

² www.mdrap.ro

Sectorial Transport se situa la capătul clasamentului privind gradul de absorbție, la finalul anului 2014 acesta a ajuns la 58,55%, potrivit datelor furnizate de Autoritatea de Management din Ministerul Transporturilor³. Tot în anul 2014 a fost inițiat procesul de fazare a proiectelor majore de infrastructură, dintre care o parte au fost transmise Comisiei Europene pentru a fi aprobate. Această fazare a proiectelor reprezintă un proces prin care proiectele aflate în implementare dar care nu se pot încheia până la data de 31 decembrie 2015 (sfârșitul perioadei de programare 2007-2013) vor fi continuate în următorul exercițiu de programare. Astfel, măsura prevede realizarea în prima fază, până la 31 decembrie 2016 a unei părți din proiect iar în faza a doua proiectul va fi finalizat.

Drepturile omului în contextul fondurilor europene

România și drepturile omului. România este din 1994 stat parte la „Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale” și se supune jurisdicției Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg. De asemenea, în cadrul Uniunii Europene, România a semnat în decembrie 2007 Tratatul de la Lisabona care conține „Carta Drepturilor Fundamentale”⁴.

Atât pentru țara noastră cât și pentru Uniunea Europeană, respectarea drepturilor omului reprezintă o prioritate a politicii externe. În conformitate cu prevederile Constituției României⁵, România este stat de drept, democratic și social în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989 și sunt garantate.

România, ca stat membru, participă activ la activitatea Consiliului Europei, organizație fondată pe principiile respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului, pentru valorile democrației și ale statului de drept. Contribuind, totodată, și ca stat membru

al UE la consolidarea mandatului politic, la creșterea rolului Organizației de la Strasbourg la stabilitatea și securitatea Europei precum și la continuarea procesului de reunificare a continentului european. În acest sens, România a avut importante acțiuni pe plan internațional privind înființarea unor instituții puternice cu scopul de a asigura protejarea drepturilor omului și a participat, alături de statele partenere din Uniunea Europeană, la crearea în 2006, a Consiliului Drepturilor Omului al ONU⁶. De menționat și faptul că România a fost aleasă pentru a doua oară, membru al Consiliului Drepturilor Omului, în reuniunea plenară a Adunării Generale a ONU pentru perioada iunie 2011 – decembrie 2014.

Uniunea Europeană se angajează să sprijine democrația și drepturile omului în relațiile sale externe, în conformitate cu principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului, a libertăților fundamentale și a statului de drept⁷.

Instrumentele financiare ale Uniunii Europene privind drepturile omului. Uniunea Europeană urmărește să integreze preocupările legate de drepturile omului în toate politicile și programele sale și dispune de diferite instrumente politice în acest domeniu pentru acțiuni specifice – inclusiv finanțarea proiectelor specifice prin intermediul instrumentelor financiare ale Uniunii Europene.

Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului dispune de un buget de 1,3 miliarde de euro alocate în perioada de programare bugetară 2014-2020 și sprijină actorii societății civile care promovează drepturile omului și democrația. Acest instrument se caracterizează prin faptul că acordul guvernului în cauză nu este necesar. Alte instrumente financiare care se ocupă de drepturile omului includ: Instrumentul de Cooperare pentru Dezvoltare, Instrumentul de Stabilitate, Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat și Fondul European de Dezvoltare. Fondul European pentru Democrație este o fundație de drept privat, susținută de UE și statele sale membre. Bugetul alocat exercițiului financiar 2014-2020 pentru politica externă și de securitate comună a Uniunii este de 2,3 mld. euro și acoperă diferite activități dar în special se ocupă cu gestionarea crizelor.

³ www.ampost.ro

⁴ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Drepturile omului – un sistem în evoluție*, IRDO, București, 2008, p. 60 și urm.

⁵ Art. 1, alin. (3)

⁶ www.mae.ro

⁷ www.europarl.europa.eu

În conformitate cu Recomandarea Comitetului de Miniștri (2004) 4, cu Declarația de la Interlaken din 2010 precum și cu cea de la Brighton din 2012, a fost înființat Programul European pentru Formarea Juriștilor în Domeniul Drepturilor Omului – Programul HELP care asistă statele membre ale Consiliului Europei în implementarea Convenției Europene a Drepturilor Omului la nivel național⁸. Acest lucru este realizat prin consolidarea capacității judecătorilor, avocaților și procurorilor din toate cele 47 de state membre de a aplica CEDO în exercitarea atribuțiilor lor profesionale curente.

La 25 iunie 2012, Consiliul European a adoptat un Cadru strategic privind drepturile omului și democrația, însoțit de un „plan de acțiune” pentru punerea în aplicare a acestuia. Acesta definește principiile, obiectivele și prioritățile pentru a îmbunătăți eficiența și coerența politicii Uniunii Europene în următorii zece ani. Aceste principii includ integrarea drepturilor omului în toate politicile Uniunii, inclusiv atunci când politicile interne și externe se suprapun precum și adoptarea unei abordări mai bine adaptate. Planul de acțiune stabilește măsuri specifice pentru perioada până la 31 decembrie 2014. În 2015, însă, trebuie adoptat un nou plan de acțiune, pe baza evaluării primului dar și a orientărilor politice ale Vicepreședintelui Comisiei/Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru politica externă și de securitate.

Uniunea Europeană include drepturile omului în mod regulat în dialogurile politice realizate cu țări terțe sau organizații regionale prin desfășurarea de dialoguri și consultări dedicate drepturilor omului în peste 40 de țări.

Aproape toate cele 79 de state din Africa, Caraibe și Pacific întrețin un dialog tematic cu Uniunea Europeană, pe baza articolului 8 din Acordul de la Cotonou care stipulează că dialogul politic ar trebui să includă o ”evaluare regulată a progreselor înregistrate în ceea ce privește respectarea drepturilor omului”. De asemenea, Uniunea Europeană promovează drepturile omului și prin participarea sa la foruri multilaterale cum ar fi Comitetul al III-lea al Adunării Generale a ONU, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei.

Așadar, dacă România nu reușește să atragă fonduri europene nerambursabile puse la dispoziție de către Uniunea Europeană iar proiectele vor fi finanțate prea mult din bugetul de stat, atunci ar putea exista situația ca economia românească să rămână fără resurse de finanțare.

Țara noastră ar putea deveni unul din principalii beneficiari ai acestor fonduri nerambursabile în perioada de programare 2014-2020, investind în special în agricultură pe care Comisia Europeană intenționează să le mărească substanțial pentru regiunile sărace dar și în infrastructură.

Instituțiile abilitate în ceea ce privesc drepturile omului ar trebui să dispună de un portofoliu mai mare de proiecte care pot fi finanțate din bani europeni nerambursabili oferiți României de către Uniunea Europeană astfel încât toate persoanele, indiferent de rasă, religie, sex, pregătire profesională să beneficieze de condiții de trai decente în care nu există discriminare.

⁸ www.helpcoe.org/help-programme

II. RAPORT DE ACTIVITATE AL INSTITUTULUI ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI 2014

Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) organism independent, cu personalitate juridică, înființat prin lege – Legea nr. 9/1991, reprezintă prima instituție națională pentru drepturile omului creată în România după 1989 și singura instituție națională din țara noastră care a fost recunoscută ca având această calitate, de către Comitetul de Coordonare a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului din sistemul ONU¹. Institutul, este de asemenea, membru al Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, al Asociației Comisiilor Francofone de Drepturile Omului, al Institutului de Drept European de la Viena, alături de Înalta Curte de Casație și Justiție, al Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceze.

IRDO corespunde Principiilor de la Paris formulate în 1991 la Conferința consacrată instituțiilor naționale de drepturile omului, principii devenite document oficial al Adunării Generale ONU în 1993, și care au în vedere: un mandat „cât mai larg posibil”, care să aibă la bază standardele universale ale drepturilor omului și care să includă dubla responsabilitate de a promova și de a proteja drepturile omului, acoperind toate drepturile; independență față de guvern; independență garantată prin Constituție sau prin lege; putere adecvată de investigare; pluralism, inclusiv prin structura personalului și/sau cooperare efectivă și resurse umane și financiare adecvate. Totodată, Institutul corespunde cerințelor formulate și de Consiliul Europei prin Recomandările R (79) 16 și (97) 14 și Rezoluția (97) 11 ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

Ancorându-și preocupările în realitățile concrete ale fiecărei perioade, ale fiecărei etape, Institutul a avut permanent în vedere organizarea unui cadru corespunzător și crearea unor mijloace adecvate pentru aplicarea și respectarea concretă a drepturilor omului,

¹ Precizăm că Institutul Român pentru Drepturile Omului face parte din Rețeaua Europeană de Instituții Naționale de Drepturile Omului.

pentru o mai bună cunoaștere și conștientizare a lor, atât de către instituțiile publice, cât și de către persoanele fizice, cu atât mai mult cu cât România este membră a ONU, a OSCE, a Consiliului Europei și a Uniunii Europene.

În aceste condiții, Institutul și-a orientat activitatea punând un accent deosebit pe desfășurarea unor programe și parteneriate care să răspundă mai bine cerințelor internaționale și naționale de promovare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, de formare a categoriilor de persoane care au răspunderi în domeniul protecției acestora.

Colaborarea cu organismele guvernamentale și neguvernamentale cu preocupări în domeniul drepturilor omului și experiența acumulată de-a lungul timpului au fost deosebit de importante pentru Institut, în scopul îndeplinirii atribuțiilor conferite de Legea nr.9/1991, ca instituție națională independentă de promovare a drepturilor omului, acționând ca o interfață, ca o punte de legătură între aceste instituțiile publice și societatea civilă.

Pornind de la importanța deosebită a cunoașterii drepturilor omului, și în anul 2014, Institutul Român pentru Drepturile Omului a desfășurat activități de formare, informare, documentare, cercetare și consultanță, contribuind, prin întreaga sa activitate, la formarea persoanelor din structurile și instituțiile publice cu atribuții în domeniul protecției și promovării drepturilor omului, la informarea sistematică a cetățenilor în legătură cu drepturile ce le sunt garantate prin lege sau sunt prevăzute în documentele internaționale la care România este parte. În acest sens, în anul 2014, Institutul a organizat numeroase manifestări științifice, simpozioane sau seminarii ori mese rotunde, dezbateri, cursuri de formare, schimburi de experiență etc. În cadrul Institutului s-au efectuat cercetări, au fost publicate și difuzate lucrări în domeniu, rapoarte vizând o mai bună înțelegere a standardelor internaționale, a instrumentelor și mecanismelor de protecție și promovare a drepturilor omului

pe plan internațional și la care România a aderat, urmărindu-se facilitarea aplicării lor rapide și corecte pe plan național.

În conceperea programului de activitate pe anul 2014 al Institutului Român pentru Drepturile Omului au fost avute în vedere, printre altele, Principiile de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale de promovare și protecție a drepturilor omului, Declarația de la Durban, Programul de acțiune al Conferinței Mondiale a Drepturilor Omului – Viena, Planul de acțiune al Comitetului Director pentru Drepturile Omului al Consiliului European, Rezoluția 59/113 privind Programul mondial al Organizației Națiunilor Unite (ONU) de educație în domeniul drepturilor omului pentru perioada 2005-2014 și a doua fază a Planului de acțiune a acestui Program, Obiectivele ONU pentru noul mileniu, Obiectivele ONU pentru 2015, Rezoluția nr. 21/14 privind „Programul mondial pentru educație în domeniul drepturilor omului” a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, Strategia și Programul multianual al Agenției Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene 2013 – 2017, precum și principalele obiective stabilite de Comisia Europeană a fi atinse până în anul 2020 prin Strategia „Europa 2020”, care au devenit obiective naționale pentru fiecare țară membră a UE (ocuparea locurilor de muncă, cercetare și dezvoltare/ inovație, schimbările climatice/ energie, educație, și sărăcie/excludere socială), Strategia europeană pentru egalitate între femei și bărbați (2010-2015), Strategia europeană pentru drepturile persoanelor cu dizabilități (2010-2020) Planul de acțiuni al Rețelei Europene de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului (2014-2016).

În îndeplinirea atribuțiilor stabilite de lege, de promovare și diseminare a drepturilor omului, Institutul Român pentru Drepturile Omului a încheiat noi parteneriate și le-a continuat pe cele deja existente cu instituții și organisme guvernamentale, organizații neguvernamentale, atât la nivel intern, cât și

internațional.

Sintetizând activitățile desfășurate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în anul 2014, acestea pot fi structurate pe următoarele direcții:

- Asigurarea unei mai bune cunoașteri a problematicii drepturilor omului, a modului în care aceste drepturi sunt garantate în țările membre ONU, OSCE, Consiliul European și a Uniunii Europene;
- Informarea instituțiilor internaționale în legătură cu modalitățile practice în care drepturile omului sunt promovate și garantate în România;
- Efectuarea de cercetări privind noi drepturi ale omului, dreptul al fericire, noi încălcări ale drepturilor omului sau privind aspecte importante din domeniul promovării și respectării drepturilor omului în țara noastră și pe plan internațional;
- Organizarea de conferințe, seminarii, simpozioane internaționale în colaborare cu comisiile parlamentare și universități;
- Organizarea și realizarea de programe de formare și educare în domeniul drepturilor omului și găsirea unor noi metode și metodologii;
- Promovarea unor domenii de interes, la inițiativa ONU sau a altor organizații internaționale sau regionale (de exemplu: mediul de afaceri și drepturile omului), asocierea la propunerea Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (proiectul Clarity, sau cele privind drepturile persoanelor cu dizabilități, migranți, femei, copii, violența în familie ș.a.);
- Activități editoriale;
- Publicarea reglementărilor, documentelor, a studiilor și cercetărilor recent apărute pe plan internațional și național în domeniul drepturilor omului;
- Perfecționarea activității centrului de documentare al IRDO;
- Acordarea de consultanță.

I. CERCETĂRI CONSACRATE PROMOVĂRII ȘI RESPECTĂRII DREPTURILOR OMULUI ÎN ROMÂNIA ȘI PE PLAN INTERNAȚIONAL

Cercetarea diferitelor aspecte legate de promovarea și respectarea drepturilor omului reprezintă unul dintre principalele elemente ale activității desfășurate de Institutul Român pentru Drepturile Omului. În abordarea acestei activități, prevăzută de lege, Institutul a avut în vedere „Principiile de la Paris”² privind funcționarea instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului, Programul de acțiune al Conferinței Mondiale a Drepturilor Omului de la Viena (1993), Obiectivele ONU pentru noul mileniu, Obiectivele ONU pentru 2015, Declarația de la Durban (2001), Planul de acțiune al Comitetului director pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Rezoluția 59/113 a ONU, Programul anual al Agenției Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, Strategia europeană pentru persoanele cu handicap (2010–2020), Strategia europeană pentru egalitate între femei și bărbați (2010-2015) și, de asemenea, Recomandările R (79) 16 și (97) 14 și Rezoluția (97) 11 ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, ceea ce evidențiază faptul că cercetarea drepturilor omului și învățarea drepturilor omului constituie mijloace adecvate pentru respectarea demnității umane și pentru asigurarea unui respect sporit pentru drepturile omului, printr-o mai bună cunoaștere a acestora.

Conștient de misiunea sa de a contribui la edificarea în țara noastră a unei culturi a drepturilor omului, Institutul a efectuat cercetări în care au fost prezentate atât aspecte generale ale istoriei și evoluției drepturilor omului pe plan internațional și intern, filozofia drepturilor omului, știința drepturilor omului, codificarea în domeniul drepturilor omului, cât și domenii specializate legate de diferitele generații de drepturi ale omului. Astfel, au făcut obiectul activității de cercetare atât drepturile din generația I: drepturile civile și politice, cât și cele din generația a doua : drepturile economice, sociale și culturale. De asemenea, au fost

abordate și teme aparținând generației a treia de drepturi ale omului, cum ar fi: dreptul la pace, dreptul la dezvoltare durabilă, dreptul la un mediu sănătos. Totodată, au fost întreprinse cercetări pe teme noi, precum dreptul la fericire ca drept fundamental al omului (potrivit Rezoluției Adunării Generale ONU nr. 65/309/2011) sau mediul de afaceri și drepturile omului (potrivit cadrului de protecție, respectare și remediere al ONU referitor la mediul de afaceri și drepturile omului, precum și documentul de implementare din 2008 – DOC A/HRC/8/5), cercetări anuale privind drepturile omului la nivelul UE și în legislația României, studiul comparat al evidențierii drepturilor omului în rapoartele anuale ale Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene.

Experiența acumulată și perfecționarea profesională a cercetătorilor proprii, precum și a colaboratorilor onorifici, cercetători, personalități ale vieții științifice sau tineri cercetători au permis abordarea problematicii recente din domeniu, prin lucrări de mare amploare, cu desfășurarea extinsă pe durata a mai mult de un an și realizate de echipe de cercetători din institut care au acționat în parteneriat cu cercetători asociați onorifici tocmai pentru aprofundarea studiului în condițiile unei teme vaste, importante. În același timp, au fost realizate cercetări care au vizat domenii specializate, efectuate de obicei de un singur autor, rezultatele acestor studii materializându-se fie prin publicarea lor în paginile revistei trimestriale „Drepturile omului”, în publicația lunară Info IRDO, în volume, fie în rapoarte prezentate în cadrul manifestărilor științifice organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului și/sau de diverse organisme naționale și internaționale cu care Institutul colaborează. În această categorie intră marea majoritate a studiilor și cercetărilor efectuate în cadrul sau cu participarea Institutului Român pentru Drepturile Omului.

Cercetările realizate în anul 2014 au avut la bază legislația națională din domeniul drepturilor omului și documentele internaționale și regionale devenite parte din dreptul intern prin ratificarea acestora de către România. În

² Principiile fundamentale stabilite la prima întâlnire internațională a Instituțiilor Naționale pentru Promovarea și Protejarea Drepturilor Omului, ce a avut loc la Paris în 7-9 octombrie 1991, cunoscute drept „Principiile de la Paris”. Adoptate de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 48/134 la 20 decembrie 1993.

acest sens, din documentele la care fac referire studiile și rapoartele Institutului menționăm: Carta ONU; Declarația Universală a Drepturilor Omului (România a semnat-o în 1955, când a devenit stat membru al Organizației Națiunilor Unite); Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ratificat de România în 1974); Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (ratificat de România în 1974); Protocolul facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ratificat de România în 1993); Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (ratificată de România în 1970); Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (ratificată de România în 1990); Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (ratificată de România în 1981); Convenția cu privire la drepturile copilului (ratificată de România în 1990); Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (ratificată de România în 2011); Convenția europeană a drepturilor omului (ratificată de România în 1994); Carta socială revizuită (ratificată de România în 1999); Convenția europeană privind lupta împotriva traficului de ființe umane (ratificată de România în 2006); Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (ratificată de România în 1994); Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale (ratificată de România în 1995), precum și altele.

În funcție de tematica abordată, se pot deosebi:

a) cercetări care au abordat o tematică generală;

b) cercetări consacrate instrumentelor și mecanismelor privind protecția și promovarea drepturilor omului și evoluția acestora în timp;

c) cercetări privind protecția și promovarea drepturilor omului;

d) cercetări referitoare la drepturi și libertăți fundamentale ale omului, din cele trei generații: drepturile civile și politice; drepturile economice, sociale și culturale; dreptul la pace, dezvoltare durabilă și la un mediu sănătos.

O prezentare exemplificativă a fiecărei categorii de cercetări, demonstrează diversitatea

temelor abordate.

a) Cercetări care au abordat o tematică generală:

- Promovarea culturii drepturilor omului;
- Drepturile omului în documente ale Organizației Națiunilor Unite;
- Dizabilitatea o problemă a drepturilor omului;
- Discriminarea multiplă și lupta împotriva ei;
- Evoluția la nivel european a învățământului superior juridic;
- Sănătatea o problemă a drepturilor omului;
- Evoluția instituției secretarului general în sistemul parlamentar.

b) Cercetări consacrate instrumentelor și mecanismelor privind protecția și promovarea drepturilor omului și evoluția acestora în timp:

- Aspecte privind migrația și dreptul în legislația din România;
- Libertatea conștiinței și libertatea de exprimare în Constituția României;
- Reglementări de natură religioasă aplicabile în România potrivit legislației naționale;
- Tehnicile speciale de supraveghere sau de cercetare penală și importanța respectării drepturilor și libertăților fundamentale;
- Imigrarea și integrarea migranților. Statul membru responsabil pentru examinarea unei cereri de protecție internațională și accesul efectiv la o procedură în Uniunea Europeană;
- Regularizarea cererii de chemare în judecată – element principal al accesului liber la justiție;
- Aspecte din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind liberul acces la justiție;
- Aspecte privind reglementarea statutului funcționarului public permanent în statele membre ale UE.

c) Cercetări privind protecția și promovarea drepturilor omului:

- Promovarea și protecția drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană;
- Promovarea și protecția drepturilor omului de către autoritatea legislativă;

- Rolul jurisprudenței în aplicarea unitară a legii;
- Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului;
- Aspecte privind reglementarea drepturilor copilului în România;
- Libertatea de conștiință și ora de religie în școli;
- Drepturile omului în corelație cu absorbția fondurilor europene
- Politici ce vizează drepturile și libertățile persoanelor cu dizabilități.

d) Cercetări consacrate drepturilor și libertăților fundamentale ale omului: civile și politice, economice, sociale, culturale; dreptul la pace, dezvoltare durabilă și la un mediu sănătos:

- Aspecte privind dreptul la recunoașterea capacității juridice a persoanelor cu dizabilități;
- Aspecte privind participarea la activități sportive a persoanelor cu dizabilități;
- Evoluția drepturilor economice și culturale la 15 ani de la ratificarea Cartei Sociale Europene Revizuite;
- Criza economică și drepturile economice ale omului în România
- Dreptul persoanelor cu dizabilități la viața independentă și integrare comunitară;
- Orientări ale reformei de sănătate publică în România;
- Dreptul la dezvoltare durabilă;
- Dreptul la un mediu sănătos din perspectiva Agendei ONU post – 2015;
- Reinterpretarea dreptului la pace.

II. PROGRAME DE FORMARE ȘI ACTIVITĂȚI DE EDUCAȚIE ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

Așa cum afirma Federico Mayor, directorul general UNESCO, „Educația pentru drepturile omului presupune o muncă neîncetată care întotdeauna reîncepe de la o generație la alta. Aceasta nu înseamnă că este o muncă de Sisif, ci dimpotrivă. Istoria ultimelor decenii dovedește că această muncă protejează, hrănește și crește importanța drepturilor omului și sfârșește prin a germina în ciuda condițiilor neprielnice peste tot unde este semănată”.

Acțiunile întreprinse în domeniul educației și formării de formatori (**a se vedea Anexa A**) au avut în vedere unul din obiectivele principale cuprinse în Legea privind înființarea Institutului Român pentru Drepturile Omului: *organizarea de programe de formare destinate îndeosebi acelor categorii de persoane care au răspunderi speciale pentru protecția drepturilor omului sau pentru cunoașterea problematicii drepturilor omului în rândurile unor largi categorii ale populației.*

Având în vedere Rezoluția ONU 59/113 din 10 decembrie 2004, prin care s-a lansat **Programul mondial de educație în domeniul drepturilor omului** pentru perioada 2005 – 2015, Institutul Român pentru Drepturile Omului a acționat în concordanță cu prevederile conținute în această rezoluție și a acordat și în

cursul anului 2014 o atenție deosebită intensificării și diversificării acțiunilor concepute pentru dezvoltarea educației. Scopul urmărit a fost cel al formării atitudinilor și comportamentelor cetățenești specifice unei societăți democratice și sporirii interesului și competențelor de participare la viața publică a cât mai multor cetățeni din rândul tuturor categoriilor socio-profesionale, atât tineri cât și vârstnici.

Pentru adaptarea permanentă a activităților IRDO s-a stabilit ca planul de acțiuni să cuprindă, printre alte obiective și:

- promovarea educației în domeniul drepturilor omului;
- a face din educația în domeniul drepturilor omului o prioritate la nivel național, regional și internațional;
- formarea adulților și tinerilor în tema drepturilor omului și copilului;
- formarea de formatori în domeniul drepturilor omului;
- formarea educatorilor: cadre didactice din sistemul universitar și preuniversitar;
- formarea unor categorii profesionale, care sunt direct implicate și au responsabilități în promovarea și apărarea drepturilor omului și copilului;

- de a consolida parteneriatul și cooperarea cu instituțiile care fac parte din sistemul de învățământ românesc, precum și cu alte instituții, asociații, ONG-uri din diverse domenii;

- de a monitoriza și de a sprijini programele de educație existente în domeniul drepturilor omului, pentru a pune în evidență bunele practici stimulând măsurile care vizează continuarea, perfecționarea și dezvoltarea acestora.

Conceperea și organizarea acțiunilor consacrate formării de formatori și educației în domeniul drepturilor omului au avut la bază feedback-ul primit din partea reprezentanților Caselor Corpului Didactic, a dascălilor din diferite școli și licee.

Grupurile țintă care au beneficiat de activitățile desfășurate de către Sectorul formare din cadrul IRDO au vizat persoane din domeniile învățământului, cercetării, administrației publice, justiției, sănătății, precum și persoane din categorii cu probleme specifice: femei, copii, pensionari, minorități, persoane cu handicap etc.

Activitățile de formare ale IRDO s-au proiectat și desfășurat la inițierea IRDO, a unor parteneri, la solicitarea autorităților centrale și locale sau a unor grupuri socio-profesionale și au îmbrăcat diferite forme:

- cursuri de formare de lungă durată, acreditate de MECS;
- cursuri de formare de scurtă durată, de tip „contact”;
- activități de sensibilizare a unor grupuri sociale privind necesitatea cunoașterii și respectării drepturilor omului și copilului;
- simpozioane, conferințe, seminarii, mese rotunde, dezbateri etc.;
- activități de diseminare;
- prezentări de carte apărute la editura IRDO.

Activități importante au fost realizate în anul 2014 împreună cu parteneri vechi și noi din rândurile organizațiilor neguvernamentale cu preocupări preponderente în domeniul educației pentru drepturile omului, cu instituții ale statului dar și cu instituții de învățământ superior, culte religioase, asociații profesionale etc.

Dintre activitățile de educație și de formare desfășurate, menționăm în primul rând manifestările științifice cu continuitate și care s-au bucurat și se bucură de un larg ecou

național, dar și internațional:

- a XX-a ediție a cursurilor de vară ale *Universității Internaționale a Drepturilor Omului*, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu”;

- dezbateri, cursuri de formare, mese rotunde, seminarii, conferințe, lansări de carte ș.a. organizate în colaborare cu alte instituții și organizații nonguvernamentale (**a se vedea Anexa A**);

- *coordonarea Catedrei UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță* de către IRDO și Universitatea de Nord, Baia Mare, **activitate cu caracter permanent, care include cursurile de masterat, singurele din țară de acest gen** (o noua serie de masteranzi a absolvit în anul 2014), dezbateri, cursuri de formare, mese rotunde, seminarii, conferințe, lansări de carte ș.a. organizate în colaborare cu alte instituții și organizații neguvernamentale (**a se vedea anexa A**);

- a XX-a ediție a concursurilor naționale ale elevilor „*Olimpiada de educație și cultură civică*” și, respectiv, „*Democrație și toleranță*”;

- dezbateri, simpozioane, colocvii consacrate promovării drepturilor omului în diferite domenii (**vezi Anexa A**) etc.

1. Educarea tinerei generații în spiritul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, al demnității și toleranței, al schimbului liber de opinii este un obiectiv care de peste un deceniu face obiectul unui parteneriat între Institutul Român pentru Drepturile Omului și Ministerul Educației și Cercetării Științifice, care se concretizează prin desfășurarea unor activități devenite tradiționale: concursurile școlare naționale „*Olimpiada de educație civică și cultură civică*” și „*Democrație și toleranță*”, cursuri de formare continuă pentru profesori și învățători; colocvii, simpozioane și dezbateri (**a se vedea Anexa A**) pe teme privind diferite aspecte ale activității de educație pentru drepturile omului și, nu în ultimul rând *Concursul de creativitate didactică în domeniul realizării de materiale auxiliare utilizabile în educația pentru drepturile omului* și a unui *Concurs național de creație literară și*

creație plastică pentru elevii din învățământul primar.

2. Concursurile școlare naționale

Ca urmare a unei inițiative a Institutului Român pentru Drepturile Omului, Ministerul Educației și Cercetării Științifice a inclus, începând cu anul 1994, disciplinele *educație civică* (clasele III-IV), respectiv *cultură civică* (clasele VII-VIII) în categoria celor la care se organizează concursuri anuale cu etape până la nivel național.

Aceste concursuri, în organizarea cărora Institutul Român pentru Drepturile Omului este partener al Ministerul Educației și Cercetării Științifice, cunoscute sub denumirea de olimpiade, se subsumează nevoii de educație în vederea asumării rolului și statutului de cetățean în cadrul unei societăți democratice, în vederea formării și dezvoltării competențelor de participare la viața publică, a spiritului social critic și capacității de toleranță.

a) Olimpiada națională de științe socio-umane

Conceptul de drepturi și libertăți fundamentale ale omului izvorăște din nevoia și dorința oamenilor pentru o viață în care demnitatea și valoarea fiecăruia să fie respectată și protejată. În acest sens a fost desfășurată faza finală a Olimpiadei de științe socio-umane, la Timișoara, în luna aprilie 2014 și a fost organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării Științifice. Acest concurs este unul de excelență, care se adresează elevilor cu aptitudini în domeniul științelor socio-umane, subsumându-se nevoii de educație în vederea asumării rolului și statutului de cetățean al unei societăți democratice, în vederea formării și dezvoltării competențelor de participare la viața publică, a spiritului social critic și al capacității de toleranță. Disciplinele de concurs sunt: educație civică, cultură civică, logică, psihologie, sociologie, economie și filosofie. La disciplina educație civică, elevii participă în cadrul echipajelor formate din doi elevi din clasele a III-a sau a IV-a, în timp ce la disciplina cultură civică elevii participă în aceeași formulă doar că cei doi elevi sunt din clasele a VII-a sau a VIII-a, din cadrul aceleiași unități școlare. Vicepreședintele Subcomisiei

pentru educație și cultură civică este Șeful sectorului formare și pregătirea specialiștilor, IRDO.

Și la această ediție cele mai bune lucrări realizate de echipajele participante au beneficiat de diplome și premii acordate de Institutul Român pentru Drepturile Omului.

b) A XX-a ediție a etapei finale a Concursului național „Democrație și toleranță”

Concursul inițiat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării Științifice reprezintă o formă complexă de educație civică în care sunt implicați elevii din ciclul primar și gimnazial. Obiectivele generale ale concursului vizează asumarea rolului și statutului de cetățean în cadrul unei societăți democratice, formarea și dezvoltarea spiritului civic constructiv. În mod explicit concursul urmărește cunoașterea conceptelor democrație, toleranță, drepturile omului, drepturile copilului; cunoașterea reglementărilor naționale și internaționale referitoare la aceste concepte; exersarea de către elevi a atitudinilor și comportamentelor democratice, tolerante și a spiritului civic; formarea și dezvoltarea deprinderilor de participare la viața comunității educaționale; formarea motivației în vederea promovării și apărării drepturilor omului și ale copilului. Concursul s-a desfășurat pe trei dimensiuni: teoretică(constă într-o lucrare scrisă), practic-aplicativă(elaborarea unui proiect pentru soluționarea uneia dintre problemele școlii sau comunității locale căreia îi aparțin elevii, proiectul având forma unui portofoliu) și artistică(realizarea unei lucrări plastice – desen, grafică, pictură, colaj, sculptură etc., care să ilustreze modul de soluționare a problemei prezentate în cadrul proiectului la nivelul probei practic-aplicative), cu participarea unor echipe alcătuite din câte 3 membri, dintre care unul din învățământul primar. Experiența acumulată în perioada de desfășurare a concursului relevă o creștere constantă a calității materialelor prezentate în cadrul concursului – sub toate cele trei dimensiuni ale sale, precum și a interesului față de problematica pe care o implică. Președintele Comisiei Centrale a Concursului Național „Democrație și Toleranță” este reprezentantul IRDO. Evaluarea lucrărilor

teoretice, portofoliilor și lucrărilor plastice se realizează de trei subcomisii separate formate din cadre didactice de specialitate, președintele Comisiei Centrale fiind Șeful sectorului formare și pregătirea specialiștilor, IRDO.

Concursul, a cărui ediție s-a desfășurat la Oradea, a urmărit dezvoltarea competențelor de cooperare la nivelul grupului, stimulând preocupările pentru promovarea și respectarea drepturilor omului. Bazată pe un sistem de valori universale care afirmă demnitatea umană și egalitatea, educația pentru drepturile omului este absolut necesară într-o societate democratică. Aceasta trebuie să constituie o responsabilitate nu doar pentru guverne dar și pentru fiecare individ din societate. În urma rezultatelor la cele trei probe ale concursului, Institutul Român pentru Drepturile Omului a acordat premiile speciale și mențiunile „Drepturile Omului”.

c) A VII-a ediție a Concursului Național de creativitate didactică în domeniul materialelor auxiliare destinate educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii în învățământul preuniversitar

Acest concurs este organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului, o dată la doi ani, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării Științifice și Case ale Corpului Didactic din țară, concursul bucurându-se de un larg interes din partea cadrelor didactice din întreaga țară. În acest sens se evidențiază și interesul sporit al unor Case ale Corpului Didactic de a deveni organizatoare ale unor ediții viitoare ale concursului.

La organizarea concursului ediția a VII-a Institutul a avut parteneri Ministerul Educației și Cercetării Științifice și Casa Corpului Didactic din Cluj, în cadrul Expoziției Concursului fiind prezentate lucrări din mai multe județe, materiale didactice auxiliare destinate activității cu elevii, lucrări tipărite, reviste, cd-uri etc.

A fost apreciată prezența în cadrul expoziției a unor lucrări aparținând cadrelor didactice din județele Arad, Bacău, Bistrița-Năsăud, Botoșani, Caraș-Severin, Cluj, Constanța, Dâmbovița, Hunedoara, Mureș și Municipiul București ca fiind una benefică și constructivă, în spiritul educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii, semne evidente ale unei

permanente preocupări pentru libera exprimare a drepturilor omului.

Educația pentru drepturile omului are un rol cheie în orice proces educativ. Rolul dascălilor este evident în cadrul acestui proces, aceștia prin efortul și pasiunea de care dau dovadă susțin elevii pentru a deveni cetățeni responsabili și activi, capabili și gata să contribuie la crearea unui mediu armonios în societatea în care trăiesc. Mai mult, procesul educațional se bazează pe participarea activă a copiilor, care învață despre drepturile omului și înțeleg problematica acestui fenomen, dobândesc abilități și dezvoltă atitudini privind respectul față de demnitatea umană.

Lucrările cele mai bune au primit diplome din partea Institutului Român pentru Drepturile Omului și Ministerului Educației și Cercetării Științifice, precum și catalogul lucrărilor prezentate la concurs.

3. În domeniul pregătirii continue a învățătorilor și profesorilor care realizează educația pentru drepturile omului, în anul 2014 în parteneriat cu Casa Corpului Didactic București, Institutul Român pentru Drepturile Omului a continuat Programul de formare acreditat de Ministerul Educației și Cercetării Științifice „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, publicul țintă vizat în cadrul acestui program fiind constituit din cadre didactice și didactic-auxiliare din învățământul preuniversitar.

Acest program creat ca urmare a solicitărilor numeroase venite din rândul cadrelor didactice pentru formarea personalului didactic în domeniul drepturilor omului va ajuta pe viitor la sprijinirea elevilor în procesul cunoașterii și conștientizării drepturilor omului și ale copilului, a legislației naționale și internațional în domeniu.

4. Activități consacrate pregătirii practicienilor și funcționarilor publici

Cursurile *Universității Internaționale a Drepturilor Omului* reprezintă o reuniune de specialiști și experți ce are ca scop reînnoirea și perfecționarea programelor de formare în domeniul drepturilor omului; printre participanții la cursuri aflându-se magistrați, cadre universitare, reprezentanți ai unor instituții publice, experți și specialiști în

drepturile omului.

În cadrul Conferinței „The EU Charter of Fundamental Rights: Assessing and Responding to the Training Needs of Legal Practitioners and Public Officials”, eveniment dedicat implementării prevederilor Cartei, secțiunea privind rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului și a organismelor pentru egalitate în formarea în domeniul drepturilor omului, rolul Institutului Român pentru Drepturile Omului în promovarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și a celorlalte instrumente universale și regionale privind drepturile omului la care România este parte a fost evidențiat de către domnul Morten Kjaerum, Directorul Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, fiind subliniate în mod deosebit cursurile de formare organizate în fiecare an în cadrul Universității Internaționale a Drepturilor Omului, cursuri care reunesc practicieni, funcționari publici și cercetători științifici.

5. Alte forme specifice de pregătire și educație în domeniul drepturilor omului:

a) Elaborarea unor programe speciale consacrate unor evenimente mai importante și apreciate ca atare de Organizația Națiunilor Unite, Consiliul European, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa etc. și cu rezonanță pentru protecția și promovarea drepturilor omului, cum ar fi:

- Deceniul privind educația pentru dezvoltare durabilă (2005 – 2015);
- 64 de ani de la adoptarea Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- 20 de ani de la ratificarea Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale de către România;
- 48 de ani de la intrarea în vigoare a Pactului internațional privind drepturile civile și politice și a Pactului internațional privind drepturile economice, sociale și culturale;
- 59 de ani de la aderarea României la ONU;
- 40 de ani de la înființarea OSCE;
- 2014 – Anul european al Reconcilierii Vieții Profesionale cu Viața de familie.

b) Coordonarea Catedrei UNESCO pentru drepturile omului democrație, pace și

toleranță.

Catedra funcționează în baza unui acord între Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură – Paris și Institutul Român pentru Drepturile Omului și Universitatea de Nord Baia Mare. Ea reprezintă un centru pilot de cercetare, dezbateri și formare la nivel postuniversitar, în anul 2014 absolvind masteratul în drepturile omului, democrație, pace și toleranță o nouă promoție; această formă de pregătire asimilează rezultatele cercetării naționale și internaționale, ținând pasul cu progresele și evoluțiile din domeniul său specific. Menționăm că Institutul este prima instituție națională care coordonează, în sistemul de parteneriat al programelor UNESCO, activitatea unei Catedre de Drepturile Omului, Democrație și Pace.

c) Organizarea unor cursuri de formare și participarea la dezbaterile diferitelor aspecte ale respectării și promovării drepturilor omului în cadrul unor manifestări științifice, simpozioane, colocvii, dezbateri, mese rotunde etc. sau în cadrul media (a se vedea anexa B)

În îndeplinirea mandatului său, Institutul a avut în vedere atragerea instituțiilor publice și organizațiilor neguvernamentale prin intermediul unor parteneriate în domeniul drepturilor omului. Și în 2014 au fost încheiate, respectiv, reînnoite astfel de parteneriate fiind obținute rezultate notabile în cadrul activităților desfășurate. Amintim astfel:

- Conferința cu tema „Dreptul la cetățenie în România: Istoric, Practica, Legislație și Etică”, organizată în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță în vederea promovării și dezvoltării societății românești bazate pe respectul pentru drepturile fundamentale și drepturile care derivă din cetățenia română. Evenimentul a vizat furnizarea de formare pentru practicanți, îmbunătățirea cunoștințelor și înțelegerea importanței drepturilor și obligațiilor ce derivă din statutul de cetățean al acestei țări;
- Seminar cu ocazia Zilei Internaționale de Comemorare a Holocaustului având ca obiectiv recomandarea unor programe de formare privind lecția genocidului pentru a transmite generațiilor viitoare un mesaj clar asupra

importanței promovării și protecției drepturilor omului. Bazată pe un sistem de valori universal care afirmă demnitatea umană și egalitatea, educația pentru drepturile omului este absolut necesară într-o societate democratică. Aceasta trebuie să constituie o responsabilitate nu doar pentru guverne dar și pentru fiecare individ din societate. În fiecare zi se vorbește despre drepturile omului însă cei mai mulți dintre oameni au o vagă înțelegere asupra importanței acestora. Realitatea a demonstrat că și mai puține sunt persoanele cu adevărat interesate de aceste drepturi sau conștientizează că fiecare dintre noi ne revin și obligații. Una din aceste obligații care ne revin este de a învăța din greșelile trecutului pentru a nu le repeta în viitor. Evenimentul a fost organizat în colaborare cu Universitatea Ecologică din București, catedra UNESCO și ANUROM;

- Conferința cu tema „Mecanisme europene de protecție a drepturilor omului” organizată împreună cu Universitatea Ecologică – Facultatea de Drept și Științe Administrative și Școala Națională de Studii Politice și Administrative – Facultatea de Administrație Publică. Normele și standardele europene, precum și jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului reprezintă un obiect permanent de preocupare la nivelul tuturor atribuțiilor IRDO. O serie de dezbateri au adus în atenția societății civile unele probleme privind respectarea Convenției europene și aplicarea în România a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Totodată, IRDO a pus la dispoziția tuturor celor interesați o serie de documente și lucrări de specialitate, acumulate în calitatea sa de bibliotecă depozitară a Consiliului Europei;

- Seminarul dedicat „Zilei Internaționale a limbii materne” având ca temă aleasă pentru anul 2014 de către UNESCO „Limbile locale pentru cetățenie globală: focus pe știință”, organizată în colaborarea cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, SNSPA și ANUROM discuțiile concentrându-se asupra rolului multilingvismului, contribuției pe care acesta o are asupra dialogului intercultural, coeziunii sociale și prosperității, rolul important în învățarea pe tot parcursul vieții;

- Cursul de formare „Nediscriminarea și egalitatea de șanse” organizat în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative – Facultatea de Administrație Publică, curs care a urmărit să evidențieze în rândul tinerilor studenți și masteranzi eforturile Uniunii Europene de combatere a discriminării și de promovare a principiului egalității de șanse. Cursul a fost organizat și ca urmare a faptului că o provocare contemporană este reprezentată de insuficienta sensibilizare a opiniei publice, a tinerilor în special, cu privire la drepturile pe care le au și asupra importanței raportării cazurilor de discriminare;

- Cursul de formare cu tema „Consacrarea și garantarea dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos” răspunde unei necesități absolute în perspectiva dezvoltării sociale. Realitatea a demonstrat că lipsa educației are strânsă legătură cu viața sănătoasă și civilizată. Starea socială precară și ignoranța din unele familii au dus la creșterea abandonului școlar. Promovarea dreptului la un mediu sănătos, reprezintă un scop nobil și totodată o responsabilitate. Campaniile privind combaterea consumului de alcool, tutun, droguri trebuie să constituie o preocupare permanentă;

- Cursul de formare cu tema „Instituții și instrumente juridice specifice domeniului migrației și azilului” organizat în parteneriat cu SNSPA – Facultatea de Administrație Publică, UEB – Facultatea de Drept și Științe Administrative și Catedra UNESCO a fost destinat cunoașterii și înțelegerii de către studenți a fenomenului migrației, în contextul globalizării acesta fiind de mare actualitate, iar tinerii trebuie să conștientizeze caracterul umanitar, nevoia de acceptare, de implicare pentru oamenii care migrează din motive variate;

- Conferința privind „Sistemul de protecție a drepturilor omului instituit de Convenția Europeană – 20 de ani de la ratificare de către România a Convenției Europene a Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului” organizată de Comisia Juridică, de disciplină și imunități, Subcomisia pentru monitorizarea executării hotărârilor CEDO pronunțate împotriva României din Camera

Deputaților. Totodată, IRDO a pus la dispoziția tuturor celor interesați o serie de documente și lucrări de specialitate, acumulate în calitate sa de bibliotecă depozitară a Consiliului Europei. O serie de dezbateri au adus în atenția societății civile unele probleme privind respectarea Convenției europene și aplicarea în România a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului. De asemenea, importanța instrumentelor și mecanismelor de protecție a drepturilor omului a reprezentat un obiect important în derularea activităților de educație și formare de formatori³;

- Cursul de formare cu tema „Drepturi și facilități pentru persoanele cu dizabilități în România” organizat în colaborare cu ANUROM a urmărit promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în rândul tinerilor. În cadrul cursului accentul a fost pus pe condițiile garantării implementării efective a Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, precum și prezentarea Strategiei europene 2010-2020 pentru persoane cu dizabilități: un angajament reînnoit pentru o Europă fără bariere elaborată de Comisia Europeană;

- Cursul de formare „Săptămâna ONU” în data de 27 octombrie 2014 la Școala Gimnazială „Constantin Angelescu” din Constanța. Cursurile de formare au urmărit să îi motiveze pe tineri în creșterea conștientizării importanței drepturilor pe care le au, dar și faptul că pe lângă drepturi aceștia au și obligații, să devină activi într-o societate democratică în care drepturile omului sunt respectate și protejate. În cadrul discuțiilor, elevii au fost încurajați să își exprime ideile și au primit lucrări editate de IRDO. Educația pentru drepturile omului trebuie să constituie componentă integrată oricărui demers educațional, această acțiune alăturându-se numeroaselor acțiuni prevăzute în Planul de acțiuni pe anul 2014 privind formarea și educația în domeniul drepturilor omului. S-a urmărit ca prin această acțiune, tinerii să fie încurajați să se implice activ, să își ofere talentul și energia în sprijinul altora, pentru a contribui astfel la dezvoltarea societății din țara noastră.

³ Cursuri organizate pentru diferite categorii profesionale: magistrați, avocați, lucrători din administrație, poliție și penitenciare, specialiști din domeniul relațiilor internaționale, profesori.

În cadrul acestui eveniment s-a stabilit ca împreună cu Școala Gimnazială „Dr. Constantin Angelescu” și alte unități de învățământ din Constanța să fie desfășurate și alte acțiuni care să vină în sprijinul dezvoltării respectului față de valorile umane a tinerilor;

- Cursul de formare „Drepturile și obligațiile copiilor pe înțelesul tuturor”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala Gimnazială „Marcela Peneș”. La activitate au participat elevi din Consiliul elevilor și profesori din cadrul unității școlare și reprezentanți ai Inspectoratului Școlar și Comisia Națională a României pentru UNESCO. Cursul a urmărit să promoveze respectul pentru drepturile omului în rândurile elevilor, să asigure un nivel optim de informații, adecvat vârstei elevilor cu privire la importanța drepturilor omului, asupra necesității respectării și protejării drepturilor și libertăților fundamentale. S-a urmărit ca evenimentul să constituie o „fereastră de oportunitate” pentru întărirea respectului pentru ființa și demnitatea umană, încurajarea comportamentelor pozitive, dobândirea de cunoștințe și aptitudini corecte care pot determina o atitudine corectă bazată pe respectul față de valorile umane și spirituale;

- Conferința cu tema „Drepturile omului – 365 de zile, organizata de Institutul Roman pentru Drepturile Omului (IRDO) împreună cu Comisia pentru drepturile omului, culte si problemele minorităților naționale din Camera Deputaților, pentru a marca Ziua Internațională a Drepturilor Omului, la Palatul Parlamentului. În fiecare an, la data de 10 decembrie, întreaga comunitate internațională aniversează Ziua Internațională a Drepturilor Omului. Importanța acestei zile constă în faptul că Adunarea Generală a ONU a proclamat faptul că toate ființele umane sunt egale în drepturi și aceste drepturi trebuie protejate de către statul în care aceste persoane își duc traiul. România a semnat Convenția Internațională privind Drepturile Omului și se alătură acestei sărbători. În cadrul acestor manifestări a fost prezentat și punctul de vedere al Consiliului Național al Asociației Naționale a Surzilor din România (ANSR) privind instrumentul internațional de monitorizare a implementării prevederilor Convenției ONU privind drepturile persoanelor

cu dizabilități, la aceste lucrări a participând o delegație a ANSR.

- Conferința Internațională Cultura Europeană a Drepturilor Omului – Dreptul la fericire organizată în parteneriat cu Universitatea „Dimitrie Cantemir” din București, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului și Academia Română în zilele de 11-13 decembrie 2014 a vizat următoarele obiective: fundamentarea teoretică și filozofică a dreptului la fericire, ca un drept de natură constituțională; cultura fericirii într-o lume inegalitară; egalitatea de șanse; toleranță și solidaritate socială; fericirea socială ca efect al solidarității umane; stimularea interesului pentru implicarea în respectarea drepturilor omului și a libertăților sale fundamentale, într-o societate dedicată respectării demnității și personalității fiecărui individ; dezvoltarea capacității de cunoaștere și înțelegere a rolului dreptului ca factor de normare a comportamentului social. De asemenea, evenimentul a constituit prilej pentru cercetarea gradului de cunoaștere a drepturilor și obligațiilor în rândul tinerilor – elevi și studenți, precum și în rândul cadrelor didactice, creșterea gradului de conștientizare a tinerilor și persoanelor adulte cu privire la necesitatea respectării drepturilor omului și a obligațiilor corelative;

- Cursul de formare „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Colegiul Național „Spiru Haret”. În fiecare an, la Colegiul Național Spiru Haret, din București, pe data de 12 decembrie, se sărbătorește Ziua Absolventului, prilej de a reuni elevii de ieri și elevii de astăzi ai școlii, pentru a face un interesant schimb de experiență intergenerațional. În anul 2014, evenimentul s-a desfășurat sub numele semnificativ: învățarea prin proiecte: Socio-Activ-Spir – Educație pentru Drepturile Omului și ale Copilului. Proiectul a presupus implicarea elevilor din clasele a XI-a, a X-a și a IX-a – Științe sociale, în activități educative privind drepturile omului. Obiectivul a constat în crearea unui cadru educativ care să stimuleze cooperarea și a face astfel posibil un schimb de opinii pe o temă de larg interes în societatea contemporană: respectarea drepturilor omului. Activitățile se doresc a fi înscrise în bunele practici educaționale.

- Conferința cu tema „Law and Administrative Justice from an Interdisciplinary Perspective” organizată în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Universitatea Sakarya din Turcia.

III. ORGANIZAREA UNOR ACTIVITĂȚI SPECIFICE DEDICATE DREPTURILOR OMULUI

Activitatea de organizare a unor seminarii, simpozioane sau mese rotunde, împreună cu celelalte activități ale Institutului, de cercetare, educare și formare, se constituie într-un ansamblu armonios de abordare a problematicii drepturilor omului, subliniind importanța promovării și protecției acestora.

Rapoartele și studiile prezentate cu ocazia acestor manifestări au fost rodul activității de cercetare a Institutului Român pentru Drepturile Omului. Fie că a fost vorba de manifestări organizate de Institut (**a se vedea Anexa A**), fie că a fost vorba de acțiuni organizate în parteneriat, schimbul de experiență, opiniile și concluziile desprinse au permis conturarea unor noi teme de cercetare, a unor modalități noi de

abordare a aspectelor de formare și educare în spiritul respectului drepturilor omului.

Solicitarea Institutului de către organizații și organisme cu preocupări în domeniul drepturilor omului, din țară sau din străinătate, de a participa cu studii, comunicări, rapoarte etc. la acțiuni organizate de acestea (**a se vedea Anexa B**) ilustrează aprecierea de care se bucură Institutul atât pe plan național, cât și internațional, prestigiu câștigat prin rigoarea și consecvența implicării Institutului în protecția și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Este de remarcat faptul că în mod constant Institutul a atras de multe ori participarea la manifestările sale și a determinat implicarea în

organizarea lor a numeroși factori cu atribuții sau preocupări în domeniul drepturilor omului, din cadrul Parlamentului, al Guvernului, al organismelor guvernamentale și neguvernamentale sau organizații internaționale și regionale. Prin antrenarea acestor factori – prin contribuția pe care au avut-o venind cu lucrări, materiale proprii, prezentări, comunicări sau cu expertize sau rapoarte din partea instituțiilor sau organizațiilor pe care le-au reprezentat – s-a urmărit o mai bună comunicare și o mai strânsă colaborare pentru găsirea și aplicarea unor soluții mai eficiente pentru ameliorarea situației drepturilor omului în România.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat numeroase întâlniri și dezbateri consacrate afirmării, promovării și protecției drepturilor omului (**a se vedea anexa A**) la care au participat personalități din țară și de peste hotare care au preocupări în domeniul drepturilor omului.

Egalitate de șanse

Anul 2014 a fost marcat de adoptarea la nivel guvernamental a celei de a doua Strategii naționale pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014-2017 și Planul său de acțiune. Documente care au fost dezbătute de către IRDO în întâlnirile dedicate acestui domeniu, precum Conferința cu tema „Drepturile femeii și egalitatea de gen”, organizată cu ocazia Zilei internaționale a femeii organizată în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Clubul de la Cheia.

De asemenea, ultimul raport al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene privind „Violența împotriva femeilor în Uniunea Europeană”, a reprezentat cadrul pentru organizarea unor dezbateri importante privind modul în care sunt promovate și respectate drepturile femeii în România. Dezbateri organizate în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația Română pentru Drepturile Femeii, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” și Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și

Tânărului.

Amintim, totodată, și de organizarea Conferinței cu tema „Violența domestică și instrumentele naționale și internaționale de prevenire și combatere a acesteia” în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia.

Nediscriminare

Art. 14 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale privind interzicerea discriminării subliniază faptul că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, apartenență la o minoritate națională sau orice altă situație. Și în anul 2014, la 20 de ani de la aderarea României la Convenție, lupta împotriva discriminării, respectarea și promovarea principiului nediscriminării au rămas teme de actualitate, Institutul Român pentru Drepturile Omului colaborând cu partenerii săi, Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Problemele Minorităților Naționale a Camerei Deputaților, Comisia pentru Drepturile Omului și Minorități a Senatului, Comisia pentru Politică Externă a Camerei Deputaților, Institutul pentru Studiul Problemelor Minorităților Naționale, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, în abordarea acestor subiecte.

Cu prilejul săptămânii acțiunii europene împotriva rasismului Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat o serie de manifestări (seminarii, dezbateri, mese rotunde) și a desfășurat o amplă campanie de conștientizare în rândul tineretului din școli și universități, precum și în instituțiile publice din București și din țară. Dezbaterile au avut în vedere importanța respectării diversității, subliniindu-se în mod special rolul crescând al rețelelor de socializare care vin în sprijinul migrantilor și al refugiaților combătând naționalismul, rasismul și neofascismul.

De asemenea, amintim de Conferința Internațională a Nediscriminării și Egalității de Șanse – NEDES 2014, organizată în parteneriat, de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Problemele

Minorităților Naționale a Camerei Deputaților și cu concursul Institutului Român pentru Drepturile Omului. Evenimentul a oferit specialiștilor din domeniul drepturilor omului prilejul unor analize și discuții privind modul în care principiul nediscriminării și cel al egalității de șanse sunt respectate în societatea românească și internațională. Dezbaterile au avut în vedere teme precum discriminarea multiplă și combaterea sa, hărțuirea –teorie și jurisprudență, violența domestică și consecințele ei asupra dezvoltării psihice a copiilor, rolul femeilor în procesul de emancipare, al luptei împotriva discriminării și al promovării principiului egalității de șanse, aplicarea principiului egalității de șanse în evaluarea performanțelor profesionale individuale în administrația publică locală ș.a.

Totodată, în 2014 a fost lansat și cel de-al patrulea raport al Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței privind România, document ce a fost analizat în cadrul unor dezbateri organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Clubul de la Cheia.

Drepturile copilului

Un punct important în agenda Institutului îl reprezintă protecția și promovarea drepturilor copilului, ținând seama de prevederile Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului, dar și de instrumentele regionale privind adopția copiilor, lupta împotriva traficului de ființe umane ș.a. În acest sens au fost organizate o serie de evenimente, dezbateri și discuții atât cu reprezentanții instituțiilor publice cu atribuții în domeniu cât și cu reprezentanți ai mediului academic și ai organizațiilor nonguvernamentale, întâlniri ce au privit aspecte legate de îmbunătățirea legislației din domeniu, dreptul la educație, nediscriminarea anumitor categorii de copii.

IRDO, în colaborare cu Subcomisia pentru egalitate de tratament și nediscriminare și Subcomisia pentru monitorizarea respectării drepturilor persoanelor private de libertate, a organizat o dezbatere privind justiția juvenilă, conștientizarea problemelor acesteia în spațiul public și promovarea reformei legislative și

programele de prevenire a delincvenței juvenile în România. Totodată, drepturile copilului au constituit și una din temele principale din agenda de vizită a dl. Nils Muižinieks, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului European.

Nu în ultimul rând, Institutul, la solicitarea Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților, a prezentat o serie de puncte de vedere cu privire la proiectele legislative aflate în dezbateri în cadrul Comisiei cu impact asupra promovării și protecției drepturilor copilului. În acest sens amintim Propunerea legislativă privind carnetul de sănătate al copilului și înființarea dosarului medical electronic al copilului⁴, Propunerea legislativă privind medicina școlară⁵.

Accesul la justiție

Pe parcursul anului 2014 IRDO a organizat o serie de conferințe, seminarii și dezbateri ce au privit accesul la justiție ca drept fundamental. Dintre acestea amintim:

Conferința internațională „Eficiența normelor juridice – Provocările noului deceniu”, eveniment aflat la a treia ediție și organizat de IRDO și Facultatea de Drept a Universității „Dimitrie Cantemir” din Cluj-Napoca în cooperare cu Departamentul de Cercetări Sociale și Umanistice al Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, Departament al Academiei Române, Asociația Română de Științe Penale și alți parteneri. Studiile prezentate au tratat teme precum educația pentru drepturile omului în învățământul superior, rolul societății civile în consolidarea democrației, aspecte de drept internațional cu privire la drepturile omului, drepturile omului și buna guvernare a justiției, expertiza juridică din perspectiva noului cod de procedură penală, protecția minorilor potrivit legislației române, statutul juridic al zilei de lucru, rolul procurorului în codul de procedură penală, drepturile persoanelor cu dizabilități în Uniunea Europeană ș.a. De asemenea, în cadrul conferinței au fost organizate și două ateliere ce au tratat teme ca: tehnici speciale de supraveghere și cercetare și direcții actuale în

⁴ PL-x 245/2014 – Lege privind carnetul de sănătate al copilului.

⁵ PL-x 254/2014.

educația juridică.

Conferința anuală cu participare internațională „Justiția și dreptul administrativ din perspectiva interdisciplinară”, organizată în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Universitatea Sakarya din Turcia, eveniment cu caracter științific prin care s-a urmărit să se asigure dezvoltarea unor noi direcții de cercetare științifică în specializarea drept și științe administrative și diseminarea rezultatele cercetărilor efectuate, în vederea creșterii calității actului de guvernare. Cercetările prezentate și dezbaterile ce au urmat au vizat aspecte privind hotărârile judecătorești administrative, influența drepturilor omului asupra dreptului, migrația și dreptul, globalizarea și dezvoltarea durabilă, noile frontiere în justiția penală, precum și viitoarea configurație administrativă și dreptul.

Totodată, reprezentanții IRDO au participat la lucrările Conferinței internaționale „Dreptul național între armonizare și euro-compatibilitate”, organizată de Departamentul de Drept și Administrație publică din cadrul Facultății de Științe Economice, Juridice și Administrative, Universitatea „Petru Maior” din Tg. Mureș și în parteneriat cu IRDO, eveniment în cadrul căruia au fost analizate aspecte privind evoluția și tendințele dreptului și ale administrației publice la nivel național, european și chiar internațional cu accent pe raporturile dintre instituțiile europene și cele naționale în eforturile de armonizare și adaptare la schimbările din domeniu, precum și pe necesitatea unei reforme a sistemului de drept și a celui administrativ.

În calitate de membru observator al Institutului de Drept European (ELI), Institutul a participat prin reprezentanții săi la Conferința anuală a ELI organizată în parteneriat cu Facultatea de Drept a Universității din Zagreb, contribuind la dezbaterile unor teme precum: aplicarea corectă a drepturilor omului în Europa, relația dintre instanțele naționale și instanțele supranaționale, rolul instanțelor supranaționale în ordinea juridică europeană. Totodată, în cadrul conferinței au fost prezentate o serie de proiecte privind principii transnaționale la normele europene de procedură civilă sau *prevenirea și soluționarea conflictelor de competență în dreptul penal*.

De asemenea, Institutul a fost invitat să prezinte o serie de puncte de vedere în domeniul justiției dintre care amintim Punct de vedere cu privire la Proiectul de lege privind ratificarea Protocolului nr. 15 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului⁶, realizat la solicitarea Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale din Camera Deputaților.

IRDO, ca membru în Grupul de lucru juridic din cadrul Rețelei Europene de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului, a participat activ atât în cadrul temelor de discuție privind reforma Curții Europene a Drepturilor Omului, promovarea Convenției europene a drepturilor omului și a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, cât și la elaborarea și prezentarea propunerilor grupului cu privire la intervențiile ca părți terțe în cadrul cazurilor aflate pe rolul Curții de la Strasbourg.

Proiectul „CLARITY”, realizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene în parteneriat cu 12 instituții naționale de drepturile omului din state membre ale Uniunii Europene⁷, dintre care și România prin IRDO, urmărește să ofere o mai bună cunoaștere asupra organismelor non-judiciare (instituții naționale privind drepturile omului, organisme privind egalitatea și instituții de tip ombudsman) care să ajute persoanele vătămate atunci când drepturile acestora sunt încălcate.

Totodată, proiectul își propune să creeze un instrument online pentru identificarea ușoară a celor mai potrivite organisme non-judiciare cu atribuții în domeniul drepturilor omului pentru o anumită categorie de drepturi fundamentale. Instrumentul online va acoperi diferite domenii privind drepturile omului, inclusiv cel privind discriminarea.

Prin crearea acestui instrument se dorește și oferirea de informații asupra modului în care și unde trebuie depusă o petiție sau de unde pot primi asistență persoanele vătămate.

Familie

2014 a marcat cea de a 20-a aniversare a

⁶ Pl-x 265/2014; Protocolul nr 15 la Convenție a fost semnat de România la 24 iunie 2013.

⁷ La proiect participă instituții cu atribuții în domeniul promovării și protecției drepturilor fundamentale din 12 Statele participante la proiect sunt: Austria, Cipru, Finlanda, Franța, Ungaria, Italia, Polonia, Portugalia, Slovacia, Irlanda, Spania și România.

Anului Internațional al Familiei, prilej cu care atât la nivelul ONU, prin Departamentul pentru Afaceri Economice și Sociale al Organizației Națiunilor Unite, cât și la nivelul Uniunii Europene și al Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD) au fost stabilite principalele direcții ale strategiei politicii de familie. În acest context IRDO și-a propus promovarea și consolidarea politicilor de sprijinire a familiei, precum și intensificarea activităților în domeniul cercetării pentru a-și aduce contribuția și sprijinul în vederea elaborării de către guvern a unor politici publice privind familia, esențiale în combaterea și prevenirea sărăciei și a excluziunii sociale și, totodată, fundamentale pentru a preveni marginalizarea familiilor.

Din activitățile realizate pentru promovarea Anului European pentru reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie și a Zilei Internaționale a familiei⁸ amintim dezbaterile cu tema „Oportunități și obstacole în atingerea obiectivelor reconcilierii vieții de familie cu cea profesională” organizată în colaborare cu Asociația Națiunilor Unite din România, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei, Family Forum, Asociația Clubul de la Cheia, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, care a subliniat importanța familiei în societate și în dezvoltarea acesteia. Totodată, evenimentul a constituit o oportunitate pentru a discuta modul în care familia – nucleul de bază al societății – este afectată de schimbările sociale și economice, cum să consolidăm aceste nuclee extrem de importante pentru progresul întregii societăți românești. În cadrul conferinței s-a avut în vedere discutarea programelor și politicilor naționale dar și europene asupra reconcilierii vieții familiale cu cea profesională precum și promovarea celor mai bune practici în domeniu.

Combaterea traficului de ființe umane

Institutul Român pentru Drepturile Omului, pornind de la prevederile internaționale și

⁸ Ziua de 15 mai a fost declarată de către Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite ca fiind Ziua Internațională a Familiei, printr-o Rezoluție dată în septembrie 1993. La propunerea Institutului Român pentru Drepturile Omului și susținută de Patriarhia României, ziua de 15 mai a devenit oficial Ziua familiei române.

regional europene, precum Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatarea prostituției semenilor, Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, și Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, precum și Convenția europeană privind lupta împotriva traficului de ființe umane, Strategia Uniunii Europene privind eradicarea traficului de persoane (2012-2016), a continuat seria de cercetări și dezbateri cu reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale de specialitate, ai legislativului, dar și ai societății civile.

În acest sens amintim întâlnirea cu tema „Traficul de persoane și prostituția forțată în Europa” organizată de Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților cu participarea delegației Comisiei pentru drepturile omului și ajutoare umanitare din Bundestag, a membrilor Comisiei pentru drepturile omului și minorități a Senatului și a reprezentanților Institutului Român pentru Drepturile Omului. Discuțiile au avut în vedere evoluția legislației din domeniu în România și impactul asupra comunității roma. Cu acest prilej Institutul a prezentat cadrul legislativ internațional și național, subliniind progresele realizate în ceea ce privește prevenirea și combaterea traficului de persoane, subliniind, totodată, importanța îmbunătățirii calității protecției și asistenței acordate victimelor, precum și atragerea societății civile în activitatea de prevenire și combatere a fenomenului.

Menționăm, de asemenea, simpozionul cu tema „Legislația națională, regională și universală privind prevenirea și combaterea traficului de persoane” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la aderarea României la Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatarea prostituției semenilor.

Migrație

Pe parcursul anului 2014, Institutul Român pentru Drepturile Omului a fost solicitat de către Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților să prezinte o serie de puncte de

vedere cu privire la proiectele legislative aflate în discuție în cadrul Comisiei, proiecte ce au vizat aspecte privind azilul, migrația și cetățenia. Astfel, amintim Proiectul de Lege privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 1/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 122/2006 privind azilul în România și a Ordonanței Guvernului nr. 44/2006 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România⁹. Luând în considerare caracteristicile și tendințele fenomenului migraționist și caracterul profund umanitar al acțiunilor care trebuie întreprinse pentru a asigura protecția persoanelor care solicită protecție internațională, IRDO a apreciat ca fiind absolut necesară și binevenită modificarea și completarea Legii nr. 122/2006 privind azilul în România prin Ordonanța nr.1/2014 ca o urmare logică a conformării legislației interne obligațiilor asumate prin aderarea la reglementările Uniunii Europene.

Cu privire la Proiectul de Lege privind modificarea art. 11 din Legea cetățeniei nr. 21/1991, republicată¹⁰, introducerea unei prevederi în cuprinsul legislației române, în virtutea căreia etnicii români ar beneficia de tratament preferențial pentru obținerea cetățeniei române ar echivala cu reglementarea unei proceduri discriminatorii de dobândire a cetățeniei române, în funcție de originea etnică, ceea ce contravine art. 5 din Convenție Europeană asupra Cetățeniei. O astfel de reglementare ar putea viza mai degrabă Legea 299/2007 privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, Legea nr. 21/1991 reglementând legătura juridică dintre România și persoana care solicită cetățenia română.

Totodată, cercetările realizate în cadrul Institutului au stat la baza Raportului național privind *Migrația și Dreptul* prezentat de reprezentanții IRDO în cadrul celui de al XIX-lea Congres al Academiei Internaționale de Drept Comparat de la Viena din 2014.

Dreptul la sănătate

Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO), în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și Centrul Infoeuropa din cadrul Ministerului

Afacerilor Externe și cu participarea reprezentanților Comisiei pentru drepturile omului, culte și probleme ale minorităților naționale și ai Comisiei pentru mediu și echilibru ecologic din Camera Deputaților, a organizat dezbateră cu tema „Ziua Mondială a Sănătății – Dreptul la sănătate”. În cadrul evenimentului au fost prezentate o serie de expuneri pe teme de actualitate în domeniu: ecologizarea și lupta împotriva poluării – deziderate ale mondializării sănătății, educația pentru sănătate, garantarea dreptului la sănătate al copilului în România, dreptul la sănătate al migranților ș.a. Totodată, în cadrul discuțiilor s-a subliniat importanța reducerii inegalității din domeniul sănătății, a creșterii eficacității și calității actului medical, precum și necesitatea existenței unui echilibru între finanțarea și prestarea îngrijirilor de sănătate.

De asemenea, cu prilejul Zilei mondiale a Apei, IRDO a organizat o dezbatere cu titlul „Apa curată pentru o lume sănătoasă” în care au fost analizate aspecte privind relația dintre om și viață, dintre accesul la apă și sănătatea vieții unui om, a unei familii, a unei comunități sau a unei societăți, elemente vitale pentru dezvoltarea unei națiuni. S-a evidențiat necesitatea protejării cantitative și calitative a apelor, precum și rolul, îndatoririle și responsabilitățile celor cu atribuții în întreținerea, valorificarea și protejarea surselor de apă. Evenimentul a fost realizat în colaborare cu Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos, Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și Asociația Clubul de la Cheia.

Persoanele cu dizabilități

Institutul Român pentru Drepturile Omului, în calitate de mecanism independent de promovare, protecție și monitorizare a implementării Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, potrivit art. 33.2 din (CDPD)¹¹, urmărește menținerea unui dialog permanent atât cu instituțiile guvernamentale cu atribuții în domeniu cât și cu societatea civilă, în special organizațiile care reprezintă persoanele cu dizabilități din România, pentru a analiza obiectiv modul în care prevederile Convenției sunt reflectate în legislația națională, modul în

⁹ PLx 132/2014.

¹⁰ PLx 251/2012.

¹¹ Ratificată prin Legea nr. 221/2010 de ratificare a Convenției pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

care drepturile acestor persoane sunt respectate, precum și gradul de conștientizare și înțelegere a dizabilității.

Vizita de lucru în România a Comisarului privind Drepturile Omului al Consiliului Europei a reprezentat un moment important, promovarea și protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități fiind una din principalele teme de discuție avute între reprezentanții IRDO și Comisar. Cu acest prilej au fost dezbătute aspecte privind dreptul de a trăi independent și de fi inclus în comunitate, situația persoanelor cu dizabilități care trăiesc în instituții, dreptul la recunoașterea capacității juridice, dreptul la educația incluzivă, precum și cadrul legal și instituțional de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități¹². Discuțiile au avut la bază cel mai recent raport IRDO privind *Evoluția protecției și promovării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România*, Comisarul apreciind interesul acordat de Institut acestor teme, precum și efortul instituțional. Cu această ocazie reprezentantul Consiliului Europei a subliniat importanța asigurării resurselor umane și financiare adecvate pentru ca Institutul să-și îndeplinească mandatul¹³.

Importanța adoptării unei strategii naționale în domeniul dizabilității, la elaborarea căreia trebuie implicată societatea civilă, în special persoanele cu dizabilități și organizațiile care le reprezintă și care trebuie să țină cont de prevederile CDPD a fost subliniată în cadrul dezbaterii cu tema *Drepturi și viață de calitate pentru persoanele cu Sindrom Down* organizată de IRDO. În acest context s-a evidențiat necesitatea (re)definirii scopului politicilor sociale din domeniu, în acord cu prevederile Convenției, modificarea/completarea art. 50 din Constituția României și a art. 1 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.

În cadrul proiectului „Conștientizarea autismului”, IRDO a organizat în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) o dezbateră privind drepturile persoanelor cu autism din România, eveniment desfășurat cu

ocazia Zilei internaționale de conștientizare a autismului și la care au participat reprezentanți ai societății civile, ai Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, cadre didactice universitare, cercetători, doctoranzi și masteranzi. În acest context au fost discutate și analizate aspecte privind recunoașterea capacității juridice a persoanelor cu dizabilități și ceea ce presupune, pe de o parte, reglementarea, în cadrul politicilor sociale din domeniu a serviciilor juridice adaptate pentru a asigura egalizarea șanselor în ceea ce privește asistența juridică și, pe de altă parte, modificarea legislației civile, astfel încât să se poată asigura recunoașterea capacității juridice a persoanelor cu dizabilități, dreptul egal al persoanelor cu dizabilități de a deține sau moșteni proprietăți, de a-și gestiona propriile venituri și de a avea acces egal la împrumuturi bancare, ipoteci și alte forme de credit financiar. Totodată, a fost subliniată importanța respectării dreptului persoanelor cu dizabilități de a-și întemeia o familie – Codul civil actual interzicând căsătoria alienatului mintal și debilului mintal, indiferent dacă aceștia sunt sau nu puși sub interdicție, neavând posibilitatea de a se căsători nici măcar în momentele de luciditate pasageră. În ceea ce privește dreptul la educație, discuțiile au evidențiat în primul rând nevoia definirii în legislația specifică a conceptului de „educație incluzivă” și renunțarea la sintagma „învățământul special integrat”.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat, cu prilejul Zilei internaționale a persoanelor cu tulburări în spectrul autist (TSA), o dezbateră privind protecția și promovarea drepturilor acestor persoane în România, eveniment realizat în colaborare cu Subcomisia pentru egalitate de tratament și nediscriminare și Subcomisia pentru monitorizarea respectării drepturilor persoanelor private de libertate. Dezbateră a avut în vedere elaborarea unei strategii naționale care să corespundă nevoilor persoanelor diagnosticate cu tulburări din spectrul autist și instituirea unui cadru legal complex de sprijinirea a acestui domeniu. În urma discuțiilor s-a evidențiat necesitatea creării unor reglementări în domeniu privind dezvoltarea serviciilor de diagnosticare a persoanelor cu TSA, asigurarea accesului la

¹² A se vedea Raportul Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Nils Muižinieks, în urma vizitei efectuate în România în perioada 31 martie – 4 aprilie 2014, CommDH (2014)14, pp. 8-19.

¹³ Ibidem, pct. 7, pp. 6-7.

educație adaptată nevoilor copiilor și tinerilor cu TSA, asigurarea accesului la servicii de formare profesională și acces pe piața muncii adaptate adulților cu TSA, precum și creșterea gradului de integrare socială a acestor persoane.

De asemenea, Ziua internațională a persoanelor cu dizabilități, marcată de Institut printr-o masă rotundă la care au participat reprezentanți ai societății civile, cadre didactice universitare, cercetători și practicieni, a constituit un moment important în care au fost dezbătute, discutate și analizate aspecte privind valorificarea puterii tehnologiei de a promova incluziunea și accesibilitatea în realizarea participării depline și în condiții de egalitate a persoanelor cu dizabilități în societate.

În anul 2014 Institutul, prin cercetările, evenimentele și dezbaterile organizate sau la care a participat, a subliniat importanța dezvoltării cadrului legislativ din domeniul dizabilității, pentru a permite persoanelor cu dizabilități să obțină și să-și mențină maximum de autonomie, să-și dezvolte pe deplin potențialul fizic, mintal, social și profesional și să realizeze o deplină integrare și participare în toate aspectele vieții¹⁴. Totodată a fost evidențiată necesitatea organizării, consolidării și extinderii serviciilor și programelor de abilitare și reabilitare complexe, în special în domeniul sănătății, încadrării în muncă, educației și serviciilor sociale, astfel încât aceste servicii și programe să înceapă, într-un stadiu cât mai timpuriu posibil, să se bazeze pe evaluarea multidisciplinară a nevoilor și abilităților individuale și să sprijine participarea și integrarea în comunitate și în toate aspectele societății, pe baza liberului consimțământ și să fie disponibile cât mai aproape de comunitatea în care trăiesc, inclusiv în mediul rural¹⁵.

IRDO este membru al Grupului pentru implementarea Convenției din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului din sistemul ONU și este, totodată, singura instituție din țara noastră desemnată să participe la Forumurile de lucru organizate anual de Comisia Europeană cu privire la implementarea art. 33 din Convenția ONU.

Drepturile persoanelor vârstnice

În activitățile întreprinse de IRDO au fost abordate și analizate teme precum drepturile sociale, promovarea îmbătrânirii active în muncă, promovarea solidarității dintre generații și a demnității tuturor oamenilor, prin combaterea sărăciei și a excluziunii sociale.

De asemenea, protecția drepturilor persoanelor vârstnice și îngrijirea pe termen lung reprezintă o temă de interes, Institutul participând în cadrul unui proiect realizat de Rețeaua Europeană de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI), al cărui membru IRDO este, și Comisia Europeană prin Direcția Generală Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune. Proiectul urmărește să determine o abordare din perspectiva drepturilor omului în îngrijirea persoanelor vârstnice în Europa, clarificarea standardelor internaționale și regionale aplicabile în domeniu și formularea de recomandări către factorii decidenți la nivel european pentru eficientizarea protecției acestor persoane, precum și creșterea gradului de recunoaștere a rolului instituțiilor naționale de drepturile omului în domeniu. Astfel, în 2014 Institutul a participat la o serie de întruniri și discuții privind analiza și stabilirea scopului, obiectivelor, etapelor și a metodologiei proiectului, fiind membru atât în Comitetul consultativ cât și în Grupul pilot.

Nu în ultimul rând amintim Dezbaterile privind „Dreptul fundamental al omului vârstnic la protecție medicală, sanitară și socială”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Română pentru apărarea drepturilor omului la vârsta a treia (ARDOVT) și Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) cu ocazia Zilei internaționale a Persoanelor de vârsta a III-a.

Mediul de afaceri și drepturile omului

Cercetările întreprinse în cadrul IRDO în domeniu au continuat și în anul 2014, aceasta fiind o temă de actualitate atât la nivel național cât și regional european. Analizele și dezbaterile organizate de Institut au pornit de la cele mai importante documente internaționale: Principiile generale ale ONU, Strategia Uniunii Europene pentru Dezvoltarea Responsabilității Social Corporatiste, Planul de acțiune al Rețelei

¹⁴Rights of persons with disabilities in Romania. Recent developments, IRDO, București, 2014, p. 78.

¹⁵Ibidem.

Europene de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului ș.a.

Menționăm, cu titlu de exemplu, dezbaterile organizate de Institut în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) privind importanța adoptării unui plan național de acțiune prin care statul român să arate prioritățile și acțiunile pe care le va adopta pentru a sprijini punerea în aplicare a obligațiilor și angajamentelor internaționale și regionale din domeniu. Planul trebuie să reflecte principiile privind datoria statului de a respecta drepturile omului, responsabilitatea corporatistă de a respecta drepturile omului, accesul la mijloace de remediere eficiente în cazul încălcării drepturilor omului.

De asemenea Institutul a participat, ca instituție națională recunoscută în sistemul ONU, la o serie de dezbateri organizate de Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului, dintre care amintim Forumul anual al ONU privind mediul de afaceri și drepturile omului. Principalele teme abordate pe parcursul lucrărilor au avut în vedere întărirea politicilor publice din domeniu prin planuri naționale de acțiune, sectorul financiar și drepturile omului, îmbunătățirea sistemului de raportare în domeniul drepturilor omului, cooperarea dintre instituțiile naționale de drepturile omului, importanța educației pentru drepturile omului, achizițiile publice și drepturile omului ș.a.

Mecanismul internațional de evaluare periodică universală (UPR)

Având în vedere recomandările Consiliul ONU pentru Drepturile Omului¹⁶ ca urmare a analizării raportului de țară¹⁷ cu prilejul celui de-al doilea ciclu de evaluare – UPR din 2013, Institutul Român pentru Drepturile Omului a urmărit atât informarea instituțiilor publice și a societății civile cu privire la acestea cât și

¹⁶ A se vedea Decizia Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, A/HRC/23/5, și Raportul Grupului de lucru privind UPR – România, A/HRC/23/5, pct. 109.

¹⁷ Raport privind respectarea de către România a prevederilor principalelor instrumente ONU, precum: Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială; Convenția cu privire la drepturile copilului; Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei; Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante și Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

realizarea pașilor necesari pentru implementarea lor.

În acest sens pe parcursul anului 2014 a organizat și participat la o serie de întruniri și dezbateri alături de reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale, ai diferitelor instituții publice cu atribuții în domeniul drepturilor omului precum și cu reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale, pentru.

Rețeaua Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului

Rolul Institutului Român pentru Drepturile Omului, recunoscut la nivel internațional și regional european, a fost evidențiat și în raportul realizat de Comitetul ONU privind drepturile economice, sociale și culturale, ca urmare a analizării rapoartelor periodice de țară¹⁸. În acest sens, Comitetul a subliniat importanța existenței unei instituții naționale independente și eficiente în activitatea de promovare și protecție a drepturilor omului în România, în concordanță cu Principiile de la Paris¹⁹.

În cadrul Conferinței – „Transpunerea angajamentelor internaționale privind drepturile omului în realitățile naționale: contribuția parlamentelor la activitatea Consiliului Drepturilor Omului al Națiunilor Unite”, organizată la inițiativa Comisiei pentru politică externă a Camerei Deputaților, de către Camera Deputaților în cooperare cu Uniunea Interparlamentară, directorul IRDO a subliniat rolul important pe care îl au instituțiile naționale pentru drepturile omului atât la nivel național, ca punte de legătură între instituțiile statului de drept și societatea civilă, cu referire la Principiile de la Belgrad privind relația dintre instituțiile naționale pentru drepturile omului și parlamente, adoptate în 2012, cât și la nivel internațional, prin contribuția importantă în procesul de Evaluare Periodică Universală, în deosebi începând cu al doilea ciclu, precum și la rezoluțiile adoptate de Consiliul Drepturilor Omului, cea mai recentă fiind Rezoluția 20/14 din iulie 2012²⁰.

¹⁸ Potrivit art. 17 din Pactul Internațional privind drepturile economice, sociale și culturale.

¹⁹ A se vedea Observațiile finale ale Comitetului ONU privind drepturile economice, sociale și culturale la rapoartele periodice privind România, din 28 noiembrie 2014, pct. 6, p. 2 (E/C.12/ROU/CO/3-5).

²⁰ Rezoluția 20/14 privind instituțiile naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului, A/HRC/RES/20/14.

IV. PUBLICAREA REGLEMENTĂRILOR, DOCUMENTELOR, A STUDIILOR ȘI CERCETĂRILOR DIN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

Institutul Român pentru Drepturile Omului promovează formarea și informarea în domeniul drepturilor omului în beneficiul organismelor publice, al organizațiilor neguvernamentale și al persoanelor fizice, cu privire la respectarea, protejarea și garantarea drepturilor omului prin reglementări interne și internaționale, instituții și mecanisme, practici și uzanțe. El are rolul de a aduce la cunoștința tuturor celor interesați cele mai noi cercetări științifice în domeniul drepturilor omului, angajamentele internaționale asumate de România și modul în care ele sunt îndeplinite. În cadrul Institutului sunt traduse și publicate documente internaționale care, prin actualitatea lor, se impun a fi cunoscute de către instituțiile guvernamentale și neguvernamentale pentru promovarea și protecția drepturilor omului.

Publicații periodice

A) Revista trimestrială „Drepturile Omului” cuprinde rapoarte, studii, cercetări și articole. Preocupările revistei se extind și asupra textelor, reglementărilor naționale sau internaționale cu semnificații majore în domeniul drepturilor omului, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului și/sau a instanțelor naționale, note, comentarii sau recenzii.

Tematica abordată cuprinde analiza științifică și diversificată a drepturilor fundamentale ale omului, punându-se accent pe legăturile de colaborare și de relaționare dintre acestea și valorile, principiile, normele și standardele la care se raportează atât instituțiile, mecanismele, cât și pe termenii, conceptele și tendințele metodologice și tehnologice. La acestea se adaugă cronicile diferitelor evenimente din domeniul drepturilor omului, recenzii de cărți în materia drepturilor omului, noutăți editoriale ale Institutului și prezentarea pe scurt a principalelor activități organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului sau la care acesta a participat.

B) Info IRDO, buletinul lunar de informare a publicului larg, prezentând succint știri de actualitate despre evenimentele legate de drepturile omului ce au loc pe plan intern și

internațional, studii și cercetări științifice. De asemenea, sunt prezentate în buletin diferite cazuri de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului dar și de la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, care încearcă să vină în întâmpinarea cerințelor actuale ale societății civile, ale instituțiilor sau ale studenților etc. Totodată, amintim rubricile care sunt consacrate unor documente internaționale recent adoptate.

Cercetări elaborate și lucrări publicate în 2014

Sub egida Institutului Român pentru Drepturile Omului au apărut noi culegeri de documente și au fost elaborate noi lucrări de cercetare.

• **Drepturi egale și mediu accesibil**

Lucrarea își propune să surprindă interesul acordat în ultimele decenii de Organizația Națiunilor Unite pentru susținerea eforturilor persoanelor cu dizabilități care au devenit din ce în ce mai active în afirmarea puterii și încrederii în propriile abilități de a duce o viață independentă. Schimbarea de paradigmă în abordarea dizabilității a debutat în anii 1970 prin adoptarea *Declarației privind Drepturile Persoanelor cu Întârziere Mentală (1971)* și a *Declarației privind drepturile persoanelor cu dizabilități (1975)*, documente ce au deschis calea pentru viitoarele seturi complete de principii, care ar contribui în cele din urmă la integrarea persoanelor cu dizabilități în societate.

Apariția *Regulilor Standard privind Egalizarea Șanselor pentru Persoanele cu Dizabilități (1993)*, document elaborat ca urmare a experienței acumulate pe parcursul Decadei Națiunilor Unite pentru Persoanele cu Dizabilități, a permis o schimbare importantă de poziție, de la protecție socială la drepturi acordate persoanelor cu dizabilități în context global.

Cel mai recent document ONU, Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2006) marchează începutul unei noi etape în eforturile de a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și egală a tuturor drepturilor

și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități, precum și de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă.

De asemenea, volumul prezintă o serie de cazuri din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind persoanele cu dizabilități, cauze la care statul român este parte, care au atras atenția autorilor mai ales datorită diversității articolelor în a căror sferă de aplicare se înscriu.

Lucrarea reprezintă o colecție de instrumente privind drepturile persoanelor cu dizabilități și jurisprudență în materie, ce poate contribui la documentarea autorităților în vederea elaborării politicilor și măsurilor legislative din domeniul dizabilității.

- **Migration and Law**

Studiul se concentrează asupra unei teme care se află în continuă actualitate atât timp cât vor exista discrepanțe din punct de vedere al bunăstării și al dezvoltării între diferitele regiuni ale lumii.

Prin reformele realizate în ultimii ani, ținând cont și de necesitatea armonizării legislative o dată cu aderarea României la Uniunea Europeană, statul român are în vedere asigurarea unui tratament echitabil și integrarea armonioasă a străinilor în societatea românească. Astfel, au fost aduse schimbări substanțiale în normele de drept care reglementează regimul străinilor în România în calitate de cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene și ai Spațiului Economic European, precum și regulile de drept care guvernează azilul în România, în scopul de a asigura conformitatea cu instrumentele juridice internaționale și regionale la care statul român este parte.

Prin modificarea legislației naționale în domeniile menționate mai sus, legislatorii caută eliminarea permanentă a eșecurilor care au loc în punerea în aplicare a cadrului legislativ privind regimul străinilor pe teritoriul României.

- **Rights of Persons with Disabilities in Romania. Recent Developments**

Studiul, realizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) în calitate sa de mecanism independent de monitorizare a implementării Convenției privind drepturile

persoanelor cu dizabilități, este o continuare a cercetării realizate în anul 2013, cuprinzând atât noi elemente de cercetare cât și date statistice recente.

Amplourea *Convenției* și gama de probleme pe care aceasta o pune în discuție fac monitorizarea și punerea în aplicare a acesteia mai provocatoare decât cele mai multe convenții.

Volumul aduce în prim plan o serie de aspecte care necesită o atenție imediată din partea decidenților, precum adoptarea unei strategii naționale și a unui plan de acțiune care să stabilească o viziune consolidată și detaliată pe termen lung, cu priorități și rezultate măsurabile, pentru îmbunătățirea vieții persoanelor cu dizabilități; creșterea gradului de conștientizare și înțelegere a dizabilității; accesibilitatea, în sensul în care toate politicile, programele, standardele și serviciile trebuie dezvoltate ținând cont de nevoile obișnuite ale persoanelor cu dizabilități.

Totodată, este nevoie de mai multe servicii de asistență și suport, de servicii multidisciplinare, integrate și accesibile, bine reglementate care să permită persoanelor cu dizabilități o viață independentă și să participe la viața economică, socială și culturală a comunităților lor.

Un rol important îl are și cercetarea, care este esențială pentru creșterea înțelegerii la nivel public a problemelor legate de dizabilitate. Aceasta presupune însă o investiție în capacitatea umană, pentru a se forma un grup pe cercetători specializați în domeniul dizabilității.

- **Drepturile copilului – 365**

Drepturile copilului, consacrate și garantate prin reglementările internaționale și interne, pot fi grupate în ansamblu în *drepturi de protecție* împotriva oricăror forme de abuz fizic sau emoțional, *drepturi de dezvoltare*, strâns legate de asigurarea serviciilor necesare, precum educație și îngrijire medicală, accesul tuturor la acestea și *drepturile de participare* și consultare în privința deciziilor care îi privesc.

România, în calitate sa de stat parte la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și protocoalele sale precum și la tratatele regionale în materie, a depus eforturi semnificative pentru a armoniza legislația internă cu principiile și normele asumate prin

angajamentele sale internaționale.

Odată cu modificările aduse Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, principiul interesului superior al copilului a dobândit vizibilitate semnificativă în legislația națională. Astfel, întregul pachet legislativ adoptat de Parlamentul României, precum și strategiile și măsurile de punere în aplicare a acestor reglementări acoperă în totalitate aceste drepturi.

Lucrarea are la bază o serie întreagă de publicații apărute în cadrul Institutului Român pentru Drepturile Omului dintre care amintim volumele „Drepturile copilului. Drepturile mele”, „Drepturile copilului”, „Principalele instrumente internaționale privind drepturile omului la care România este parte” ș.a, la a căror realizare au contribuit cercetători din cadrul Institutului.

• **Promovarea și protecția drepturilor omului de către administrația publică**

Studiul urmărește identificarea și punerea în evidență a pârgghiilor și mecanismelor de promovare și protecție a drepturilor omului la nivelul autorităților administrației publice, dar și de a găsi soluții pentru a stopa încălcarea lor de către acestea.

Pornind de la cele mai importante documente prin care sunt reglementate drepturile omului la nivel internațional și regional european, precum și organizațiile care le-au promovat, pe parcursul lucrării sunt analizate concepte precum bună administrare, bună guvernare și bună guvernare, rolul puterii legislative din perspectiva acțiunilor pe care le întreprinde pentru a promova și proteja drepturile omului la nivel național în raporturile cu autoritățile administrației publice. Este, totodată, analizat ansamblul instituțiilor și autorităților care îndeplinesc justiția în România, cu accent pe atribuțiile fiecărei precum și vulnerabilitatea sistemului judiciar față de corupție.

Din perspectiva rolului executivului și al autorităților administrației publice este semnificativă, pentru protecția drepturilor cetățenilor, contribuția unor autorități sau organe înființate la nivel central, cu atribuții de coordonare sau de control, inclusiv jurisdicțional, independente de guvern și chiar de șeful statului.

• **Administrația Parlamentară. Drepturile și obligațiile funcționarilor publici parlamentari**

Cercetarea pune în valoare aspectele legate de resursele umane ale acestui tip de administrație, analiza efectuându-se prin prisma funcționarilor publici parlamentari, a drepturilor, obligațiilor și răspunderii ce le revin, în urma alinierii legislației noastre la aquis-ul european dar, în mod necesar, și din perspectiva respectării drepturilor omului în acest domeniu.

Studiul are în vedere analiza statutului funcționarului public parlamentar în raport cu reglementările similare din țări europene cu tradiție parlamentară precum și cu reglementările statuare ce privesc o nouă categorie de funcționari la nivelul instituțiilor Uniunii Europene. Adoptarea unui statut special trebuie însoțită de garantarea aplicării acestuia, precum și de respectarea autonomiei parlamentare. Totodată, statutul de independență și specificul activității parlamentare, nu trebuie să-l reducă pe funcționarul public parlamentar în exercitarea atribuțiilor sale și astfel să adopte un model birocratic de manifestare în îndeplinirea funcției sale.

Pe parcursul lucrării sunt prezentate și aspecte generale privind administrația parlamentară cu accent atât pe structura politică de conducere, cât și pe cea administrativ ierarhică, fiind evidențiată legătura existentă între administrația publică și democrația statului de drept precum și rolul și funcțiile partidelor politice în statul de drept.

• **Ministerul Public. Organizare, administrare și relația cu societatea civilă**

Studiul își propune să analizeze importanța și rolul instituției Ministerului Public în promovarea și garantarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor într-o societate democratică, într-un stat de drept. Astfel, se urmărește identificarea și analizarea cadrului normativ relevant în conturarea rolului acestei instituții, identificarea evoluției conceptului de societate civilă de-a lungul istoriei, analiza drepturilor cetățeanului în relația cu instituția Ministerului Public și rolul societății civile în protecția și garantarea acestora.

Pe parcursul lucrării sunt formulate o serie de recomandări privind organizarea și administrarea instituției Ministerului Public din România, din perspectiva garantării drepturilor și libertăților fundamentale. În acest sens sunt identificate și analizate cele mai relevante vulnerabilități constatate la nivelul instituției Ministerului Public, precum autoritatea Ministerului de Justiție asupra instituției Ministerului Public, presiunea asupra activității procurorilor, accesul în funcții, formarea profesională, fenomenul corupției, sistemul de protecție a integrității procurorului împotriva represaliilor venite din partea justițiabililor ș.a.

Rapoarte

- Raportul anual al Institutului Român pentru Drepturile Omului pe anul 2013;
- IRDO – Record of activities 2013;
- Raport privind evoluția legislației în domeniul drepturilor omului în Uniunea Europeană și în România – 2014;
- Raport privind instituțiile naționale pentru drepturile omului – Asociația Francofonă a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului;
- Raport – Applicable religious rules according to the law of state in Romania;
- Raport – Migration and Law.

V. CENTRUL DE DOCUMENTARE

În mandatul său, Institutului Român pentru Drepturile Omului are prevăzute și menținerea și funcționarea unui centru de documentare. Acesta pune la dispoziția utilizatorilor prin intermediul bibliotecii sale materiale din domeniul dreptului, al drepturilor omului, convenții și pacte internaționale, documente de legi, studii, publicații și referințe bibliografice, precum și volume din varii domenii conexe.

Biblioteca are un fond de carte structurat în peste 251 de domenii de cercetare. Institutul Român pentru Drepturile Omului a beneficiat de primirea a numeroase publicații sub formă de donații din partea unor organizații internaționale, instituții de învățământ superior, ONG-uri precum și instituții cu preocupări similare IRDO.

În cadrul activității de informare și documentare, centrul de documentare IRDO a acordat o atenție specială parteneriatului și colaborării cu biblioteci naționale și instituții de specialitate din alte țări, sau aparținând unor organizații internaționale de profil, dintre care menționăm: Agenția pentru Drepturi Fundamentale (FRA), Biblioteca Alexandrina – Alexandria, Egipt, Biblioteca Institutului Elvețian de Drept Comparat – Lausanne, Elveția, Institutul de Drept European, Biblioteca Universității din Leicester, Marea Britanie, Biblioteca Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză, AIDC, Biblioteca Facultății de Drept a Universității din

Strasbourg, Franța, Biblioteca Universității Catolice din Louvain, Belgia, Biblioteca Universității din Postdam, Germania, Biblioteca Universității din Padova, Italia, Biblioteca Universității din Luxemburg, Biblioteca Universității de Studii Europene din Republica Moldova, Biblioteca Centrului Norvegian pentru Drepturile Omului, Centrul Drepturilor Omului din Finlanda, avocatul parlamentar al Poporului din Finlanda

De asemenea, s-au inițiat parteneriate prin schimburi de publicații și corespondență cu Biblioteca Congresului din Washington DC, SUA, cu Biblioteca Națională din Republica Cehă, cu Biblioteca Națională din Madrid, Spania și cu Biblioteca Națională din Viena, Austria.

Nu în ultimul rând, centrul de documentare al Institutului este în permanentă legătură cu bibliotecile județene, cărora le diseminează împreună cu revista trimestrială „Drepturile Omului”, și cele mai recente publicații apărute sub egida institutului.

Publicațiile IRDO au fost solicitate și de către ministerele cu atribuții și preocupări în domeniul drepturilor omului, de către primării, prefecturi, consilii locale, case ale corpului didactic, curți de apel, judecătorii, tribunale, Parchetul General. Centrul de documentare a răspuns cu promptitudine tuturor acestor solicitări.

Preocupat constant de informarea și

documentarea privind activitatea științifică a institutului și a partenerilor săi, centrul de documentare a transmis cu titlu gratuit publicațiile apărute în decursul anului 2014, tuturor solicitanților din țară: Biblioteca Centrală Universitară, Biblioteca Națională a României, Biblioteca Metropolitană, Academia Română, Senatul României, Camera Deputaților, Curtea Constituțională, Consiliul Superior al Magistraturii, Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliul Legislativ, Guvernul României, Institutul de Cercetări Juridice al Academiei, Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională a Grefierilor, Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților, Consiliul Național al Federației SANITAS, Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Universitatea Ecologică Dimitrie Cantemir, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Universitatea Ovidiu, Constanța, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță a Universității de Nord Baia Mare etc.

Dar și organizații și instituții internaționale si-au manifestat interesul și au primit cu titlu gratuit publicațiile apărute în decursul anului 2012 sub egida IRDO: UNDP, UNESCO, UNICEF, UNHCR, Consiliul Europei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Secretariatul Cartei Sociale Europene, Curtea Europeană de Justiție, Înalțul Comisariat ONU pentru Drepturile Omului de la Geneva, Academia Internațională de Drept Comparat, Centrul de Studii Internaționale și Europene, Agenția UE pentru Drepturi Fundamentale, Avocatul parlamentar al poporului din Finlanda, Centrul pentru Drepturile Omului din Finlanda, Institutul de Drept European, Institutul Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză.

Pe tot parcursul anului 2014 Centrul de documentare al IRDO a fost frecventat de numeroși cititori (1700), cercetători științifici, cadre didactice, magistrați, avocați, doctoranzi, studenți, reprezentanți ai societății civile din țară și din străinătate interesați de literatura științifică din domeniul drepturilor omului sau din domenii conexe. Numărul cititorilor a crescut considerabil de la an la an iar fondul de carte a fost îmbogățit prin achiziționarea unor

publicații care sprijină studiul comparat al mai multor discipline din perspectiva drepturilor omului.

Web site –ul IRDO înființat din anul 2007²¹, găzduiește o bibliotecă virtuală care cuprinde majoritatea publicațiilor apărute sub egida IRDO. Site-ul a fost accesat până în prezent de aproximativ 3,5 milioane de vizitatori și oferă informații despre activitatea desfășurată de IRDO, iar din domeniul jurisprudenței, despre cazuri românești care sunt soluționate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Relațiile cu publicul

Prin întreaga activitate pe care o desfășoară, Institutul Român pentru Drepturile Omului se implică cu profesionalism în promovarea și respectarea drepturilor omului. Prin munca sa de informare și diseminare, prin întreaga sa activitate, prin intermediul dezbaterilor și meselor rotunde, al conferințelor și simpozioanelor pe care le organizează în colaborare cu instituții naționale și cu societatea civilă, Institutul contribuie la protejarea și respectarea drepturilor omului și la o mai profundă conștientizare a acestora pe plan național, regional și internațional.

De asemenea, IRDO a fost solicitat în decursul anului 2014 de categorii largi de persoane, cetățeni din întreaga țară care se adresează Institutului cu numeroase probleme privind încălcarea drepturilor lor și cu solicitări sau clarificări referitoare la modalitățile de soluționare a acestora, fie prin intermediul mecanismului depunerii de petiții, fie prin cereri de consultanță exprimate telefonic privind filiera de depunere a unor plângeri formale sau petiții către autorități pentru semnalarea încălcării drepturilor lor. Pe tot parcursul anului 2014, IRDO a acționat pentru clarificarea și îndrumarea spre o soluționare corectă a numeroase astfel de solicitări de consultanță juridică de specialitate, memorii, sesizări, apeluri telefonice.

Cele mai frecvente aspecte au fost cele ale nerespectării dreptului de proprietate, refuzul punerii în posesie pe anumite terenuri, nerespectarea unor hotărâri judecătorești, plângeri privind poluarea mediului înconjurător sau abaterea de la normele referitoare la dreptul

²¹ www.irdo.ro.

la un mediu sănătos, încălcări ale legislației muncii, plângeri din partea unor persoane fizice privind desfășurarea unor procese sau nesoluționarea acestora în termen rezonabil. Au mai fost de asemenea înregistrate petiții sau plângeri referitoare la executarea pedepselor în penitenciare, petiții care vizează încălcarea egalității de șanse, încălcarea drepturilor unor persoane aparținând minorităților naționale sau cultelor religioase; sesizări privind incapacitatea autorităților competente de a acorda parțial sau total anumite drepturi bănești derivate din legislația reglementând protecția socială (ajutorul pentru diverse categorii defavorizate, recalcularea pensiei, alocațiile pentru copii etc.)

Atât persoanele care s-au prezentat personal la sediul IRDO cât și persoanele care ne-au contactat telefonic, au primit consultanță și îndrumare. Celor care au solicitat le-au fost furnizate materiale documentare privind legislația internă în vigoare legată de domeniul studiat. În aproximativ 70% din cazurile înregistrate prin petiții scrise am putut veni în sprijinul reclamantilor îndrumând petentul către organismul competent sau formulând o recomandare cu privire la instituția la care trebuie să apeleze. Majoritatea petițiilor au fost transmise către instituțiile și organismele abilitate să soluționeze problema sau cererea respectivă, și anume către: Ministerul Justiției, Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, Consiliul Superior al Magistraturii, Avocatul Poporului, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Ministerul Public, prefecturi, consilii locale, primării, Direcții ale penitenciarelor.

Expertiza în problematica drepturilor omului, activitatea profund dedicată protejării și respectării drepturilor omului, colaborarea fructuoasă cu instituții naționale și

internaționale au contribuit la prestigiul crescând al IRDO în rândul beneficiarilor și al instituțiilor de profil din țară și din străinătate.

Drept urmare, numeroase organisme interne și internaționale și-au exprimat dorința ca Institutul Român pentru Drepturile Omului, prin reprezentanții săi, săi să facă parte din structurile de lucru sau din structurile de conducere ale acestora. Iată câteva exemple: IRDO este membru în Comisia Națională pentru Bioetică a UNESCO; membru în Comitetul Național de coordonare a Deceniului ONU de educație pentru dezvoltare durabilă.

În același timp, Institutul Român pentru Drepturile Omului și-a continuat activitatea în cadrul diverselor structuri internaționale. Drept recunoaștere pe plan internațional a eforturilor depuse de IRDO în domeniul promovării drepturilor omului, acesta sau reprezentanții săi au fost aleși în diverse structuri ale unor organisme internaționale cum ar fi: membru al Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului (REINDO); membru al Asociației Francofone de Instituții Naționale de Drepturile Omului; membru al Comitetului Director al Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză (IDEF); membru al Organizației Internaționale a Organismelor Familiare; cercetătorii IRDO sunt membrii în grupurile de lucru ale REINDO și unii dintre ei au fost desemnați ca experți ai UNESCO, OSCE, Consiliului Europei și ai Uniunii Europene, participând în această calitate ca raportori sau conducători ai unor secțiuni în cadrul unor manifestări științifice consacrate drepturilor omului; în ceea ce privește activitatea de educație pentru drepturile omului desfășurată de Institutul Român pentru Drepturile Omului o recunoaștere internațională o constituie și acordarea de-a lungul timpului a unor distincții internaționale.

ANEXA A

ACTIVITĂȚI PROPRII SAU ÎN COLABORARE

Conferința cu tema „Dreptul la cetățenie în România: Istoric. Practică. Legislație și Etică” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță (8 ianuarie 2014)

Conferința cu tema „Știința și codificarea drepturilor omului” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (10-12 ianuarie 2014)

Conferința cu tema „Oportunități și obstacole în atingerea obiectivelor reconcilierii vieții de familie cu cea profesională” organizată în cadrul campaniei dedicate „Anului Internațional al Familiei” de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei - Family Forum și Asociația pentru Națiunile Unite din România (16-17 ianuarie 2014)

Seminar cu tema „Ziua Internațională de Comemorare a Holocaustului” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Universitatea Ecologică din București, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România (27 ianuarie 2014)

Dezbateri privind prevederile O.G. 1/2014 cu referire la integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Asociația Română pentru Drepturile Femeii (29 ianuarie 2014)

Curs de formare cu tema „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, organizat pentru cadrele didactice și didactic-auxiliare din învățământul preuniversitar de Casa Corpului

Didactic București în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale și Institutul Român pentru Drepturile Omului (31 ianuarie 2014)

Conferința cu tema „Mecanisme europene de protecție a drepturilor omului” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Universitatea Ecologică - Facultatea de Drept și Școala Națională de Studii Politice și Administrative – Facultatea de Administrație Publică (11 februarie 2014)

Conferința cu tema „Justiția socială și criza economică”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei - Family Forum cu ocazia Zilei Mondiale a Dreptății Sociale (19 februarie 2014)

Seminar cu tema „Limbile locale pentru cetățenie globală: focus pe știință”, tema aleasă pentru acest an de UNESCO pentru celebrarea Zilei Internaționale a Limbii Materne, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Asociația pentru Națiunile Unite din România (21 februarie 2014)

Recital de poezie și distribuire pliante informative, în stația de metrou Unirea, cu ocazia Zilei Internaționale a Limbii Materne, organizate de Comisia Națională a României pentru UNESCO, Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația „Family Forum” (21 februarie 2014)

Spectacolul „Cuvânt și suflet” organizat la Casa de Cultură a Tineretului „George Enescu” din Reghin de Comisia Națională a României pentru UNESCO în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Primăria Reghin, Inspectoratul Școlar Județean Mureș, Biblioteca “Petru Maior”, Centrul de limbi străine Eureka, Școala Gimnazială „Alexandru Ceușianu”, Grădinița Voinicel, ASP-net, Asociația Sol Mentis și Asociația Family Forum cu ocazia sărbătoririi Zilei Internaționale a Limbii Materne (24 februarie 2014)

Curs de formare cu tema „Nediscriminarea și egalitatea de șanse” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Administrație Publică (27 februarie 2014)

Proiect național cu tema „Mărțișorul toleranței – expoziție de mărțișoare și prezentarea datinilor și tradițiilor de primăvară” realizat de Comisia Națională a României pentru UNESCO în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, ASP-net, Asociația Sol Mentis și Asociația Family Forum (28 februarie 2014)

Dezbateri cu tema „Obiectivele reconcilierii vieții de familie cu cea profesională”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Universitatea „Ovidius” din Constanța în cadrul manifestărilor consacrate Anului Internațional al Familiei și a celei de-a douăzecea aniversări a Anului Internațional al Familiei Române (5-6 martie 2014)

Conferința cu tema „Drepturile femeii și egalitatea de gen”, organizată cu ocazia Zilei internaționale a femeii de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Clubul de la Cheia (10 martie 2014)

Dezbateri privind ultimul raport al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene privind „Violența împotriva femeilor în Uniunea Europeană”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația Română pentru Drepturile Femeii, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” și Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului (12 martie 2014)

Seminar cu tema „Durerea nu are culoare” organizat de Fundația Adolescența și Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Colegiul Național „Mihai Viteazu” din Ploiești în cadrul manifestărilor dedicate săptămânii europene de acțiune împotriva rasismului (17 martie 2014)

Masă rotundă pe tema „Să spunem NU rasismului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, IDEF, Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” și cu Catedra UNESCO pentru pace democrație și toleranță a Universității de Nord, Baia-Mare cu ocazia Zilei Internaționale de eliminare a tuturor formelor de discriminare rasială (21 martie 2014)

Masă rotundă cu tema „Drepturi și viață de calitate pentru persoanele cu sindrom down” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei de Conștientizare a Sindromului Down”, cu participarea unor reprezentanți ai societății civile, Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, cadre didactice universitare, cercetători, doctoranzi și masteranzi (21 martie 2014)

Masă rotundă cu tema „Apă curată pentru o lume sănătoasă!” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” cu ocazia Zilei Mondiale a Apei (22 martie 2014)

Dezbateri cu tema „Uniți în diversitate” organizată de Fundația Adolescența și Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala „I.A. Bassarabescu”, Colegiul Național „I.L. Caragiale” și Colegiul Național „Spiru Haret” din Ploiești dedicată Zilei Internaționale de Eliminare a tuturor formelor de discriminare rasială (24 martie 2014)

Concurs de eseuri și desene cu tema „Suntem potriviți împreună” organizat de Fundația Adolescența și Casa Corpului Didactic Prahova în colaborare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (28 martie 2014)

Simpozion cu tema „10 ani de la aderarea României la Organizația Atlanticului de Nord. Realități și perspective”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (28 martie 2014)

Curs de formare cu tema „Instituții și instrumente juridice specifice domeniului migrației și azilului” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și

Administrative, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, pace, democrație și toleranță a Universității de Nord Baia-Mare și Universitatea Ecologică București (30 martie 2014)

Prezentarea Raportului de activitate pe anul 2013 al IRDO în cadrul Consiliului General al Institutului Român pentru Drepturile Omului (31 martie 2014)

Dezbateri cu tema „Drepturile copilului în România” organizată de Subcomisia pentru egalitate de tratament și nediscriminare, Comisia pentru monitorizarea respectării persoanelor private de libertate și Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei Internaționale de conștientizare a autismului (2 aprilie 2014)

Seminar cu tema „Conștientizarea autismului” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru pace democrație și toleranță a Universității de Nord, Baia-Mare și Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia Zilei Internaționale de Conștientizare a Autismului (2 aprilie 2014)

Conferința privind „Sistemul de protecție a drepturilor omului instituit de Convenția Europeană - 20 de ani de la ratificare de către România a Convenției Europene a Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului (20 iunie 1994). Executarea hotărârilor pronunțate de Curtea de la Strasbourg în cauzele împotriva României”, organizată de Comisia juridică, de disciplină și imunități, Subcomisia pentru monitorizarea executării hotărârilor CEDO pronunțate împotriva României din Camera Deputaților și Institutul Român pentru Drepturile Omului (3 aprilie 2014)

Dezbateri cu tema „Entități mici, pericol mare – bolile cu transmitere vectorială” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Centrul InfoEuropa și Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia Zilei mondiale a sănătății (7 aprilie 2014)

Masă rotundă cu tema „Etnia romă și dreptul la integrare în societate”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei Internaționale a Romilor (8 aprilie)

Etapa națională a Olimpiadei de științe socio-umane organizată de Ministerul Educației Naționale în parteneriat cu Institutul Român

pentru Drepturile Omului la Timișoara (7-11 aprilie 2014)

Festivitatea de premiere a competiției „Prima mea carte” cu tema acestui an „Cartea cu personalitate” organizată de Comisia Națională a României pentru UNESCO în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, ASP-net, Asociația Sol Mentis și Asociația Family Forum la Complexul Muzeal de la Golești, parte a Programului CNR UNESCO „Mari familii românești – Goleștii în istorie” (15 aprilie 2014)

Dezbateri privind „Noile modificări privind criteriile medico-psihosociale pentru încadrarea în grad de handicap propuse de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice și Ministerul Sănătății Publice (25 aprilie 2014)

Masă rotundă privind „Raportul Comisiei Europene privind problemele cuplurilor internaționale din Uniunea Europeană” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația pentru Națiunile Unite din România (28 aprilie 2014)

Dezbateri privind „Cel de-al IV-lea Raport anual al Comisiei Europene privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Asociația pentru Națiunile Unite din România (28 aprilie 2014)

Masă rotundă cu tema „Europa, realități și perspective, la 10 ani de la cea mai mare extindere din istoria Uniunii Europene”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Asociația Clubul de la Cheia, Asociația Family Forum (29 aprilie 2014)

Premierea concursului de artă cu tema „Familia mea este cea mai frumoasă” organizată în cadrul ciclului de manifestări dedicate Anului internațional al familiei de Comisia Națională a României pentru UNESCO în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, ASP-net, Asociația Sol Mentis și Asociația Family Forum (5 mai 2014)

Conferința cu tema „Libertatea presei pentru un viitor mai bun” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță cu ocazia Zilei Mondiale a Libertății Presei (5 mai 2014)

Dezbateri cu tema „Drepturile persoanelor cu handicap – noutățile aduse de modificările legii nr.55/2014 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (12 mai 2014)

Conferința cu tema „Familii sănătoase – piloni fundamentali ai unei societăți sănătoase” organizată, în cadrul manifestărilor dedicate Anului Internațional al Familiei și aniversării a douăzeci de ani de la instituirea acestei zile de către ONU, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” (14 mai 2014)

Seminar privind raportul Avocatului Poporului privind delicvența juvenilă în România, organizat în colaborare cu Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților și Institutul Român pentru Drepturile Omului (14 mai 2014)

Masă rotundă cu tema „Realizarea unui echilibru între viața profesională și viața de familie” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia, în cadrul manifestărilor consacrate celei de a douăzecea aniversări a Zilei Internaționale a Familiei și Ziua Familiei Române (15 mai 2014)

A III-a ediție a conferinței internaționale cu tema „Eficiența normelor juridice. Provocările noului deceniu”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din Cluj-Napoca –

Facultatea de Drept în parteneriat cu Departamentul de Cercetări Sociale și Umanistice al Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, Departamentul al Academiei Române, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația Română de Științe Penale, Institutul de Științe Administrative din Republica Moldova, Asociația Științifică de Dreptul Proprietății Intelectuale și Societatea Română a Autorilor și Editorilor de Opere Științifice (15 - 17 mai 2014)

Conferință cu tema „Familia secolului XXI -avantaje și puncte slabe” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Drepturile Femeii, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația Family Forum (16 mai 2014)

Premierea acțiunii cu tema „Scrisoare către părinții mei”, organizată de Comisia Națională a României pentru UNESCO în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, ASP-net, Asociația Sol Mentis și Asociația Family Forum în cadrul Programului CNR UNESCO (22 mai 2014)

Dezbateri cu tema „Protecția și promovarea drepturilor copilului în legislația actuală” organizată cu ocazia Zilei internaționale a copilului de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, și Asociația Clubul de la Cheia (26-27 mai 2014)

Dezbateri cu tema „Drepturile copilului în legislația națională” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului și Family Forum (27-29 mai 2014)

Simpozion cu tema „Economia verde”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos, Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia Zilei Internaționale a Mediului (5 iunie 2014)

Masă rotundă cu tema „România la 20 de ani de când este parte la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în

colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (11 iunie 2014)

Dezbateri privind cel de-al patrulea raport al Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței privind România, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Clubul de la Cheia (18 iunie 2014)

Masă rotundă cu tema „Protecția și promovarea drepturilor refugiaților” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană cu ocazia Zilei Mondiale a Refugiaților (20 iunie 2014)

Simpozion cu tema „Evoluția drepturilor economice, sociale și culturale la 15 ani de la ratificarea Cartei Sociale Europene Revizuită”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Clubul de la Cheia, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Family Forum (1 iulie 2014)

Conferință cu tema „Investiția în tineri”, temă aleasă de Organizația Națiunilor Unite pentru celebrarea Zilei mondiale a populației și împlinirea a 40 de ani de la proclamarea Anului internațional al populației și de la conferința Mondială a Populației, desfășurată în luna august 1974 la București, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Family Forum, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (11 iulie 2014)

Masă rotundă cu tema „60 de ani de la intrarea în vigoare a Convenției privind statutul refugiaților”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (28 iulie 2014)

Etapa națională a concursului „Democrație și toleranță” organizată de Ministerul Educației Naționale în parteneriat cu Institutul Român

pentru Drepturile Omului, Inspectoratul Școlar Județean Bihor și cu concursul Primăriei Municipiului Oradea (28-31 iulie 2014)

Dezbateri privind proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 122/2006 privind azilul în România lansat în dezbateri publice de Ministerul Afacerilor Interne, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului (6 august 2014)

Dezbateri cu tema “Dreptul la sănătate și accesul cetățenilor la actul medical precum și drepturile persoanelor cu dizabilități”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu coordonarea Spitalului Județean Neamț (12-14 august 2014)

Masă rotundă organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Asociația Family Forum și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană cu prilejul intrării în vigoare a Convenției de la Istanbul - Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (18 august 2014)

A XX-a ediție a Universității Internaționale a Drepturilor Omului cu tema „Dezvoltarea unor noi metode și mijloace de promovare și protecție a drepturilor omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” și cu concursul membrilor AIDC, ELI, IDEF (23-28 august 2014)

Dezbateri cu tema „Diferiți dar egali” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România cu prilejul Zilei nediscriminării care se sărbătorește în România din anul 2000 (1 septembrie 2014)

Simpozion cu tema „Alfabetizarea și dezvoltarea durabilă”, temă aleasă pentru acest an de Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură pentru marcarea Zilei Internaționale pentru Alfabetizare, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Liga Independentă Română pentru Drepturile

Copilului și Tânărului (6 septembrie 2014)

Conferința cu tema „Implicarea tineretului în democrație”, temă propusă de Organizația Națiunilor Unite pentru Ziua Mondială a Democrației, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului și Asociația pentru Națiunile Unite din România (15 septembrie 2014)

Întâlnire cu Avocatul Poporului cu tema „Prevenirea torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție”, organizată de instituția Avocatul Poporului și Institutul Român pentru Drepturile Omului (18 septembrie 2014)

Întâlnirea cu tema „Traficul de persoane și prostituția forțată în Europa” organizată de Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților cu participarea delegației Comisiei pentru drepturile omului și ajutoare umanitare din Bundestag, condusă de domnul Michael Brand, președintele comisiei, a membrilor Comisiei pentru drepturile omului și minorități a Senatului și a reprezentanților Institutului Român pentru Drepturile Omului (18 septembrie 2014)

Masa rotundă cu tema „Aspecte privind libertatea religioasă și educația pentru toleranță și respectul pentru semeni”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (19-20 septembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Sărbătoriți cu noi Ziua europeană a limbilor”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Europene a Limbilor (24 septembrie 2014)

Conferința cu tema „Abilitățile contează” organizată în cadrul proiectului “Abilitățile contează– Implementarea clasificării internaționale a Funcționării, Dizabilității și Sănătății în serviciile de incluziune socială pentru persoanele utilizatoare de scaune rulante din România” organizată de Fundația Motivation România în parteneriat cu Swiss Paraplegic Research din Elveția cu participarea

experților și reprezentanți din cadrul Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanele Vârstnice, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Institutul de Expertiză Medicală și Recuperare a Capacității de Muncă, Institutul Român pentru Drepturile Omului, organizații neguvernamentale cu activitate în domeniu, specialiști din domeniul dizabilității și reabilitării, precum și persoane cu dizabilități (24-25 septembrie 2014)

Lansarea raportului în limba engleză „Drepturi egale și mediu accesibil” realizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului (25 septembrie 2014)

Dezbateri privind proiectul de modificare a HG nr. 1007/2010 privind aprobarea programelor de interes național în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului pentru perioada 2010-2012, lansat în dezbateri publice de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Asociația Clubul de la Cheia (26 septembrie 2014)

Conferința cu tema „Dreptul la informație un drept al cetățenilor” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei internaționale a dreptului de a ști (29 septembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Drepturile copilului la joc și activități recreative”, temă care reprezintă titlul rezoluției inițiată de România și adoptată la 25 septembrie a.c. de Consiliul Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (30 septembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Dreptul fundamental al persoanelor de vârstă a treia la protecție medicală și socială” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din

România și Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Drepturile Femeii, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului cu ocazia Zilei Internaționale a Persoanelor Vârstnice (1 octombrie 2014)

Simpozion cu tema „Educația – instrument pentru promovarea culturii non-violenței” organizat cu prilejul Zilei internaționale a non-violenței de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Cultură și Sănătate (2 octombrie 2014)

Masă rotundă privind „Viața cu schizofrenie”, tema acestui an pentru Ziua Mondială a Sănătății Mintale, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia și Asociația Română pentru Drepturile Femeii (10 octombrie 2014)

Dezbateri cu tema „Să acționăm împreună pentru a ieși din sărăcie” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia “Victor Dan Zlătescu” cu ocazia Zilei Internaționale pentru Eradicarea Sărăciei (17 octombrie 2014)

Simpozion cu tema „Orașe verzi”, temă propusă de ONU pentru acest an pentru Ziua Națiunilor Unite organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (21 octombrie 2014)

Simpozion cu tema „Ziua Organizației Națiunilor Unite” organizată de Facultatea de Drept Cluj-Napoca, a Universității Creștine “Dimitrie Cantemir” București în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația pentru Națiunile Unite din România (25 octombrie 2014)

Curs de formare cu tema „Săptămâna ONU” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului la Școala Gimnazială „Constantin Angelescu” din Constanța (27 octombrie 2014)

Inaugurarea expoziției naționale de creativitate didactică a celei de-a VII-a ediție a concursului național de creativitate didactică în domeniul materialelor auxiliare destinate educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii în învățământul preuniversitar și organizată de Ministerul Educației și Cercetării Științifice în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Cluj (31 octombrie 2014)

Conferința cu tema „Ura – o amenințare periculoasă pentru democrație și pace”, organizată cu ocazia Zilei Internaționale de Luptă Împotriva Fascismului și Antisemitismului de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Școala Națională de Studii Politice și Administrative (10 noiembrie 2014)

Conferința Internațională a Nediscriminării și Egalității de Șanse – NEDES 2014 cu tema „Exercitarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București în parteneriat cu Camera Deputaților și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și cu concursul Institutului Român pentru Drepturile Omului (12-14 noiembrie 2014)

Conferința internațională cu tema „National law between harmonization and euro-compatibility” organizată de Departamentul de Drept și Administrație Publică din cadrul Facultății de Științe Economice, Juridice și Administrative, Universitatea „Petru Maior” din Târgu Mureș în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația „Pro Iure” din Târgu Mureș, Universitatea din Miskolc, Ungaria, Universitatea din Salento, Italia, Revista „Curentul Juridic”, Asociația Română de Drept și Afaceri Europene și Baroul Mureș (13 -14 noiembrie 2014)

Cursul de formare cu tema „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Casa Corpului Didactic București (17 noiembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „25 de ani de la adoptarea Convenției ONU pentru Drepturile Copilului, organizată de Institutul Român pentru

Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum”, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tănărului și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (20 noiembrie 2014)

Prima conferință internațională cu tema „Dreptul și justiția administrativă dintr-o perspectivă interdisciplinară” organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în parteneriat cu Universitatea Sakarya, Turcia, Facultatea de Științe Economice și Administrative și în cooperare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (20-22 noiembrie 2014)

Dezbateri cu tema „Măsuri de combatere și de prevenire a violenței împotriva femeilor la nivel național și regional” organizată, în cadrul campaniei „Să ne unim pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor”, inițiată de Secretarul general ONU, care se va desfășura în perioada 25 noiembrie -10 decembrie (Ziua Internațională a Drepturilor Omului), de Institutul Român pentru Drepturile Omului (24-26 noiembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Nu violenței împotriva femeilor” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia “Victor Dan Zlătescu” (25 noiembrie 2014)

Cursul de formare cu tema „Drepturile și obligațiile copiilor pe înțelesul tuturor”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Gimnazială nr. 190 „Marcela Peneș” și Comisia Națională pentru UNESCO (3 decembrie 2014)

Conferința cu tema „Violența domestică și instrumentele naționale și internaționale de prevenire și combatere a acesteia” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia (5 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Legislația națională, regională și universală privind prevenirea și combaterea traficului de persoane” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia împlinirii la 10 decembrie a 60 de ani de la aderarea României la Convenția pentru

reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatarei prostituției semenilor (8 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Săptămâna drepturilor omului”, organizat de Facultatea de Drept Cluj-Napoca, a Universității Creștine ”Dimitrie Cantemir” București în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația pentru Națiunile Unite din România (8-12 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Drepturile omului – 365”, organizat cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului de Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților și Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Subcomisia parlamentară pentru monitorizarea executării hotărârilor CEDO pronunțate împotriva României și în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (10 decembrie 2014)

Jurizarea lucrărilor prezentate în cadrul expoziției naționale de creativitate didactică „EXPO 2014 – Cluj”, organizată de Ministerul Educației și Cercetării Științifice în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Cluj (10 decembrie 2014)

Dezbateri cu tema „Drepturile omului-365 de zile”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” în cadrul manifestărilor consacrate zilei de 10 decembrie – Ziua Internațională a Drepturilor Omului (10-11 decembrie 2014)

Campania de conștientizare și informare a populației privind drepturile omului numită „Scrisoare către trecători” organizată cu ocazia celebrării Zilei Internaționale a Drepturilor Omului de Asociația pentru Dialog Intercultural cu sprijinul Institutului Român pentru Drepturile Omului, a Comisiei Naționale a României pentru UNESCO și a metodiștilor DSU din municipiul București realizată în mai multe orașe din țară: București, Pitești, Curtea de Argeș cu concursul Colegiul Național „Vlaicu Vodă” Curtea de Argeș, Colegiul Național Liceal „Zinca Golescu”, Pitești și un mare număr de licee din București coordonate de profesorii, metodiștii și inspectorul DSU al ISMB: Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Colegiul

Național „Gheorghe Lazăr”, Colegiul Național „Ion Creanga”, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Colegiul Național „Octav Onicescu”, Liceul Teoretic „Jean Monnet”, Complexul Educațional Lauder, Școala Postliceală Sanitară Fundeni (10 decembrie 2014)

Masa rotundă cu tema „Promovarea și protecția drepturilor minorității rome” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Minorităților Naționale (10-12 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Promovarea și protecția drepturilor omului în sistemul ONU”, organizat cu ocazia împlinirii a 59 de ani de la aderarea României la Organizația Națiunilor Unite, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia “Victor Dan Zlătescu” (11 decembrie 2014)

Ediția a II-a a conferinței internaționale cu tema „Cultura europeană a drepturilor omului. Dreptul la fericire” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, Academia Română, Institutul Internațional

pentru Drepturile Omului și Institutul Român pentru Drepturile Omului (11-13 decembrie 2014)

Cursul de formare cu tema „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Colegiul Național „Spiru Haret” (12 decembrie 2014)

A V-a ediție a simpozionului cu tema „Drepturile și libertățile fundamentale ale omului” organizat de Fundația „Adolescența” în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Inspectoratul Școlar al județului Prahova și Casa Corpului Didactic Prahova manifestare dedicată Zilei Internaționale a Drepturilor Omului (12 decembrie 2014)

Inaugurarea ciclului de manifestări consacrate împlinirii, la 14 decembrie 2015, a 60 de ani de la aderarea României la ONU, eveniment organizat de IRDO în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și cu participarea unor reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe (14 decembrie 2014).

ANEXA B

PARTICIPĂRI LA ALTE MANIFESTĂRI

Conferința națională cu tema „Bariere în integrarea și reintegrarea profesională a persoanelor cu dizabilități, organizată de Federația Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România în cadrul proiectului „Excelent – Înființarea unei rețele de centre de excelență în furnizarea serviciilor de reabilitare și integrare profesională pentru persoane cu dizabilități, ca grup vulnerabil pe piața muncii” (16 ianuarie 2014)

Conferința de încheiere a proiectului ECLIPSE (European Citizenship Learning in a Programe for Secondary Education – „Învățarea cetățeniei europene în cadrul programului adresat învățământului preuniversitar”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (17 ianuarie 2014)

Lansarea volumului „Dicționar de Drepturile Omului”, organizată de Editura CH Beck în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe (23 ianuarie 2014)

Simpozion cu tema „Protecția datelor personale – prezent și viitor”, organizat de Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal cu ocazia Zilei Europene a Protecției Datelor, zi care marchează împlinirea a 33 de ani de la semnarea Convenției pentru protecția persoanelor privind prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal (28 ianuarie 2014)

Conferința finală a proiectului EXCELENT „Excelent – Înființarea unei rețele de centre de excelență în furnizarea serviciilor de reabilitare și integrare profesională pentru persoane cu dizabilități, ca grup vulnerabil pe piața muncii” implementat de Federația Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România în parteneriat cu Fundația pentru Voi, Centrul de Resurse și Informare pentru Profesiuni Sociale, Fundația Centrul de Resurse pentru Educație și Formare Profesională, Asociația Handicapaților Fizic din Satu Mare, Societatea Handicapaților Fizic Bacău, R4 Consultanță și Formare Profesională și Centrul de Reabilitare Profesională Gaia, Portugalia (29 ianuarie 2014)

Conferința internațională cu tema „România și Curtea Internațională de Justiție, 5 ani de la Hotărârea privind delimitarea maritimă în

Marea Neagră”, organizată de Ministerul Afacerilor Externe (3 februarie 2014)

Seminarul regional cu tema „Transpunerea angajamentelor internaționale privind drepturile omului în realități naționale: contribuția parlamentelor la activitatea Consiliului Drepturilor Omului al Națiunilor Unite”, organizat de Camera Deputaților în cooperare cu Uniunea Interparlamentară (17-18 februarie 2014)

Lansarea campaniei naționale de informare și conștientizare cu tema „Tinerii votează-Tinerii contează”, cofinanțată prin Programul Comisiei Europene „Tineret în Acțiune” și organizată de Consiliul Tineretului din România în parteneriat cu Autoritatea Electorală Permanentă (18 februarie 2014)

Seminarul juridic la nivel înalt organizat de Equinet – Rețeaua Europeană a Organismelor de Egalitate în colaborare cu Comisia Europeană (18-19 februarie 2014)

Întâlnirea Grupului de lucru privind elementele strategice a planurilor naționale de acțiune prin punerea în aplicare a principiilor directoare a Organizației Națiunile Unite privind drepturile omului și mediul de afaceri organizată de Consiliul ONU pentru Drepturile Omului (20 februarie 2014)

Reuniunea pregătitoare, a celei de-a 110-a sesiuni a Comitetului Drepturilor Omului, privind criteriile și metodele ce trebuie adoptate de instituțiile naționale de drepturile omului la elaborarea unui punct de vedere oficial pentru rapoartele periodice pe problematica drepturilor omului înaintate în cadrul procesului de Revizuire Periodică Universală (27-28 februarie 2014)

Adunarea Generală a Paneurope Swiss și prezentarea raportului pe douăzeci de ani (1-2 martie 2014)

Prima întâlnire a experților privind Programul „Copii și tineri aflați în situații de risc și inițiative locale și regionale pentru reducerea inegalităților naționale și pentru promovarea incluziunii sociale” finanțat prin intermediul Mecanismului Financiar al Spațiului Economic European (Granturile SEE) 2009-2014, organizată de Fondul Român de

Dezvoltare Socială în parteneriat cu EEA Grants Iceland, Liechtenstein, Norway și Consiliul Național de Combatere a Discriminării (4 martie 2014)

Conferința de lansare a studiului Agenției pentru Drepturi Fundamentale cu tema „Violența împotriva femeii din Uniunea Europeană: Abuzul de acasă, de la servicii, în public și online”, organizată sub auspiciile președinției Greciei în cooperare cu Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene (5 martie 2014)

Sesiunea de comunicări științifice cu tema „Caracterul regimurilor politice românești în epoca contemporană și problematica drepturilor omului consfințite în constituție” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului împreună cu Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale și Institutul de Cercetări Juridice „Andrei Rădulescu” ale Academiei Române și în parteneriat cu Editura Universul Juridic și Revista de Drept Public (6 martie 2014)

Sesiunea omagială „Șase decenii de cercetare științifică în domeniul dreptului – Tradiție și perspectivă în știința juridică românească”, organizată de Academia Română - Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” (6 martie 2014)

Sesiunea anuală de comunicări științifice cu tema “Doctrina juridică românească: între tradiție și reforme” organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române (7 martie 2014)

Conferința națională cu tema „Semnificația informației în viața politico-diplomatică și publică. Administratorul informației în România ultimului secol (1914-2014)”, organizată de Centrul de Cercetări Științifice Interdisciplinare „Dumitru Stăniloae” al Universității „Valahia” din Târgoviște, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” în parteneriat cu Academia Română–Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Universitatea „Ovidius” din Constanța și Fundația Ecumenică „Pro Axe Mundi” (11 martie 2014)

Conferința dedicată procesului de monitorizare a modului în care este implementată Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și realizarea unei raportări eficiente către

Comitetul ONU, organizată de Comisia de Drepturile Omului din Irlanda de Nord și Rețeaua Europeană de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului cu suportul Oficiului Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (13-15 martie 2014)

Conferința cu tema „Punerea în executare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului în materie de condiții de detenție”, organizată de Institutul Național al Magistraturii în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe și Consiliul Europei (17-18 martie 2014)

Campania „Diversitatea ne dă putere!” organizată de Fundația Adolescența și Colegiul Național „Mihai Viteazu” din Ploiești în cadrul săptămânii europene de acțiune împotriva rasismului (17-25 martie 2014)

Seara de Gală a Francofoniei organizată la Ateneul Român de Ministerul Afacerilor Externe și Camera Deputaților în cooperare cu Ministerul Culturii și Grupul Ambasadelor, Delegațiilor și Instituțiilor Francofone din România cu ocazia Zilei Internaționale a Francofoniei (20 martie 2014)

Conferința internațională cu tema „25 years later: Building an efficient public administration-Best practices and challenges” organizată de Institutul Polonez din București, Ambasada Marii Britanii la București și Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Administrație Publică (20 martie 2014)

Conferința internațională cu tema “Noua legislație penală-etapă importantă în dezvoltarea dreptului român” organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române în parteneriat cu Asociația Română de Științe Penale și Uniunea Juriștilor din România și Publicația „Dreptul” (21 martie 2014)

Forumul cu tematicile: „Apă și energie, vreme și climă – implicarea tinerilor pentru un viitor sustenabil” și „Pădurile României, încotro?” organizat cu prilejul celebrării Zilei Mondiale a Pădurilor (21 martie), Ziua Mondială a Apei (22 martie) și Ziua Mondială a Meteorologiei (23 martie) de Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Sisești”, Fundația Grupul de Inițiativă Ecologică și Dezvoltare Durabilă, Administrația Națională de Meteorologie (21 martie 2014)

Conferința regională pentru Europa a Adunării Parlamentare a Francofoniei (APF), organizată de Parlamentul României - Camera Deputaților, cu participarea delegațiilor parlamentare din statele Europene, în cooperare cu APF (21-24 martie 2014)

Conferința cu tema „Identitatea europeană la proba crizei economice”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Administrație Publică cu participarea Excelenței Sale Doamna Kalliopi Avraam, Ambasador al Republicii Cipru în România (24 martie 2014)

Dezbaterea proiectului de lege privind exercitarea profesiei de bonă în cadrul ședinței comune a Subcomisiei pentru egalitate de tratament și nediscriminare din cadrul Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale și Subcomisia pentru protecția copilului din cadrul Comisiei pentru muncă și protecție socială din Camera Deputaților (31 martie 2014)

Conferința cu tema „Identități europene. Literatură și imaginație” organizată de Facultatea de Administrație Publică, Școala Națională de Studii Politice și Administrative în cadrul proiectului „Dialogurilor despre identități europene” (1 aprilie 2014)

Întâlnire privind situația persoanele cu dizabilități, protecția copiilor și situația persoanelor de etnie romă cu Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei – dl Nils Muižnieks, organizată de Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților (2 aprilie 2014)

Dezbatere în cadrul Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților privind adoptarea proiectului de lege privind aprobarea O.G. nr.1/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr.122/2006 privind azilul în România și a O.G. nr. 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau de drept de ședere în România precum și a cetățenilor statelor membre (2 aprilie 2014)

Sesiunea anuală de comunicări științifice cu tema „Impactul noilor coduri asupra vieții juridice românești” organizată de Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității Ecologice București cu ocazia

aniversării a 24 de ani de existență (3 aprilie 2014)

Colocviu cu tema „Managementul crizelor bancare. Insolvența și falimentul instituțiilor de credit”, organizat de Asociația Europeană de Drept Bancar și Financiar – România (3-5 aprilie 2014)

Conferința cu tema „Minoritățile și identitatea europeană. Aromânii”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Administrație Publică (7 aprilie 2014)

Workshop cu tema „Euroscepticism și europopulism în contextul alegerilor pentru Parlamentul European”, organizat de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (9-11 aprilie 2014)

Conferința cu tema „Aspecte privind aplicarea noilor coduri penale și civile” , secțiunea I cu tema „Codul penal și Codul de procedură penală. Dificultăți de interpretare și aplicare” organizată de Parlamentul României, Comisia juridică, de disciplină și imunități și Comisia juridică, de numiri, disciplină, imunități și validări, Ministerul Justiției, Asociația Magistratilor din România, FACIAS, Uniunea Națională a Barourilor din România și Uniunea Juriștilor din România (14 -15 aprilie 2014)

Conferința cu tema „Modificări aduse de Noul cod penal și de Noul cod de procedură penală. Aspecte de drept comparat”, organizată de Ministerul Justiției în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe al Regatului Țărilor de Jos (15-16 aprilie 2014)

Masă rotundă cu tema „Inserția absolvenților de învățământ universitar-criteriu de performanță educațională”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (17 aprilie 2014)

Sesiunea de comunicări științifice cu tema „Jurisprudența Curții Constituționale în materia drepturilor omului” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (23 aprilie 2014)

Expoziția „Talent descătușat. Justiția le-a dat o șansă. Tu?” cu creațiile artistice ale persoanelor aflate în supraveghere, organizată de Serviciul de Probațiune București și Sindicatul Național al Consilierilor din

Serviciile de Probațiune la Palatul Justiției (28-29 aprilie 2014)

Conferința cu tema „Cultura europeană a drepturilor omului, dreptul la educație” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (8 mai 2014)

A II-a ediție a conferinței internaționale de drept, studii europene și relații internaționale cu tema „Rolul Europei într-o societate polarizată”, organizată de Universitatea „Titu Maiorescu” – Facultatea de Drept în parteneriat cu ARDAE și Editura Hamangiu (9-10 mai 2014)

Conferința cu tema „Hotărârile CEDO în cauzele împotriva României. Analiză, consecințe, autorități potențial responsabile în perioada 1994-2010. Evoluția cadrului intern privind imobilele preluate abuziv și alte posibile disfuncționalități sistemice”, organizată de Centrul de Studii de Drept European al Institutului de Cercetări Juridice din cadrul Academiei Române, Editura Universitară, Asociația Forumul Judecătorilor din România și Asociația Magistraților Europeni pentru Drepturile Omului (10 mai 2014)

Lucrările Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale privind inițiativele legislative, privind carnetul de sănătate al copilului; Modificarea și completarea art. 11 din Legea nr.21 din 1 martie 1991 a cetățeniei române (13 mai 2014)

Prezentarea raportului de activitate pe anul 2013 a Institutului Român pentru Drepturile Omului în cadrul ședinței comune a Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale, a Subcomisiei pentru egalitate de tratament și nediscriminare și a Subcomisiei pentru monitorizarea respectării drepturilor persoanelor private de libertate ale Camerei Deputaților (14 mai 2014)

Prezentarea raportului anual de activitate al Agentului Guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru anul 2013 în cadrul ședinței comune a Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale, a Subcomisiei pentru egalitate de tratament și nediscriminare și a Subcomisiei pentru monitorizarea respectării drepturilor persoanelor private de libertate ale Camerei Deputaților (14 mai 2014)

Ediția a II-a a conferinței naționale a experților în legislația muncii organizată de

Uniunea Națională a Experților în Legislația Muncii în parteneriat cu Universitatea Ecologică din București și Asociația de Dreptul Muncii (16 mai 2014)

A 8-a conferință științifică internațională cu tema „CKS-Challenges of the knowledge Society - Provocările societății cunoașterii”, organizată de Universitatea „Nicolae Titulescu” București în parteneriat cu Fundația de Drept și Relații Internaționale „Nicolae Titulescu”, Universitatea Complutense din Madrid și Universitatea Deusto din Bilbao (16-17 mai 2014)

Sfânta Liturghie de beatificare a episcopului martir Anton Durcovici, organizată de Dieceza de Iași (17 mai 2014)

Reuniunea Consiliului de Administrație a Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (22-23 mai)

Prima ediție a conferinței naționale cu tema „Soluții pentru îmbunătățirea sănătății copiilor” organizată de revista Politici de sănătate în colaborare cu Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități și Comisia pentru sănătate publică ale Senatului României (27 mai 2014)

Seminar internațional cu tema „European and Regional Convergence-Innovation in Labour Public Services” organizat de Facultatea de Administrație Publică din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative în parteneriat cu Academia Română-Institutul de Prognoză și Institutul Național de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale (27 mai 2014)

Conferința internațională cu tema „Tendențe în sistemul bancar în legislația națională europeană și internațională” organizată de Asociația Consilierilor Juridici din Sistemul Financiar Bancar și Asociația Europeană de Drept Bancar și Financiar – România (27-31 mai 2014)

Conferința aniversară „20 de ani de la ratificarea de către România a Convenției europene a drepturilor omului” organizată de Asociația Procurorilor din România și Parlamentul României, Camera Deputaților (29 mai 2014)

Dezbatere națională cu tema „Schimbările climatice, mediul și securitatea alimentară” organizată de Academia Română cu ocazia Zilei Internaționale a Mediului (5 iunie 2014)

Întâlnirea anuală a Federației Mondiale a Asociațiilor pentru Națiunile Unite cu Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului având ca temă “Dezvoltarea și implementarea unui sistem al drepturilor omului universale – drepturi aplicabile tuturor: tineri și vârstnici, femei și bărbați, săraci și bogați, indiferent cine sau de undem suntem, organizată de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru drepturile omului (2-3 iunie 2014)

A treia ediție a conferinței internaționale ACADEMOS cu tema „Governing for the future: sustainable development in a challenging world”, organizată de Facultatea de Administrație Publică din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative (5-7 iunie 2014)

Dezbateri în cadrul Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților privind proiectul de Lege privind ratificarea Protocolului nr.15 la Convenția europeană privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (11 iunie 2014)

Conferința cu tema „Communication with the media” organizată de Universitatea București, Facultatea de Drept (11 iunie 2014)

Conferința cu tema „Ethics of being a judge” organizată de Universitatea București, Facultatea de Drept (16 iunie 2014)

Cea de a șaiszeci și opta sesiune a Grupului de lucru al Comitetului pentru drepturile copilului organizată de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru drepturile omului (16-20 iunie 2014)

Conferința aniversară cu tema „România și Convenția Europeană a Drepturilor Omului – 20 ani” organizată de Parlamentul României, Camera Deputaților în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe (18 iunie 2014)

Curs cu tema „Administrarea patrimoniului instituțiilor publice”, organizat de Expert Activ Group (2-6 iulie 2014)

Lansarea raportului special al instituției Avocatul Poporului privind „Respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România” realizat cu sprijinul UNICEF România (3 iulie 2014)

Lansarea primului Grant structural al Facultății de Administrație Publică cu tema „Dezvoltarea curriculară și creșterea relevanței programelor de studiu în administrație publică prin metode inovative de blended learning și

corelare cu plata muncii” organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (4 iulie 2014)

Dezbateri cu tema „Libera circulație a lucrătorilor români pe teritoriul UE: realități și tendințe din perspectivă economică, ocupațională și socială” organizată de Institutul în cadrul campaniei de promovare și diseminare a rezultatelor proiectului de cercetare Studii de Strategie și Politici Asociația Clubul de la Cheia (8 iulie 2014)

Curs cu tema „Codul Muncii 2014 analiza și implementarea celor mai recente modificări legislative”, organizat de Expert Activ Group (9-13 iulie 2014)

Dezbateri privind proiectul Ordinului pentru aprobarea “Regulamentului centrelor de cazare a străinilor luați în custodie publică”, organizată de Ministerul Afacerilor Interne (10 iulie 2014)

A III-a sesiune a Comitetului pentru Drepturile Omului organizat de Înaltul Comisariat pentru Drepturile Omului la Geneva (14-18 iulie 2014)

Cel de-al XIX-lea Congres de Drept Comparat organizat sub patronajul Președinției Austriei în colaborare cu Comitetul Național Austriac al Academiei Internaționale de Drept Comparat la Viena, Universitatea din Viena, Institutul Elvețian de Drept Comparat și Universitatea Europeană din Bratislava (20-26 iulie 2014)

Conferința cu tema „Romani and the international Criminal Court: between full implementation of the Rome Statute and ratification of the Kampala Amendments” organizată de Ministerul Afacerilor Externe în colaborare cu Comisia Națională de Drept Internațional Umanitar și cu Societatea Națională de Cruce Roșie din România cu ocazia Zilei justiției penale internaționale (21 iulie 2014)

Sesiune de informare în cadrul „Programului Europa creativă 2014 - 2020 – subprogramul Cultura” organizată de Comisia Europeană, Agenția Executivă pentru Educație, Audiovizual și Cultură din Bruxelles și Biroul Europa Creativă România (1 septembrie 2014)

Conferința internațională cu tema „Global economy and governance GEG 2014” organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în parteneriat cu Academia Română, -Institutul de Prognoză

Economică, Wuhan University, National Taiwan University, Ming Chung University din China și cu sprijinul Parlamentului României-Camera Deputaților, al Băncii Naționale a României și al Primăriei Municipiului București (10-12 septembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Provocări ale globalizării pentru spațiul francofon” organizat de Școala Națională de Studii Politice și Administrative, cu participarea dlui Clément Duhaime, adjunct al Secretarului general al Organizației Internaționale a Francofoniei (16 septembrie 2014)

Seminar internațional organizat de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în parteneriat cu Institutul de Filosofie și Sociologie din cadrul Academiei Naționale din Polonia (IFIS PAN) în cadrul proiectului cu tema „Burse doctorale și postdoctorale pentru tineri cercetători în domeniile științe politice, științe administrative, științele comunicării și sociologie” cu participarea profesorului Josef Niznik, director al Consiliului științific din cadrul IFIS (23 septembrie 2014)

Conferința anuală a Institutului de Drept European organizată în parteneriat cu Facultatea de Drept a Universității din Zagreb (25-26 septembrie 2014)

Conferința cu tema „Valoarea adăugată a serviciilor de traducere și interpretariat profesionale”, organizată de Comisia Europeană (Direcția Generală Traduceri), în colaborare cu Asociația Firmelor de Interpretariat și Traduceri și Asociația Traducătorilor din România, marcând Ziua europeană a limbilor (26 septembrie 2014)

A doua ediție a conferinței internaționale cu tema „Strategica” organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Management în parteneriat cu Banca Națională a României (2-3 octombrie 2014)

Atelier de lucru cu tema „Drepturile persoanelor în vârstă aflate în îngrijire pe termen lung”, organizat de Consiliul European, Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (8 octombrie 2014)

Curs cu tema „Expert legislația muncii” organizat de Expert Aktiv Group (16-19 octombrie 2014)

Conferința anuală cu tema „Construirea parteneriatului în abordarea urei cibernetice”,

organizată de Rețeaua Internațională Împotriva Urei Cibernetice (20 octombrie 2014)

Întâlnirea grupului de lucru privind promovarea și implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în Uniunea Europeană și statele membre organizat de Ombudsmanul European și Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului și Centrul Interfederal pentru Egalitate de Șanse din Belgia (21-22 octombrie 2014)

Curs cu tema „Managementul gestiunii și arhivării documentelor. Proceduri de lucru și arhivarea electronică” organizat de Expert Aktiv Group (23-26 octombrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Cooperarea dintre România și sistemul ONU din România” organizată de Ministerul Afacerilor Externe cu ocazia Zilei Organizației Națiunilor Unite (24 octombrie 2014)

A treia conferință anuală cu tema „Administrația publică în situații de criză”, organizată de Centrul de Drept Public și Științe Administrative a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative cu sprijinul Ministerului Educației Naționale în parteneriat cu Societatea Academică de Științe Administrative și Institutul de Drept Public și Științe Administrative al României (24 octombrie 2014)

Conferința cu tema „Administrarea justiției în spațiul Uniunii Europene” ce inaugurează ciclul anual de conferințe „Dialoguri de drept european între norme, jurisprudență, doctrină și practică relevantă” și organizată de Societatea Română de Drept European în parteneriat cu Management Law Consulting (30 octombrie 2014)

Masă rotundă cu tema “Dinamica sistemului de tratate ONU în materia drepturilor omului” organizată de Centrul de Cercetare pentru Drepturile Omului și Drept Umanitar, Universitatea Panthéon-Assas Paris (10 noiembrie 2014)

Conferința cu tema „Directiva – act al dreptului Uniunii Europene – și judecătorul român organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” – Centrul de Studii de Drept European din cadrul Academiei Române și Asociația Română de Drept și Afaceri Europene (11 noiembrie 2014)

Conferința internațională cu tema „După 25 de ani: Istoriile și memoriile comunismului” organizată de Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc și Fundația Culturală Memoria în colaborare cu Școala Națională de Științe Politice și Administrative și Centrul Regional Francofon de Studii Avansate în Științe Sociale (20-21 noiembrie 2014)

Conferința de lansare a proiectului „Educație universitară competitivă în domeniul managementului de program”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în parteneriat cu European Project Consulting București și Roland Gareis Consulting Viena (21 noiembrie 2014)

Cea de a 7-a sesiune a pe forumului privind “Prevenirea și combaterea violenței și crimele împotriva minorităților” organizată la Geneva de Consiliul ONU pentru Drepturile Omului (25-26 noiembrie 2014)

Lansarea proiectului cu tema „Testarea și implementarea instrumentului Consiliului Europei de evaluare a respectării dreptului la participare a copilului în România” realizată, la împlinirea a 25 de ani de la adoptarea Convenției Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, de Autoritatea Națională Pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție cu finanțarea Consiliului Europei (26 noiembrie 2014)

Ediția a IV-a a conferinței internaționale cu tema „Perspective ale dreptului afacerilor în mileniul al treilea” organizată de Departamentul de Drept al Academiei de Studii Economice București și Societatea de Științe Juridice și Administrative (28-29 noiembrie 2014)

Al treilea Forum anual al Organizației Națiunilor Unite privind mediul de afaceri și drepturile omului cu tema „Abordarea globală a relației dintre mediul de afaceri și drepturile omului: armonizare, responsabilitate și respectare” organizat de Oficiul Înaltului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite (1-3 decembrie 2014)

Dezbatere cu tema „Impactul politicilor publice asupra violenței împotriva femeilor” organizat de Centrul FILIA, membru al Rețelei pentru prevenirea și combaterea violenței femeilor” în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative (3 decembrie 2014)

A opta conferință cu tema „Drepturile fundamentale și fiscalitatea internațională” organizată de Consiliul Constituțional francez (4 decembrie 2014)

Conferința internațională cu tema „Constituția și societatea contemporană” organizată de Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, Centrul de Studii și Cercetări Juridice și Socio-Administrative și Asociația Română de Drept și Afaceri Europene (5 decembrie 2014)

Expoziția grafică cu tema „DESCRIPTIO CANTEMIR”, organizată sub egida Alianței Civilizațiilor la inițiativa Comisiei Naționale pentru UNESCO și Alumnus Club pentru UNESCO în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe și Departamentul pentru Relații Interetnice din cadrul Guvernului României (10 decembrie 2014)

Simpozion organizat cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului de Asociația Română de Drept Umanitar Filiala Prahova urmat de lansarea volumului „Drepturile omului – o problemă mereu actuală” și expoziția de carte cu tema „Să cunoaștem și să aplicăm prevederile dreptului internațional al drepturilor omului” (10 decembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Procedura confiscării. Provocări actuale” organizată de Transparency International Romania și Transparency International Bulgaria (17 decembrie 2014)

Conferința la nivel înalt cu tema „Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene: evaluarea și soluția privind necesitățile de formare a practicienilor juridici și funcționarilor publici” organizată de Comisia Europeană la Bruxelles (17-18 decembrie 2014).

III. DOCUMENTAR JURIDIC

RAPORT PRIVIND EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ÎN ROMÂNIA – 2014

Criza financiară, devenită economică, care a cuprins întreaga lume la finele primului deceniu al secolului nostru a afectat, evident, și Europa și a ridicat probleme legate de respectarea principiilor democrației, statului de drept și a drepturilor omului în noua arhitectură europeană. În condițiile în care protecția acestor principii trebuie să reprezinte un obiectiv major al statelor membre ale Uniunii Europene și nu numai. Totodată, criza din Ucraina, problemele politice, economice, sociale și umanitare existente au reprezentat puncte importante pe agenda de lucru a instituțiilor europene.

La 25 de ani de la prăbușirea vechiului sistem politic în Europa de Est este important de subliniat asupra valorilor Uniunii Europene: demnitatea, drepturile omului, libertatea, statul de drept, democrația, pacea și solidaritatea¹. Iar lumea în care trăim are nevoie de o Europă care susține economiile deschise și luptă împotriva protecționismului; o Europă care caută soluții bazate pe cooperare la problemele globale, cum ar fi schimbările climatice; o Europă care apără drepturile fundamentale ale celor mai vulnerabile persoane; o Europă care este constituită din regiuni mai solidare și din societăți deschise și favorabile incluziunii².

În anul 2014, Moldova, Ucraina și Georgia au semnat acorduri de asociere cu Uniunea Europeană., în vederea stimulării economiei precum și în ceea ce privește cooperarea în domeniile drepturilor omului. Acordul de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte consacră recunoașterea obiectivelor europene ale

acesteia.

Se poate lesne observa că Uniunea Europeană se află într-un permanent dialog și consultare privind drepturile omului, în vederea consolidării cooperării în domeniul drepturilor omului, iar în acordurile comerciale bilaterale, în acordurile de asociere și cooperare între UE și țările terțe sau cu organizațiile regionale, drepturilor omului li se acordă o atenție deosebită.

La nivelul Uniunii, în anul 2014, s-a demarat Programul - „Drepturi, egalitate și cetățenie” prin care se dorește consolidarea egalității de gen, combaterea tuturor formelor de discriminare și lupta împotriva rasismului. O atenție sporită se acordă și violenței împotriva femeilor, tinerilor și copiilor, protejarea drepturilor copilului, incluziunea deplină a romilor în societatea europeană, drepturile consumatorilor și protecția datelor personale.

În ianuarie 2014, a fost lansat Fondul de ajutor european pentru cele mai defavorizate persoane (FEAD), fond ce reprezintă un simbol al solidarității europene, având drept scop consolidarea coeziunii sociale prin atenuarea celor mai severe forme de sărăcie. Astfel, Comisia Europeană a aprobat programul operațional prezentat de România pentru perioada 2014-2020, program în urma căruia vor beneficia de ajutor persoanele asistate social, pensionarii cu pensii mici și persoanele al căror venit este sub 45% din salariul minim pe economie la nivel național. De asemenea se va veni în completare și cu măsuri menite să înlesnească incluziunea socială.

De asemenea, pentru a elimina obstacolele în calea studiilor și a formării în străinătate și pentru a veni în sprijinul statelor membre ale UE., Comisia Europeană a publicat Tabloul de bord privind mobilitatea în UE³. Acest Tablou de bord analizează în ce măsură statele membre creează un mediu favorabil mobilității studenților, precum și aspectele care ar putea fi îmbunătățite, având la bază „cinci factori-cheie

* Elaborat în cadrul IRDO de un colectiv coordonat de dr. Claudia Elena Marinică, cercetător științific.

¹ A se vedea discursul domnului Hans Gert Pottering, fost președinte al Parlamentului European, în cadrul conferinței internaționale „25 de ani de la prăbușirea dictaturilor comuniste în Europa de Est: privind în urmă, privind înainte”.

² A se vedea Raportul general privind activitatea Uniunii Europene în 2013.

³ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-7_en.htm

care influențează motivația tinerilor și capacitatea lor de a studia sau de a urma cursuri de formare în străinătate”. Studiul arată că acești factori variază semnificativ de la un stat membru la altul și că nicio țară nu deține scoruri ridicate cu privire la toate măsurile legate de „mediul favorabil mobilității”.⁴

Rezoluția Parlamentului European referitoare la respectarea dreptului fundamental la liberă circulație în UE⁵, adoptată la 16 ianuarie 2014, vine să întărească reglementările privind dreptul fundamental la liberă circulație în Uniune, una dintre cele patru libertăți fundamentale, legat în mod direct de cetățenia europeană. UE oferă cetățenilor săi posibilitatea de a-și alege locul de trai și de muncă și asigură mobilitatea și dezvoltarea pieței muncii, a sistemului de învățământ și a altor domenii.

Având la bază mai multe argumente solide⁶ dintre care amintim și eliminarea dispozițiilor tranzitorii pentru libera circulație a lucrătorilor din Bulgaria și România începând cu 1 ianuarie 2014, Parlamentul European, prin Rezoluția sus-menționată, invită statele membre să respecte dispozițiile din tratat privind normele UE care reglementează libertatea de circulație și să se asigure că principiile egalității și dreptul fundamental la libertatea de circulație sunt respectate pentru toate statele membre.

De asemenea, se respinge orice propunere de a plafona numărul de migranți din UE, deoarece se consideră că mobilitatea forței de muncă contribuie la competitivitatea economiei europene, invitând în acest sens, Comisia și statele membre să asigure aplicarea strictă a dreptului Uniunii, astfel încât să garanteze că toți lucrătorii din UE sunt tratați în mod egal și nu sunt discriminați în ceea ce privește accesul la locuri de muncă, condițiile de angajare și de muncă, remunerarea, concedierea, prestațiile sociale și beneficiile fiscale.

Totodată, pentru a veni în sprijinul dreptului

⁴ http://ec.europa.eu/romania/news/09012014_tabloul_de_bord_privind_mobilitatea_in_ue_ro.htm

⁵ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0037&language=RO&ing=B7-2014-0024>

⁶ Libertatea de circulație este un drept garantat tuturor cetățenilor europeni, pe care aceștia îl asociază cel mai mult cu cetățenia europeană, și ale cărui avantaje aduse dezvoltării țării-gazdă, în special în domeniile sănătății, agriculturii și construcțiilor, sunt vizibile. Acest drept se află într-o strânsă conexiune cu principiul egalității de tratament sau al nediscriminării etc.

la liberă circulație al cetățenilor UE, Comisia Europeană a publicat un Ghid⁷ prin care se acordă ajutor statelor membre ale UE în vederea luării unor măsuri împotriva căsătoriilor de conveniență între cetățeni Uniunii și resortisanți ai țărilor terțe. Conform comunicatului de presă, Ghidul își propune să ofere sprijin autorităților naționale pentru combaterea eficace a căsătoriilor de conveniență, garantând, în același timp, dreptul la liberă circulație al cetățenilor UE având în vedere că „dreptul la liberă circulație este un drept fundamental, care reflectă însuși spiritul cetățeniei Uniunii Europene”.

Ghidul atinge teme precum orientările operaționale privind desfășurarea anchetelor referitoare la presupusele căsătorii de conveniență, tehnicile de anchetă eficace elaborate de autoritățile naționale și informații privind modul în care Europol, Eurojust și Comisia Europeană pot oferi asistență autorităților naționale, consiliere privind aplicarea unui mecanism de protecție dublă („double-lock”) pentru a reduce la minimum pericolul de eroare în ceea ce privește aprecierea unei căsătorii ca fiind reală sau de conveniență și, nu în ultimul rând, o prezentare generală a normelor pe care autoritățile naționale trebuie să le ia în considerare atunci când acționează pentru a preveni sau pentru a combate abuzurile și detalii cu privire la ceea ce înseamnă în practică aceste norme.

În sprijinul liberei circulații în și al egalității de tratament între bărbați și femei a fost adoptată și Directiva 2014/67/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind asigurarea respectării aplicării Directivei 96/71/CE privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii și de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1024/2012 privind cooperarea administrativă prin intermediul Sistemului de informare al pieței interne („Regulamentul IMI”)⁸. Prin aceasta se asigură eliminarea obstacolelor existente din calea liberei circulații a lucrătorilor, o mai bună aplicare la nivel național a dreptului cetățenilor UE de a lucra într-un alt stat membru și o mai ușoară exercitare a drepturilor angajaților sau a celor care își caută loc de muncă în altă țară.

⁷ http://ec.europa.eu/justice/newsroom/citizen/news/140725_en.htm.

⁸ Publicat în JO L159/11 din data de 28 mai 2014.

Documentul european vine să îmbunătățească cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate cu detașarea, precum și controlul aplicării drepturilor și tratarea plângerilor, să clarifice definiția detașării, să stabilească responsabilitățile statelor membre în ceea ce privește verificarea conformității cu normele prevăzute în Directiva din 1996 privind detașarea lucrătorilor, să garanteze că sancțiunile și amenziile administrative (eficiente, proporționale și cu efect de descurajare) impuse prestatorilor de servicii de un stat membru pentru nerespectarea cerințelor Directivei din 1996 pot fi impuse și recuperate într-un alt stat membru.

O altă realizare importantă la nivelul anului 2014, o reprezintă lansarea de către Consiliul Europei și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) a Ghidului practic al legislației în materia protecției datelor cu caracter personal la nivel european. În document se fac precizări cu privire la terminologia în materia protecției datelor cu caracter personal, principiile și regulile prevăzute de legislația europeană, drepturile persoanelor vizate și modalitatea de exercitare a acestora, transferurile de date, precum și cu privire la protecția datelor cu caracter personal în contextul activităților specifice dreptului penal. De asemenea, documentul reprezintă primul ghid al Consiliului Europei asupra legislației Uniunii Europene din domeniu, ținând cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene⁹ și cu referire la Convenția 108 a Consiliului Europei pentru protecția drepturilor persoanei cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal, dar și la alte instrumente ale Consiliului Europei.

Important de menționat este invalidarea de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)¹⁰, pe motiv că sunt încălcate drepturile fundamentale, a Directivei 2006/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind păstrarea datelor generate sau prelucrate în legătură cu furnizarea serviciilor de comunicații electronice accesibile publicului sau de rețele de comunicații publice

⁹ http://www.dataprotection.ro/?page=Ghid_practic_european&lang=ro

¹⁰ A se vedea Hotărârea CJUE în cauzele conexe C-293/12 și C-594/12 din 8 aprilie 2014.

și de modificare a Directivei 2002/58/CE, prin care se impunea obligația statelor de a colecta date privind comunicațiile electronice și de telefonie ale cetățenilor pentru o perioadă de cel puțin 6 luni. Unul din motivele luate în considerare de CJUE a fost încălcarea principiului respectării vieții private și protecția datelor cu caracter personal, constatându-se că legiuitorul european a încălcat principiul proporționalității.

În România, Directiva sus-menționată a fost transpusă prin Legea nr. 82/2012 privind reținerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și de furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice¹¹.

În ceea ce privește problema violenței împotriva femeii, protecția drepturilor acesteia și luarea de măsuri pentru stoparea acestui fenomen, care reprezintă în mod cert o încălcare a drepturilor omului și o evidentă discriminare pe motiv de gen, ce împiedică participarea femeilor pe deplin la viața economică, socială, politică și culturală, Comisia pentru drepturile femeii și egalitatea de genă Parlamentului European a organizat, cu ocazia Zilei internaționale a femeii, o reuniune interparlamentară pe tema „Prevenirea violenței împotriva femeilor: o provocare pentru noi toți”. De asemenea, a fost adoptată o recomandare prin care se solicită statelor membre, să îmbunătățească transparența privind remunerarea femeilor și a bărbaților în încercarea de a contribui la eliminarea disparității salariale de gen.

O parte integrantă din activitatea Comisiei Europene, o constituie Raportul anual privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE. În aprilie 2014 a fost publicat cel de-al patrulea raport, prin care era subliniată aplicarea din ce în ce mai des a prevederilor Cartei de către Curtea de Justiție a UE. Documentul oferă, totodată, o imagine de ansamblu a modului în care drepturile fundamentale au fost puse în aplicare cu succes în UE în cursul anului 2013. Astfel, se demonstrează că drepturile fundamentale se află, grație Comisiei Europene,

¹¹ Republicată în M. Of., I, nr.211 din 25 martie 2014.

în centrul tuturor politicilor UE¹². De asemenea, raportul arată interesul cetățenilor europeni cu privire la aspecte legate de drepturile lor fundamentale. Astfel, chestiunile ridicate cel mai des de către cetățeni în corespondența lor cu centrele de contact Europe Direct au fost libera circulație și reședința (48% din numărul total de întrebări), aspecte legate de drepturile consumatorului (12%), cooperare judiciară (11%), problemele legate de cetățenie (10%), combaterea discriminării și drepturile sociale (5%) și protecția datelor (4%)¹³.

În ceea ce privește dreptul de azil, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene în colaborare cu Curtea Europeană a Drepturilor Omului a realizat și publicat versiunea în limba română a Manualului de drept european în materie de azil, frontiere și imigrație, care analizează legislația relevantă din aceste domenii, acoperind legislația adoptată de Uniunea Europeană și de Consiliul Europei. Manualul reprezintă un ghid accesibil privind diferitele standarde europene relevante pentru chestiunile legate de azil, frontiere și imigrație, pornind de la experiența unui proiect comun desfășurat anterior de către Curtea de la Strasbourg și FRA.

Pentru a veni în sprijinul cetățenilor, Parlamentul European a lansat un nou portal pentru petiții¹⁴, care se dorește a fi mai transparent și mai accesibil. Acesta permite cetățenilor să semneze petiții online și să urmărească progresul acestora la Parlament. Obiectivul portalului este de a facilita folosirea procedurii și de a o face pe aceasta mai transparentă pentru cetățeni.

Criza economică și inegalitățile în creștere afectează în mod concret situația drepturilor omului, a democrației și a statului de drept în Europa, însă protejarea acestora trebuie să devină parte integrantă a unui sistem de securitate european. Cu toate acestea, numărul de cauze pendinte la Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost redus, deși aderarea Uniunii Europene la Convenția Europeană a Drepturilor Omului se află într-un impas. Astfel, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a decis, la sfârșitul anului 2014, că instituțiile UE și legislația comunitară nu vor mai putea fi

reclamate de către cetățenii UE la CEDO, respingând în acest sens un proiect de acord al Comisiei Europene privind aderarea UE la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În luna noiembrie 2014, a început noul mandat al Comisiei Europene (2014-2019), sub conducerea președintelui Jean-Claude Juncker. Noua Comisie are ca priorități politice pentru anul 2015¹⁵ teme precum: locuri de muncă, creștere, investiții; piață unică digitală; uniunea energiei și schimbările climatice; piața internă; uniunea economică și monetară; acordul de liber schimb UE – SUA; justiție și drepturi fundamentale; migrație; UE ca actor global; schimbări democratice.

Dintre obiectivele cu impact asupra drepturilor omului, subliniem:

- facilitarea accesului cetățenilor și întreprinderilor din UE la modalități prin care să-și poată apăra drepturile în afara țării lor de origine, prin îmbunătățirea recunoașterii reciproce a hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești de pe întreg teritoriul UE;

- combaterea criminalității organizate (trafic de persoane, contrabandă, criminalitate informatică etc.) și a corupției,

- finalizarea procesului de aderare a UE la Convenția Consiliului Europei privind drepturile omului,

- obținerea de garanții din partea agențiilor guvernamentale și a companiilor din SUA în ceea ce privește protejarea corespunzătoare a datelor cu caracter personal ale cetățenilor U.E.,

- promovarea unor norme împotriva discriminării care să fie aplicate peste tot în UE, dar și încheierea rapidă a negocierilor referitoare la normele U.E. comune privind protecția datelor;

- garantarea faptului că toate țările din UE aplică uniform normele în materie de azil, prin implementarea completă a sistemului european comun de azil (SECA);

- asigurarea faptului că sunt respectate normele europene care sancționează drastic traficanții de persoane,

- o mai bună protecție a granițelor externe prin suplimentarea bugetului alocat Agenției

¹² http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-422_ro.htm

¹³ Ibidem

¹⁴ <http://www.petiport.europarl.europa.eu/petitions/ro/main>

¹⁵ http://ec.europa.eu/romania/prioritati/prioritati_ro.htm

Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene (Frontex);

- o mai strânsă cooperare cu țările din afara UE, pentru a facilita repatrierea migranților ilegali precum și promovarea migrației legale a celor care dispun de competențele de care avem nevoie în Europa, prin revizuirea legislației privind cartea albastră a UE;

- asigurarea păcii și stabilității în țările din vecinătatea UE prin continuarea negocierilor de aderare în curs, în special cu țările din Balcanii de Vest, garantând totodată că în următorii cinci ani nu va mai avea loc nicio extindere;

- creșterea reprezentativității femeilor în funcții de conducere și administrative în cadrul Comisiei,

- simplificarea legislației privind protecția consumatorilor pentru cumpărăturile online,

- încurajarea lucrătorilor să accepte locuri de muncă în alte țări din UE, pentru a ocupa locurile vacante și pentru a satisface cererea de competențe specifice,

- reexaminarea directivei privind detașarea lucrătorilor și asigurarea unei aplicări riguroase, pentru a preveni dumpingul social,

- luarea de decizii cu o mai mare legitimitate democratică privind sprijinirea țărilor din zona euro aflate în dificultate, prin consolidarea controlului parlamentar la nivel european și național, evaluarea programelor de sprijin și de reformă, nu numai pe criteriul viabilității financiare, ci și pe cel al impactului lor asupra cetățenilor din țara respectivă etc.

Evoluția legislației în România.

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței din cadrul Consiliul Europei, organism independent de monitorizare a drepturilor omului, specializat în chestiuni legate de rasism și intoleranță, a publicat, în iunie 2014, cel de-al patrulea Raport privind România¹⁶. În acest raport, se fac o serie de recomandări printre care se numără și ușurarea condițiilor pe care asociațiile religioase trebuie să le respecte pentru a fi recunoscute drept culte religioase și cele pe care grupurile religioase trebuie să le respecte pentru a fi recunoscute

drept asociații religioase, amendarea Codului Penal pentru a se asigura ca insultele publice și defăimările aduse unei persoane sau unor grupuri de persoane pe motiv de rasă, culoare, limbă, religie, cetățenie sau origine națională / etnică să fie interzise, informarea publicului cu privire la prevederile de drept penal împotriva rasismului și la instanțele unde se poate adresa pentru despăgubiri și asistență, elaborarea unui sistem de colectare a datelor privind aplicarea dispozițiilor de drept penal împotriva rasismului, precum și impulsivitatea strategiei de includere a minorității române, pentru eliminarea tuturor obstacolelor din calea punerii sale în aplicare și alocarea de fonduri suficiente.

În ceea ce privește discriminarea și abandonul, la nivelul României, într-un raport al Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Nils Muižnieks, își exprimă îngrijorarea față de copiii abandonați din România și față de copiii străzii care sunt afectați de excluziunea socială. În raport se vorbește și despre situația minorilor instituționalizați, inclusiv a celor cu dizabilități care nu sunt îngrijiți corespunzător și atrage atenția că nu există programe speciale pentru tranziția spre viața adultă¹⁷. Astfel, „se solicită în mod ferm autorităților să demonstreze un angajament puternic față de dezinstituționalizarea serviciilor de protecție a copilului și să continue să dezvolte măsurile de protecție alternativă deja în vigoare. Până la dezinstituționalizare, autoritățile ar trebui să adopte măsuri care să garanteze că drepturile copiilor la respectarea demnității lor și a integrității lor fizice sunt pe deplin respectate și că părinții sunt sprijiniți în vederea reintegrării copiilor în familie și în societate”.

Urmare a crizei economice, precum și a unor factori care subliniază că munca copiilor este o problemă gravă cu care Europa încă se mai confruntă, Comisarul pentru Drepturile Omului, consideră că munca copiilor în Europa reprezintă o provocare persistentă iar guvernele ar trebui să monitorizeze această situație, iar la baza acțiunilor sale de ameliorare și de

¹⁷ Protecția și promovarea drepturilor copiilor, persoanelor cu dizabilități și a minorităților au fost teme dezbătute și în cadrul întâlnirii dintre Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei și reprezentanții Institutului Român pentru Drepturile Omului, Comisarul apreciind rolul IRDO ca instituție națională pentru drepturile omului.

¹⁶<http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Romania/ROM-CbC-IV-2014-019-ROM.pdf>

prevenire să aibă principiile și liniile directoare ale Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, precum și cele din Carta Socială Europeană.

La nivel național, au fost adoptate o serie de acte normative al căror conținut se referă printre altele și la promovarea și protejarea drepturilor omului. Astfel, o atenție specială a fost acordată și protecției drepturilor copilului. În acest sens a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 1051/2014 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1007/2010 privind aprobarea programelor de interes național în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului pentru perioada 2010-2014, cu extinderea și pentru anul 2015. Astfel prin finanțarea de proiecte ce vizează crearea de noi servicii pentru protecția copilului vor fi îmbunătățite condițiile de viață oferite copiilor separați, temporar sau definitiv, de părinții lor, serviciile oferite copiilor și părinților vor fi diversificate și de calitate, iar Direcțiile Generale de Asistență și Protecția Copilului își vor întări capacitatea în ceea ce privește gestionarea problematicii protecției drepturilor copilului.

De asemenea, a fost adoptată Legea nr. 131/2014¹⁸ pentru modificarea alin. (1) și (2) ale art. 64 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. S-a considerat necesară modificarea celor două articole, astfel încât să se prelungească vârsta până la care copiii pot beneficia de plasament exclusiv în familia extinsă sau substitutivă, cu excepția situației în care aceștia prezintă handicapuri grave, cu dependență de îngrijiri în servicii de tip rezidențial specializate. Astfel, se constituie un cadru optim pentru asigurarea unor mai bune șanse la o dezvoltare normală. Prevederile legii sunt aplicabile începând cu data de 1 ianuarie 2015.

A fost adoptat Ordinul nr. 3573/2014¹⁹ pentru aprobarea Regulamentului privind modalitățile de exercitare a atribuțiilor ce revin Ministerului Justiției în calitatea sa de autoritate centrală, desemnată prin Legea nr. 100/1992 pentru aderarea României la Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii. Se reglementează principalele atribuții ale autorității centrale

¹⁸ Publicată în M. Of., I, nr. 740 din data de 10 octombrie 2014.

¹⁹ Publicat în M. Of., I, nr. 819 din data de 10 noiembrie 2014.

române, în cazul în care este sesizată cu o cerere de înapoiere a unui copil la reședința sa obișnuită din străinătate, formulată în temeiul art. 3 din Convenție, de către o persoană fizică, instituție, organism interesat ori de către autoritatea centrală a unui stat parte la Convenție, denumite în continuare transmițător, atribuțiile autorității centrale române, atunci când transmite unei autorități centrale din străinătate o cerere formulată de către o persoană, instituție sau un organism interesat din România, denumite în continuare solicitant, în vederea obținerii înapoierii unui copil deplasat sau reținut ilicit într-un stat parte la Convenție, atribuțiile autorității centrale române, atunci când transmite unei autorități centrale din străinătate o cerere formulată de către o persoană, instituție sau un organism interesat din România, denumite în continuare solicitant, în vederea obținerii înapoierii unui copil deplasat sau reținut ilicit într-un stat parte la Convenție.

De asemenea, tot în acest sens instituția Avocatului Poporului, cu sprijinul UNICEF, a publicat în iulie 2014, un Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România. Documentul conține o serie de recomandări pentru autoritățile publice și alte organizații, care ar trebui implementate, pentru a îmbunătăți respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România. Astfel, se recomandă: creșterea alocării bugetare către unitățile de arest și deținere, concomitent cu elaborarea și aplicarea unei metodologii de priorizare a cheltuielilor, astfel încât măsurile care asigură nemijlocit respectarea drepturilor copiilor să fie susținute cu precădere; adoptarea proiectului de lege privind înființarea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în Locurile de Deținție; adoptarea de urgență, la instanțele de judecată, a măsurilor organizatorice necesare pentru a asigura ne-expunerea copiilor învinuiți în spații în care se judecă alte cauze, precum și verificarea modului în care se asigură minorilor asistența juridică în timpul anchetei și adoptarea și aplicarea măsurilor necesare pentru ca toți copiii să primească asistența juridică, inclusiv măsura monitorizării. Totodată, se recomandă elaborarea și punerea în aplicare cu transparență a unei politici de toleranță zero față de actele de violență împotriva copiilor, pe

parcursul arestării, procedurilor penale și detenției; elaborarea și punerea în aplicare cu transparență a unor protocoale de raportare în siguranță de către copii a actelor de violență, precum și a unui protocol pentru asigurarea protecției de rele tratamente ca urmare a raportării; îmbunătățirea și standardizarea recrutării, a instruirii, supravegherii și testării profesionale a personalului custodial, precum și instituirea și aplicarea unor măsuri de prevenire și descurajare (măsuri educative, de monitorizare) a actelor de violență între copii, în timpul custodierii lor în centrele de reținere și arest preventiv, în centrele de reeducare și cele de detenție, inclusiv implementarea unei metodologii pentru identificarea copiilor vulnerabili și luarea de măsuri preventive pentru protecția acestora.

Este necesară includerea, în planurile de formare profesională elaborate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, a unor activități special destinate categoriei minorilor privați de libertate, adecvate nivelului de pregătire școlară al acestora și ținând cont de analizele pieței de muncă, planificarea și alocarea de resurse financiare și materiale pentru multiplicarea și diversificarea oportunităților de învățare socială pentru copiii privați de libertate și identificarea și punerea în aplicare de măsuri pentru asigurarea accesului la servicii speciale de consiliere a copiilor privați de libertate²⁰.

A fost adoptată Legea nr. 157/2014²¹ privind ratificarea Protocolului nr. 15 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950, încheiat la Strasbourg la 24 iunie 2013 și semnat de România la 24 iunie 2013. Ratificarea Protocolului va permite o soluționare mai rapidă a unor cauze, contribuind la eficientizarea relației dintre România și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Protocolul vizează includerea în preambulul Convenției a unei referiri la principiul subsidiarității și a marjei de apreciere, modificarea condițiilor de vârstă pentru

judecătorii Curții, modificarea condițiilor de desesizare a Camerei în favoarea Marii Camere prin eliminarea posibilităților părților de a se opune desesizării.

În ceea ce privește procesele în care România e reclamată la CEDO, țara noastră a fost condamnată pentru încălcarea mai multor articole printre care amintim articolul 3, 5, 6 și articolul 8 din Convenția Europeană a drepturilor și libertăților fundamentale, precum și pentru încălcarea articolelor 1 și 7 din Protocolul nr.1 la Convenție, în unele din cauze acordându-se chiar și daune morale.

De asemenea, în această perioadă au fost republicate o serie de acte normative, precum Legea nr. 129/1998 privind înființarea, organizarea și funcționarea Fondului Român de Dezvoltare Socială²², O.G. nr.129/2000 privind formarea profesională a adulților²³ și Legea nr.489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor²⁴ (statul trebuie să respecte opțiunea cetățenilor care refuză actele biometrice).

În ceea ce privește legislația electorală, a fost adoptată Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2014²⁵ privind operaționalizarea Registrului electoral și pentru modificarea Legii nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, precum și unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor pentru Parlamentul European din anul 2014. Prin acest act normativ, Registrul electoral este definit ca sistem informatic, se stabilesc atribuțiile primarilor de a opera în Registrul electoral, prin persoane desemnate, precum și necesitatea completării datelor cuprinse în Registru cu numele și prenumele alegătorilor, precum și cu perioada de valabilitate a actelor de identitate. De asemenea, se mai fixează secțiile de votare și asigurarea evidenței acestora de către Autoritatea Electorală Permanentă (AEP) pentru toate procesele electorale cu scopul de a facilita operațiunile de arondare a alegătorilor și accesul acestora la

²⁰ Raport special privind respectarea drepturilor copiilor privați de libertate în România, publicat pe pagina de internet http://www.avp.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=77&Itemid=108&lang=ro, pp.6-8.

²¹ Publicată în M. Of., I, nr. 886 din data de 5 decembrie 2014.

²² Republicată în M. Of., I, nr. 109 din data de 13 februarie 2014.

²³ Republicată în M. Of., I, nr.110 din data de 13 februarie 2014.

²⁴ Republicată în M. Of., I, nr. 201 din data de 21 martie 2014.

²⁵ Publicată în M. Of., I, nr. 111 din data de 13 februarie 2014.

procesul de votare, listele electorale permanente vor fi generate din acest Registru, iar asigurarea administrării bazelor de date și suportul tehnic al funcționării Registrului revin Autorității Electorale Permanente. Textul ordonanței vine să respecte și să se alinieze prevederile în ceea ce privește reglementarea schimbului de informații privind persoanele eligibile comunitar dintre AEP și autoritățile cu responsabilități similare din celelalte state membre ale Uniunii Europene, precum și a consecințelor juridice ale informațiilor primite, potrivit Directivei Consiliului 2013/1/UE. De asemenea, ordonanța conține o serie de măsuri tehnico-organizatorice în vederea evitării oricăror disfuncționalități în organizarea alegerilor pentru membrii din România în Parlamentul European care au avut loc în anul 2014.

Cu impact asupra drepturilor omului este și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 48/2014, pentru modificarea și completarea Legii nr.35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative²⁶, prin care a fost creat Domeniul privind prevenirea torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante în locurile de detenție. Acesta reprezintă „un nou domeniu alături de cele patru existente în cadrul instituției Avocatul Poporului. Astfel, a fost adoptată, printre altele, o măsură de natură a ajuta statul român să evite eventualele critici sau recomandări cuprinse în rapoartele Subcomitetului ONU pentru prevenirea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude (SPT) și ale Comitetului european pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante”²⁷

Tot în anul 2014, proiectul E-VIZA²⁸ – portal electronic pentru facilitarea procesului de obținere a vizelor, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative 2007-2013, a fost finalizat. Acesta a devenit funcțional începând cu data de 17 aprilie 2014 și reprezintă o nouă platformă online care

permite solicitanților să își întocmească online dosarul de aplicare, îmbunătățind astfel sistemul de procesare a cererilor de viză pentru România, diminuându-se astfel timpul de realizare a dosarului de aplicare, cât și a timpului de procesare a vizelor, programarea electronică a vizitei la ghișeu pentru depunerea documentelor în original.

În ceea ce privește protecția persoanelor cu dizabilități și promovarea drepturilor, în 2014 au fost adoptate o serie de acte normative cu impact în acest domeniu. Astfel, a fost adoptată Legea nr. 55/2014 pentru completarea alin.(2) al art.96 din Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap²⁹, prin care se include în programele naționale finanțate de Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap, în scopul integrării, incluziunii sociale și profesionale a persoanelor adulte cu handicap și creșterea calității vieții acestora, a programelor de dresare a câinilor ghizi pentru a asigura asistență persoanelor cu handicap vizual.

De asemenea, în a fost adoptată Legea nr.67/2014 pentru modificarea și completarea art.59 din Legea nr.448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap³⁰. Modificarea prevederilor art. 59 urmărește ca persoanele cu handicap a căror afecțiune a generat deficiențe funcționale și/sau structural anatomice într-un stadiu ireversibil, care nu pot urma programe de recuperare și pentru care Comisia de evaluare a stabilit un termen permanent al certificatului, să fie excluse de la obligativitatea evaluărilor periodice stabilite de lege.

Amintim și de Hotărârea de Guvern nr. 989/2014 privind actualizarea cuantumului prestațiilor sociale prevăzute la art. 58 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap. Actul normativ are în vedere actualizarea, începând cu 1 ianuarie 2015, a nivelului prestațiilor sociale prevăzute la art. 58 alin. (4) din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, indemnizația lunară va fi de 234 lei în cazul persoanelor adulte cu handicap grav și

²⁶ Publicată în M. Of., I, nr. 485 din data de 30 iunie 2014.

²⁷ Raportul de activitate pentru anul 2014 al instituției Avocatului Poporului, p. 8.

²⁸ http://evisa.mae.ro/ro_home.

²⁹ Publicată în M. Of., I, nr. 325 din data de 5 mai 2014.

³⁰ Publicată în M. Of., I, nr.353 din data de 14 mai 2014.

193 lei în cazul celor cu handicap accentuat, iar bugetul personal complementar lunar de 106 lei, pentru adultul cu handicap grav, 79 lei, pentru adultul cu handicap accentuat și 39 lei, pentru adultul cu handicap mediu.

Totodată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) a inițiat proiectul „Formare în domeniul antidiscriminării, egalității de gen și al drepturilor persoanelor cu dizabilități”³¹, prin care se urmărește consolidarea capacității de evaluare a modului în care principiile antidiscriminării, egalității de gen și drepturile persoanelor cu dizabilități se regăsesc pe parcursul diverselor etape aferente pregătirii, elaborării și implementării programelor operaționale³².

Reamintim că din 2012 Institutul Român pentru Drepturile Omului este mecanism independent de promovare, protecție și monitorizare a implementării Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități³³. Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, cu prilejul vizitei sale în România, a evidențiat activitatea IRDO în domeniu și importanța și rolul unei instituții naționale pentru drepturile omului.

În domeniul promovării și protecției egalității de șanse a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr. 1050/2014 pentru aprobarea Strategiei naționale în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014–2017 și a Planului general de acțiuni pe perioada 2014–2017 pentru implementarea Strategiei³⁴. Problematika egalității de gen și a nediscriminării reprezintă concepte esențiale care guvernează societatea în contextul actual, atât pe plan internațional, cât și pe plan

comunitar, egalitatea de șanse între femei și bărbați fiind un principiu fundamental al drepturilor omului, transpus atât la nivel legislativ, cât și la nivelul politicilor publice.

Experiența românească în domeniul egalității de gen include deja o legislație bine structurată, mecanisme instituționale care pun în aplicare acest principiu, o societate civilă în continuă dezvoltare și un important segment academic.

Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014 – 2017 identifică acțiuni în cinci domenii prioritare – educația, piața muncii, participarea echilibrată la decizie, abordarea integratoare de gen și violența de gen – iar pentru fiecare domeniu prioritar sunt stabilite acțiunile cheie destinate stimulării progresului în domeniu.

Acțiunile cheie ale Strategiei se referă la:

- combaterea stereotipurilor de gen din sistemul de învățământ, promovarea perspectivei de gen în procesul educațional, evaluarea nivelului de valorificare a perspectivei de gen în instituții de învățământ, a gradului de percepție al elevilor cu privire la egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați atât în mediul școlar cât și în cel extrașcolar;

- promovarea perspectivei de gen în rândul angajaților din instituții și autorități publice cu atribuții în elaborarea politicilor de ocupare, mobilitate și migrație a forței de muncă, creșterea gradului de conștientizare cu privire la aplicarea și respectarea prevederilor legale din domeniul egalității de șanse și tratament între femei și bărbați, cu privire la diferența salarială între femei și bărbați precum și cu privire la concilierea vieții profesionale cu viața familială și cea privată;

- încurajarea integrării pe piața muncii a femeilor vulnerabile la fenomenul discriminării;

- realizarea de analize/studii privind participarea echilibrată a femeilor și a bărbaților în procesul de decizie, economic, politic, social și cultural;

- introducerea perspectivei de gen în politicile naționale, prin implicarea activă a Comisiei Naționale în domeniul Egalității de Șanse între Femei și Bărbați (CONES) în implementarea și multiplicarea tuturor activităților din Strategie;

- combaterea fenomenului de violență de gen;

³¹ <http://www.cncd.org.ro/noutati/Comunicate-de-presa/Lansarea-proiectului-Formare-in-domeniul-antidiscriminarii-egalitatii-de-gen-si-al-drepturilor-persoanelor-cu-dizabilitati-212/>

³² În contextul necesității îndeplinirii condiționalităților ex-ante, în domeniul nediscriminării, egalității de gen și protecției persoanelor cu dizabilități, pentru Fondurile Europene Structurale și de Investiții 2014-2020, conform Regulamentului (UE) Nr.1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013, prin asigurarea îndeplinirii componente de formare în domeniul nediscriminării, egalității de gen și a drepturilor persoanelor cu dizabilități.

³³ Potrivit art. 33.2 din Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

³⁴ Publicată în M. Of., I, nr. 890/2014.

- combaterea fenomenului de hărțuire și hărțuire sexuală la locul de muncă.

Strategia națională în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014 - 2017 și Planul general de acțiuni pentru implementarea acesteia își propune să promoveze, la nivel național, valorile și principiile nediscriminării pe criteriul de sex, prin măsuri și acțiuni concrete pe diferite arii de intervenție specifice.

De asemenea, Strategia națională integrează unele din domeniile prioritare egalității de gen promovate la nivel European prin Strategia Comisiei Europene pentru egalitatea între femei și bărbați pentru perioada 2010 - 2015, respectiv participarea femeilor pe piața muncii, remunerație egală pentru aceeași muncă și prestarea unei munci echivalente, egalitate în luarea de decizii, demnitate, integritate și încetarea violenței bazate pe gen.

Protejarea și promovarea drepturilor omului în Uniunea Europeană și în România reprezintă obiective urmărite în reglementările legislative interne și europene, inclusiv pentru anul 2014, având în vedere că drepturile omului, democrația și statul de drept sunt considerate a fi valori esențiale inclusiv pentru statele care urmăresc aderarea la UE. Este evident că situația drepturilor omului în România și în UE a înregistrat în ultimii ani o evoluție

remarcabilă, însă asigurarea respectării și protecției efective a acestor drepturi este și va fi provocare continuă, care implică angrenarea tuturor factorilor decizionali la nivel intern și european.

România, în anul 2014, a continuat promovarea și protejarea drepturilor omului, urmărind aceleași linii directoare începute în anii anteriori, iar promovarea strategiilor naționale, a proiectelor naționale și inter-statale, promovarea propriilor cetățeni și a măsurilor antidiscriminare, a liberei circulații și a accesului deplin pe piața muncii în UE stau la baza edificării societății democratice românești, cu implicarea activă și permanentă a reprezentanților societății civile.

În concluzie, activitatea de promovare și protejare a drepturilor omului trebuie văzută ca parte a unui proces continuu, în care toți factorii responsabili, începând cu puterea executivă și continuând cu toți ceilalți factori, inclusiv instituțiile naționale pentru drepturile omului, în primul rând Institutul Român pentru Drepturile Omului ce face parte din Rețeaua Europeană de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului și este membru al Institutului de Drept European, organizațiile neguvernamentale, sindicatele, cultele, dar și cetățeanul, să participe și să asigure respectarea drepturilor omului.

IV. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA CRISTIAN BERARU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI*

Potrivit art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului „orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa”. În acest sens orice acuzat are, în special, dreptul să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale, să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer, precum și să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării.

I. Sub aspect procedural vom reține că¹:

1. Domnul Sorin Schumel Beraru (reclamantul) cetățean israelian, a sesizat Curtea la 12 noiembrie 2004, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția).

II. În fapt se va reține că versiunile furnizate de către părțile aflate în conflict judiciar nu au corespuns, astfel:

I. Circumstanțele cauzei

2. Reclamantul s-a născut în 1949 și locuiește în Tel Aviv.

A. Istorical procesului penal

3. În 2001, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a dispus începerea urmăririi penale față de reclamant în legătură cu achiziționarea societății comerciale românești CICO, vândută la licitație de statul român. Reclamantul era învinuit de săvârșirea unor infracțiuni financiare grave.

4. În mai 2001, pe numele reclamantului s-a emis un mandat internațional de arestare.

5. La 18 februarie 2002, procurorul responsabil de caz (H.G.) i-a informat, în scris, pe superiorii ierarhici că i se oferise o mită considerabilă [1,5 milioane de dolari americani (USD)] ca să revoce mandatul de arestare emis pe numele reclamantului. Aceasta a adăugat că soțul său (H.D.) fusese contactat de ofițeri de poliție care se oferiseră să îi faciliteze acesteia contactul cu S.H. - persoana folosită de reclamant ca intermediar.

6. În consecință, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a autorizat supravegherea și înregistrarea convorbirilor telefonice dintre persoanele implicate în darea de mită.

7. La 14 iunie 2002, doi dintre ofițerii de poliție implicați în darea de mită, B.R. și U.I., s-au întâlnit cu soțul doamnei procuror, H.D., la terasa unui restaurant din București ca să îi ofere partea convenită din mita avută în vedere. Aceștia au fost reținuți în momentul în care îi înmânau lui H.D. suma de 99.700 USD.

B. Procesul penal împotriva reclamantului în fața instanței de prim grad

8. În cauză, s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale față de reclamant, S.H. și trei ofițeri de poliție care au fost intermediari.

9. Prin Rechizitoriul din 11 iulie 2002, reclamantul a fost inculpat pentru dare de mită, faptă prevăzută la art. 255 alin. (1) din Codul penal al României, coroborat cu art. 7 alin. (2) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție. Ceilalți patru coinculpați, S.H., B.R., U.I. și B.S.L., au fost acuzați de complicitate la infracțiunea de dare de mită.

1. Faptele în versiunea procurorului

10. Potrivit procurorului, reclamantul i-a solicitat lui S.H. să îi rezolve problemele juridice din România. În baza instrucțiunilor date de reclamant, S.H. l-a contactat pe B.S.L., un ofițer de poliție din București pe care îl cunoștea, și i-a cerut ajutorul pentru a lua legătura cu H.G., procurorul desemnat să efectueze urmărirea penală în dosarul reclamantului. B.S.L. l-a ajutat pe S.H. să se întâlnească cu alți doi ofițeri de poliție, B.R. și U.I., despre care se spunea că sunt apropiați ai

* Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Beraru împotriva României, C 40.107/04, din 18 martie 2014.

¹ Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante.

soțului doamnei procuror, H.D.

11. S.H. și ofițerii de poliție B.R. și U.I. au avut câteva întâlniri. Cei doi ofițeri l-au informat pe S.H. că problemele juridice ale reclamantului se puteau rezolva în schimbul unei sume de 2-3 milioane USD, care urma să fie împărțită între mai multe persoane, inclusiv procurorul H.G. Întrucât reclamantul nu a acceptat să plătească suma propusă, S.H. s-a deplasat la Tel Aviv împreună cu B.R. și U.I. pentru a discuta chestiunea direct cu reclamantul. În Tel Aviv s-a convenit asupra sumei de 1,5 milioane USD, dar nu și asupra modului în care urma să fie plătită aceasta.

12. La 19 martie 2002, U.I. și B.R. s-au întâlnit cu soțul doamnei procuror și i-au comunicat oferta reclamantului. Doamna procuror și soțul său au informat autoritățile competente că li s-a oferit mită.

13. La 10 iunie 2002, S.H. s-a deplasat împreună cu B.R. și U.I. la Anvers pentru a lua o parte din banii trimiși de reclamant din Israel printr-un intermediar. Aceștia s-au întors în data de 14 iunie 2002. În seara aceleiași zile, B.R. și U.I. s-au întâlnit cu soțul doamnei procuror, H.D., la terasa unui restaurant din București ca să îi dea banii. Aceștia au fost reținuți de către anchetatori, care fuseseră avertizați de H.D., chiar în momentul în care îi înmânau 99.700 USD.

2. Faptele în versiunea reclamantului

14. Versiunea reclamantului asupra faptelor diferă de versiunea prezentată de procuror și la care au achiesat toate instanțele interne.

15. Reclamantul a afirmat că relația sa cu S.H. era tensionată deoarece știa că S.H. făcuse plângeri penale și dăduse declarații incriminatoare la adresa sa în dosarul CICO. Mai mult, reclamantul inițiasse o procedură de evacuare împotriva lui S.H. deoarece acesta din urmă nu mai plătitise chiria pentru un apartament închiriat de la reclamant.

16. Reclamantul susținea că S.H. îl contactase în Israel oferindu-se să îi rezolve problemele juridice din România în schimbul unui salariu lunar de 2.000 USD, încetarea procedurii de evacuare și plata tuturor datoriilor sale. În acest sens, S.H. a menționat legătura sa cu procurorul H.G. și cu poliștii care erau apropiați ai doamnei procuror H.G. și ai soțului acesteia. Reclamantul a afirmat că nu a acceptat oferta lui S.H. Din contră, acesta a susținut că a

continuat procedura de evacuare îndreptată împotriva lui S.H., sesizând instanțele interne cu o cerere de evacuare.

17. Mai mult, reclamantul a afirmat că nu îi oferise lui H.G. nicio sumă de bani. Acesta susținea că poliștii s-au întâlnit cu el în aprilie 2002, în Tel Aviv, la inițiativa lui S.H. și îi ceruseră 1,5 milioane USD în schimbul anulării mandatului internațional de arestare. După ce a refuzat să plătească banii, reclamantul și-a contactat avocatul, A.M., l-a informat despre ofertă și i-a solicitat să informeze autoritățile române despre situație. În pofida dezacordului evident al reclamantului, S.H. s-a implicat în continuare în problemele din România fără nicio aprobare.

18. Reclamantul a mai afirmat că nu el furnizase cei 97.000 USD confiscați în timpul flagrantului și că, după cum reieșea din declarațiile poliștilor, banii fuseseră luați din apartamentul lui S.H.

3. Procesul penal

19. La 12 iulie 2002, dosarul cauzei a fost înregistrat pe rolul Tribunalului Militar București.

20. Probele prezentate de procuror au inclus transcrieri ale înregistrărilor convorbirilor telefonice dintre inculpați, dintre care unele erau în română, iar altele în ebraică.

21. Avocații aleși ai reclamantului nu au avut acces la dosar cât timp acesta s-a aflat pe rolul Tribunalului Militar București. La 17 iulie 2002, avocații reclamantului au depus o cerere pentru încuviințarea fotocopierii documentelor aflate la dosar. Inițial, cererea a fost respinsă fără nicio motivare. Respingerea cererii a fost justificată ulterior prin lipsa echipamentului necesar și s-a sugerat ca avocații să ia notițe scrise de mână. Avocații au semnalat că dosarul avea patru sute de pagini și că era pus la dispoziția publicului numai pentru patru ore pe zi, în vreme ce până la ședința de judecată mai erau doar patru zile lucrătoare. Tribunalul Militar București le-a acordat avocaților timp suplimentar pentru consultarea dosarului și posibilitatea de a fotocopia cel mult treizeci de pagini din dosar.

22. La 4 decembrie 2002, instanța militară a hotărât că nu avea competența să examineze cauza. La 7 ianuarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a stabilit că respectiva cauză intra în competența Curții de Apel București.

23. Procesul s-a desfășurat în lipsa

reclamantului. Potrivit argumentelor avocaților săi, reclamantul avea cunoștință de proces, dar a preferat să rămână în Israel din cauza stării sale de sănătate. Prin urmare, în cursul procesului, acesta a fost reprezentat de avocați aleși.

24. La 3 februarie 2003, avocații reclamantului au cerut fotocopierea documentelor aflate la dosar. Din nou au întâmpinat dificultăți în acest sens și nu li s-a permis să copieze anumite documente (de exemplu, transcrierile convorbirilor telefonice interceptate).

25. La 21 februarie 2003, avocații reclamantului au susținut că acesta ar trebui să beneficieze de cauza de nepedepsire prevăzută la art. 255 alin. (3) din Codul penal, în același fel în care beneficiase și soțul doamnei procuror. În acest sens, avocații au prezentat o declarație scrisă dată în fața unui notar public în data de 18 iulie 2002 de către un avocat din New York, A.M. Avocații au susținut că declarația fusese transmisă prin fax Ministerului Afacerilor Externe din România. Potrivit declarației respective, A.M. i-a acordat reclamantului servicii juridice în legătură cu procesele din România. În aprilie 2002, reclamantul l-a informat despre cei 2 polițiști care s-au oferit să obțină anularea mandatului internațional de arestare emis pe numele său în schimbul unei mite de 1,5 milioane USD. Avocatul a mai declarat că a comunicat informația autorităților române în data de 10 mai 2002, dar nu a primit niciun răspuns.

Instanța a trimis ministerului o scrisoare în care solicita să fie informată dacă declarația fusese trimisă și ce măsuri s-au luat în consecință. Ministerul nu a confirmat primirea vreunui fax sau e-mail din partea avocatului reclamantului.

26. La 21 și 26 februarie 2003, cei 4 coînculpați au dat declarații verbale în fața instanței.

27. La 5 și 12 martie 2003, completul format dintr-un judecător unic a audiat șase martori, printre care și procurorul H.G. și soțul acesteia.

28. La 11 martie 2003, unul dintre avocații reclamantului a formulat o cerere pentru a obține o copie a înregistrărilor convorbirilor telefonice folosite ca probe la dosar. Reclamantul a afirmat că cererea sa fusese respinsă și că, în pofida cererilor repetate pentru ascultarea înregistrărilor audio ale convorbirilor,

apărarea nu a avut nicio posibilitate să le asculte integral.

29. În ședința din 11 martie 2003, atunci când instanța a ascultat casetele audio pe care erau înregistrate convorbirile telefonice ale reclamantului, interpretul de limbă ebraică desemnat de instanță a informat instanța că există discrepanțe între conținutul transcrierilor din dosar și înregistrările audio prezentate ca probe de către procuror, insistând asupra necesității unui raport de expertiză tehnică pentru clarificări. Instanța a dispus efectuarea unei expertize asupra conținutului și autenticității casetelor audio de către Institutul Național de Expertize Criminalistice (INEC), o instituție publică aflată în subordinea Ministerului Justiției. Taxele de expertiză criminalistică au fost plătite de reclamant și un expert desemnat de acesta a primit încuviințarea de a participa la întocmirea raportului.

30. De câteva ori au fost acordate noi termene de judecată pe motiv că, printre altele, raportul de expertiză tehnică nu era finalizat.

31. Completul de judecată din cadrul Curții de apel a fost inițial compus dintr-un singur judecător. Ca urmare a modificării Codului român de procedură penală, intervenită în cursul soluționării cauzei, în compunerea instanței a intrat un al doilea judecător pentru prima dată în cadrul ședinței din 21 mai 2003. La acea dată, cele mai multe dintre probe fuseseră deja administrate în fața completului de judecată format dintr-un judecător unic. Probele respective nu au fost readministrate.

32. În cadrul ședinței din 13 octombrie 2003, curtea de apel a luat act de faptul că înculpații au solicitat ca respectivele casete audio să fie ascultate în instanță pentru a se stabili dacă transcrierile de la dosar corespundeau cu înregistrările, dacă înregistrările fuseseră efectuate în conformitate cu prevederile legale și dacă unele fragmente fuseseră scoase din context. De asemenea, instanța națională a considerat că, având în vedere faptul că dispusese realizarea unui raport de expertiză tehnică privind casetele, acestea nu puteau fi ascultate în instanță până când nu erau analizate.

33. În cadrul ședinței din 24 noiembrie 2003, părțile au dezbătut o adresă trimisă de INEC, în care institutul declara că nu avea experți calificați pentru identificarea persoanelor după voce și vorbire. Avocații reclamantului și ceilalți

inculpați au insistat să se stabilească un nou termen de judecată, după efectuarea raportului de expertiză.

34. În cadrul ședinței din 15 decembrie 2003, părțile au fost informate că raportul de expertiză tehnică nu era finalizat. Avocații reclamantului au insistat asupra necesității ca raportul să fie finalizat dacă se dorea ca transcrierile să rămână la dosar.

35. În cadrul ședinței din 22 decembrie 2003, unul dintre avocații reclamantului a solicitat administrarea unor probe suplimentare. Doamna avocat a precizat că ar trebui obținute mai multe informații despre proveniența banilor confiscați în timpul flagrantului. Aceasta a mai solicitat luarea unei declarații lui A.M., prin comisie rogatorie, având în vedere declarația acestuia dată în fața unui notar public american la data de 18 iulie 2002. Declarația menționată fusese prezentată instanței la 21 februarie 2003. Instanța a respins cererile respective motivând că probele noi nu sunt relevante.

36. În cadrul aceleiași ședințe, curtea de apel a concluzionat că, având în vedere adresa din partea INEC și condițiile în care trebuiau să fie analizate casetele, timpul necesar pentru analizare și poziția inculpaților, era imposibilă întocmirea raportului și a revocat dispoziția pentru întocmirea lui.

37. La 8 ianuarie 2004, avocații aleși de reclamant au solicitat încuviințarea instanței pentru renunțarea la mandatul de reprezentare a reclamantului, motivând că nu îi puteau asigura o apărare corespunzătoare. În acest sens, avocații au invocat faptul că la începutul procesului nu avuseseră cunoștința de conținutul rechizitoriului și de probele împotriva clientului lor, care nu le fuseseră comunicate. Cererile lor pentru a obține copii ale documentelor aflate la dosar au fost respinse sistematic pe motiv că, din lipsa echipamentului necesar, numai treizeci de pagini puteau fi fotocopyate (deși dosarul avea câteva sute de pagini). Nu li s-a permis să obțină copii ale anumitor documente din dosar. Avocații au mai afirmat că în data de 11 martie 2003 au formulat o cerere pentru a obține transcrierea convorbirilor telefonice, care a fost respinsă de instanță prin Încheierea din 22 noiembrie 2003. Referitor la raportul de expertiză tehnică privind convorbirile telefonice interceptate, avocații au susținut că, după ce instanța dispusese efectuarea acestuia în data de

11 aprilie 2002, la 15 decembrie 2003 instanța a revenit asupra deciziei de a obține această probă, pe care aceștia o considerau de importanță covârșitoare, fără să prezinte o motivare rezonabilă. Avocații au adăugat că, deși prin Încheierea de ședință din 19 martie 2003 se încuviințase audierea reclamantului prin comisie rogatorie, instanța a decis la 25 noiembrie 2003 să renunțe la acest mijloc de probă, motivând că apărarea nu luase măsurile necesare pentru audierea reclamantului pe această cale.

38. La 21 ianuarie 2004, INEC a depus la dosar raportul de expertiză, în care a concluzionat că respectivele casete audio nu erau originale și, prin urmare, în absența unor informații suplimentare, acestea puteau fi copii, compilații realizate cu sau fără intenția de a prezenta o înregistrare falsă, ori erau fabricate. De asemenea, INEC a afirmat că identificarea persoanelor după voce putea fi realizată numai pe baza înregistrărilor originale, folosind același echipament precum acela folosit pentru înregistrare, pe care însă instanța nu l-a pus la dispoziție, în pofida cererilor repetate în acest sens.

39. Prin Hotărârea pronunțată la 26 ianuarie 2004, Curtea de Apel București l-a condamnat pe reclamant la pedeapsa de 7 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de dare de mită.

40. După o amplă prezentare a rechizitoriului procurorului, instanța a continuat cu propriul raționament. Instanța a prezentat faptele, așa cum au fost stabilite pe baza probelor respective, în privința cărora a reținut că se coroborau cu versiunea procurorului asupra faptelor.

41. În opinia curții de apel „chiar dacă se poate considera că toate celelalte probe prezentate au un oarecare grad de subiectivitate, transcrierile conversațiilor telefonice dintre inculpați nu lasă loc pentru prea multe îndoieli în ceea ce privește activitatea și conduita lor, modul în care intenționau să rezolve problema, atitudinea lor față de instituțiile statului, precum și opiniile acestora cu privire la anumiți colegi (ofițeri de poliție), procurori, judecători, reprezentanți ai Serviciilor Secrete și chiar lideri ai statului român”.

42. Curtea de apel a subliniat rolul decisiv jucat de S.H. în darea de mită.:

C. Procesul penal în fața Înaltei Curți de

Casație și Justiție

43. Reclamantul a declarat recurs împotriva hotărârii pronunțate în primă instanță susținând, inter alia, că nu a fost citat corespunzător la proces, compunerea completului de judecată în primă instanță s-a modificat în timpul procesului, pronunțarea hotărârii nu a fost publică și că nu s-au respectat normele procedurale privind încuviințarea probelor. Acesta a mai declarat că existaseră nereguli procedurale în legătură cu înregistrarea convorbirilor telefonice și folosirea transcrierilor acestora ca probe în cadrul procesului. Astfel, acesta a argumentat că respectivele convorbiri telefonice nu fuseseră prezentate integral în transcrieri, așa cum prevedea Codul român de procedură penală, și că traducerea lor din ebraică în română nu s-a realizat cu acuratețe.

44. Acesta mai susținea că, în cazul său, existase o înscenare din partea poliției. Reclamantul a afirmat că erau incorecte constatările de fapt ale instanței de prim grad și a insistat că nu oferise bani în schimbul unei soluționări favorabile a procedurii îndreptate împotriva sa și nici nu a fost de acord ca S.H. să îl plătească pe procurorul care coordona urmărirea penală.

În această privință, reclamantul a afirmat că niciuna dintre înregistrările convorbirilor telefonice dintre el și S.H. nu putea dovedi că i-a solicitat lui S.H. să îi rezolve problemele juridice din România. Reclamantul fusese bombardat în mod repetat cu propuneri din partea lui S.H. și a polițiștilor, fiecare încercând să obțină avantaje financiare de la el. După ce soțul doamnei procuror a informat autoritățile române despre mita oferită, convorbirile telefonice dintre reclamant și S.H. nu au mai fost înregistrate - deși respectivele convorbiri ar fi putut fi relevante în legătură cu concluziile stabilite în urma vizitei polițiștilor la Tel Aviv și cu aranjamentele pentru plata unei părți din suma de 1,5 milioane USD.

45. Reclamantul a mai afirmat că procesul-verbal de constatare a flagrantului era incomplet, acesta neconținând nicio informație despre proveniența banilor.

46. Prin Hotărârea definitivă din 14 mai 2004, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins recursul. Aceasta a confirmat constatările de fapt ale instanței de prim grad și a concluzionat

că respectiva instanță a analizat în mod corespunzător probele prezentate în fața sa și că modul în care a încadrat infracțiunile și a aplicat pedeapsa a fost corect. Instanța supremă și-a bazat hotărârea pe probele prezentate în primă instanță. Instanța a făcut în mod repetat referire la înregistrările convorbirilor telefonice dintre reclamant și S.H., reținând că reieșea clar din înregistrările respective că reclamantul fusese informat de S.H. despre toate demersurile întreprinse în legătură cu mita și îi dăduse lui S.H. instrucțiuni despre cum să acționeze în numele său. Hotărârea definitivă nu a inclus nicio motivare cu privire la legalitatea sau admisibilitatea casetelor și a transcrierilor acestora.

III. În continuare Curtea amintește în cuprinsul deciziei dispozițiile legale relevante referitoare la folosirea casetelor audio ca probe într-un proces penal, în vigoare la momentul faptelor, precum și modificările ulterioare ale legislație. Precum art. 385⁹ alin. 1 pct. 10 și art. 385¹⁵ din Codul de procedură penală, privind recursul în cazul în care instanța de prim grad nu s-a pronunțat cu privire la unele probe administrate ori asupra unor cereri esențiale pentru părți, de natură să garanteze drepturile lor și să influențeze soluția procesului.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 și § 3 lit. b), c) și d) din Convenție, reclamantul s-a plâns de o serie de încălcări ale garanțiilor unui proces echitabil. În special, reclamantul s-a plâns că i-a fost încălcat dreptul de a fi judecat de o instanță independentă și imparțială, deoarece la 5 luni de la începutul procesului în fața Curții de Apel București, completul inițial format dintr-un judecător unic a inclus în componența sa un al doilea judecător după ce instanța examinase deja majoritatea probelor, iar cel de-al doilea judecător a deliberat și a semnat hotărârea fără să fi examinat personal probele. De asemenea, reclamantul s-a plâns că instanțele interne nu și-au respectat obligația de a asigura accesul la toate probele și nu s-au asigurat că avocații săi au acces corespunzător la dosar pentru a-i pregăti apărarea, precum și că administrarea probelor de către instanțele interne nu s-a făcut cu respectarea principiului contradictorialității și că normele pentru administrarea probelor au fost încălcate de către

instanțele interne. Acesta s-a mai plâns că a fost condamnat în baza, în principal, a transcrierilor unor casete audio despre care acesta pretindea că nu ar fi trebuit să fie folosite ca probe la dosar.

A. Cu privire la admisibilitate

47. Guvernul a afirmat că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne în legătură cu capătul de cerere referitor la încălcarea principiului nemijlocirii de către instanțele interne, deoarece nu a formulat acest capăt de cerere în fața instanței de prim grad sau a instanțelor de recurs.

48. Reclamantul a contestat argumentele Guvernului.

49. Curtea reține că reclamantul a invocat în recursul său problema modificării în timpul procesului a compunerii completului de judecată în primă instanță. Deși nu a invocat această chestiune în fața instanței de prim grad, reclamantul nu a renunțat la dreptul său de a o invoca ulterior. În consecință, Curtea respinge excepția ridicată de Guvern. De asemenea, Curtea observă că acest capăt de cerere și celelalte capete de cerere formulate în temeiul art. 6 din Convenție nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Argumentele Guvernului

50. Guvernul a subliniat că modificarea compunerii completului de judecată consta doar în numirea unui al doilea judecător începând cu ședința din 21 mai 2003, primul judecător rămânând același. Acesta a argumentat și că judecătorul nou-numit avusese acces la dosarul cauzei și la înregistrările ședințelor anterioare și că avusese posibilitatea să cunoască declarațiile fiecărui inculpat și martor. Mai mult, instanța de prim grad a pronunțat hotărârea la 26 ianuarie 2004, adică la 8 luni de la numirea acestuia.

51. Referitor la faptul că Tribunalul Militar Teritorial București le-a refuzat avocaților reclamantului accesul la dosar, Guvernul a recunoscut că avocații aleși ai reclamantului întâmpinaseră anumite dificultăți la copierea documentelor din dosarul cauzei. Cu toate

acestea, Guvernul a adăugat că avocații aleși ai reclamantului avuseseră acces nerestricționat la dosarul cauzei în timpul procesului desfășurat în fața Curții de Apel București. Instanța le-a aprobat toate cererile referitoare la studierea sau copierea documentelor din dosar.

52. Guvernul a susținut că reclamantul a avut acces la probele aflate la dosar și ocazia de a contesta înregistrările și utilizarea lor în cursul procedurii interne.

Guvernul a susținut că înregistrările au fost efectuate în conformitate cu legislația aplicabilă, respectiv art. 91 alin. (1) - (5) din Codul de procedură penală. Acesta a mai afirmat că transcrierile din dosar conțineau convorbirile înregistrate în integralitate, iar faptul că înregistrările nu au fost ascultate în instanță nu a împiedicat utilizarea acestei probe.

Acesta a subliniat că înregistrarea convorbirilor telefonice nu fusese singura probă examinată de instanțele interne. Instanțele au ascultat declarațiile reclamantului, ale coacuzatilor și ale martorilor și au examinat documentele oficiale incluse în dosarul cauzei. Guvernul a arătat că faptul că instanțele interne nu au încuviințat audierea tuturor martorilor reclamantului nu a încălcat dreptul la un proces echitabil în sensul în care se înțelege acest termen în jurisprudența consacrată a Curții. Acesta a mai subliniat că reclamantul nu s-a plâns instanței de recurs de faptul că instanța de prim grad i-a respins cererea de a prezenta probe privind proveniența banilor oferiți ca mită.

b) Argumentele reclamantului

53. Referitor la modificarea compunerii completului de judecată, reclamantul a declarat că majoritatea declarațiilor fuseseră făcute în absența celui de-al doilea judecător, care, prin urmare, nu ar fi fost în măsură să stabilească credibilitatea lor în baza observației directe.

Acesta a mai susținut că nu doar audierea martorilor și inculpaților avusese loc în absența celui de-al doilea judecător, ci și ascultarea în instanță a convorbirilor telefonice înregistrate, ceea ce a constituit pilonul central al probelor pe care s-a bazat condamnarea sa. Acesta a adăugat că respectivele declarații reprezentaseră mijloace de probă importante, deoarece autenticitatea înregistrărilor nu putuse fi stabilită și a subliniat că instanța a respins, fără nicio motivare rezonabilă, niște mijloace de probă

suplimentare pe care apărarea dorise să le prezinte ulterior numirii celui de-al doilea judecător.

54. Referitor la accesul avocaților săi la dosar, reclamantul a subliniat că instanțele interne nu și-au respectat obligația de a asigura accesul la toate probele și nu s-au asigurat că avocații săi au acces corespunzător la dosar pentru a-i pregăti apărarea. Acesta a mai subliniat că, în vederea pregătirii apărării, era esențial ca avocații săi să aibă acces deplin și efectiv la toate documentele din dosarul cauzei, mai ales la transcrierile convorbirilor telefonice înregistrate.

55. Reclamantul a susținut că temeiul principal al condamnării sale îl constituiseră convorbirile telefonice înregistrate care, așa cum declarase INEC în expertiza din 22 ianuarie 2004, nu erau autentice. Acesta a mai afirmat că încercările sale de a contesta autenticitatea înregistrărilor și reproducerea lor incorectă în transcrieri nu au fost luate în considerare de către instanța de fond. Acesta s-a plâns că a fost condamnat în baza, în principal, a transcrierilor unor casete audio despre care pretindea că nu ar fi trebuit să fie folosite ca probe la dosar.

2. Motivarea Curții

56. Întrucât cerințele prevăzute la art. 6 § 3 trebuie considerate a fi aspecte specifice ale dreptului la un proces echitabil garantat prin art. 6 § 1, Curtea va examina cererea în raport cu cele două alineate coroborate (a se vedea, printre alte hotărâri, F.C.B. împotriva Italiei, 28 august 1991, pct. 29, seria A nr. 208-B, și Krombach împotriva Franței, nr. 29.731/96, pct. 82, CEDO 2001-II). Astfel, Curtea va examina, pe rând, fiecare dintre diferitele motive care au stat la baza prezentei cereri, pentru a stabili dacă procesul, în ansamblu, a fost echitabil [a se vedea Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit (MC), nr. 26.766/05 și 22.228/06, pct. 143, CEDO 2011].

a) Compunerea completului de judecată în primă instanță

57. Curtea consideră că un aspect important al unui proces penal echitabil este posibilitatea pe care o are inculpatul de a fi confruntat cu martorii în prezenta judecătorului care, în cele din urmă, se pronunță asupra cauzei. Principiul nemijlocirii este o garanție importantă în procesul penal în cadrul căruia observațiile făcute de instanță cu privire la comportamentul

și credibilitatea unui martor pot avea consecințe importante pentru inculpat. Prin urmare, o modificare adusă compunerii instanței de judecată ulterior audierii unui martor important ar trebui să determine în mod normal o nouă audiere a martorului respectiv [a se vedea P.K. împotriva Finlandei (dec.), nr. 37.442/97, 9 iulie 2002].

58. În prezenta cauză, Curtea observă că judecătorul unic îi audiase pe ceilalți coinculpați și pe martori în februarie și în martie 2002. După numirea celui de-al doilea judecător, coinculpații și martorii audiați anterior nu au fost audiați din nou.

59. Curtea acceptă faptul că, deși cel de-al doilea judecător a fost numit în mai 2003, la 5 luni de la începerea procesului, primul judecător, care a administrat singur majoritatea probelor, a rămas același pe parcursul procesului. De asemenea, Curtea acceptă că cel de-al doilea judecător a avut la dispoziție procesele-verbale întocmite în cadrul ședințelor de judecată în care au fost audiați martorii și coinculpații. Cu toate acestea, remarcând că reclamantul a fost condamnat exclusiv pe baza unor mărturii care nu au fost administrate direct în fața celui de-al doilea judecător, Curtea consideră că disponibilitatea stenogramelor respective nu poate compensa neîndeplinirea cerinței nemijlocirii în cadrul procesului.

60. De asemenea, Curtea conștientizează că există posibilitatea ca o instanță superioară sau instanța supremă să remedieze, în anumite circumstanțe, deficiențele procedurii în primă instanță (a se vedea De Cubber împotriva Belgiei, 26 octombrie 1984, pct. 33, seria A nr. 86). În prezenta cauză, Curtea observă că instanța de ultim grad de jurisdicție nu numai că a menținut hotărârea instanței de prim grad, ci, în plus, și-a bazat propria decizie pe probele prezentate în primă instanță fără să le examineze direct.

61. Cu toate acestea, în opinia Curții, împrejurările legate de disputata modificare a compunerii completului de judecată din cadrul Curții de Apel București nu pare să fie de natură să îi pună la îndoială imparțialitatea. Pe de altă parte, modificarea respectivă trebuie examinată în raport cu posibilele consecințe asupra caracterului echitabil al procesului în ansamblu.

b) Accesul avocaților reclamantului la documente și probe

62. Curtea subliniază că art. 6 § 3 lit. b) din Convenție asigură oricărei persoane acuzate de o infracțiune dreptul să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale. Mai mult, „înlesnirile” care trebuie asigurate oricărui acuzat includ posibilitatea de a fi informat, pentru pregătirea apărării sale, despre rezultatul cercetărilor efectuate pe parcursul procesului.

63. Curtea reamintește că a constatat deja că accesul nerestricționat la dosarul cauzei și folosirea nerestricționată a actelor dosarului, inclusiv, după caz, posibilitatea de a obține copii ale documentelor relevante, constituie garanții importante ale procesului echitabil. Neasigurarea acestui tip de acces a reprezentat, în aprecierea Curții, unul dintre factorii care au determinat constatarea încălcării principiului egalității armelor (a se vedea *Matyjek împotriva Poloniei*, nr. 38.184/03, pct. 59 și 63, CEDO 2007-V, și *Luboch împotriva Poloniei*, nr. 37.469/05, pct. 64 și 68, 15 ianuarie 2008).

64. În prezenta cauză, Curtea reține că avocații reclamantului nu au putut obține acces direct la dosarul cauzei decât într-un stadiu târziu; inițial, nu li s-a furnizat nicio copie a rechizitoriului (a se vedea supra, pct. 24 și 40). Mai mult, aceștia nu au putut obține o copie a transcrierilor interceptărilor telefonice sau o copie a înregistrărilor convorbirilor telefonice interceptate folosite ca probe în dosar. În această privință, avocații reclamantului au adresat instanțelor interne numeroase cereri pentru încuviințarea accesului la dosar. De asemenea, Curtea reține că lipsa accesului la dosar, care a cauzat dificultăți pentru pregătirea apărării, a fost tocmai motivul invocat de avocații reclamantului pentru a cere renunțarea la mandatul de reprezentare a reclamantului.

c) Administrarea și aprecierea probelor

65. Curtea reiterează că, în temeiul art. 19 din Convenție, are datoria de a asigura respectarea angajamentelor asumate de statele contractante ale Convenției. În special, aceasta nu are misiunea de a examina erori de fapt sau de drept prezumtiv comise de o instanță națională decât în cazul în care și în măsura în care este posibil ca acestea să fi încălcat drepturi și libertăți protejate prin Convenție. Deși art. 6 din Convenție garantează dreptul la un proces echitabil, acesta nu prevede nicio normă privind admisibilitatea probelor ca atare, aspect care trebuie să fie reglementat în principal prin

legislația națională [a se vedea *Brualla Gómez de la Torre împotriva Spaniei*, 19 decembrie 1997, pct. 31, Culegere 1997-VIII, și *García Ruiz împotriva Spaniei (MC)*, nr. 30.544/96, pct. 28, CEDO 1999-I].

66. Prin urmare, Curtea nu are rolul de a stabili, ca principiu, dacă anumite tipuri de mijloace de probă - de exemplu, probe obținute nelegal - pot fi admisibile. Curtea a constatat deja, în cadrul circumstanțelor specifice ale unei anumite cauze, că faptul că instanțele interne au utilizat ca mijloc de probă exclusiv transcrieri ale unor convorbiri telefonice obținute nelegal nu contravenea cerințelor de echitate consacrate la art. 6 din Convenție (a se vedea, între alte hotărâri, *Khan împotriva Regatului Unit*, nr. 35.394/97, pct. 34, CEDO 2000-V; P.G. și J.H. împotriva Regatului Unit, nr. 44.787/98, pct. 76, CEDO 2001-IX).

67. Prin urmare, întrebarea la care trebuie să se răspundă este dacă procesul în ansamblu, inclusiv modul în care au fost obținute probele, a fost echitabil [a se vedea *Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit (MC)*, citată anterior, pct. 144].

68. La stabilirea caracterului echitabil al procesului în ansamblu trebuie să se țină seama dacă s-a respectat dreptul la apărare. Trebuie să se examineze în special dacă reclamantului i s-a acordat posibilitatea de a contesta autenticitatea probelor și de a se opune utilizării lor. În plus, trebuie să se țină seama de calitatea probelor, inclusiv dacă circumstanțele în care au fost obținute pun la îndoială fiabilitatea sau exactitatea acestora [a se vedea *Bykov împotriva Rusiei (MC)*, nr. 4.378/02, pct. 90, 10 martie 2009].

69. În prezenta cauză, Curtea este conștientă că utilizarea casetelor audio poate să ridice, în primul rând, o problemă în temeiul art. 8 din Convenție. Însă reclamantul nu a formulat o astfel de cerere. Cu toate acestea, atunci când se efectuează o analiză în temeiul art. 6, trebuie să se țină seama de constatările Curții cu privire la aplicarea art. 8 prin raportare la dispozițiile de drept român relevante în materia interceptării convorbirilor telefonice, în vigoare la momentul respectiv, constatări redate în Hotărârea *Dumitru Popescu* (nr. 2). Curtea a statuat că la momentul procesului dreptul aplicabil nu oferea suficiente garanții împotriva ingerinței arbitrare în viața privată a reclamantului (ibid, pct. 61). S-a

stabilit, între altele, că autorizația prealabilă de interceptare a convorbirilor telefonice a fost eliberată de un procuror și nu de o instanță independentă și imparțială.

70. Curtea reiterează că probele nu au valoare prestabilită în cadrul procedurii penale a statului pârât. Instanțele au libertatea de a interpreta probele în contextul cauzei și în lumina tuturor celorlalte mijloace de probă prezentate în fața acestora (a se vedea Dumitru Popescu, citată anterior, pct. 110).

71. Curtea observă că înregistrările au jucat un rol important în seria de probe apreciate de instanțe. Astfel, la începutul procedurii, instanța de prim grad a considerat că era absolut necesar un raport de expertiză tehnică privind înregistrările și a dispus întocmirea unui astfel de raport. Mai mult, instanța de prim grad și-a întemeiat raționamentul pe transcrierile înregistrărilor, concluzionând că acestea „nu lasă loc de prea multe îndoieli” în ceea ce privește vinovăția inculpatului, admitând totodată că declarațiile date de coînculpați nu erau pe deplin fiabile, deoarece se putea „considera [...] că au o [...] doză de subiectivitate”.

72. În ciuda importanței înregistrărilor în aprecierea probelor, instanța de prim grad și-a schimbat poziția inițială privind necesitatea întocmirii unui raport de expertiză tehnică pentru a se stabili autenticitatea înregistrărilor. La sfârșitul procesului, instanța a considerat că raportul era inutil și și-a revizuit decizia privind administrarea acestei probe.

73. În plus, deși înainte de pronunțarea hotărârii INEC a depus la dosar un raport de expertiză tehnică în care se preciza că existau îndoieli cu privire la autenticitatea înregistrărilor (a se vedea pct. 41), instanța de prim grad s-a bazat pe transcrieri, în loc să redeschidă dezbaterile pentru a le permite părților să prezinte observații cu privire la raport.

74. Curtea subliniază că instanțele interne nu numai că și-au întemeiat hotărârile pe înregistrări cu o autenticitate contestată, dar nici nu au răspuns la argumentele reclamantului conform cărora nu i-au fost prezentate transcrierile și, prin urmare, nu le cunoștea conținutul.

d) Concluzii

75. Curtea reține că niciuna dintre neregularitățile constatate în faza de urmărire

penală și cea de judecată în primă instanță nu a fost remediată ulterior de către instanța de recurs. Deși avea competența să verifice toate aspectele cauzei atât în fapt, cât și în drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a realizat o nouă apreciere a probelor disponibile și a argumentelor de fapt și de drept formulate de părți. Atât Curtea de Apel București, cât și Înalta Curte de Casație și Justiție nu au făcut decât să reitereze constatările procurorului și nu au analizat plângerile formulate în mod repetat de către inculpați în legătură cu neregularitățile din cursul procesului.

76. Având în vedere constatările de mai sus, Curtea concluzionează că procesul în litigiu, în ansamblu, nu a respectat cerințele unui proces echitabil.

77. În consecință, Curtea consideră că a fost încălcat art. 6 § 1 coroborat cu art. 6 § 3 lit. b), c) și d) din Convenție.

✓. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

A. Prejudiciu

78. Reclamantul a solicitat 5.000 euro (EUR) pentru prejudiciul moral.

79. Guvernul consideră că pretenția reclamantului este nefondată și nejustificată.

80. Având în vedere toate circumstanțele prezentei cauze, Curtea admite că reclamantul a suferit un prejudiciu moral care nu poate fi compensat prin simpla constatare a unei încălcări. Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului suma de 4.000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit pentru aceasta.

81. În plus, Curtea reiterează că, atunci când o persoană, precum în cazul de față, a fost condamnată în cadrul unei proceduri interne care nu a respectat cerințele unui proces echitabil, un nou proces sau redeschiderea procedurii interne, la cererea persoanei interesate, reprezintă o modalitate corespunzătoare de reparare a încălcării cauzate.

B. Cheltuieli de judecată

82. Reclamantul a solicitat, de asemenea, 10.000 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată. Suma reprezintă contravaloarea a 100 de ore de activitate juridică efectuată de avocații săi la un tarif de 100 EUR/oră. Reclamantul a mai solicitat 20.264 EUR pentru cheltuielile aferente

traducerilor.

83. Guvernul a contestat această pretenție. În opinia acestuia, reclamantul nu a demonstrat caracterul rezonabil și necesar al cheltuielilor.

84. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, ținând seama de documentele de care dispune și de criteriile menționate anterior, Curtea consideră că este rezonabil să acorde suma de 3.000 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

85. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,
CURTEA:

1. declară admisibile capetele de cerere referitoare la modificarea compunerii completului de judecată în primă instanță, accesul avocaților reclamantului la dosar și

probe, precum și folosirea înregistrărilor convorbirilor telefonice ale reclamantului ca probe și declară inadmisibile celelalte capete de cerere;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 coroborat cu art. 6 § 3 lit. b), c) și d) din Convenție;

3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât, la rata de schimb aplicabilă la data plății:

i) 4.000 EUR (patru mii de euro) pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

ii) 3.000 EUR (trei mii de euro) pentru cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale.

V. SEMNAL

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ

Centrul de Drept Public și Științe Administrative, din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice, a organizat, pe 24 octombrie 2014, cea de a III-a conferință anuală cu tema „Administrația Publică în situații de criză”. La realizarea acestui eveniment și-au adus contribuția Institutul de Drept Public și Științe Administrative al României, Societatea Academica de Științe Administrative și Ministerul Educației Naționale, precum și Institutul Român pentru Drepturile Omului.

Conferința, la care s-au reunit peste 50 de specialiști în drept public și științe administrative, a apărut inițial pe baza unei platforme de diseminare a rezultatelor cercetării științifice și de analiză a cadrului administrativ existent și reprezintă, în prezent, un for de dezbateri și reflecție asupra unor chestiuni fundamentale ale normativității și practicii guvernării.

În numele comitetului de organizare, în cuvântul de deschidere dl. prof. univ. dr. Emil Bălan a reliefat cadrul general al conferinței și a evidențiat așteptările referitoare la răspunsurile la temele tratate. Dezbaterile din cadrul manifestării au fost organizate în cadrul a două

secțiuni, prima referitoare la *Starea de criză și manifestările sociale ale acesteia*, iar cea de a doua la *Modificările impuse cadrului normativ și practicii administrative de starea de criză*. Temele analizate au avut în vedere aspecte privind: starea de criză și manifestările sociale ale acesteia; adaptarea cadrului normativ și a practicii administrative la starea de criză, situațiile de criză (excepționale) – temei pentru mobilizarea specială a societății, reglementare primară delegată puterii executive, modificare/denuțare unilaterală a convențiilor, din rațiuni de interes general și/sau restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți.

La lucrările conferinței au participat specialiști de prestigiu ai mediului universitar, profesori cercetători, magistrați avocați, înalți funcționari publici, care și-au adus contribuția în analiza temelor propuse. Printre participanți s-au numărat și specialiști ai IRDO, respectiv dna. prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, dl. dr. Adrian Bulgaru, cercetător științific și dl. Marius Mocanu, cercetător științific.

Teodor Lorent

EXERCITAREA DREPTULUI LA NEDISCRIMINARE ȘI EGALITATE DE ȘANSE ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

Lucrările celei de a VIII-a Conferințe Internaționale a Nediscriminării și Egalității de Șanse – NEDES 2014, organizată în parteneriat de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Comisia pentru Drepturile Omului, Culte și Problemele Minorităților Naționale a Camerei Deputaților și cu concursul Institutului Român pentru Drepturile Omului, în cadrul proiectului de cercetare-dezvoltare „Modalități de promovare a principiilor nediscriminării și egalității de șanse în societatea actuală”, s-au desfășurat în perioada 12-14 noiembrie 2014, la București în

sala Drepturilor Omului, Palatul Parlamentului.

Organizat pentru prima dată în 2007, cu ocazia Anului European al Egalității de Șanse pentru toți, evenimentul s-a bucurat de un real interes atât în rândurile specialiștilor în domeniul drepturilor omului, a decidenților politici de la toate nivelurile, cât și printre elevi, studenți și masteranzi. Tema conferinței din acest an a fost „Exercitarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană”, programul fiind structurat pe trei secțiuni: egalitatea de șanse și nediscriminarea în justiție, egalitatea de șanse și nediscriminarea în învățământ și pe piața

muncii, respectiv egalitatea de șanse și nediscriminarea în politică.

Ca obiectiv principal, NEDES își propune să ofere specialiștilor din domeniul drepturilor omului posibilitatea de a se întâlni și, mai ales, de a schimba păreri despre modul în care principiul nediscriminării și cel al egalității de șanse sunt respectate în societatea românească și internațională. Totodată, prin organizarea acestui eveniment se are în vedere: dezvoltarea capacități de cunoaștere și înțelegere a principiilor nediscriminării și egalității de șanse atât între bărbați și femei, cât și între diferitele categorii de persoane; dezvoltarea capacității de înțelegere și aplicare a dreptului obiectiv la nediscriminare și egalitate de șanse; stimularea interesului pentru implicarea în eliminarea discriminărilor de orice fel; popularizarea principiului nediscriminării și egalității de șanse în toate mediile care ar putea fi interesate de tematica nediscriminării și egalității de șanse; creșterea gradului de conștientizare a tinerilor și persoanelor adulte cu privire la necesitatea egalității de șanse și a exercitării dreptului la nediscriminare; stimularea dezbaterilor, a schimburilor de idei și de bune practici privind discursurile și incitarea la crime atât la nivelul UE cât și la nivelul statelor membre.

Dintre lucrările prezentate în cadrul acestei

manifestări putem enumera: „Discriminarea multiplă și combaterea sa”- prof. univ. dr. Irina Zlătescu, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat- Paris și Director al Institutului Român pentru Drepturile Omului; „Hărțuirea –teorie și jurisprudență”- dr. Csaba Ferenc Asztalos, Președintele Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării; „Equal opportunities to the right to education in the Brazilian justice system: the role of the Class Action” - judecător drd. Helena Campos Refosco, São Paulo State Court of Justice, Brazil; „Violența domestică și consecințele ei asupra dezvoltării psihice a copiilor. Aspecte din Convenția de la Istanbul ce ar putea garanta dreptul la o copilărie fericită”- deputat Tamara Dorina Ciofu, vicepreședintă a Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale, președintă a Subcomisiei pentru egalitate de tratament și nediscriminare; „Rolul femeilor în procesul de emancipare, al luptei împotriva discriminării și al promovării principiului egalității de șanse” - lect. univ. dr. Marcela Monica Stoica, Mihaela Scarlat, master în RIC; „Migrația și reglementarea pieței de muncă în spațiul european” - deputat Dorel Gheorghe Căprar, Comisia pentru Afaceri Europene.

Olivia Florescu

NATIONAL LAW BETWEEN HARMONIZATION AND EURO-COMPATIBILITY

În perioada 13-14 noiembrie 2014, s-au desfășurat la Târgu- Mureș, lucrările Conferinței internaționale cu tema „National law between harmonization and euro-compatibility”, organizată de Departamentul de Drept și Administrație Publică din cadrul Facultății de Științe Economice, Juridice și Administrative, Universitatea „Petru Maior” din Tg Mureș, în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația „Pro Iure” din Tg Mureș, Universitatea din Miskolc, Ungaria, Universitatea din Salento, Italia, Revista „Curentul Juridic”, Asociația Română de Drept și Afaceri Europene și Baroul Mureș. La lucrările Conferinței au participat atât

teoreticieni ai dreptului cât și practicieni, precum și specialiști din România (Tg Mureș, București, Cluj, Craiova, Constanța, Timișoara, Alba-Iulia, Sibiu), Franța (Versailles, Bayonn), Italia (Roma, Lecce), Grecia (Atena), Irlanda (Dublin), Ungaria (Budapesta, Miskolc), Republica Moldova (Bălți), Bahrain și Turcia.

Conferința internațională a reprezentat un bun prilej de a analiza și de a face schimb de informații privind aspecte referitoare la evoluția și tendințele dreptului și ale administrației publice, la nivel național, european și chiar internațional. Un accent deosebit s-a pus pe raporturile dintre instituțiile europene și cele naționale în eforturile de armonizare și adaptare

la schimbările din domeniu precum și pe necesitatea unei reforme a sistemului de drept și a celui administrativ.

Manifestarea și-a propus să vină în întâmpinarea tuturor celor care se confruntă cu schimbările legislative – animate de dorința și necesitatea de a reforma sau de a găsi răspunsuri -, dar și pentru cei care doresc să se perfecționeze în mod continuu și activ, în domeniul juridic și al administrației publice. evenimentul a reprezentat, de asemenea, o ocazie de a contribui la conturarea și propunerea unor soluții sau politici privind organizarea și funcționarea sistemului de drept și a celui administrativ național și armonizarea acestora la nivelul spațiului european. Lucrările conferinței s-au desfășurat în cadrul a trei secțiuni principale: drept public, drept privat și administrație publică.

Într-un cadru divers și multicultural,

participanții au putut să-și expună ideile și punctele de vedere, să facă propuneri sau adresa întrebări cu privire la temele dezbătute.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a fost reprezentat de prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, director IRDO și Marius Mocanu, cercetător științific, care au prezentat rapoartele realizate în cadrul Institutului cu privire la migrație și drepturile azilanților și promovarea și protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități în România.

Ideile și concluziile care s-au desprins la finalul conferinței vor fi diseminate, prin intermediul participanților și nu numai, atât în rândul studenților, dar și al practicienilor, profesioniștilor, precum și tuturor celor interesați de problematicile abordate.

Mihaela Scarlat

CONFERINȚA „DREPTUL ȘI ADMINISTRAREA JUSTIȚIEI DINTR-O PERSPECTIVĂ INTERDISCIPLINARĂ”

În perioada 21-22 noiembrie 2014, a fost organizată prima conferință anuală cu participare internațională, intitulată „Dreptul și administrarea justiției dintr-o perspectivă interdisciplinară” și organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative București, Facultatea de Administrație Publică, Departamentul de Drept „V.D.Zlătescu” în parteneriat cu Universitatea Sakarya, Facultatea de Științe Economice și Administrative, Turcia și în colaborare cu Institutului Român pentru Drepturile Omului, București. Departamentul de Drept „V.D.Zlătescu” a fost constituit în forma actuală în anul 2011 și continuă activitatea didactică și de cercetare a Catedrei de Drept, înființată odată cu apariția structurii Facultății de Administrație Publică la nivelul SNSPA. Departamentul de Drept își propune să asigure calitatea și competitivitatea programelor de studii universitare de licență, masterat și doctorat în științe administrative în concordanță cu standardele naționale și internaționale, să dezvolte direcții de cercetare științifică în specializarea drept și științe administrative și să disemineze rezultatele cercetărilor efectuate, în

vederea creșterii calității actului de guvernare.

La eveniment au participat membri ai comunității academice juridice din România, parteneri ai Departamentului de Drept din cadrul Facultății de Administrație Publică (FAP), cadre didactice din FAP, studenți, absolvenți și angajatori din domeniul administrației publice.

Temele acoperite de conferință au fost: hotărârile judecătorești administrative, influența drepturilor omului asupra dreptului, migrația și dreptul, globalizarea și dezvoltarea durabilă, noi frontiere în justiția penală și viitoarea configurație administrativă și dreptul.

Dintre lucrările susținute în cadrul conferinței putem enumera: „Migration and law”, Irina Moroianu Zlătescu, prof.univ. dr. Facultatea de Administrație Publică, SNSPA; „The Preliminary Chamber – Management of Justice and Human Rights Perspective”, Elena Mihaela Fodor, prof. univ. Universitatea „Dimitrie Cantemir” Cluj-Napoca și Gabriela Aura Fodor, judecător practician, Curtea de Apel Cluj-Napoca; „Critical Accents on the New Code of Civil Procedure and the Protection of the

Fundamental Human Rights”, Monna Lisa Belu Magdo, prof.univ. dr., membru al Curții Internaționale Comerciale și de Arbitraj al Camerei de Comerț și Industrie a României; „The Right on Participation in Political and Public Life of Persons with Disabilities”, Anna Maria Neagoe, doctorand, Facultatea Administrație Publică, SNSPA; „Discrimination Against Persons with Disabilities in Romania”, Marius Mocanu cercetător științific, membru al Institutului de Drept European; „General Considerations Regarding the Right to Education in International Law”, Mariana Dușe (Dumitru), Universitatea Ecologică din București; „Migration, Asylum Law and Human Rights”, Adrian Bulgaru, cercetător științific, membru al Institutului de Drept European; „Property right – fundamental right”, Vlad Oanea, doctorand, Facultatea de Administrație Publică, SNSPA; „Current Issues Concerning European Regulations on Asylum”, Ioan Zonga, doctorand, Inspectoratul Poliției Cluj, membru al Institutului de Drept European; „Judicial Taxes and the Right to Access a Court”, Grațian Urechiatu-Burian, doctorand, Facultatea de

Administrație Publică, SNSPA; „Respect of Human Rights in the New Criminal Procedure – The Competence in Making and Maintaining Perspective Arrests”, Tudorașcu Petruț Marian, Universitatea Ecologică București; „Decentralization of the Health System in Romania and Human Rights”, Mircea Ciocan, doctorand, Facultatea de Administrație Publică, SNSPA, „National Action Plans on Business and Human Rights”, Alvera Alexandra Cojocărescu, doctorand, Facultatea de Administrație Publică, SNSPA, Secretariatul General al Guvernului; „The Model of Multiculturalism in European Union – Success or Failure?”, Marcela Stoica, lector dr., Universitatea „Dimitrie Cantemir”, București, consilier parlamentar, Parlamentul României; „Multiple Discrimination in International and European Law”, Petru Emanuel Zlătescu, membru Institutul de Drept European; „Brief Considerations on the Right to Adequate Housing”, Sonia Stoica, doctorand, Facultatea de Administrație Publică, SNSPA.

Carmen Năstase

CAMPANIA DE CONȘTIENTIZARE PRIVIND COMBATerea VIOLENTEI ÎMPOTRIVA FEMEILOR

Scopul campaniei este să pună capăt flagelului violenței împotriva femeilor și fetelor. În acest an, campania inițiată de Secretarul General ONU „Sa ne unim pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor” ne invită să devenim portocalii – culoarea aleasă de campanie pentru a simboliza un viitor mai luminos, fără violență.

Una dintre prioritățile de bază ale organizației Națiunilor Unite este să pună capăt violenței împotriva femeilor. În acest scop ONU a organizat o multitudine de campanii și acțiuni pentru combaterea acestui flagel global. Organizația UN Women (Femeile ONU) coordonează această campanie inițiată de Secretarul General ONU, sprijinind o largă mobilizare socială prin intermediul platformelor de socializare (facebook, twitter sub titlul SPUNEȚI NU – UNIȚI-VĂ).

Campania de conștientizare privind

combaterea violenței împotriva femeilor a început pe 25 noiembrie cu ocazia zilei ONU de combatere a violenței împotriva femeilor și se va încheia pe 10 decembrie, ziua drepturilor omului.

Cu această ocazie marți, 25 noiembrie 2014, Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” a organizat o masă rotundă cu tema „NU violenței împotriva femeilor”, la care au participat cercetători, experți, cadre didactice, doctoranzi, membri ai organizațiilor guvernamentale și neguvernamentale cu preocupări în domeniu.

Prin Rezoluția 54/134 din 17 decembrie 1999 Adunarea Generală a Națiunilor Unite a decis ca ziua de 25 noiembrie să fie declarată „Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței asupra Femeilor”. Scopul acestei zile a fost de a

atrage atenția asupra faptului că milioane de femei din toată lumea sunt supuse zilnic la diverse forme de violență precum violul, violența domestică, hărțuirea sexuală, căsătoriile forțate sau alte forme de violență, și de a evidenția faptul că amploarea și adevărata natură a fenomenului sunt deseori ascunse.

Un raport al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), arată că la nivelul Uniunii Europene una din trei femei este supusă la cel puțin o formă de violență fizică sau sexuală după vârsta de 15 ani. Violența în familie reprezintă un fenomen grav care afectează drepturile fundamentale ale omului la viață, siguranță, libertate, demnitate, integritate fizică și psihică și care impune eforturi susținute, pe termen lung, din partea autorităților, în materie de prevenire și combatere. Violența împotriva femeii este o realitate și estimările ONU arată că abuzurile asupra femeilor sunt în creștere. Violența împotriva femeilor continuă să fie o problemă importantă în statele membre ale UE, afectând drepturile fundamentale de bază ale femeilor, precum demnitatea, accesul la justiție și egalitatea de șanse între femei și bărbați. Egalitatea între femei și bărbați este un principiu

de bază al UE. Acesta este recunoscut în tratatele UE și în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

În România, situația este la fel de îngrijorătoare: una din femei a declarat că a fost abuzată fizic sau verbal de partenerul de viață, conform statisticilor. Pentru a răspunde obiectivului central, cel al egalității între femei și bărbați la toate nivelurile, Guvernul României a adoptat cea de a doua Strategie națională pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014-2017 și Planul său de acțiune. Prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor, în general a violenței în familie, reprezintă, în România, o parte integrantă a politicii de stat pentru protecția familiei și de sănătate publică, constituind o prioritate de interes național, inclusiv de ordin legislativ.

Comunitatea internațională și societatea civilă au ajuns la concluzia că nu există circumstanțe atenuante pentru violența împotriva femeilor. Când are loc, aceasta este de fiecare dată o încălcare a drepturilor lor, este un act criminal și este un lucru inacceptabil.

Marius Mocanu

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Miercuri, 3 decembrie 2014, s-a desfășurat masa rotundă dedicată Zilei Internaționale a persoanelor cu dizabilități, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO), cu concursul Catedrei UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociației pentru Națiunile Unite din România (ANUROM).

La eveniment au participat reprezentanți ai societății civile, cadre didactice universitare, cercetători, doctoranzi și masteranzi.

În cuvântul de deschidere, dna prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, directorul IRDO, a prezentat istoricul și semnificația acestei zile, reamintind de Rezoluția 47/3 a Adunării Generale a ONU prin care, în anul 1992, pentru prima dată, 3 decembrie a fost proclamată Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități.

Aducând în discuție evoluția

comportamentului persoanelor cu dizabilități de la unul bazat pe acceptare pasivă la afirmarea în mod activ a puterii și încrederii în propriile lor abilități de a duce o viață independentă, directorul IRDO a mai precizat „în această zi în care ne amintim de situația persoanelor cu dizabilități din întreaga lume, este important, în primul rând, să rezistăm tentației de a gândi în termeni de „noi” și „ei”; trebuie să ne reamintim că dizabilitatea este parte a condiției umane: fiecare dintre noi, suntem sau vom putea fi într-o stare de dizabilitate, la un grad sau altul, în cursul vieții noastre. De asemenea, Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități servește, pentru a reaminti statelor membre care au ratificat Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități de angajamentul lor de a schimba politicile și practicile pentru a garanta că toate persoanele cu

dizabilități participă și sunt incluse în societate în condiții de egalitate cu ceilalți.

Pentru a marca aceasta zi, în anul 2014 a fost propusă tema „Dezvoltarea Durabilă: Promisiunea Tehnologiei”, marcând astfel încheierea, în anul 2015 a perioadei dedicate „Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului” și lansarea noului cadru pentru Obiectivele de Dezvoltare Durabilă”. Obiectivele temei actuale urmăresc valorificarea puterii tehnologiei de a promova incluziunea și accesibilitatea pentru a realiza participarea efectivă, deplină și în condiții de egalitate a persoanelor cu dizabilități în societate și pentru a modela viitorul dezvoltării durabile pentru toți.

De-a lungul istoriei umane, evoluția tehnologiei a afectat întotdeauna modul în care oamenii trăiesc. Astăzi, tehnologia stă la baza construcției fiecărui domeniu al vieții noastre cotidiene - de la locul de muncă la activități de recreere, de la finanțe la călătorii.

În plus, apariția tehnologiilor informaționale și comunicaționale a crescut semnificativ interacțiunile dintre oameni și accesul la informații.

Cu toate acestea, accesul la astfel de tehnologii inovatoare poate fi o barieră care exclude multe persoane din societate.

Persoanele cu dizabilități pot beneficia enorm de astfel de progrese, dar prea multe nu au acces la aceste instrumente esențiale, în special în țările în curs de dezvoltare, fie pentru că soluțiile TIC nu sunt concepute într-un mod incluziv, fie pentru că dispozitivele de asistență de care unii au nevoie nu sunt disponibile sau accesibile pentru ei.

Pentru un miliard de oameni care trăiesc cu o dizabilitate, tehnologia și inovațiile din tehnologie pot fi o provocare pentru acces.

Cu toate acestea, adaptări simple la sisteme tehnologice și instrumente de comunicare accesibile pot oferi o abundență de posibilități pentru persoanele cu dizabilități.

Prin tehnologii adaptive, asistive și incluzive, persoanele cu dizabilități pot oferi din plin potențialul lor atât în comunitățile lor cât și la locul de muncă. Angajatorii pot valorifica tehnologia pentru a crea un mediu favorabil pentru persoanele cu dizabilități de a găsi locuri de muncă productive și de a folosi complet abilitățile și capacitățile lor.

Tehnologia poate ajuta, de asemenea,

persoanele cu dizabilități victime ale dezastrelor naturale prin asigurarea faptului că acestea ajung la informațiile critice. La fel de important, tehnologia ne poate ajuta să includem nevoile speciale ale persoanelor cu dizabilități în pregătirea și răspunsul în caz de dezastre.

O lume durabilă și incluzivă este una care este accesibilă tuturor persoanelor din societate. Prin urmare, Accesibilitatea ar trebui considerată un bun public global, care servește interesul nostru, al tuturor.

Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, instrumentul cheie în eforturile globale spre integrarea perspectivei dizabilității în dezvoltare, acționează pentru promovarea participării depline a persoanelor cu dizabilități în societate, contribuind la dezvoltarea incluzivă pentru a realiza progrese în accesibilitate și tehnologie tuturor persoanelor cu dizabilități.

Dezbaterea a continuat cu prezentarea de către domnul Florin Saghi, vicepreședinte ANUROM a mesajului Secretarului General ONU, Ban Ki-moon, care, amintind de preocuparea comunității internaționale pentru a elabora o ambițioasă și inspirată agendă de dezvoltare post-2015, ce îi include pe toți, îndeamnă la valorificarea puterii tehnologiei pentru dezvoltarea tuturor și la asigurarea că politicile, programele, ghidurile și tehnologiile secolului 21 sunt accesibile persoanelor cu dizabilități și sensibile la perspectivele și experiențele lor, pentru un viitor mai bun, echitabil și durabil pentru toți.

De asemenea, a fost prezentat și mesajul subsecretarului general pentru afaceri economice și sociale dl WU HONGBO care salută tema aleasă în acest an considerând-o oportună, știut fiind că se apropie încheierea perioadei Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în 2015 și lansarea unei agende de dezvoltare post-2015, prilej cu care îndeamnă la a asigura că beneficiile tehnologiei sunt disponibile și accesibile tuturor astfel încât să se realizeze drepturile omului și dezvoltarea pentru persoanele cu dizabilități prin eliminarea barierelor din calea accesului egal și participarea deplină în societate și dezvoltare.

Doamna Monica Stanciu, membru în comitetul director al Federației Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copii (FONPC) a prezentat documentul de poziție al FONPC referitor la rolul tehnologiei în incluziunea

școlară și socială a copiilor și tinerilor cu dizabilități.

A fost evidențiat astfel rolul esențial pe care-l reprezintă mijloacele tehnice compensatorii în facilitarea incluziunii sociale, accesul la tehnologia asistivă la vârste cât mai mici reprezintă o garanție pentru o mai bună integrare în comunitate și societate, ajutând copiii să depășească barierele întâmpinate în viața de zi cu zi.

Dezbateri interesante au ridicat problemele pe care le întâmpină copiii și tinerii cu dizabilități în procurarea și utilizarea mijloacelor tehnice compensatorii și a tehnologiei asistive și de acces: lipsa informațiilor accesibile despre oferta de dispozitive compensatorii și despre modalitatea de procurare; lipsa resurselor financiare, birocrație excesivă, lipsa instruirii pentru folosirea mijlocului compensatoriu, de exemplu, a fotoliului rulant, înlocuirea echipamentelor sau a dispozitivelor conform ritmului de creștere și nu o dată la cinci ani.

Aspecte deosebit de interesante au evidențiat discuțiile pe tema măsurilor ce trebuie întreprinse pentru asigurarea suficientă, diversificată și de calitate a mijloacelor tehnice compensatorii necesare: cercetări documentate despre nevoile copiilor și tinerilor cu dizabilități; colectarea de date și informații corecte despre procurarea și modalitățile de utilizare a mijloacelor tehnice compensatorii și a

echipamentelor asistive; introducerea în uzul curent a ultimelor inovații în materie de dispozitive inteligente; fonduri suplimentate pentru finanțarea producătorilor interni de mijloace compensatorii pentru creșterea capacității de producție proprie; suplimentarea fondurilor pentru acordarea gratuită sau compensată a mijloacelor tehnice compensatorii; eliminarea birocrației; dezvoltarea unei structuri de cercetare în domeniu.

De asemenea, a fost adusă în discuție necesitatea stabilirii modalităților prin care persoanele cu dizabilități pot depune plângeri cu privire la respectarea drepturilor omului și a prevederilor legale existente.

În încheiere, dna prof. univ.dr. Irina Moroianu Zlătescu a readus în discuție Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități precizând că dimensiunile acesteia și gama de probleme pe care o prezintă fac monitorizarea și punerea în aplicare a acesteia mai provocatoare decât cele mai multe documente și pentru că presupun, pe lângă resurse financiare și angajament, creativitate și colaborare, precizând că IRDO este din 2012 mecanism independent de promovare, protejare și monitorizare a implementării Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, potrivit art. 33.2 din Convenție.

Anna-Maria Neagoe

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI

În acest an, Ziua internațională a drepturilor omului, la împlinirea a 66 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, a avut drept temă „**Drepturile omului-365 de zile**”, pentru a sublinia faptul că în fiecare zi a anului drepturile omului trebuie să fie respectate, iar îndeplinirea acestui deziderat se face prin contribuția tuturor organizațiilor și organismelor cu atribuții în domeniu inclusiv a societății civile.

În Declarație se regăsesc principiile de bază ale drepturilor omului: universalitatea, indivizibilitatea și interdependența. Prin raportare la Declarația Universală a Drepturilor

Omului, conștientizăm faptul că promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale reprezintă un proces în evoluție, ce trebuie să țină pasul cu mersul societății, cu noile provocări ale istoriei, științei și tehnologiei.

Considerată de mulți ca un Cod universal al demnității umane, întrucât demnitatea este un atribut inerent persoanei umane, în pofida timpului scurs de la adoptarea sa, Declarația continuă să rămână principalul reper în evaluarea progreselor pe calea drepturilor omului, dar și a neîmplinirilor și noilor provocări.

Împlinirea la 10 Decembrie 2014 a 66 de ani

de la adoptarea Declarației reprezintă o ocazie specială pentru asemenea evaluări, dar și o largă mobilizare nu doar a persoanelor cu activități specifice în domeniu, ci a societății în ansamblul său, pentru ca drepturile omului să devină o realitate pentru toți.

În acest context, Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat și a participat la o serie de manifestări la nivel înalt, dedicate Zilei drepturilor omului. Astfel, pe data de 10 decembrie, Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților, Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Subcomisia parlamentară pentru monitorizarea executării hotărârilor CEDO pronunțate împotriva României și Asociația pentru Națiunile Unite din România au organizat conferința cu tema **„Drepturile omului - 365 de zile”**, consacrată Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, eveniment desfășurat în Sala „Mihai Viteazul” a Camerei Deputaților, Parlamentul României.

În deschidere, a fost prezentat mesajul Președintelui Camerei Deputaților Dl. Valeriu Zgonea, cuvântul de deschidere al deputatului Nicolae Păun, Președintele Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale, cel al deputatului Bogdan Liviu Ciucă, președintele Comisiei juridice, de disciplină și imunități și al doamnei deputat Tamara Dorina Ciofu, vicepreședintă a Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale. Evenimentul a fost moderat de doamna prof. univ. dr. Irina Zlătescu Moroianu, directorul Institutului Român pentru Drepturile Omului. În continuare, Domnul Florin Saghi, ministru consilier, Ministerul Afacerilor Externe și vice-președinte ANUROM a prezentat mesajul din acest an al Secretarului General ONU Ban Ki-moon cu prilejul Zilei Internaționale a Drepturilor Omului și mesajul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului, Zeid Ra'ad All Hussein evidențiind faptul că „drepturile omului sunt esențiale și indivizibile - 365 de zile pe an. În fiecare zi este Ziua Drepturilor Omului: o zi care muncim pentru a ne asigura că toți oamenii pot fi egali, demni și liberi”.

Lucrările conferinței s-au desfășurat în sesiuni plenare cu diferite tematici privind drepturile omului la nivel regional, drepturile omului un sistem în evoluție cu referire la

drepturile civile și politice, economice, sociale și culturale dar și la dreptul la un mediu sănătos, la dezvoltare durabilă și la pace, precum și noile drepturi ale omului.

La principiile enunțate în cuprinsul Declarației Universale a Drepturilor Omului, la unicitatea acestora privind recunoașterea, aplicarea și promovarea respectării drepturilor și libertăților conținute de acest document s-au referit și prof.univ.dr. Cristian Dumitrescu, vicepreședintele Senatului României, deputatul Daniel Florea, președinte Subcomisia pentru monitorizarea executării hotărârilor CEDO, .senatoarea Cristiana –Irina Anghel, deputatul Dorel Gheorghe Căprar, Comisia pentru afaceri europene, Ionel Oprea, adjunct al Avocatului Poporului și prof.univ.dr. Gheorghe Iancu.

Domnul deputat Remus Cernea a evidențiat importanța cunoașterii și respectării drepturilor omului. Domnia sa s-a referit și la importanța și necesitatea adoptării unei legi privind înființarea unui partid politic cu trei membri considerând că acest lucru va permite o lărgire a libertății de asociere și participare la viața publică a cât mai multor cetățeni și la faptul că actualele condiții de înregistrare a unui partid în România sunt cele mai restrictive proceduri din Uniunea Europeană ceea ce afectează grav drepturile politice și electorale ale cetățenilor.

Au mai luat cuvântul conf.univ.dr. Marcela Stoica, consilier parlamentar, dr. Cătălin Ciora, consilier Consiliul Legislativ, Ana Maria Neagoe, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, dr. Mădălina Antonescu, Institutul Diplomatic Român, conf.univ.dr. Mădălina Cocoșatu, SNSPA, prof. univ. dr. Aurel Mircea Niță, SNSPA, Mircea Ciocan, SANITAS, Sonia Stoica, Paula Nicolescu, director în cadrul ANFP, Ghigiu Matei, ONPHR, Sima Paulian, Asociația Națională a Surzilor, Filip Gheorghii, Asociația Totul pentru Tine, Marius Mocanu, Popescu Azota, Asociația Catharsis Brașov, dr. Adrian Bulgaru. În lucrările prezentate, precum și în dezbaterile care au urmat au fost analizate diferite aspecte ale drepturilor fundamentale ale omului, conturându-se ideea că, din punct de vedere legislativ, este nevoie de norme care să reglementeze, să garanteze, să recunoască și să permită realizarea acestor drepturi.

Doamna prof.univ.dr. Irina Moroianu Zlătescu a amintit și faptul că ziua de 10

decembrie a acestui an, marchează simbolic și finalul Campaniei „Să ne unim pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor” inițiată de Secretarul general ONU. Campanie de conștientizare privind combaterea violenței împotriva femeilor, desfășurată în perioada 25 noiembrie – 10 decembrie 2014.

Tot pentru a marca acest eveniment, miercuri, 10 decembrie a avut loc la Ploiești la Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” un simpozion organizat de Asociația Română de Drept Umanitar – Filiala Prahova, dedicat Zilei internaționale a drepturilor omului, la care au participat reprezentanți ai unor structuri guvernamentale și neguvernamentale, județene și locale, din administrația publică, structurile de apărare și ordine publică, justiție, cultură și educație, comunicare, media ș.a.

În cadrul acestui eveniment a avut loc și o lansare de carte **„Drepturile omului – o problemă mereu actuală”**, precum și o expoziție de carte cu tema „Să cunoaștem și să aplicăm prevederile dreptului internațional al drepturilor omului” urmată de o vizită la „Muzeul Omului” din cadrul Muzeului Județean de Științele Naturii, Prahova.

De asemenea, în cadrul manifestărilor dedicate Zilei de 10 decembrie se înscrie și cea de-a V-a ediție a simpozionului organizat cu acest prilej și intitulat **„Drepturile și libertățile fundamentale ale omului”** organizat de Fundația „Adolescența” în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Inspectoratul Școlar al județului Prahova și Casa Corpului Didactic Prahova la care au participat cadre didactice, elevi, studenți, reprezentanți ai unor structuri guvernamentale și neguvernamentale, județene și locale, reprezentanți din cultură și educație, comunicare media.

Tot în spiritul evenimentelor dedicate Zilei internaționale a drepturilor omului, Asociația pentru Dialog Intercultural din Curtea de Argeș cu sprijinul Institutului Român pentru Drepturile Omului a organizat în Curtea de Argeș și București o nouă ediție a evenimentului **„Scrisoare către trecători”**, campanie de

conștientizare și informare a populației privind drepturile omului. - În pregătirea acestei campanii și-au dat concursul Colegiul Național „Vlaicu Vodă” Curtea de Argeș, și colegii naționale și licee din București: Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Colegiul Național „Octav Onicescu”, Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza”, Liceul bulgar „Hristo Botev”, Școala Superioară „Nicolae Kretzulesu”, Școala Generală „George Călinescu”. Elevi din aceste unități de învățământ, îndrumați de profesori, au pregătit scrisori emoționante în care pledau pentru respectarea drepturilor omului, victorie a rațiunii și demnității umane, fundament în realizarea libertății, justiției sociale și non-discriminării. Scrisorile au fost înmânate trecătorilor, elevii desfășurând astfel, non-formal, în stradă, o autentică lecție de educație pentru drepturile omului.

În perioada 10-11 decembrie 2014, în cadrul manifestărilor consacrate Zilei de 10 decembrie s-a desfășurat la Cheia dezbaterile cu tema **„Drepturile omului-365 de zile”**, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu”. În cadrul dezbaterilor s-a evidențiat că România ca membru în Consiliul ONU al Drepturilor Omului și alte organisme internaționale și regionale, s-au alăturat eforturilor comunității internaționale în vederea respectării drepturilor omului în întreaga lume. De asemenea, s-a subliniat faptul că Ziua de 10 decembrie reprezintă un moment în care trebuie să conștientizăm faptul că drepturile și libertățile fundamentale ale omului nu pot fi ignorate sau încălcate. A avut loc și o expoziție de carte unde au fost prezentate ultimele publicații apărute sub egida IRDO. La manifestare au participat experți, cadre universitare, cercetători, studenți, reprezentanți ai unor organizații guvernamentale și neguvernamentale cu preocupări în domeniu.

Olivia Florescu

CULTURA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI DREPTUL LA FERICIRE

În perioada 11-13 decembrie 2014, s-a desfășurat a II-a ediție a Conferinței internaționale cu tema „Cultura Europeană a Drepturilor Omului. Dreptul la fericire”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, în colaborare cu Institutul Internațional pentru Drepturile Omului, Academia Română și Institutul Român pentru Drepturile Omului.

Lucrările conferinței s-au desfășurat atât în sesiune plenară, cât și în cadrul a trei secțiuni paralele dedicate: reperelor conceptuale ale dreptului la fericire - abordare interdisciplinară, rolului și funcțiilor dreptului în formarea unor modele de comportament social și dezvoltare economică și bunăstare socială - relația dintre calitatea vieții și fericire. Obiectivele generale ale evenimentului au avut în vedere fundamentarea teoretică și filozofică a dreptului la fericire, ca un drept de natura constituțională; cultura fericirii într-o lume inegală; egalitatea de șanse; toleranța și solidaritate socială, precum și fericirea socială ca efect al solidarității umane; stimularea interesului pentru implicarea în respectarea drepturilor omului și a libertăților sale fundamentale, într-o societate dedicată respectării demnității și personalității fiecărui individ. De asemenea, s-a urmărit atingerea unor aspecte privind dezvoltarea capacității de înțelegere a raporturilor între stat și cetățean - o cale pentru fundamentarea teoriei, potrivit

căreia omul se află în centrul atenției statului și raportul între drepturi și libertăți publice și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor. Totodată, promovarea documentelor internaționale și regionale în materia drepturilor omului și promovarea dreptului la educație au fost urmărite.

Dintre lucrările susținute în cadrul conferinței putem aminti de: Rolul educației în domeniul drepturilor omului în transformarea dreptului la fericire dintr-un ideal în realitate”, prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, „Migrația și căutarea fericirii. Drepturile fundamentale din perspectivă legislativă și aspecte privind migrația în UE”, dr. Marcela Monica Stoica, doctorand Dorel Gheorghe Căprar, doctorand Mircea Lupu; „Viața independentă pentru persoanele cu dizabilități”, doctorand Anna Maria Neagoe; „Accesul universal la servicii publice de calitate – mod de a reduce inegalitățile”, doctorand Sonia Andreea Stoica; „Educația pentru drepturile omului și ale copilului. Copiii au drepturi, toți au dreptul la fericire”, dr. Adrian Bulgaru; „Fericirea ca și concept juridic și conținutul material al dreptului la fericire în sec. XXI: spre o extindere și îmbunătățire a conceptului”, dr. Mădălina Virginia Antonescu; „Capacitatea juridică a persoanelor cu dizabilități”, cercetător șt. Marius Mocanu etc.

Gheorghe Pârvan

INAUGURAREA CICLULUI DE MANIFESTĂRI CONSACRATE ÎMPLINIRII A 60 DE ANI DE LA ADERAREA ROMÂNIEI LA ONU

Vineri 14 decembrie, Institutul Român pentru Drepturile Omului a inaugurat ciclul de manifestări consacrate împlinirii, la 14 decembrie 2015, a 60 de ani de la aderarea României la Organizația Națiunilor Unite. Evenimentul a fost organizat în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și cu participarea unor reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe (MAE)

În cadrul lucrărilor moderate de prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, participanții la dezbateri, reprezentanți ai unor instituții guvernamentale și neguvernamentale, au evidențiat contextul internațional existent în momentul aderării României la forumul mondial, contribuția țării noastre la elaborarea instrumentelor ONU de promovare și protecție a drepturilor omului și în cadrul organismelor și mecanismelor ONU.

Totodată, s-a subliniat rolul pe care îl are organizația în apărarea drepturilor omului. Aceasta acționează ca forum de apel și ca organ de anchetă în baza instrumentelor și mecanismelor internaționale existente, dar și ca diplomat discret. Secretarul general, Înalțul Comisar pentru Drepturile Omului, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, contribuie, prin rapoartele, recomandările și rezoluțiile pe care le adoptă, la diminuarea violărilor drepturilor omului. Nu în ultimul rând s-a subliniat rolul tot mai mare acordat instituțiilor naționale pentru drepturile omului în sistemul ONU, mai ales o dată cu cel de al doilea ciclu al Mecanismul internațional de evaluare periodică universală (UPR).

Și-au adus contribuția la realizarea acestui eveniment Florin Șaghi, Ministru consilier MAE, dr. Catrinel Brumar, Agentul Guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului, MAE, dr. Adrian Bulgaru,

cercetător științific, Marius Mocanu, cercetător științific, Olivia Florescu, cercetător științific, dna. Mihaela Scarlat, cercetător științific, dna. Anna Neagoe, doctorand, Facultatea Administrație Publică, SNSPA, Mariana Dușe (Dumitru), Universitatea Ecologică din București, Vlad Oanea, doctorand, Facultatea de Administrație Publică, SNSPA, Ioan Zonga, Inspectoratul Poliției Cluj, Grațian Urechiatu-Burian, doctorand, Facultatea de Administrație Publică, SNSPA, Tudorașcu Petruț Marian, Universitatea Ecologică București, Mircea Ciocan, vicepreședinte SANITAS, Paula Ghițescu, ANFP, Alvera Alexandra Cojocărescu, Secretariatul General al Guvernului, Sonia Stoica, doctorand, Facultatea de Administrație Publică, SNSPA, Daniela Albu, cercetător științific, Carmen Năstase cercetător științific.

dr. Adrian Bulgaru

CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE: EVALUARE ȘI RĂSPUNS LA NECESITĂȚILE DE FORMARE ALE PRACTICIENILOR ÎN DREPT ȘI ALE FUNCȚIONARILOR PUBLICI. ROLUL ORGANISMELOR NAȚIONALE PENTRU DREPTURILE OMULUI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR FUNDAMENTALE¹

Morten Kjaerum

Director al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene

Doamnelor și domnilor,

Vă mulțumesc pentru această ocazie de a vă vorbi astăzi, aici, despre formare și despre Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene. Este o inițiativă foarte bună a Comisiei să includă acest subiect pe agenda europeană.

Înainte de a face recomandările pentru ca o astfel de formare să poată avea loc, aș dori mai întâi să vă prezint pe scurt motivele pentru care formarea în domeniul drepturilor omului este atât de importantă. Carta Drepturilor

Fundamentale reprezintă o adevărată busolă pentru toate politicile UE. Dar, pentru a o utiliza în scopul transpunerii acestor drepturi în realitate, este necesară conștientizarea și dobândirea de noi cunoștințe, atât pentru titularii acestor drepturi, precum și pentru administrațiile publice, cei care trebuie să pună în aplicare aceste drepturi.

Din nefericire trebuie să pornim adesea de la un nivel destul de scăzut. De exemplu, două treimi din populația interviuată într-un sondaj Eurobarometru, nu au auzit niciodată despre Cartă, iar 60% dintre imigranți sau dintre persoanele aparținând minorităților etnice care au răspuns unui sondaj al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA), fie nu au auzit, fie nu erau prea siguri că

¹ Din discursul dl. Morten Kjaerum, Director al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene prezentat în cadrul Conferinței anuale privind Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, organizată de Comisia Europeană, Bruxelles, 17-18 decembrie 2014.

ar cunoaște legislația antidiscriminare. Tocmai de aceea există o puternică motivație pentru a îmbunătăți conștientizarea în acest domeniu.

În ceea ce îi privește pe cei care au îndatorirea ca drepturile să fie aplicate, se poate spune că și aceștia au nevoie de formare. Cea mai importantă din această categorie este poliția. Pentru a vă oferi doar un exemplu, unul dintre sondajele noastre a descoperit că 65% dintre respondenți care erau imigranți sau persoane aparținând minorităților etnice nu au raportat poliției diverse incidente rasiste sau o serie de delictе motivate de ură. Același tablou îl oferă și sondajul nostru în rândul lesbienelor, homosexualilor, bisexualilor și transsexualilor (LGBT).

Tocmai de aceea FRA a elaborat pentru poliție, un manual de formare în domeniul drepturilor fundamentale. Acesta își propune să contribuie la promovarea unei relații de încredere între poliție și societate, prin integrarea aspectelor privind drepturile omului în activitatea de formare a poliției. Manualul oferă instrumente practice pentru ca toate grupurile vulnerabile să fie tratate în mod egal și corect de către poliție.

Așadar, este clar de ce trebuie să acționăm pentru a transforma drepturile existente pe hârtie, în drepturi concrete, ale vieții reale. Întrebarea este: cum?

Exact aici intră în scenă organismele pentru drepturile omului. Toate statele membre ale UE au unul sau mai multe organisme responsabile cu promovarea drepturilor fundamentale și adesea dețin mandatul de a analiza și a asculta plângerile și suferințele cetățenilor. Este posibil ca mandatele acestor organisme să se limiteze la anumite aspecte ale drepturilor fundamentale, sau să includă și desfășurarea unei game de activități diferite. Dar toate acestea au în comun rolul lor consultativ, precum și obiectivul de a include cursuri de formare și de consolidare a capacităților.

Cu toate acestea, cercetările FRA arată că doar jumătate din organismele naționale pentru drepturile omului din UE oferă cursuri de formare privind Carta și legislația europeană, iar mai puțin de jumătate dintre aceste instituții s-au ocupat până în prezent cu conștientizarea opiniei publice privind drepturile fundamentale în UE. De asemenea, scopul cursurilor de formare a variat de la formarea exclusivă a

personalului până la tipuri de formare care s-au adresat unor mii de participanți. De exemplu, Institutul Român pentru Drepturile Omului organizează anual un curs de vară de o săptămână care are în componență un modul cu privire la Cartă, iar la acest curs participă practicieni, cercetători, precum și o varietate de reprezentanți ai mediului academic².

Organismele naționale de drepturile omului sunt specializate în drepturi fundamentale. Tocmai de aceea expertiza lor ar trebui folosită în mod sistematic în activități de formare și de educare care să se adreseze funcționarilor publici și publicului larg. Astfel de activități nu trebuie să se rezume doar la conștientizarea cu privire la Cartă, ci și la conștientizarea unei mai bune înțelegeri a întregii arhitecturi a drepturilor fundamentale și a mecanismelor de redresare existente, la care poate apela orice persoană, acestea incluzând UE, Consiliul Europei sau la nivel internațional.

În acest context, pentru a ajuta autoritățile să promoveze și să protejeze drepturile fundamentale, FRA a publicat recent împreună cu Comitetul Regiunilor, un ghid intitulat „Să facem drepturile să devină reale: ghid pentru autoritățile locale și regionale”.

Publicația face referire la lecțiile învățate pe parcursul activității de zi cu zi și oferă exemple practice selectate din instrumentarul FRA publicat sub titlul „Aderarea la drepturile fundamentale”.

Acest instrumentar a fost elaborat cu scopul de a reduce prăpastia dintre teorie și practică în implementarea drepturilor fundamentale prin cooperarea eficientă dintre funcționarii publici aparținând tuturor nivelurilor guvernamentale, de la cel local la cel internațional, obiectivul principal fiind integrarea drepturilor fundamentale în munca de zi cu zi în domeniul elaborării de politici, a oferirii unor servicii, precum și în domeniul practicilor administrative. Ce înseamnă acest lucru? Pe scurt, a ne asigura că nu numai interesul instituțional este luat în considerare, ci și fiecare persoană în parte.

Această abordare comună este deosebit de importantă, deoarece Uniunea Europeană este un sistem de guvernare pe mai multe niveluri. Tocmai de aceea, ca urmare a adoptării Cartei,

² Universitatea Internațională a Drepturilor Omului – Cheia.

este atât de important angajamentul membrilor Comitetului Regiunilor „de a asigura o maximă protecție a drepturilor fundamentale la toate nivelurile de guvernare”.

Un rol deosebit de important revine municipalităților și regiunilor. Ele se află cel mai mult în prima linie a livrării de servicii pentru cetățeni, ocupându-se cu problemele și preocupările oamenilor - începând de la școlarizarea la o vârstă fragedă și terminând cu îngrijirea de care au nevoie bătrânii. De exemplu, în rapoartele și sondajele noastre, documentăm aspecte ale discriminării romilor în sistemul educațional.

Formarea trebuie să aibă loc acolo unde necesitățile specifice sunt cel mai bine cunoscute și au legătură cu profesiile care au nevoie de aceasta. Să luăm de exemplu cazul personalului paznicilor din sănătate. Una din cinci persoane din categoria LGBT se plânge de manifestarea unei curiozități deplasate, sau de tratamentul neadecvat din partea acestei categorii de personal medical.

Dar paznicii de frontieră? Ascultați doar această mărturie a unei femei din Bangladesh, solicitantă de azil, care a fost intervievată de noi pe un aeroport european:

„Mă aflu la centrul de depunere a cererii de azil de 10 zile și acolo nu s-a întâmplat nimic. Dar apoi am fost adusă aici. A trebuit să mă dezbrac complet. Nu aveam nimic asupra mea. Pe urmă mi s-a spus în repetate rânduri să mă așez și să mă ridic în picioare, [...] Și eu sunt om. De ce mi-au făcut așa ceva? Este o foarte mare umilință. Simt că încă îmi vâjâie capul.”

Educația și formarea în domeniul Cartei trebuie să adopte o abordare integrată, cu referire la drepturile omului în termeni mai generali și să explice cum se relaționează acestea la alte instrumente de bază ale drepturilor omului la nivel național, european și internațional. Cursurile de formare cu privire la Cartă nu trebuie să reprezinte un scop în sine și nu trebuie să contribuie la o noțiune eurocentristă a drepturilor fundamentale. O astfel de formare nu trebuie să se limiteze doar la întrebarea importantă, dar tehnică dacă se aplică Carta ca un text juridic. O formare de substanță privind Carta ar trebui să explice ce se poate întâmpla în cazuri concrete, când principiile acesteia nu se aplică, dar limitările

generale ale legislației UE și ale Cartei în special, nu trebuie folosite drept scuză de a nu acționa pentru conștientizarea și luarea în considerare a drepturilor fundamentale dincolo de scopul legislației europene.

Mai mult decât atât, experiența noastră din cooperarea cu părțile implicate la nivel național confirmă ceea ce este evident. Formarea în limba țării respective are un impact mult mai mare. De asemenea, ar fi mult mai practic să ne axăm mai degrabă pe implementare decât pe teorie. În mod ideal formarea ar trebui să implice persoane care doresc să aducă exemple din lumea reală. Astfel, cursurile de formare având ca temă azilul ar trebui să fie predate de organizații care lucrează în domeniul azilului, cele privind persoanele cu dizabilități să implice organizații pentru persoanele cu dizabilități, și așa mai departe.

De asemenea, nu trebuie să uităm de importanța formării formatorilor. Aplicarea și implementarea Cartei și a drepturilor fundamentale într-un sens mai larg sunt extrem de complexe și se schimbă de-a lungul timpului. Este foarte important ca formatorii să fie la curent cu cele mai noi evoluții și să împărtășească din experiența și practica lor în beneficiul tuturor.

Trebuie să luăm în considerare și alternativa de a gândi în afara tiparelor. Formarea nu trebuie să însemne întotdeauna predarea într-o sală de clasă și nici neapărat cursuri on-line. O alternativă viabilă ar putea fi și instruirea prin intermediul centrelor sau rețelelor de expertiză de specialitate pentru a dota practicienii cu abilitatea de a gestiona drepturile omului în contextul provocărilor de zi cu zi. Totodată, pregătirea în domeniul drepturilor omului, fără a fi neapărat de sine stătătoare, ar putea fi inclusă și în alte cursuri de formare. O astfel de abordare ar putea crea ocazia pentru a ajunge la un public interesat mai larg, la persoane care nu s-au obișnuit în munca lor să privească din unghiul drepturilor fundamentale și care acum ar putea deveni mult mai conștiente de importanța acestora. În aceste sens colaborarea Agenției pentru Drepturi Fundamentale cu Frontex³ cu privire la inserarea drepturilor fundamentale în formarea polițiștilor de

³ Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene.

frontieră este un astfel de exemplu.

Munca de teren a FRA la granițele maritime, terestre și aeriene, contribuie în cadrul cursurilor de formare cu cunoștințe detaliate cu privire la problemele reale de respectare a drepturilor fundamentale cu care s-ar putea confrunța, ceea ce conferă o valoare și o relevanță în plus acestui tip de formare.

Dar munca depusă de FRA pentru o mai mare conștientizare cu privire la Carta Drepturilor Fundamentale nu se limitează doar la atât.

- Profesioniștii din domeniul juridic pot beneficia de manuale având ca temă legile azilului, protejarea datelor, nediscriminarea, iar în curând și drepturile copilului, toate acestea având legătură directă cu Carta și cu drepturile Cartei.

- Toți cei care caută un sprijin în rezolvarea unor probleme din sfera drepturilor fundamentale, vor putea curând consulta instrumentul nostru pilot de informare on-line, Clarity⁴. Luând drepturile Cartei ca pe un punct de plecare, putem identifica care sunt acele organisme naționale sau non-juridice pe care le putem ajuta. Proiectul pilot Clarity se va integra curând în portalul EU's e-Justice.

- De asemenea, poate fi accesată Chartpedia, instrumentul nostru on-line și

aplicația noastră mobilă EU CharterApp, pentru a afla mai multe detalii despre Cartă și despre cum aceasta este strâns legată de legislația națională și europeană, precum și de jurisprudența UE.

- În general, rapoartele noastre, cu nivelul lor ridicat de documentare și cu atenția acordată detaliilor, stimulează formarea.

În concluzie, dacă dorim să sporim conștientizarea cu privire la Cartă și la drepturile conferite de aceasta, este vital să apelăm la expertiza și cunoștințele instituțiilor naționale pentru drepturile omului și la organismele de promovare a egalității. Este absolut necesar ca formarea să se adreseze autorităților publice și unui mare număr de funcționari publici, care interacționează cu publicul zi de zi în școli, în spitale, precum și în administrație. De asemenea este extrem de important să creăm punți la toate nivelurile, european, național, regional și local pentru a promova mai bine drepturile tuturor oamenilor de pe teritoriul UE.

Există un proverb despre învățătură care spune „carte puțină – pericol mare”. Cu toate acestea aș spune că în cazul nostru a nu învăța deloc este un lucru și mai rău.

Vă mulțumesc.

---

⁴ Proiect realizat de FRA în parteneriat cu 12 instituții naționale de drepturile omului din state membre ale Uniunii Europene (Austria, Cipru, Finlanda, Franța, Ungaria, Italia, Polonia, Portugalia, Slovacia, Irlanda, Spania și România). Acesta își propune să creeze un instrument on-line pentru identificarea ușoară a celor mai potrivite organisme non-judiciare cu atribuții în domeniul drepturilor omului pentru o anumită categorie de drepturi fundamentale. Instrumentul online va acoperi diferite domenii privind drepturile omului, inclusiv cel privind discriminarea. Totodată, crearea acestui instrument vizează și oferirea de informații asupra modului în care și unde trebuie depusă o petiție sau de unde pot primi asistență persoanele vătămate.

DIN ACTIVITATEA AGENȚIEI PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE (FRA)

Îndrumarul Agenției pentru Drepturi Fundamentale, cu titlul „Aderarea la drepturile fundamentale” a fost prezentat pe 1 octombrie a.c., în cadrul unui seminar care a avut loc la Valletta, Malta. La seminar au participat reprezentanți ai FRA, numeroase oficialități guvernamentale, precum și Comisia Națională pentru Promovarea Egalității, reprezentanți ai diverselor ministere și ai Comisiei Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități. De asemenea, pe 20 octombrie, FRA a prezentat această publicație și în cadrul unui seminar care a avut loc la Helsinki, în Finlanda.

În perioada 2-3 octombrie, a avut loc la Bruxelles Conferința Internațională la nivel înalt, cu tema „Incluziunea populației roma la fața locului”, organizată de către Comisia Europeană și de Consiliul Europei. Această conferință și-a propus să le ofere primarilor, dar și reprezentanților comunității roma, o platformă de discuție cu privire la progresul înregistrat și lecțiile învățate până în prezent. Prin programul cu acronimul ROMACT, inițiat de Comisia Europeană împreună cu Consiliul Europei, se dorește promovarea incluziunii sociale a comunității roma la nivel local și regional, fiind deja implementat în 40 de municipalități din Bulgaria, România, Ungaria, Slovacia și Italia încă din 2013. La acest eveniment au participat mai mult de 400 de reprezentanți ai autorităților publice locale din 30 de țări, precum și reprezentanți ai instituțiilor naționale și europene.

Experți ai Agenției pentru Drepturi Fundamentale au prezentat pe 3 octombrie a.c., la Bruxelles studiile și cercetările realizate în domeniul drepturilor copilului, în cadrul Grupului de lucru al Consiliului Europei pe probleme de drepturi fundamentale, drepturi cetățenești și dreptul la mișcarea liberă a persoanelor. Experții FRA au contribuit la discuția privind sistemele de protecție integrată a copiilor în procedurile judiciare și a prezentat munca sa recentă în domeniu. S-a vorbit despre consolidarea și identificarea unor sisteme de protecție a copilului în cele 28 de state membre ale Uniunii Europene. De asemenea, reprezentanții FRA au prezentat rezultatele studiilor privind copiii și justiția, studii care s-au

axat pe tratamentul copiilor ca victime sau martori în procese penale sau civile. În cadrul acestui studiu au fost realizate interviuri cu 574 de practicieni (judecători, avocați, asistenți sociali) din 10 state membre. Rezultatele finale vor fi publicate în 2015. În prezent Agenția interviează și o serie de copii din statele membre pentru a aprofunda acest studiu și a include rezultatele noilor interviuri în concluziile finale ale acestui studiu.

Reprezentanți FRA au participat la un seminar cu tema „Îmbunătățirea cooperării Organizației Națiunilor Unite cu organismele regionale pentru drepturile omului”, care a avut loc în perioada 8-9 octombrie la Geneva, sub egida Biroului Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului.

Comisia Europeană împreună cu Rețeaua Europeană a Instituțiilor pentru Drepturile Omului a organizat pe 8 octombrie a.c., la Bruxelles, o conferință cu tema „Drepturile persoanelor vârstnice aflate în îngrijire pe termen lung”, conferință la care reprezentanții FRA au participat în mod activ.

Comitetele parlamentare naționale s-au întâlnit la Roma, pe 13 octombrie pentru o dezbateră privind drepturile fundamentale. Cu această ocazie a luat cuvântul și directorul FRA, Morten Kjørum.

Totodată, FRA a participat la Geneva la întâlnirea comitetului Consiliului ONU pentru Drepturile Omului având ca temă de discuție rasismul și xenofobia, din 14 octombrie 2014.

Observatorul guvernului spaniol pentru violența în familie și de gen a acordat Agenției premiul anual în semn de recunoaștere a activității acesteia în combaterea violenței împotriva femeilor. În cadrul ceremoniei, ce a avut loc la Madrid, Directorul FRA, Morten Kjørum, a vorbit despre semnificația și rolul pe care studiul FRA l-a avut în combaterea violenței împotriva femeilor din întreaga Europă.

În aceeași perioadă Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a coordonat la Sofia un seminar pe tema drepturilor fundamentale, în cooperare cu Ministerul Afacerilor Externe. Experții FRA au prezentat reprezentanților mai multor ministere realizările,

dar și problemele cu care se confruntă Bulgaria în domeniul drepturilor fundamentale. Au avut loc dezbateri privind viitorul libertății în Uniunea Europeană, securitatea și politicile din domeniul justiției. Ca un mijloc de sprijin pentru autoritățile bulgare în vederea implementării drepturilor fundamentale, au fost prezentate instrumente concrete și practici promițătoare privind implementarea drepturilor fundamentale, conținute în instrumentarul FRA „Aderarea la drepturile fundamentale”.

În perioada 15-16 octombrie, FRA a organizat în cooperare cu orașul Toulouse un seminar interactiv cu tema „O conștientizare sporită privind rolul oficialităților locale în implementarea drepturilor fundamentale”. Astfel, autoritățile locale au putut explora noi modalități de implementare și protejare a drepturilor fundamentale,

Pe 23 octombrie 2014., s-au discutat condițiile unei mai strânse cooperări între FRA și mecanismele financiare ale Asociației Europene a Liberului Schimb (EFTA), în vederea promovării și sprijinirii drepturilor fundamentale. S-au discutat termenii unui acord de cooperare care va fi adoptat ulterior. Cooperarea dintre cele două organizații va contribui la asigurarea unor fonduri pentru arii prioritare de intervenție, fonduri care vor fi alocate statelor membre beneficiare ale unor astfel de programe. Accentul se pune în special pe consolidarea drepturilor fundamentale, combaterea excluderii sociale și a discriminării, precum și pe sprijinirea unor inițiative ale societății civile.

Reprezentanții FRA s-au întâlnit pe 4 noiembrie la Strasbourg cu reprezentanții biroului grefierului Curții Europene a Drepturilor Omului și cu Divizia Consiliului Europei pentru Drepturile Copilului, pentru a discuta textul în lucru al unui manual de drept european privind drepturile copilului.

Sub egida președinției italiene a UE, rețeaua persoanelor guvernamentale de contact pentru drepturile lesbienelor, homosexualilor, bisexualilor și transsexualilor (LGBT) s-a întrunit la Roma pe 10 noiembrie, în cadrul unei conferințe cu tema „Despre orientarea sexuală și discriminarea de gen”. De asemenea, s-au aniversat 10 ani de la înființarea rețelei, iar la conferință au participat reprezentanți ai 11 state membre UE, precum și reprezentanți ai altor

state, reprezentanți ai Biroului Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului, ai Comisiei Europene și ai Consiliului Europei. Dezbaterile s-au axat pe noile provocări ale multiplelor evoluții în legislație atât la nivel european cât și național.

Pe 19 noiembrie 2014, cu ocazia aniversării a 25 de ani de la adoptarea Convenției ONU privind drepturile copilului, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a lansat un apel către UE și statele membre de a-și reînnoi angajamentul pentru respectarea și protejarea drepturilor copilului, precum și pentru îndeplinirea lor în practică, conform Convenției. Pe teritoriul Uniunii Europene încă nu sunt pe deplin respectate drepturile copilului, în ciuda eforturilor instituțiilor europene și a statelor membre, violența, sărăcia și discriminarea în privința accesului la o educație de calitate și la alte servicii încă persistă. Cu aceste lipsuri se confruntă în special copiii care fac parte din categoria vulnerabile precum minoritățile marginalizate, migranți sau solicitanți de azil.

„Respectarea drepturilor copilului este o obligație juridică pentru noi toți. Cu toate acestea și în ciuda eforturilor Uniunii Europene și a statelor sale membre, încălcarea drepturilor economice și sociale, discriminarea și inegalitatea continuă să persiste în viața prea multor copii din UE” a declarat directorul FRA, Morten Kjareum. Totodată, Europa trebuie să depună un efort comun pentru crearea unui sistem integrat de protecție a copilului, care să garanteze drepturile copiilor de pe tot teritoriul european. Carta Europeană a Drepturilor Fundamentale, directivele și agenda UE cu privire la drepturile copilului demonstrează angajarea Uniunii și a statelor membre pentru protejarea drepturilor copilului. Cu această ocazie FRA a comunicat și concluziile cercetărilor întreprinse. Acestea reflectă realități tulburătoare cu care copiii din Uniunea Europeană se confruntă la ora actuală.

În cadrul proiectului pilot FRA „Lecții învățate din proiectul pilot al angajării și implicării locale a romilor” (LERI), a avut loc la Bruxelles, în perioada 20-21 noiembrie, un seminar internațional pentru a dezbate experiențele acumulate și lecțiile învățate în timpul fazei pilot a proiectului. Pentru acest proiect au fost alese ca locații Mantua, Italia și Hrabusice, Slovacia. Proiectul a avut ca scop

verificarea diferitelor metode de cercetare privind participarea, precum și evaluarea necesităților comunităților locale și a altor factori implicați. Au participat experți și coordonatori de țară din 11 state membre ale UE.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a prezentat două studii în cadrul Conferinței Europene de Statistică, care a avut loc în perioada 24-25 noiembrie a.c., la Roma. Aceste studii se axează pe problemele cu care se confruntă cei care colectează date, mai ales în privința acelor comunități greu de accesat și fac referire la sondajele FRA care vin în sprijinul politicilor pentru respectarea și protejarea drepturilor fundamentale. Conferința și-a propus să faciliteze dialogul dintre specialiștii europeni și utilizatorii finali ai statisticilor europene. Dezbaterile au avut ca teme, cererile și problemele utilizatorilor, schimbul de bune practici în producerea datelor, modalități inovatoare de vizualizare și comunicare a statisticilor, precum și noi metodologii de colectare și analiză a datelor.

Pe 25 noiembrie, a.c. directorul FRA a întreprins vizite în regiunea Spis, Slovacia, pentru a afla din teren problemele cu care se confruntă populația romă în activitățile de dezvoltare locală. A fost vizitată localitatea Hrabusice, unde FRA implementează un proiect pilot (LERI). Scopul acestei vizite în teren este o documentare la prima mână cu privire la problemele populației roma. Directorul s-a întâlnit cu primarul, cu reprezentanți ai ONG-urilor locale și cu reprezentanți ai comunității. De asemenea, a avut loc o întâlnire cu dl, Pollak, „persoana de contact pentru naționalitatea romă din Slovacia. În acest context s-a discutat Strategia națională de integrare a romilor și felul în care FRA ar putea sprijini implementarea acesteia. Cu ocazia vizitei de lucru s-au putut analiza și concluziile publicației recente a FRA, intitulată „Educația: situația populației roma în 11 state membre UE”. Acest Raport semnaleză faptul că problemele economice reprezintă unul dintre factorii care diminuează participarea populației roma în procesul de educație. Spre exemplu, copiii romi din Strelniky trebuie să meargă în fiecare zi pe jos o oră ca să ajungă la școală și încă o oră la întoarcere, fiindcă nu există un autobuz al școlii, iar părinții nu își pot permite

cumpărarea biletelor de autobuz pentru transportul în comun.

Institutul Ludwig Boltzman a organizat pe 25 noiembrie a.c., un grup de dezbatere asupra Cartei Fundamentale a Drepturilor Omului în contextul proiectului finanțat din fonduri europene „Să facem din Carta Fundamentală a Drepturilor Omului un instrument viabil”. Evenimentul a avut loc la Academia diplomatică din Viena. În deschidere au luat cuvântul vicepreședintele Consiliului de Administrație al FRA și directorul Institutului pentru Drepturile Omului, Ludwig Boltzmann.

Un seminar cu tema „relații media pentru agențiile UE” a avut loc la Bruxelles în perioada 25-26 noiembrie, a.c.. Seminarul a fost organizat printr-un parteneriat al agențiilor UE, printre care și FRA. Evenimentul s-a bucurat de participarea a cel puțin 18 agenții ale Uniunii Europene. A avut loc un schimb de experiență privind strategii de comunicare, precum și tehnici de evaluare și măsurare a impactului comunicărilor media. Evenimentul a contribuit la o mai mare cunoaștere a bunelor practici în domeniul comunicării, precum și la o mai strânsă relație între FRA și Consiliul UE. Participanții au primit informații valoroase despre cum „se vinde” o știre și s-au întâlnit cu redactori și editori de la Euronews, Euractiv și European Voice.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale și-a prezentat activitatea precum și concluziile finale ale conferinței cu titlul „Despre discriminarea pe baza orientării sexuale sau a identității de gen”, conferință care a fost organizată împreună cu Secretariatul Consiliului European și președinția italiană UE, pe data de 28 octombrie 2014.

Reprezentanți ai FRA au luat cuvântul la reuniunea Comitetului pentru Forța de Muncă și Probleme Sociale din Parlamentul European, care a avut loc pe 1 decembrie, a.c.. S-au discutat aspecte legate de directiva privind dreptul de egalitate la angajare, Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și strategii pentru Europa 2020. Acest Comitet parlamentar este responsabil de politicile de angajare în muncă și de toate aspectele politicilor sociale, a condițiilor de muncă și de formare, precum și de libera circulație a muncitorilor și pensionarilor.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a

prezentat pe 2 decembrie, a.c. date recente ale studiului său privind violența împotriva femeilor, în cadrul unei conferințe dedicată combaterii violenței împotriva femeilor, care a avut loc la Budapesta. Au participat factori de decizie, autorități publice, oameni de știință, furnizori de servicii, reprezentanți ai ONG-urilor, ambasadori, presă. Conferința a fost organizată de două ONG-uri din Ungaria (Femei pentru Femei împotriva Violenței și Patent). Ambele organizații au întreprins campanii ample de conștientizare privind fenomenul violenței împotriva femeilor și sprijină de mulți ani victimele unor astfel de abuzuri. Conferința și-a propus să prezinte participanților cele mai recente evoluții în domeniul cercetării, elaborării de politici, militantismului și sprijinului împotriva violenței, adresându-se cu precădere asistenților sociali, reprezentanților poliției și ai sistemului juridic, dar și politicienilor și tuturor celor care lucrează în domeniul combaterii violenței asupra femeilor.

Pe 5 decembrie, a.c. a avut loc la Viena, cea de a 27-a întâlnire a Comitetului Științific al FRA. Membrii comitetului au discutat rapoartele în lucru ale Agenției, iar Comitetul a fost informat cu privire la grupul de lucru privind integrarea romilor și rețeaua FRANET. De asemenea, Comitetul și-a expus punctele de vedere privind programul anual de lucru al FRA pe 2016 și a discutat stadiul Raportului Anual, care se află în pregătire.

Reprezentanți FRA au luat parte la Forumul european pentru guvernarea și gestionarea datelor, care a avut loc la Paris, în date de 8 decembrie 2014, și care în acest an s-a concentrat pe tema „protejarea datelor cu caracter privat, inovație și supraveghere – care ar trebui să fie cadrul etic pentru Europa?”. Conferința a abordat teme de actualitate legate de punerea în aplicare sau folosirea datelor privind viața privată și protecția datelor, în ceea ce privește supravegherea la nivel mondial și s-au prezentat cele mai recente inovații și evoluții tehnologice în domeniu.

Participanți din partea FRA au contribuit la dezbaterile din cadrul conferinței cu titlul „Sunt luate drepturile omului în serios de către UE?”, conferință care a avut loc la Stockholm, în Suedia, pe 8 decembrie a.c. Grupul de dezbateri din care a făcut parte FRA s-a axat atât pe

realizările actuale cât și pe provocările din domeniul respectării și protejării drepturilor omului în Uniunea Europeană.

În data de 8 decembrie 2014, reprezentanți FRA au participat la Bruxelles, la un seminar organizat de Institutul European de Gen, sub titlul „Spre o abordare comună în colectarea datelor administrative privind violența împotriva femeilor în UE: poliția și justiția”. Contribuția FRA a adus în discuție fezabilitatea și definirea indicatorilor UE privind violența împotriva femeilor și a analizat problemele actuale și necesitățile cele mai urgente privind reglementările internaționale în domeniu.

Pe 9 decembrie 2014, FRA și Rețeaua europeană a organismelor de promovare a egalității (Equinet) s-au întâlnit pentru a discuta despre modul în care poate fi consolidată cooperarea între organismele de promovare a egalității, și organizațiile europene și internaționale de combatere a violenței împotriva femeilor. La reuniune s-au discutat datele obținute din studiile și sondajele FRA privind violența împotriva femeilor, precum și modul în care datele pot fi folosite la nivel național. De asemenea discuțiile s-au axat pe standarde și instrumente internaționale și europene privind violența împotriva femeilor, bune practici și expertiză în domeniu. Reuniunea a făcut parte din inițiativa ad-hoc Equinet privind violența împotriva femeilor, care a fost creată pentru organismele de promovare a egalității pentru a oferi oportunități de a câștiga experiență, a discuta despre problemele stringente și pentru identificarea unor posibilități de cooperare între organismele de promovare a egalității și reprezentanții de bază în acest domeniu, la nivel european și internațional.

Cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, reprezentanți ai FRA au luat cuvântul pe 10 decembrie, în cadrul unui eveniment organizat la Bruxelles de Consiliul European și președinția belgiană a Consiliului. Evenimentul a avut ca temă protejarea eficientă a drepturilor omului în epoca digitală. Dezbaterile s-au referit la problemele de drepturile omului cu care se confruntă utilizatorii de internet și la posibilități de redresare ale acestora. Unul dintre obiectivele principale a fost și sprijinirea implementării eficiente a Ghidului Consiliului Europei privind drepturile omului pentru

utilizatorii de internet, precum și Memorandumul explicativ al acestuia.

Agencia pentru Drepturi Fundamentale a participat pe 10 și 11 decembrie la două evenimente organizate la Bruxelles de către Grupul European al Experților privind tranziția de la îngrijirea instituțională a persoanelor vârstnice și cu dizabilități, la cea bazată pe intervenția comunității. S-a discutat cum poate promova UE îngrijirea de către familie a persoanelor cu dizabilități pentru ca acestea să poată avea o viață independentă. Pe 11 decembrie a avut loc tot cu acest prilej și o întâlnire de lucru la care au participat reprezentanți ai statelor membre UE, ai Comisiei Europene precum și organizații ale societății civile.

Tot pe 10 decembrie 2014, reprezentanți FRA au luat cuvântul în cadrul unei conferințe organizate de către Consiliul Baroului Italian. Conferința a avut ca temă supravegherea guvernamentală în masă și protecția datelor. Evenimentul a fost organizat în contextul primei Zile Europene a Avocaților. Cu acest prilej FRA a prezentat proiectul său privind autoritățile naționale din domeniul serviciilor secrete și supravegherea în UE, proiect cu titlul „Drepturile fundamentale – garanții și măsuri corective”.

În perioada 11-12 decembrie s-au întrunit conducerea și Comitetul Executiv al FRA. După alegerea unui nou vicepreședinte și de doi noi membri ai comitetului executiv, care își vor prelua funcțiile în martie și respectiv în iunie, 2015, s-au discutat subiecte precum Planul de lucru pe 2015-2016, aspecte financiare, cooperarea FRA cu statele membre și cu societatea civilă, precum și continuarea acțiunilor de implementare și monitorizare ca urmare a concluziilor și recomandărilor Conferinței din 2014 privind Drepturile Fundamentale.

În perioada 17-18 decembrie 2014 a avut loc la Bruxelles Conferința cu tema „Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene – evaluare și răspuns la necesitățile de formare ale practicienilor în drept și ale funcționarilor publici”. Carta reprezintă un document vital în

evoluția respectării drepturilor omului în Europa, prevederile sale se adresează în primul rând organismelor, instituțiilor, birourilor și agențiilor Uniunii Europene. De asemenea, Carta este imperios obligatorie pentru implementarea legislației UE în statele membre. Autoritățile naționale au un rol hotărâtor în punerea concretă în aplicare a drepturilor și libertăților conferite de Cartă. Oricare judecător dintr-un stat membru este un agent al punerii în aplicare a legislației europene. Eficiența instituțiilor naționale pentru drepturile omului și a avocatului poporului reprezintă un factor important în sprijinul cetățenilor pentru o mai bună cunoaștere și implementare a drepturilor fundamentale. Strategia pentru implementarea eficientă a Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale prevede intensificarea activităților de informare cu privire la drepturile fundamentale, precum și o mai bună formare pe această temă a profesioniștilor în drept și a autorităților juridice. Scopul conferinței a fost în primul rând să inițieze o dezbate deschisă cu reprezentanții statelor membre, cu cei ai instituțiilor naționale și ai administrației publice, cu societatea civilă, precum și cu autorități locale și regionale, precum și să informeze participanții cu privire la cele mai recente evoluții din domeniul formării privind aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale. Dar obiectivul principal a fost identificarea unor necesități de formare cu privire la Carta. În acest context, a luat cuvântul Directorul FRA, Morten Kjaerum, care a prezentat o serie de recomandări și direcții de formare în domeniu. În discursul său, a precizat că scopul cursurilor de formare poate varia de la formarea exclusivă a personalului specializat, până la tipuri de formare care să se adreseze unor mii de participanți din varii domenii. Dl. Morten Kjaerum a oferit exemplul Institutului Român pentru Drepturile Omului, care organizează anual un curs de vară de o săptămână având în componență un modul cu privire la Cartă. La acest curs participă practicieni, cercetători, precum și o varietate de reprezentanți ai mediului academic.

Daniela Albu

NOTE, CRONICI, RECENZII

MIRCEA DUȚU, ANDREI DUȚU, DREPTUL MEDIULUI - CURS UNIVERSITAR, EDIȚIA 4, EDITURA C. H. BECK, BUCUREȘTI, 2014, 485 PAGINI

Apariția noii ediții – a patra, revizuită și adăugită – a acestei lucrări a fost impusă de evoluția spectaculoasă a legislației cu privire la mediul înconjurător, de schimbările survenite în contextul internațional, când situația dreptului mediului a cunoscut o schimbare de perspectivă mai mult sau mai puțin favorabilă. Într-un astfel de cadru, o analiză actualizată a problematicii dreptului mediului a devenit ultimelor reglementări în materie, cât și sub aspect teoretic, al abordării conceptuale a anumitor problematici”.

Lucrarea de față, elaborată de prof. univ. dr. Mircea Duțu și lect. univ. dr. Andrei Duțu, structurată în două părți (generală și specială) mai mult din rațiuni didactice, prezintă și analizează domeniul de studiu atât din perspectiva reglementărilor actuale, naționale, unional-europene și internaționale, cât și a jurisprudenței relevante în materie.

Astfel, Partea generală face o analiză istorică a formării dreptului mediului, analizează pe larg noțiunea, trăsăturile și definiția acestei ramuri

de drept, izvoarele dreptului mediului, delimitarea de celelalte ramuri ale dreptului, principiile dreptului mediului, instituțiile acestuia, tehnicile de protecție a mediului și nu în ultimul rând răspunderea pentru vătămările aduse mediului.

În partea specială a lucrării este cuprinsă legislația sectorială în domeniu, cu referire la conservarea biodiversității, regimul ariilor protejate și al monumentelor naturii, protecția solului, subsolului și a ecosistemelor terestre, protecția atmosferei, schimbărilor climatice, protecția apelor și a ecosistemelor acvatice, protecția așezărilor umane, regimul organismelor modificate genetic, al deșeurilor, regimul substanțelor și preparatelor chimice, al îngrășămintelor chimice și al produselor de protecție a plantelor, regimul activităților nucleare, evoluții și perspective de evoluție a dreptului mediului spre o nouă ordine ecologică internațională.

dr. **Adrian Bulgaru**

GHEORGHE IANCU DREPT, CONSTITUȚIONAL ȘI INSTITUȚII POLITICE - CURS UNIVERSITAR, EDIȚIA 3, EDITURA C. H. BECK, BUCUREȘTI, 2014, 605 PAGINI

Volumul publicat, nu demult, într-o nouă ediție revizuită și adăugită cuprinde o analiză aprofundată a instituțiilor juridice ale dreptului constituțional și instituțiilor juridice ale dreptului constituțional și instituțiilor politice, structurate în două părți: Dreptul Constituțional și Instituțiile politice.

În ce privește Dreptul constituțional, în cele din nouă titluri ale lucrării sunt prezentate și analizate între altele, noțiuni privind statul și dreptul, statul și politica, raporturile juridice de drept constituțional și subiectele acestora, noțiunea de constituție, funcțiile și interpretarea acesteia, conținutul normativ al acesteia și

supremația sa, cetățenia română, reglementare juridică și principiile sale, mod de dobândire, drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățeanului, corelația dintre reglementările internaționale și cele interne în domeniul acestor drepturi etc.

Partea a doua a volumului – Instituții Politice- cuprinde paisprezece titluri. În cuprinsul acestora sunt analizate, de pildă, noțiunea de putere și exercitarea acesteia, instituție politică, partidele politice, statul, esența și elementele acestuia, forma de guvernământ, structura de stat, organizarea administrativă a teritoriului, sistemul electoral,

Parlamentul, Guvernul, instituția șefului de stat, autoritatea judecătorească, controlul constituționalității legilor, procedurile în fața Curții Constituționale și actele pronunțate de aceasta.

Este relevant faptul că toate instituțiile juridice ale dreptului constituțional și ale

instituțiilor politice sunt examinate și analizate de autor, prof. univ. dr. Gheorghe Iancu, în lumina jurisprudenței și jurisdicțiilor constituționale române și ale altor state.

Gheorghe Pârvan

REVISTA „FIAT IUSTITIA”, PRO UNIVERSITARIA, NR. 1/2014, 266 PAGINI

Cercetarea științifică constituie o activitate deosebit de importantă fie că vorbim de științe exacte sau de cele socio-umane.

În domeniul științelor juridice, un rol foarte important îl au studiile doctrinare. Rolul doctrinei este tocmai de a desluși acele prevederi legale, lacunare, vagi, care de multe ori reprezintă adevărate piedici în corecta înțelegere și aplicare a legii. Mai mult, autoritatea studiilor doctrinare se manifestă prin propunerile de *lege ferenda* cât și prin trimiterile făcute, în cadrul unor hotărâri judecătorești, la studiile juridice de specialitate.

În acest sens o importanță aparte o prezintă revistele de studii juridice.

Revista „FIAT IUSTITIA” a apărut în anul 1996 sub egida Facultății de Drept din Cluj-Napoca a Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din București avându-l ca director pe domnul profesor universitar dr. Gheorghe Boboș.

Dacă în primele numere revista a fost structurată pe două secțiuni principale – drept public și drept privat, interesul arătat de către cercetători de a publica și alte studii din domenii socio-umaniste precum sociologia, psihologia, istoria, filosofia sau politologia au determinat o lărgire a secțiunilor revistei.

Începând cu anul 2014 paginile reviste cuprind studiile susținute în cadrul Conferinței internaționale „The Efficiency of Legal Norms”, conferință care se află la a treia ediție și organizată în colaborare cu Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române Departamentul de Cercetări Socio-Umane, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația Română de Științe Penale, Institutul de Științe Administrative din Moldova, The

Romanian Association of Penal Sciences Bucharest, The Romanian Society of Authors and Publishers of Scientific Works PERGAM, The Intellectual Property Rights Scientific Association, Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal. În acest an, evenimentul s-a bucurat de participarea a peste 80 de participanți iar studiile acestora au prezentat un real interes pentru ceilalți cercetători.

Rapoartele introductive au fost prezentate de conf. univ. dr. Elena-Mihaela Fodor, prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu și prof. univ. dr. Mircea Criste. În acest context au fost tratate aspecte privind necesitatea existenței unor programe de studii cu privire la cunoașterea drepturilor omului în învățământul preuniversitar și universitar.

De asemenea, având în vedere recente situații care au apărut cu privire la răspunderea juridică a membrilor Parlamentului, au fost analizate problemele care se ridică cu privire la răspunderea juridică, mai ales cea penală, a membrilor Parlamentului și a Guvernului și necesitatea existenței unor mecanisme de protecție a mandatului parlamentarilor.

Alături de cercetările amintite mai sus, revista găzduiește articolele unor personalități în domeniul dreptului constituțional, dreptului civil, dreptului penal, protecția drepturilor omului, dreptul muncii precum și alte ramuri de drept.

Pe lângă lucrările publicate în cadrul conferinței, revista este deschisă tuturor persoanelor implicate în activitatea de cercetare reprezentând un foarte bun apanaj pentru publicarea cercetărilor realizate de cadrele didactice universitare cât și de tinerii doctoranzi.

Având în vedere interesul tot mai mare

pentru publicarea cercetărilor în pagina acestei reviste, începând cu anul 2014 revista a fost indexată în baza de date internațională EBSCO iar pe viitor se dorește indexarea acestei reviste

și în alte baze de date internaționale de prestigiu.

Grațian Urechiatu-Burian

IOANA CRISTINA VIDA, EXERCITIUL ATRIBUȚIILOR PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI, EDITURA RISOPRINT, CLUJ-NAPOCA, 2014, 260 PAGINI

Volumul de față își propune să scoată în evidență aspectele practice ale atribuțiilor președintelui României. În acest sens, la început se oprește la definirea puterii politice și a formei sale esențiale – puterea de stat-, arată care sunt rolul, funcțiile și atribuțiile Președintelui României în sistemul statului românesc, cu evidențierea principiului separației și echilibrului puterilor în stat, raportului președintelui cu Parlamentul, Guvernul, reflectarea în lege a atribuțiilor constituționale ale președintelui României.

Un spațiu generos este alocat, de dr. Ioana Cristina Vida, consilier parlamentar și asistent universitar, în lucrarea pe care o prezentăm, actelor emise de președintele României și analizei răspunderii politice și juridice a șefului statului.

Pornind de la faptul că instituția prezidențială este o componentă a puterii executive, din rolul și poziția acesteia rezultând regimul prezidențial, parlamentar, semiprezidențial, în opinia autoarei, regimul politic din România, potrivit Constituției și practicii acțiunii autorităților statale, este un regim parlamentar. Ceea ce înseamnă că, în realitate, în România dependența președintelui față de Parlament este similară celei din regimurile parlamentare, în sensul că președintele României își exercită cea

mai mare parte a atribuțiilor sub control parlamentar, el poate fi suspendat din funcție sau trimis în judecată pentru înaltă trădare de către Parlament sau poate fi demis din funcție de corpul electoral prin referendum.

Din economia lucrării rezultă că se face distincție între rolul, funcțiile și atribuțiile președintelui României, pornindu-se de la ideea că din rolul președintelui se desprind funcțiile sale și din acestea decurg atribuțiile ce-i sunt conferite. Se disting astfel atribuții prezidențiale de ordin constituțional, atribuții constituționale reflectate în lege, atribuții exercitate în domeniul relațiilor internaționale, atribuții privitoare la numirea sau participarea la numirea în funcții publice specifice autorităților autonome, atribuții exercitate în raport cu puterea judecătorească, cele privitoare la conferirea de decorații și titluri de onoare, atribuții referitoare la acordarea gradelor militare de general, mareșal sau amiral. Din rândul atribuțiilor de ordin constituțional sunt menționate adresarea de mesaje Parlamentului, dizolvarea Parlamentului, convocarea acestuia în sesiune, inițierea revizuirii Constituției, promulgarea legilor și referendumul.

Petru Emanuel Zlătescu

CONSILIUL LEGISLATIV. BULETIN DE INFORMARE LEGISLATIVĂ, NR. 4/2014, 60 PAGINI

Acest număr al publicației Consiliului Legislativ cuprinde la rubrica „Studii, opinii, informări” articole științifice de un mare interes atât pentru teoreticieni cât și pentru practicieni. Astfel, studiul „Limite constituționale ale legiferării pe calea ordonanțelor de urgență a Guvernului”, lect. Univ. dr. Marieta Safta pornește de la concluzia Comisiei Europene

pentru Democrație prin Drept de la Veneția care într-un Aviz adoptat în decembrie 2012 se exprimă în sensul că „folosirea atât de frecventă a ordonanțelor de urgență este un motiv de îngrijorare” și că aceasta „nu reprezintă metoda cea mai adecvată” de adoptare a unor reglementări. Continuă cu prezentarea „circumstanțelor pe care Curtea Constituțională

le-a realizat în acest context în consolidarea caracterului obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, în unitatea lor dată de considerente și dispozitiv”, pentru a ajunge la propriile concluzii legate de limitele de legiferare pe calea ordonanțelor de urgență.

Ne-a reținut atenția de asemenea și studiul „Noile Coduri în jurisprudența Curții Constituționale. Decizii de admitere” al Izabellei Nina Navroțchi în care autoarea reamintește momentul intrării în vigoare a noilor Coduri și anume Codul civil la 1 octombrie 2011, Codul de procedură civilă la 15 februarie 2013, Codul penal și Codul de procedură penală la 1 februarie 2014. „Până la data publicării revistei, prevederile din noile Coduri, declarate neconstituționale, nu au fost înlăturate în mod expres din cuprinsul acestora și nici modificate, în sensul punerii lor de acord cu deciziile Curții Constituționale, cu excepția art. 650 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Amintim însă faptul că, în conformitate cu prevederile art. 147 alin. (1) din Constituție, ele au încetat să mai producă efecte juridice la 45 de zile de la publicarea deciziilor Curții Constituționale, iar pe durata acestui termen, dispozițiile în cauză au fost suspendate de drept”.

Considerăm interesant și prin prisma subiectului tratat deosebit de actuală cercetarea întreprinsă de Sorin Popescu, președinte de secție și Adina Alexandrescu, expert la Consiliul Legislativ privind o viitoare reglementare a insolvenței persoanelor fizice.

Remarcăm, în același număr al publicației la rubrica „Personalități” medalionul Valer Dorneanu – un jurist strălucit, întemeietor al celui de-al treilea Consiliu Legislativ, rubrica „Noi apariții editoriale”, cea consacrată unor interesante publicații și rubrica „Referințe bibliografice”.

Prin varietatea subiectelor tratate, prin calitatea cercetărilor întreprinse și prin documentarea la zi, pe plan internațional și intern, Buletinul Consiliului Legislativ se impune, cu siguranță în viața științifică actuală.

Apreciem de asemenea, contribuția adusă la realizarea acestui număr al publicației de Tudor Prelipceanu, consilier; dr. Cătălin Ciora, consilier șef sector; dr. Raluca Dinu, consilier și Alina Palomino Tuero, Bogdan Dobrescu, Maria Luiza Manea, Lucica Violeta Niculae, Mihaela Bora, experți în cadrul Consiliului Legislativ.

Marius Mocanu

AUTORITATEA ELECTORALĂ PERMANENTĂ, EXPERT ELECTORAL, NR. 4(8)/2014, 69 PAGINI

Revista de studii, analize și cercetări electorale „Expert Electoral” nr. 4/2014, publicată de Autoritatea Electorală Permanentă este structurată pe trei secțiuni principale: Studii, analize și comentarii, Rapoarte sinteze, informări și Recenzii Evenimente.

Prima secțiune se deschide cu articolul d-nei Vira Sereda, Directoare a publicației Comisiei Centrale Electorale din Ucraina, intitulat „Politicele de gen în practicile electorale din Ucraina și din străinătate”. Autoarea se referă la introducerea cotei de participare a femeilor în politică, procedeu deja aplicat de unele țări, subliniind că această cotă de participare rămâne un concept abstract fără promovarea concretă a femeilor în politică. Urmează studiul d-nei. Leterije Luzi, Președinta Comisiei electorale din Albania, cu privire la istoria alegerilor din Albania. Tot în cadrul acestei secțiuni a revistei,

dl. Septimius Pârvu, expert în reforma administrativă, bună guvernare și procese electorale, sub titlul „Codul electoral nu mai poate aștepta” subliniază cu argumente solide faptul că legislația electorală din România este caracterizată de lipsă de unitate și coerență, drept pentru care un nou cod electoral devine urgent și imperios necesar. Articolul este urmat de argumentația dl. prof. univ. dr. Dragoș Chilea, în foavoarea votului electronic cu titlul „Votul electronic, o necesitate în epoca tehnologiei digitale”cu exemplificări din modelul estonian. Estonia fiind singurul membru al Uniunii Europene care folosește această procedură pe scară largă. Această primă secțiune se încheie cu studiul dl. Pavel Carabacenco, expert electoral din Republica Moldova, cu privire la „Codul Electoral și implementarea Registrului de stat al votanților

în Republica Moldova”.

Cea de a doua secțiune prezintă un studiu de caz privind votul de corespondență în Republica Federală Germania, precum și o sinteză în date și cifre privind alegerea președintelui României în 2014.

În revista evenimentelor, la cea de a treia secțiune a publicației, sunt menționate realizările remarcabile ale Autorității Electorale Permanente în promovarea cooperării în

domeniul electoral la nivel mondial, precum și recunoașterea internațională de care a beneficiat datorită acestui fapt.

Revista se încheie cu menționarea celor mai recente acțiuni din cadrul proiectului privind sprijinirea consolidării capacității instituționale a organismelor de management electoral.

Daniela Albu

VI. REMEMBER

ACTIVITĂȚI PROPRII SAU ÎN COLABORARE

Masă rotundă cu tema „Dreptul fundamental al persoanelor de vârstă a treia la protecție medicală și socială” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Drepturile Femeii, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului cu ocazia Zilei Internaționale a Persoanelor Vârstnice (1 octombrie 2014)

Simpozion cu tema „Educația – instrument pentru promovarea culturii non-violenței” organizat cu prilejul Zilei internaționale a non-violenței de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Cultură și Sănătate (2 octombrie 2014)

Masă rotundă privind „Viața cu schizofrenie”, tema acestui an pentru Ziua Mondială a Sănătății Mintale, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană, Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia și Asociația Română pentru Drepturile Femeii (10 octombrie 2014)

Dezbateri cu tema „Să acționăm împreună pentru a ieși din sărăcie” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia “Victor Dan Zlătescu” cu ocazia Zilei Internaționale pentru Eradicarea Sărăciei (17 octombrie 2014)

Simpozion cu tema „Orașe verzi”, temă propusă de ONU pentru acest an pentru Ziua Națiunilor Unite organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (21 octombrie 2014)

Simpozion cu tema „Ziua Organizației Națiunilor Unite” organizată de Facultatea de Drept Cluj-Napoca, a Universității Creștine “Dimitrie Cantemir” București în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația pentru Națiunile Unite din România (25 octombrie 2014)

Curs de formare cu tema „Săptămâna O.N.U.” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului la Școala Gimnazială „Constantin Angelescu” din Constanța (27 octombrie 2014)

Inaugurarea expoziției naționale de creativitate didactică a celei de-a VII-a ediție a concursului național de creativitate didactică în domeniul materialelor auxiliare destinate educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii în învățământul preuniversitar și organizată de Ministerul Educației și Cercetării Științifice în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Cluj (31 octombrie 2014)

Conferința cu tema „Ura – o amenințare periculoasă pentru democrație și pace”, organizată cu ocazia Zilei Internaționale de Luptă Împotriva Fascismului și Antisemitismului de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Școala Națională de Studii Politice și Administrative (10 noiembrie 2014)

Conferința Internațională a Nediscriminării și Egalității de Șanse – NEDES 2014 cu tema „Exercitarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București în parteneriat cu Camera Deputaților și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și cu concursul Institutului Român pentru Drepturile Omului (12-14 noiembrie 2014)

Conferința internațională cu tema „National law between harmonization and euro-compatibility” organizată de

Departamentul de Drept și Administrație Publică din cadrul Facultății de Științe Economice, Juridice și Administrative, Universitatea „Petru Maior” din Târgu Mureș în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația „Pro Iure” din Târgu Mureș, Universitatea din Miskolc, Ungaria, Universitatea din Salento, Italia, Revista „Curentul Juridic”, Asociația Română de Drept și Afaceri Europene și Baroul Mureș (13 -14 noiembrie 2014)

Cursul de formare cu tema „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Casa Corpului Didactic București (17 noiembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „25 de ani de la adoptarea Convenției ONU pentru Drepturile Copilului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum”, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (20 noiembrie 2014)

Prima conferință internațională cu tema „Dreptul și justiția administrativă dintr-o perspectivă interdisciplinară” organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în parteneriat cu Universitatea Sakarya, Turcia, Facultatea de Științe Economice și Administrative și în cooperare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (20-22 noiembrie 2014)

Dezbateri cu tema „Măsuri de combatere și de prevenire a violenței împotriva femeilor la nivel național și regional” organizată, în cadrul campaniei „Să ne unim pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor”, inițiată de Secretarul general ONU, care se va desfășura în perioada 25 noiembrie -10 decembrie (Ziua Internațională a Drepturilor Omului), de Institutul Român pentru Drepturile Omului (24-26 noiembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Nu violenței împotriva femeilor” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia “Victor Dan Zlătescu” (25 noiembrie 2014)

Cursul de formare cu tema „Drepturile și obligațiile copiilor pe înțelesul tuturor”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Gimnazială nr. 190 „Marcela Peneș” și Comisia Națională pentru UNESCO (3 decembrie 2014)

Conferința cu tema „Violența domestică și instrumentele naționale și internaționale de prevenire și combatere a acesteia” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia (5 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Legislația națională, regională și universală privind prevenirea și combaterea traficului de persoane” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia împlinirii la 10 decembrie a 60 de ani de la aderarea României la Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatării prostituției semenilor (8 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Săptămâna drepturilor omului”, organizat de Facultatea de Drept Cluj-Napoca, a Universității Creștine ”Dimitrie Cantemir” București în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația pentru Națiunile Unite din România (8-12 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Drepturile omului – 365”, organizat cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului de Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Camerei Deputaților și Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Subcomisia parlamentară pentru monitorizarea executării hotărârilor CEDO pronunțate împotriva României și în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (10 decembrie 2014)

Jurizarea lucrărilor prezentate în cadrul expoziției naționale de creativitate didactică „EXPO 2014 – Cluj”, organizată de Ministerul Educației și Cercetării Științifice în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Cluj (10 decembrie 2014)

Dezbateri cu tema „Drepturile omului-365 de zile”, organizată de Institutul Român pentru

Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” în cadrul manifestărilor consacrate zilei de 10 decembrie – Ziua Internațională a Drepturilor Omului (10-11 decembrie 2014)

Campania de conștientizare și informare a populației privind drepturile omului numită „Scrisoare către trecători” organizată cu ocazia celebrării Zilei Internaționale a Drepturilor Omului de Asociația pentru Dialog Intercultural cu sprijinul Institutului Roman pentru Drepturile Omului, a Comisiei Naționale a României pentru UNESCO și a metodiștilor DSU din municipiul București realizată în mai multe orașe din țară: București, Pitești, Curtea de Argeș cu concursul Colegiul Național „Vlaicu Voda” Curtea de Argeș, Colegiul Național Liceal „Zinca Golescu”, Pitești și un mare număr de licee din București coordonate de profesorii, metodiștii și inspectorul DSU al ISMB: Colegiul Național „Mihai Viteazul”, Colegiul Național „Ion Luca Caragiale”, Colegiul Național „Gheorghe Lazăr”, Colegiul Național „Ion Creanga”, Colegiul Național „Mihai Eminescu” Colegiul Național „Octav Onicescu”, Liceul Teoretic „Jean Monnet”, Complexul Educațional Lauder, Școala Postliceală Sanitară Fundeni (10 decembrie 2014)

Masa rotundă cu tema „Promovarea și protecția drepturilor minorității rome” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Minorităților Naționale (10-12 decembrie 2014)

Simpozion cu tema „Promovarea și protecția

drepturilor omului în sistemul ONU”, organizat cu ocazia împlinirii a 59 de ani de la aderarea României la Organizația Națiunilor Unite, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” (11 decembrie 2014)

Ediția a II-a a conferinței internaționale cu tema „Cultura europeană a drepturilor omului. Dreptul la fericire” organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, Academia Română, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului și Institutul Român pentru Drepturile Omului (11-13 decembrie 2014)

Cursul de formare cu tema „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Colegiul Național „Spiru Haret” (12 decembrie 2014)

A V-a ediție a simpozionului cu tema „Drepturile și libertățile fundamentale ale omului” organizat de Fundația „Adolescența” în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Inspectoratul Școlar al județului Prahova și Casa Corpului Didactic Prahova manifestare dedicată Zilei Internaționale a Drepturilor Omului (12 decembrie 2014)

Inaugurarea ciclului de manifestări consacrate împlinirii, la 14 decembrie 2015, a 60 de ani de la aderarea României la ONU, eveniment organizat de IRDO în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (ANUROM) și cu participarea unor reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Externe (14 decembrie 2014).

PARTICIPĂRI LA ALTE MANIFESTĂRI

A doua ediție a conferinței internaționale cu tema „Strategica” organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Management în parteneriat cu Banca Națională a României (2-3 octombrie 2014)

Atelier de lucru cu tema „Drepturile persoanelor în vârstă aflate în îngrijire pe

termen lung”, organizat de Consiliul Europei, Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (8 octombrie 2014)

Curs cu tema „Expert legislația muncii” organizat de Expert Aktiv Group (16-19 octombrie 2014)

Conferința anuală cu tema „Construirea parteneriatului în abordarea urei cibernetice”,

organizată de Rețeaua Internațională Împotriva Urei Cibernetice (20 octombrie 2014)

Întâlnirea grupului de lucru privind promovarea și implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în Uniunea Europeană și statele membre organizat de Ombudsmanul European și Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului și Centrul Interfederal pentru Egalitate de Șanse din Belgia (21-22 octombrie 2014)

Curs cu tema „Managementul gestiunii și arhivării documentelor. Proceduri de lucru și arhivarea electronică” organizat de Expert Aktiv Group (23-26 octombrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Cooperarea dintre România și sistemul ONU din România” organizată de Ministerul Afacerilor Externe cu ocazia Zilei Organizației Națiunilor Unite (24 octombrie 2014)

A treia conferință anuală cu tema „Administrația publică în situații de criză”, organizată de Centrul de Drept Public și Științe Administrative a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative cu sprijinul Ministerului Educației Naționale în parteneriat cu Societatea Academică de Științe Administrative și Institutul de Drept Public și Științe Administrative al României (24 octombrie 2014)

Conferința cu tema „Administrarea justiției în spațiul Uniunii Europene” ce inaugurează ciclul anual de conferințe „Dialoguri de drept european între norme, jurisprudență, doctrină și practică relevantă” și organizată de Societatea Română de Drept European în parteneriat cu Management Law Consulting (30 octombrie 2014)

Masă rotundă cu tema “Dinamica sistemului de tratate ONU în materia drepturilor omului” organizată de Centrul de Cercetare pentru Drepturile Omului și Drept Umanitar, Universitatea Panthéon-Assas Paris (10 noiembrie 2014)

Conferința cu tema „Directiva – act al dreptului Uniunii Europene – și judecătorul român organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” – Centrul de Studii de Drept European din cadrul Academiei Române și Asociația Română de Drept și

Afaceri Europene (11 noiembrie 2014)

Conferința internațională cu tema „După 25 de ani: Istoriile și memoriile comunismului” organizată de Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc și Fundația Culturală Memoria în colaborare cu Școala Națională de Științe Politice și Administrative și Centrul Regional Francofon de Studii Avansate în Științe Sociale (20-21 noiembrie 2014)

Conferința de lansare a proiectului „Educație universitară competitivă în domeniul managementului de program”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în parteneriat cu European Project Consulting București și Roland Gareis Consulting Viena (21 noiembrie 2014)

Cea de a 7-a sesiune a pe forumului privind “Prevenirea și combaterea violenței și crimele împotriva minorităților” organizată la Geneva de Consiliul ONU pentru Drepturile Omului (25-26 noiembrie 2014)

Lansarea proiectului cu tema „Testarea și implementarea instrumentului Consiliului Europei de evaluare a respectării dreptului la participare a copilului în România” realizată, la împlinirea a 25 de ani de la adoptarea Convenției Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, de Autoritatea Națională Pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție cu finanțarea Consiliului Europei (26 noiembrie 2014)

Ediția a IV-a a conferinței internaționale cu tema „Perspective ale dreptului afacerilor în mileniul al treilea” organizată de Departamentul de Drept al Academiei de Studii Economice București și Societatea de Științe Juridice și Administrative (28-29 noiembrie 2014)

Al treilea Forum anual al Organizației Națiunilor Unite privind mediul de afaceri și drepturile omului cu tema „Abordarea globală a relației dintre mediul de afaceri și drepturile omului: armonizare, responsabilitate și respectare” organizat de Oficiul Înaltului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite (1-3 decembrie 2014)

Dezbateri cu tema „Impactul politicilor publice asupra violenței împotriva femeilor” organizat de Centrul FILIA, membru al Rețelei pentru prevenirea și combaterea violenței

femeilor” în colaborare cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative (3 decembrie 2014)

A opta conferință cu tema „Drepturile fundamentale și fiscalitatea internațională” organizată de Consiliul Constituțional francez (4 decembrie 2014)

Conferința internațională cu tema „Constituția și societatea contemporană” organizată de Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești, Centrul de Studii și Cercetări Juridice și Socio-Administrative și Asociația Română de Drept și Afaceri Europene (5 decembrie 2014)

Expoziția grafică cu tema „DESCRIPTIO CANTEMIR”, organizată sub egida Alianței Civilizațiilor la inițiativa Comisiei Naționale pentru UNESCO și Alumnus Club pentru UNESCO în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe și Departamentul pentru Relații Interetnice din cadrul Guvernului României (10

decembrie 2014)

Simpozion organizat cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului de Asociația Română de Drept Umanitar Filiala Prahova urmat de lansarea volumului „Drepturile omului – o problemă mereu actuală” și expoziția de carte cu tema „Să cunoaștem și să aplicăm prevederile dreptului internațional al drepturilor omului” (10 decembrie 2014)

Masă rotundă cu tema „Procedura confiscării. Provocări actuale” organizată de Transparency International Romania și Transparency International Bulgaria (17 decembrie 2014)

Conferința la nivel înalt cu tema „Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene: evaluarea și soluția privind necesitățile de formare a practicienilor juridici și funcționarilor publici” organizată de Comisia Europeană la Bruxelles (17-18 decembrie 2014).

VII. TABLA DE MATERII - 2014

Nr. crt.	Titlu (autor)	Nr. Revistă	Pag.
1.	Concepte și principii		
1.1.	Dizabilitatea, o problemă de drepturile omului (Anna Maria Cun Neagoe)	1	7
1.2.	Libertatea conștiinței și libertatea de exprimare în Constituția României (prof. univ. dr. Gheorghe Iancu)	2	19
1.3.	Evoluția instituției secretarului general în sistemul parlamentar(Istvan Gaspar)	2	35
1.4.	Discriminarea multiplă și lupta împotriva ei (prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu)	3	7
1.5.	Re-visiting the right to peace (prof. univ. dr. Ioan Voicu, Florina Voicu)	3	13
1.6.	Sănătatea o problemă a drepturilor omului (Mircea Ciocan)	3	38
1.7.	Încheierea celui de-al doilea Deceniu al Educației. Evoluția la nivel european a învățământului superior juridic (Irina Moroianu Zlătescu)	4	
1.8.	Libertatea de conștiință și ora de religie în școli (Gheorghe Iancu)	4	
2.	Instituții, mecanisme, instrumente		
2.1.	Drepturile omului în documente ale Organizației Națiunilor Unite (asist. univ. Isabela Stancea)	1	20
2.2.	Aspecte privind reglementarea statutului funcționarului public parlamentar în statele membre ale UE(Istvan Gaspar)	1	26
2.3.	Migration and law issues related to legislation on migration in Romania (prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu)	1	37
2.4.	Religious rules applicable in Romania according to the Romanian legislation(prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu)	2	7
2.5.	Regularizarea cererii de chemare în judecată element principal al accesului liber la justiție (Vlad Dan Oanea)	3	43
2.6.	Imigrarea și integrarea migrantilor. statul membru responsabil pentru examinarea unei cereri de protecție internațională și accesul efectiv la o procedură în Uniunea Europeană (Catrinel Brumar)	4	
2.7.	Planuri naționale de acțiune privind mediul de afaceri și drepturile omului (Alvera Alexandra Cojocărescu)	4	
3.	Promovarea și protecția drepturilor omului		
3.1.	Orientări ale reformei de sănătate publică în România (Mircea Ciocan)	1	50
3.2.	Promovarea și protecția drepturilor omului de către autoritatea legislativă (asist. univ. Isabela Stancea)	2	26
3.3.	Aspecte privind dreptul la recunoașterea capacității juridice a persoanelor cu dizabilități (Anna Maria Cun Neagoe)	2	41
3.4.	Dreptul persoanelor cu dizabilități la viață independentă și integrare comunitară (Anna Maria Neagoe)	3	25
3.5.	Tehnicile speciale de supraveghere sau de cercetare penală și	3	33

	importanța respectării drepturilor și libertăților fundamentale (prof. univ. dr. Gheorghe Iancu, Vlad Iancu)		
3.6.	Aspecte privind participarea la activități sportive a persoanelor cu dizabilități (Anna Maria Neagoe, Gheorghe Filip)	4	
3.7.	Criza economică și drepturile economice ale omului în România (Marilena Ene)	4	
3.8.	Drepturile omului în corelație cu absorbția fondurilor europene (Georgeta Erika Kuciel)	4	
4. Document			
4.1.	Raportul anual IRDO pe anul 2013 (în limba engleză)	1	52
4.2.	Dreptul la participarea politica al persoanelor cu dizabilități	1	92
4.3.	Raportul comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei în urma vizitei efectuate în România (31 martie – 4 aprilie 2014)	2	46
4.4.	Cea de a 27-a sesiune a Adunării Generale a ONU din 23 septembrie 2014, Rezoluția A/HRC/27/L25	3	46
4.5.	Orientările actualizate ale Uniunii Europene privind promovarea respectării dreptului internațional umanitar	3	49
4.6.	Legea nr. 103/2014 pentru completarea Legii audiovizualului nr. 504/2002	3	54
4.7.	Raport de activitate al IRDO - 2014	4	
4.8.	Raport IRDO privind evoluția legislației în domeniul drepturilor omului în Uniunea Europeană și în România – 2014	4	
5. Jurisprudență			
5.1.	Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza B. împotriva României	1	99
5.2.	Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Țicu împotriva României	2	107
5.3.	Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Mateescu împotriva României	2	83
5.4.	Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Groza împotriva României	3	55
5.5.	Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Constantin Cristian Teodorescu împotriva României	3	58
5.6.	Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Stelian Roșca împotriva României	3	67
5.7.	Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Beraru împotriva României	4	

In Memoriam

PROF. UNIV. DR. GHEORGHE BOBOȘ
(5 august 1932 – 8 septembrie 2014)

Personalitate complexă, de talie națională și internațională, doctor în drept, cărturar de elită și îndrumător al multor generații de studenți și masteranzi, conducător de doctorate, prof. univ. dr. Gheorghe Boboș, membru în Consiliul general Institutului Român pentru Drepturile Omului, încă de la înființarea acestuia, și membru de onoare al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române a lăsat în urma sa, odată cu doliul din sufletele celor ce l-au cunoscut și apreciat, o moștenire valoroasă și durabilă.

Profesorul Gheorghe Boboș, doctorand al celebrei universități „Lomonosov” din Moscova, unde a obținut titlul de doctor în drept (1962), beneficiar al unei burse ONU (1968) în Franța și Elveția, fiind primul român care a pătruns la Consiliul Europei și la Curtea Europeană a Drepturilor Omului din Strasbourg, continuând apoi la Geneva, la Misiunea României pentru Europa din cadrul ONU, incluzând și o săptămână de stagiul la „Asociația Internațională a Juriștilor”, a parcurs toate treptele unei cariere didactice și științifice conform cutumelor universitare și academice.

Personalitatea sa remarcabilă a fost evidențiată și în funcțiile administrative din mediul academic pe care le-a ocupat, decan al Facultății de Drept de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (1981-1989) și al Facultății de drept de la Universitatea „Dimitrie Cantemir” din Cluj Napoca (1991-2010).

Autor a numeroase volume, studii și articole care reflectă experiența unei cariere impresionante, precum și dăruirea și aportul în domeniul Teoriei Generale a Statului și Dreptului, cu contribuții doctrinare remarcabile și originale, regretatul profesor și-a fundamentat teoriile pe o solidă și temeinică pregătire juridică de specialitate, abordând concepte și instituții, formulând idei inovatoare cu un aport doctrinar deosebit. Dintre aceste lucrări cităm cu titlu de exemplu „Teoria generală a statului și dreptului” (1971, 1984), „Istoria generală a statului și dreptului” (1971), „Teoria generală a dreptului” (1994, 1999), „Teoria generală a statului și dreptului” (2002, 2008), precum și lucrări monografice: „Statul și dreptul în civilizația și cultura universală “ (2006, premiată de Uniunea Juriștilor din România), „Răspundere, responsabilitate și constrângere în domeniul dreptului”, iar în colaborare a publicat: „Organele statului socialist român”, „Sistemul politic al R. S. România”, „Funcțiile statului socialist român”.

Calitatea de îndrumător de doctorat i-a oferit posibilitatea coordonării unor valoroase teze științifice elaborate de discipoli răspândiți în toată țara, atât în instituții de învățământ superior juridic sau de cercetare de profil, cât și în autorități publice de nivel central și local.

Dispariția sa reprezintă o grea pierdere pentru colectivul instituției noastre, pentru cercetarea științifică și învățământul din domeniul drepturilor omului, al dreptului constituțional și al dreptului administrativ.

